НАУКОВІ ПІДСУМКИ РОКУ: ДОСЯГНЕННЯ, ПРОЕКТИ, ПЕРСПЕКТИВИ

VI Всеукраїнська мультидисциплінарна науково-практична Інтернет-конференція
28 грудня 2021, Україна, Львів

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

НАУКОВІ ПІДСУМКИ РОКУ: ДОСЯГНЕННЯ, ПРОЕКТИ, ПЕРСПЕКТИВИ

VI Всеукраїнська мультидисциплінарна

науково-практична Інтернет-конференція

28 грудня 2021, Україна, Львів

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Київ
Яроче́нко Я. В.
2021

УДК: 001.891(063)
Н34

Н34 Наукові підсумки року: досягнення, проекти, перспективи. VI Всеукраїнська мультидисциплінарна науково-практична Інтернет-конференція, 28 грудня 2021, Україна, Львів : Збірник матеріалів — Київ : Яроче́нко Я. В., 2021. — 274 с. : рис. Електронне видання у PDF форматі.

ISBN 978-617-7826-03-2 (Online)

Збірник матеріалів відображає наукові дослідження авторів у сфері: юриспруденції; філології, лінгвістики, перекладу; педагогіки та освітніх технологій; психології; літератури та мистецтва; економіки та організації інноваційної діяльності; міжнародних відносини, прав людини та політичних наук; технічних та фізико-математичних наук; історії та археології; медицина, фармакологія та фармацевтика; технічні та фізико-математичні науки.

Всі матеріали подано в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори та їх наукові керівники.

УДК: 001.891(063)

ISBN 978-617-7826-03-2 (Online)
© Колектив авторів, 2021

Веб-портал

www.webconference.org.ua

ЗМІСТ

ВСТУП **8**

Бабунич Ю. І.
Західноєвропейське мистецтвознавство і мистецтво кінця XIX – першої третини XX століття: особливості розвитку й авторські концепції **9**

Барабанова В. В.
Маркетингове дослідження ринку косметичних засобів **17**

Бондаренко В. В.
Особливості формування естетичної культури молодших школярів у процесі здобуття мистецької освіти **24**

Буковська І. О., Ковальска О. І.
Прийняття рішень – центральний елемент управління **29**

Вербінець В. Е., ***науковий керівник Миронець О. М.***
Інформаційна безпека у соціальних медіа: загрози та їх попередження **32**

Віблий Є. В.
Стадії вчинення злочину в історії кримінального законодавства України **35**

Говорощук І. В., Ситник Н. І.
Вплив пандемії COVID-19 на тенденції розвитку інновацій **41**

Горбенко Д. А., Шевяков М. О.
Форми несення служби поліцією щодо забезпечення безпеки дорожнього руху та їх характеристика. Тактичні прийоми патрулювання з використанням транспортних засобів **44**

Гриліцька А. В., Гриліцька В.-О. М.
Актуальність розвитку та використання соціальної мережі «Інстаграм» для просування бренду **48**

Гура В. І., Лободзинська Т. П.
Особливості контролю та аудиту у бюджетному процесі **53**

Дашко І. М.
Мотиваційні аспекти управління діяльністю персоналу **57**

Дорош Т. М.
Вдалі інноваційні рішення видавництв України в часи пандемії **61**

Івченко К. О., ***науковий керівник Сірий-Козак Г. О.***
Поетика алогізму в повісті Д. Хармса «Стара»: гротескне переплетення простору й часу **65**

Ізюмцева Н. В., Коломацька В. В.
Методи розв’язання та управління конфліктами на підприємствах **71**

Киричук А. В., Торгун С. В.
Проблема втрати робочих місць через автоматизацію **75**

Ковалевська К. А.
Експертизи у розслідуванні фінансових правопорушень **80**
Ковалевська К. А.
Інституційне забезпечення економічної безпеки України **86**
Ковальчук І. П., ***науковий керівник Сидоренко Ж. В.***
Психологічні особливості навчальної мотивації студентів **92**
Ковальчук І. П., ***науковий керівник Сидоренко Ж. В.***
Підходи до вивчення творчості у вітчизняній та зарубіжній психологічних науках **98**
Кожушко К. П.
Переклад інтертекстуальних одиниць в масмедійних текстах **103**
Колесник М. Ю., Качан І. С., Нікітюк О. В., Горлова І. В., Комарова-Лазько О. В.
Частота латентного залізодефіциту серед пацієнтів з серцевою недостатністю **108**
Копець І. О.
Поняття страхової діяльності як різновиду господарської діяльності **111**
Корюков С. В.
Побудова та аналіз роботи комбінаційних логічних пристроїв з використанням засобів комп'ютерного моделювання **115**
Косей В. В.
Спеціальна фізична культура **123**
Кравцова А. Ю., Фалько О. В.
Дослідження дії наночасток нанокристалічного діоксиду церію і гідратованого фулерену при гіпотермічному зберіганні крові **127**
Крушинська А. В., Сорохан К. А.
Управління фінансовими інвестиціями підприємства **132**
Куліш В. Р., ***науковий керівник Наталія Ярощук***
Психологічні механізми формування агресивних дій **136**
Кушнірук А. С., Самойленко А. В.
Контроль знань учнів з математики за допомогою інтернет ресурсу GOOGLE FORMS **140**
Ладик В. Є.
Профілактика булінгу серед учнів в загальноосвітніх навчальних закладах ... **147**
Левкович О. В., Калашнікова Ю. М.
FINTECH як основна складова фінансової екосистеми **152**
Ленчук А. С.
Особливості COVID-сертифікації в Україні **154**

Мулярська М. Р.
Українсько-сербські відносини на сучасному етапі **159**
Нікіфорова Т. І.
Розширення сфери застосування пробаційних програм **162**
Ольховець С. М., Роганова Г. О.
Інвестування фінансових ресурсів домогосподарств України в акції іноземних компаній **165**
Очеретяний А. Д., Рамазанов С. К., Макаренко М. Б.
Застосування машинного навчання в управлінні логістичними процесами **169**
Петруновська О. І., ***науковий керівник Яковлєва Г. О.***
Таємна перевірка доброчесності прокурорів: проблемні аспекти **175**
Приступа І. В.
Право на репродуктивне відтворення **180**
Проданюк Ф. М.
Мозолевський Борис Миколайович: тернистий шлях поета та археолога-скіфознавця **184**
Романчук С. Ю.
Заходи органів місцевого самоврядування для забезпечення надання якісних освітніх послуг під час дистаційного навчання **190**
Сало Я. В., Сидорова А. В.
Організація оцінювання персоналу та її ефективність **197**
Сало Я. В., Тарнавська У. М.
Удосконалення набору і відбору персоналу організації **204**
Сарафанов О. В., ***науковий керівник Митрофанов І. І.***
Зміни кримінального законодавства, що регламентує основу національної безпеки України **210**
Сартанія І. Г., ***науковий керівник Сташенко Ю. В.***
Обґрунтування підходів щодо технології обліку та аудиту розрахунків з бюджетом за податком на прибуток підприємства **213**
Семенов В. П.
Вивчення питань зорового сприйняття сигналів працівниками локомотивних бригад **216**
Скворцова О. О.
Музична грамота в математиці **218**
Солонинка В. А., Толочко Р. М.
Використання музично-дидактичних ігор на уроках музичного мистецтва в початковій школі **222**
Судоплатов М. С., ***науковий керівник Білан Д. А.***
Рівень фізичної підготовки курсантів закладів вищої освіти системи МВС **226**

Токар К. С., ***науковий керівник Павлюк М. М.***
Особливливості образу «Я» у підлітків **229**
Ульянченко А. Ю.
Забезпечення прав та свобод людини та громадянина в діяльності національної поліції **234**
Фасолько Т. М., Сорохан К. А.
Тайм-менеджмент як інструмент підвищення особистої ефективності..... **237**
Філіпович Г. В.
Право людини на паліативну і хоспісну допомогу..... **242**
Ханенко Ю. Ю., ***науковий керівник Лежненко Л. І.***
Обґрунтування вибору моделі оподаткування та визначення її впливу на фінансовий результат діяльності підприємства **247**
Харицька Н. О.
Вища освіта України – трансформаційні процеси, стан і перспективи розвитку **250**
Хомюк Н. В., Тишко М. Я.
Використання ігрових технологій в освітньому процесі початкової школи **255**
Царан О. С., Бичкова Н. В.
Application of Behavioral Finance in the Banking Sector..... **259**
Шведова Т. Г.
Романи-притчі Вільяма Голдінга..... **263**
Шишкіна В. І.
Рівень екологічної, соціальної та корпоративної відповідальності в українських компаніях..... **268**
Яланська Я. Ю., ***науковий керівник Білан Д. А.***
Вдосконалення фізичної підготовки слідчих **270**

ВСТУП

З метою всебічного міжгалузевого обговорення наукових та практичних проблем сучасності 28 грудня 2021 року у м. Львів відбулась VI Всеукраїнська мультидисциплінарна науково-практична Інтернет-конференція «Наукові підсумки року: досягнення, проекти, перспективи».

Наукові заходи, що проводились по території всієї України протягом року, привернули велику увагу до науки, підтримали наукове устремління людей різних вікових груп: від школярів, які тільки планують своє майбутнє, до вчених, яким необхідна підтримка в їх дослідженнях. Протягом року науковці обговорювали найцікавіші та найважливіші теми сьогодення: нова медицина, освоєння космосу, клімат та екологія, штучний інтелект, енергетика майбутнього. Роль науки часто не помічають, але вона стає більш помітною в складні часи, коли тільки наука може дати нам відповіді на найскладніші питання. І саме від зусиль вчених фундаментальних та прикладних наук залежить те, як швидко людство впорається з новими викликами.

Даний збірник матеріалів відображає наукові дослідження авторів у сфері: юриспруденції; філології, лінгвістики, перекладу; педагогіки та освітніх технологій; психології; літератури та мистецтва; економіки та організації інноваційної діяльності; міжнародних відносини, прав людини та політичних наук; технічних та фізико-математичних наук; історії та археології; медицина, фармакологія та фармацевтика; технічні та фізико-математичні науки.

У роботі конференції прийняли участь досвідчені науковці, молоді вчені, викладачі та здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів з різних куточків України. Мультидисциплінарний характер конференції дозволив учасникам ознайомитись з науковими дослідженнями колег у суміжних галузях науки.

Секція: Література та мистецтво

УДК 7.036/.038.42.072.2(477)

БАБУНИЧ Юлія Ігорівна,
кандидат мистецтвознавства
доцент кафедри історії та теорії мистецтва
Львівська національна академія мистецтв
ORCID: 0000-0002-1947-8325
м. Львів, Україна

ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКЕ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО І МИСТЕЦТВО КІНЦЯ XIX – ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ XX СТОЛІТТЯ: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ Й АВТОРСЬКІ КОНЦЕПЦІЇ

Систематизація напрямів мистецької творчості є актуальною і необхідною у контексті дослідження мистецьких теорій першої третини XX ст. Контекст цього питання зумовлений активними формальними і технічними пошуками в мистецтві, які призводили до штучно ускладнених форм, символіки кольорів, руйнування традиційних змісту й образів, і, у свою чергу, активно впливали на появу нових мистецьких теорій. Мистецьке життя Європи XX ст. було дуже динамічним, а тому жвавою була зміна напрямів і стилів творчості, поколінь митців, творчих груп і об'єднань. Майже кожне з них проголошувало власну творчу концепцію, яка оформлювалася в маніфест, або інший варіант документального оформлення теоретичних пошуків фовізму, футуризму, кубізму, кубофутуризму, абстракціонізму тощо. Треба зазначити, що «передумовами формування авангардистського руху XX століття були як науково-технічна революція, що закладала у свідомість інтелігенції поняття динаміки, руху, нових ритмів, так і філософські ідеї Ф. Ніцше, А. Бергсона, З. Фрейда та ін.» [1, с. 163].

Своєрідною, дискусійною і суперечливою, але разом з цим виразною межею поділу між мистецтвом XIX і XX ст. стали у мистецькій практиці виставка «Осінній салон» 1905 р. у Парижі, де були експоновані твори А. Матісса, а в мистецькій теорії – книга «Проблеми форми в образотворчому

мистецтві» (1899 р.) німецького скульптора А. Гільдебранда, в якій він сформулював основні теоретичні принципи формалістичного мистецтва. Обидві ці події справлятимуть значний вплив на розвиток мистецтва і мистецтвознавства XX ст. Адже Матісс – це виклик як самим академічним традиціям французького і європейського живопису, так і технічно-візуальним новаціям імпресіонізму. Матіссом, автором концепції «колористичного вибуху», було дано потужний поштовх до розвитку мистецтва модернізму, підхопленого і розвиненого в різних пластичних варіантах багатьма митцями XX ст, серед яких були і представники українського образотворчого мистецтва – Д. Бурлюк, О. Богомазов, О. Екстер та ін.

Треба зауважити, що «модернізм», який тривав приблизно від останніх років XIX ст. до середини XX ст., втілював «залишкову віру в самоочевидну перевагу логічного та наукового раціоналізму, який припускає, що реальна дійсність у цілому може бути витлумачена й осмислена, що ідеї та поняття детерміновані і що люди перебувають на одному рівні спільного всесвітнього досвіду, який є над культурним і надісторичним» [2, с. 269]. Таку схильність до узагальнення і детермінізму виявляють, наприклад, філософські системи З. Фройда і Б. Рассела, двох особливо впливових мислителів модернізму. Фройдова теорія свідомого-несвідомого, його схема інтерпретації снів, концепція «логічного позитивізму» Рассела демонструють панівну модерністську тенденцію до створення всеохопної, надісторичної й універсальної системи знань.

«Винахідники» і прихильники кубізму П. Пікассо, Ж. Брак, до яких приєдналися Ф. Леже, М. Дюшан, Ле Факоньє та ін. – впродовж 1911 – 1913 рр. підсумували результати пошуків, проголосивши основні принципи кубізму. Актуальним проголошувалося відображення дійсності за допомогою геометричних фігур і композицій, перевага надавалась суто «пластичним» трансформаціям зображуваних об’єктів і запереченню академічних принципів образотворчості.

Кубізм, як метод і принцип відображення дійсності призвів до пошуків нових формально-технічних засобів і прийомів творчості, переосмислення традиційних і народження нових видів і жанрів мистецтва, зокрема живопису і скульптури. З'являється поняття «чистого» живопису, розробляються спроби поєднати живопис і скульптуру в такому новому кубістичному жанрі, як «асамбляж», з'являються спроби реальної, а не лише емоційно-уявної динаміки творів, як, наприклад, «рухлива скульптура» (зокрема, М.Дюшан у 1912 р.).

В естетично-філософському аспекті на увагу заслуговують творчі вербально-візуальні експерименти Гійома Аполлінера, який намагався поєднати власні «ліричні ідеограми» з візуальними, пластичними видами мистецтва. Експеримент був презентований як збірник під назвою «Каліграми», опублікований у 1918 р. «Ініційовані фовізмом і кубізмом творчі експерименти французькі теоретики намагалися пов'язати навіть з національною традицією… Відомий теоретик кубізму Альбер Глез підкреслював, що «Франція розглядає твори най свавільніших митців сьогодення як породження нашої національної традиції» [1, с. 165].

Водночас, потребує уваги «теоретичне» підґрунтя «футуризму», який фактично зароджувався і розвивався паралельно з фовізмом. Найчастіше футуристичний рух пов'язують з іменем італійця Ф.Т. Марінетті. Творче середовище футуристів відгукнулося на виклик часу як мистецькими, так і теоретичними напрацюваннями. Мова йде про «футуризм» Ф.Т. Марінетті, «Футуристська анти традиція: маніфест-синтез» Г. Аполлінера, «Футуристський маніфест Монмартру» Ф. Дель Марля та ін. Програмні засади футуристів абсолютизували, насамперед, мистецьку форму, заперечуючи академічні принципи і методи творчості. Футуристи ідеалізували такі ознаки майбутнього, як технічний прогрес, індустрію, швидкість у перебудові естетичного середовища.

Згадуючи О.Богомазова, слід зазначити приклад синтезування інтелектуальних новацій, характерних на початку XX ст. як для практики, так і для теорії мистецтва. О.Богомазов був одним з авторів поєднання принципів

кубізму і футуризму в новий напрям творчості – «кубофутуризм». Теоретична праця О. Богомазова під назвою «Живопис і елемент» (1914 р.) була присвячена знову ж таки генезису художньої форми. За первісний елемент формотворення ним була обрана крапка, рух якої у подальшій динаміці народжував лінії, колористичні плями і площини, композиційне середовище тощо. Одною з найважливіших основ живопису як автономної системи, О. Богомазов вважав ритм – категорію, яка має «кількісні і якісні ознаки». Кубофутуризм трактувався як нове мистецтво, яке не лише кидає виклик традиції, а й обстоює «самостійну вартість елемента живопису як носія відчуттів Митця» [1, с. 166]. Російські і деякі українські представники футуристичного фронту вбачали актуальність футуризму і дієвість його виражальних засобів в оновленні давньослов'янських культурних традицій, відродженні «золотого віку слов'янства» поза національними, релігійними, соціальними ознаками, як культуру нового як писав В.Хлєбніков «роду люд-променів» [3, с. 11]. Справедливим буде зауважити, що теоретичне підґрунтя футуристів стало одною з найбільш яскравих сторінок в європейській теорії мистецтва початку XX ст. Так само можна говорити, що футуризм (кубофутуризм), як і ряд інших художніх напрямів початку XX ст., які «абсолютизували формальні-технічні пошуки в мистецтві» [1, с. 168] стали вигідним тлом для розвитку наступних формалістичних течій, серед яких особливо виразно окреслився абстракціонізм.

Абстракціонізм вперше і найбільш сильно заявив про себе в образотворчому мистецтві (пізніше абстракціоністський прорив відбувся практично в усіх видах мистецької творчості). Засновником цього напряму прийнято вважати видатного російського митця В. Кандінського, який вперше публічно виступив зі своїми живописними абстракціями в 1910 р., цього ж року він теоретично оформив свої погляди в праці «Про духовне в мистецтві».

Серед визначних спроб теоретичного обґрунтування абстракціонізму без сумніву заслуговують на увагу мистецько-філософсько-теософські пошуки П. Мондріана. Теософічний «відтінок» творчості цього голландського живописця аж ніяк не був якимось винятком у середовищі авангардних художників

абстракціоністського спрямування. Чимало з них тяжіли до об'єктивізму, захоплювалися середньовічними теософськими вченнями і працями, часто вдавалися до релігійного містицизму.

Мондріан, маючи неабиякі організаторські здібності, очолював мистецьке угрупування «Стиль», у складі якого превалювали голландські художники. Але поряд із західними активну і плідну участь у розвитку абстрактного мистецтва брали східноєвропейські митці – М. Ларіонов, Р. Делоне, М. Сейфер та ін.

Свої теоретичні позиції П.Мондріан будував на творчому феномені процесу деструкції, за допомогою якої відбувається об'єктивно-суб'єктивний процес творення: руйнуються простір та об'єми, залишаючи колір і лінії; далі відбувається руйнування лінеарно-колористичної візії (композиції) світу, і врешті-решт створюється етап «загальної гармонії».

Інакше кажучи, був запропонований імператив руйнування форм видимої дійсності і, відповідно, повна відмова від реалістичного зображення цієї видимої дійсності. Саме таким чином, стверджував В. Кандінський, мистецтво може (і покликане!) значно глибше дослідити і повніше виразити «об'єктивно існуюче Духовне» («істини буття», вічні «духовні сутності», вічні «космічні сили», навіть «ліризм і драматизм людських переживань» [4, с. 8].

Треба також сказати про те, що абстракціонізм не був вже таким однорідним. Окрім гострих дискусій з кубістами, були й певні внутрішні «Інверсії» (цей термін у цьому контексті цілком доречний), які оформились у вигляді двох основних напрямів розвитку абстрактного мистецтва: 1) гармонізації «безформних» кольоросполучень; 2) створення геометризованих абстракцій. Якщо перший напрям очолювали В. Кандінський і Ф. Купка, то другий шлях торували прихильники кубізму, маючи в своєму ар'єргарді світоглядну позицію і творчість Сезанна. Саме другий напрям був характерний створенням нових типів художнього простору шляхом поєднання найрізноманітніших геометричних форм, кольорових площин, ліній тощо («променевість» М. Ларіонова, «безпредметність» О. Розанової, «супрематизм» К. Малевича та ін.).

Після другої світової війни, в загальному руслі постмодерністської культури, відроджуються і набувають популярності нові прояви і навіть напрями абстракціонізму. Під впливом сюрреалізму (особливо принципу «психологічного автоматизму») переміщуються основні акценти творчості з завершеного твору на процес творчості, на процес, який стає основною метою і дає поштовх до розвитку нового принципу формотворення – «живопис-дія». Паралельним був розвиток такого різновиду постмодерністського абстракціонізму, як «абстрактний експресіонізм», який почав особливо активно розвиватися в США з 1950-х рр.

Повертаючись до теоретичних засад абстрактного мистецтва, слід дещо доповнити концептуальний аспект цього питання. Перша публічна апробація засадничих моментів імпресіонізму (тоді – майбутнього абстракціонізму) була здійснена В.Кандінським ще в 1911 р. в доповіді на Всеросійському з'їзді художників. Кандінський не лише відкинув будь який зв'язок мистецтва з життям, а й назвав соціальний зміст мистецьких творів «отруєним хлібом» [5, с. 68]. За рік він значно ширше розвинув цю та інші позиції в книзі «Про духовне в мистецтві». Зокрема, завданням творчості Кандінський бачив природну здатність і професійне вміння художника «психічною силою» кольору викликати «душевні вібрації» [5, с. 70]. Його підтримував К.Малевич на сторінках своєї книги «Від Сезанна до супрематизму», де писав, що від митця вимагають, аби мистецтво було зрозумілим, хоча куди б кращим було б навчити глядачів розуміти формалістичні твори. Основні теоретичні підвалини були закладені у першій чверті XX ст., коли теорія абстракціонізму розвивалася на рівних з мистецькою практикою, а в багатьох випадках передувала їй.

У теоретичному аспекті початок «експресіонізму» в європейському мистецтві першого десятиліття XX ст. дала поезія. Німецький поет Г. Гейм, містик і фаталіст, прихильник Ван Гога, Рембо і Бодлера, створив поезію «трагічного передчуття». Вплив Гейма був зумовлений не стільки якістю його поетичної строфи (правду кажучи, аж ніяк не його поезіями), скільки

дивовижним збігом обставин, внаслідок яких трагізм поетичних творів став співзвучним і пророчим трагічній долі поета.

Щодо терміну «експресіонізм», існує кілька версій його авторства. У багатьох спеціальних дослідженнях можна знайти вказання на В. Воррінгера, автора книги «Абстракція і почування», опублікованої в 1911 р. Називають також Ч. Кассірера, який в 1910 р., оглядаючи одну з картин Пліхштейна, нібито охарактеризував її як «твір експресіонізму». Перші етимологічні студії ще XIX ст. в Англії визначали експресіонізм у живописі як «вираз емоції і жаги». І вже зовсім цікавою є версія, пов'язана з Матіссом, який після першої німецької виставки його творів у Берліні (1909 р.), опублікував наступного року свої «Замітки художника», в яких зазначив наступне: «Першочергово я добиваюсь експресивності». Але, як писав багаторічний дослідник експресіонізму Л.Рішар, вирішальну роль відіграла «виставка берлінського Сецесіона» (квітень-вересень 1911), в якій серед переважаючої більшості послідовників імпресіонізму, виступила невелика група «Нових французьких художників – Брак, Ван Дюген, Вламінк, Дерен, Дюфі, Манген, Марке, Пікассо і Фрієз. У каталозі виствки вони назвали себе «експресіоністами». Очевидно, що саме про них один з перших німецьких критиків В. Хейман написав у липневому випуску журналу «Штурм»: «Об'єднання франко-бельгійських художників взяло собі ім.'я експресіоністи» [6, с. 6-7].

Теоретичне підґрунтя експресіонізму найчастіше шукають історіографії Ф. Шеллінга і А. Шопенгауера, психології Ф. Ніцше і психоаналізі З. Фрейда. Після другої світової війни експресіонізм особливо поширився в кінематографі, сприяючись на вже добре апробовані теми, ідеї, образи, натуралізм зображуваних сцен та об'єктів.

Теоретична програма сюрреалізму формувалася, можна сказати, за безпосередньою участю і , без сумніву, під впливом З. Фрейда, який вів активну переписку з А. Бретоном і зустрічався з С. Далі. Сюрреалізм набув такої популярності, що його прояви можна бачити в різних видах мистецтва. Сюрреалізм як напрям в літературі і мистецтві виник у Франції. Першим

сюрреалістичним твором вважається «Магітні поля» А. Бретона і Ф. Суно,опубліковані в 1919 р., а більш активний розвиток сюрреалізму розпочинається з 1924 р. В основі сюрреалізму було покладене гасло «Любов, краса, бунт». З позицій філософії для сюрреалізму характерні анти раціоналізм і суб'єктивізм. Теорія сюрреалізму спиралася на праці Берклі, Канта, Ніцше, Бергсона і особливо Гегеля. Вирішальний вплив на теорію сюрреалізму справив психоаналіз Фрейда і тому, використовуючи концепти, теми і приклади з фрейдівського психоаналізу, сюрреалісти творили свій власний «поетико-терапевтичний» або «анти-терапевтичний» метод творчості, обґрунтований Бретоном у «Маніфесті сюрреалізму».

Проаналізовані і систематизовані основні етапи становлення і розвитку західноєвропейського мистецтвознавства означеного періоду. Виявлена провідна роль окремих європейських наукових шкіл, національних історіографій мистецтва – італійської, німецької, французької та ін. - у розвитку західної мистецтвознавчої думки. Паралельно прослідковано роль особистостей у процесі інтелектуалізації мистецько-творчого і мистецько-наукового процесів.

Список бібліографічних посилань:

1. Левчук Л. Західноєвропейська естетика XX ст. Київ : Либідь, 1997. 251 с.

2. Кіплінгер Д. Модернізм. *Енциклопедія постмодернізму* / За ред. У.Віннста та В.Тейлора; Пер. З англ. В.Шовкун; Наук. ред. пер. О.Шевченко. Київ : Основи, 2003. С. 269

3. Хлєбніков В. Творення. Москва : Советский писатель, 1986. 736 с.

4. Бычков В.В. Абстрактное искусство. *Культурология. XX век. Энциклопедия*. Т.1. Санкт-Петербург, 1998. С.8.

5. Кандинский В. О духовном в искусстве. Москва : Архимед, 1992. 107 с.

6. Ришар Л. Экспресионизм как художественное направление. *Энциклопедия экпресионизма: живопись и графика. Скульптура. Архитектура.*

Литература. Драматургия. Театр. Кино. Музыка / Л.Ришар; науч. ред. р авт. послесл. В.М.Толмачева; Пер. с фран. Москва, 2003. С.6–7.

СЕКЦІЯ: Економіка та організація інноваційної діяльності

УДК 658.8.012

БАРАБАНОВА Валентина Віталіївна,
к. е. н., доцент
кафедри маркетингу, менеджменту
та публічного адміністрування
ORCID 0000-0002-2954-4090
ПОПОВА Юлія Сергіївна,
здобувач вищої освіти, 4 курс, ступінь: бакалавр,
Донецький національний університет
економіки і торгівлі ім. М. Туган- Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна

МАРКЕТИНГОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ КОСМЕТИЧНИХ ЗАСОБІВ

Маркетингові дослідження в сучасній економіці стали однією з головних функцій маркетингу будь-якого підприємства. Маркетингові дослідження охоплюють накопичення і аналіз інформації про ринок, стан маркетингового середовища, поведінку споживачів і інших кінцевих одержувачів і, нарешті, про кошти тактики, стратегію маркетингу і об'єкти їх застосування. Вони дозволяють охарактеризувати явища, що досліджуються, і визначити їх обумовленість в минулому і майбутньому, а також надають умови і передумови для прийняття обґрунтованих рішень в області маркетингу [7, с. 11].

Ринок косметичних засобів України вимагає вирішення основної проблеми: підвищення конкурентоспроможності косметичних засобів у порівнянні із імпортованою продукцією, яка користується переважним попитом навіть при завищеній ціні. Це, у свою чергу, може призвести до руйнування промислового потенціалу України. Єдиний вихід з цієї ситуації –

удосконалення та розвиток вітчизняного виробництва косметичних засобів, підтримка національного виробника за рахунок формування оптимального товарного асортименту за поданою групою товарів [1].

При маркетинговому дослідженні ринку потреб на косметичні засоби, а саме шампунів для миття голови використовується маркетинг, орієнтований на усередненого споживача. Кожному типу поведінки споживача на ринку відповідає своя структура потреб та ієрархія переваг. Кожний покупець жадає такий набір виробів, що має з його точки зору найбільшу корисність. В умовах ринкової економіки споживач, його поведінка і купівельні переваги визначають напрямки, обсяг і структуру виробництва товарів для задоволення платоспроможної потреби [7, с. 83].

Миття голови – необхідна щоденна процедура для сучасної людини. Дослідники у сфері соціології стверджують, що 24 % українців миють голову кожен день, 43 % – через день і 33 % – раз або два в тиждень. Тому шампуні користувалися і будуть мати попит навіть під час кризи. Структура споживання шампунів залежить тільки від рівня доходів населення.

Очевидно, що люди з низьким рівнем доходів люди віддають перевагу товарам низької цінової категорії, яку складають переважно шампуні вітчизняного виробництва. З покращенням рівня життя, ціна відходить на другий план, а пріоритет при виборі шампуню віддається якісним характеристикам продукції, споживчим уподобанням та трендам, які стосуються здорового способу життя і використання органічної продукції.

Аналізуючи ринок шампунів в Україні, можна побачити тенденцію до щорічного скорочення обсягів виробництва, рисунок 1. Так, у 2020 р. у порівнянні з 2018 р. виробництво шампунів скоротилося на 2,4 %, не дивлячись на невелике збільшення у 2019 р. Загалом за 5 років обсяг виробництва скоротився аж на 26,5 % і досяг майже рівня виробництва 2014 р.

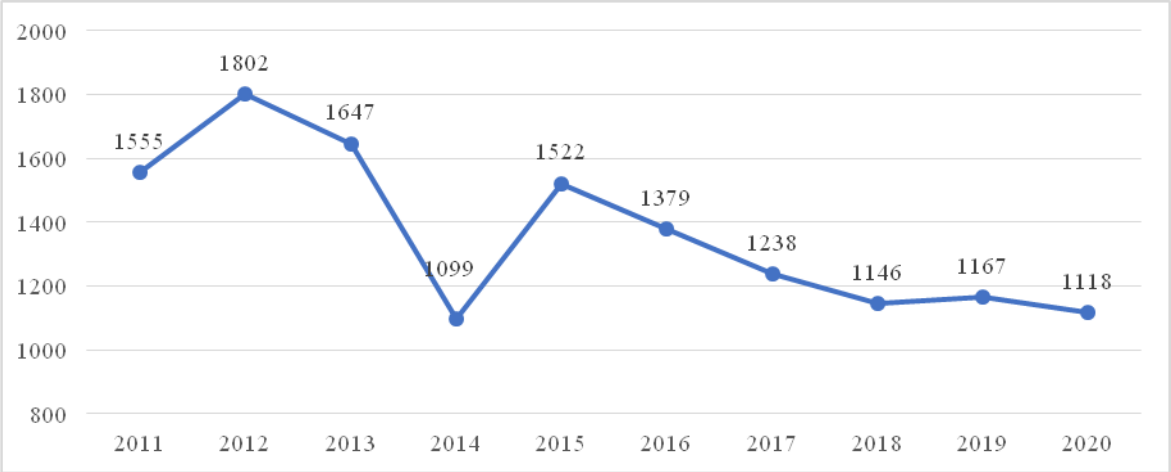

Рисунок 1 – Динаміка виробництва шампунів в Україні у 2011-2020 рр., тис. дол. *Джерело: сформовано авторами на основі [3].*

Це можна пояснити впливом демографічного фактору, оскільки щорічно відбувається зменшення чисельності населення нашої країни. А також витісненням вітчизняної продукції імпортною, що пов’язано із переорієнтацією частини споживачів на дорожчі брендові шампуні у поєднанні зі зростанням собівартості внутрішнього виробництва через подорожчання імпортної сировини. Наразі частка імпорту на ринку приблизно удвічі перевищує частку українських шампунів [2].

Основними гравцями на ринку шампунів України є: Procter & Gamble – лідер ринку, який випускає торгові марки Head & Shoulders, Pantene, Herbal Essenses, Shamtu, Wash & Go. Друге місце займає компанія Unilever, яка пропонує споживачам Dove, ClearvitaABE, Timotei, Sunsilk. На третьому місці компанія L'Oreal з відомими шампунями під такими торговими марками: Elseve, Garnier, L'Oreal Professional. Значну частку ринку займає компанія Schwarzkopf & Henkel, що створює торгові марки Gliss Kur, Schauma, Seborin. Також присутня німецька компанія Beiersdorf із торговою маркою Nivea.

Лідери ринку в основному орієнтуються на цільову аудиторію, представлену жінками у віці 16-35 років. Це пов’язано з тим, що вони вибирають цілі комплекси по догляду за волоссям, які включають не тільки

шампуні, але і маски, кондиціонери, бальзами, олії для волосся та ін. Як вже було зазначено потреби внутрішнього ринку шампунів і всіх інших засобів по догляду за волоссям значною мірою забезпечуються імпортною продукцією, таблиця 1.

Таблиця 1 – Сумарний обсяг імпорту та експорту засобів по догляду за волоссям у 2019-2020 рр. (тис. дол. США)

Рік	Імпорт			Експорт		
	Вартість, тис. дол.	Питома вага, %	Вага нетто, т	Вартість, тис. дол.	Питома вага, %	Вага нетто, т
2019	142736	0,24	43532	16596	0,03	6500
2020	149257	0,28	44409	17376	0,04	6925

Як можемо бачити з таблиці обсяг імпортної продукції у 2020 р. у порівнянні з 2019 р. збільшився на 2 %, а обсяг експорту зріс аж на 6,5 %.

Український ринок знаходиться під контролем перелічених вище великих міжнародних компаній, які представляють свою продукцію як у верхньому, так і в середньому цінових сегментах. На противагу цьому вітчизняні виробники шампунів, представлені в основному у нижньому ціновому сегменті та невелика частка – у середньому сегменті. Показово, що 70 % споживачів орієнтується на якісні характеристики шампуню, а для 30 % – важлива низька ціна. Ці дані підтверджують лідерство відомих брендів і відставання вітчизняних марок, які можуть залучити тільки ціною [4].

Потреба в хорошому і здоровому зовнішньому вигляді в поєднанні зі зростанням доходів споживачів мотивує їх більше звертати увагу на натуральні органічні шампуні. Відомо, що більш ніж 70 % косметичної продукції із мас-маркету містить силікони, сульфати та парабени, які шкідливі для організму людини.

Основними критеріями вибору шампуню споживачами є:

1) тип волосся: жирний, сухий, нормальний;

2) додаткові характеристики волосся: пофарбоване, ослаблене, ламке, тонке, тьмяне, пошкоджене, кучеряве й неслухняне;

3) вид проблеми: алопеція (потребує лікувального ефекту), стрес, дієта, пологи (застосування шампунів від інтенсивного випадіння), руйнування кутикули (використання зміцнювальних засобів);

4) склад продукту: якісний та натуральний шампунь не повинен складатися з парабенів, сульфатів та силіконів. Перевагою є наявність олій й екстрактів різних рослин, кератину, пантенолу, протеїну, амінокислот, молочної кислоти.

Відповідно до цих критеріїв розрізняють такі види шампунів: для нормального волосся, для фарбованого волосся, для ослабленого і ламкого волосся, для сухого або жирного волосся, для неслухняного волосся, для кучерявого волосся, для пошкодженого волосся, проти випадіння волосся, проти лупи. Але слід зазначити, що професійний і лікувальний шампунь – дві різні речі, Останній призначений для усунення серйозних дерматологічних проблем.

Як показує статистика, на вибір марки для 20 % покупців впливає наявність привабливої упаковки, 15 % орієнтуються на консистенцію і запах, а для 45 % важливі лікувальні властивості. Також слід враховувати 20 % споживачів, які звертають увагу на зручність у використанні засобу [4]. За консистенцією звичайні шампуні бувають рідкими, кремо- або гелеподібними. Але особливу частку в структурі засобів по догляду за волоссям займають також тверді і сухі шампуні. Сухий шампунь є різновидом традиційного шампуню, але має зовсім іншу консистенцію та зменшує жирність волосся без потреби у воді. Сухий шампунь наразі важко назвати beauty-новинкою. В його основі – рослинний крохмаль (рисовий або кукурудзяний), який працює як адсорбент, вбираючи надлишки шкірного сала. Може бути в формі пудри або спрея. Представництво даного виду шампуню на українському ринку мало достатньо велике зростання у 2017 р. (більш ніж в 2 рази) відносно 2015 р. Така динаміка була наслідком підвищення мобільності українців, оскільки сухий

шампунь в основному використовується в умовах, коли немає можливості або часу повноцінно помити голову [2].

Твердий шампунь також є версією рідкого шампуню. Він містить ті самі ключові компоненти, що рідкий, але без води, що дозволяє йому зберігати тверду форму. Сьогодні твердий шампунь є одним із найперспективніших екологічних beauty-продуктів. В Україні тренд на тверді шампуні тільки набирає обертів. Наприклад, на ринку з'явився новий бренд масмаркет-косметики по догляду за волоссям – Nature Box, який запустив твердий шампунь для широкої маси. Продукт є у складі трьох лінійок: «Авокадо», «Арган» та «Олива». Бренд використовує для нього органічне пакування, яке безпечне для навколишнього середовища [6]. Всесвітній тренд zero waste близький косметичним брендам, тому вже в багатьох магазинах можна побачити тверді шампуні, які прекрасно йому відповідають: твердий шампунь економить величезну кількість пластикових упаковок, адже упакований в повністю переробну баночку-шайбу, яку можна нескінченно використовувати для зберігання нової порції шампуню. Це робить позитивний вплив на навколишнє середовище, адже такий шампунь економічний, біорозкладний, безвідходний.

Отже, маркетингове дослідження ринку косметичних засобів дозволило зробити висновки, що український ринок розподілений між відомими транснаціональними компаніями, що підтверджується зростанням імпортної продукції та скороченням обсягів виробництва вітчизняної продукції. Проаналізувавши ринок, можна виокремити такі основні тенденції його розвитку: збільшення обсягу експорту засобів по догляду за волоссям; збільшення кількості органічних шампунів, подальше розширення асортименту продукції; вихід на український ринок мас-маркету нових брендів шампунів, що сприяє посиленню конкуренції та тренд на тверді шампуні, який має подвійну користь. По-перше, це натуральний засіб на основі природних компонентів. По-друге, його обгортка є стовідсотково переробною.

Список бібліографічних посилань:

1. Азарян О.М. Споживчий ринок України: маркетингові дослідження: монографія. Донецьк : ДонДУЕТ, 2012. 535 с.

2. Якість перемагає ціну: аналіз ринку шампунів в Україні. Pro Consulting. Аналитика рынков. *Финансовый консалтинг*: веб-сайт. URL: https://pro-consulting.ua/ ua/pressroom/kachestvo-pobezhdaet-cenu-analiz-rynka-shampunej-v-ukraine (дата звернення: 01.12.2021).

3. Виробництво промислової продукції за видами в Україні у 2011-2020 роках. *Державна служба статистики України*: веб-сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/ (дата звернення: 05.12.2021).

4. Український ринок засобів по догляду за волоссям. *Koloro. Brand Design:* веб-сайт. URL: https://koloro.ua/ua/blog/ issledovaniya/Ukrainski-runok-sredstv-po-uhodu-za-volosami.html (дата звернення: 30.11.2021).

5. Сумарний обсяг імпорту та експорту у розрізі товарних позицій у 2019-2020 роках. *Державна митна служба України*: веб-сайт. URL: https://customs.gov.ua/en/statistika-ta-reiestri (дата звернення: 29.11.2021)..

6. Твердий шампунь – для екогіків? Відповідаємо на серйозні (й не дуже) запитання про б'юті-продукт. *The Village*: веб-сайт. URL: https://www.the-village.com.ua/village/service-shopping/not-just-fun/31571-nature-box (дата звернення: 01.12.2021).

7. Барабанова В.В.Маркетингові дослідження: навч. посіб. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. 136 с.

СЕКЦІЯ: Педагогіка та освітні технології

УДК 372.4

БОНДАРЕНКО Вікторія Володимирівна,

Кандидат педагогічних наук

Комунальний заклад «Березківський мистецький ліцей»

Миколаївської обласної ради

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0002-0549-7664

м. Миколаїв, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ЗДОБУТТЯ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Анотація: у роботі розкривається проблематика формування естетичного світогляду та творчих здібностей молодших школярів на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Висвітлюються особливості вивільнення культуроносного та мистецького потенціалу в учнів початкової школи. Презентується специфіка мистецько-комунікативної взаємодії молодших школярів та педагогів.

Ключові слова: молодші школярі, естетичний світогляд, естетична культура, мистецький потенціал, мистецько-комунікативна взаємодія, мистецька освіта, творчі здібності.

Annotation: the article reveals the problems of formation of aesthetic worldview and creative abilities of junior schoolchildren at the present stage of development of Ukrainian society. Features of the release of cultural and artistic potential in primary school students are highlighted. The specifics of artistic and communicative interaction of junior students and teachers are presented.

Keywords: junior schoolchildren, aesthetic worldview, aesthetic culture, artistic potential, artistic and communicative interaction, art education, creative abilities.

Сучасне українське суспільство увійшло у всесвітній потік тотальних змін, у зв’язку з чим почало стрімко трансформувати власний досвід та

запозичувати нові практики різних видів діяльності. Це призвело до вивільнення багатого суспільного потенціалу та розширення горизонтів креативних можливостей як суспільства в цілому, так і кожної особистості зокрема.

Виникла потреба у людей всіх вікових категорій навчатися новим справам, інтерпретувати набуті знання, отже, оволодівати актуальними для сучасності компетентностями.

Розвиток здобувача освіти в Україні корегується під впливом європейських освітніх стандартів. Цей процес є дотичним до процесів формування української культури, ментальності, естетичного та мистецького світогляду громадян.

Молодші школярі першими потрапили у вир освітніх змін під назвою Нова українська школа: навчально-виховний вплив педагогів на здобувача освіти набув досить демократичного характеру. Відповідно до цього потенціал та розвиток особистості здійснюється у форматі інтеракції.

Враховуючи умови, що склалися в українському освітньому середовищі, стало необхідністю формування не лише освітніх компетентностей, а й творчих здібностей та естетичної культури молодших школярів, оскільки розвиток українського учня має бути всебічним та гармонійним.

Коли здобувач освіти оволодіває навчанням у мистецькому закладі, постає завдання сформувати у нього естетичний світогляд, адже обдарована особистість має бути носієм естетики та культури.

Молодший шкільний вік – сенситивний період для позитивного сприймання мистецьких знань та розвитку творчих здібностей. Мистецтво у всіх своїх проявах дуже бурхливо, а, водночас, делікатно впливає на маленьку особистість. Йому притаманна висока «чутливість» до навколишньої дійсності, до історичних процесів. Мистецтво є відображенням узагальнення та синтезу найсуттєвіших проблем людства, його буття; викликає інтерес та посилює чуттєвий рівень реагування [5, с.57], що відкладається багатовимірним

психологічним досвідом, а пізніше – світоглядом із естетичним навантаженням та естетичною культурою.

Формувати естетичну культуру молодших школярів в аспекті мистецтва – процес логічний та результативний. Початкова мистецька освіта надає учням початкової школи можливість ближче ознайомитися із її підрівнями та видами. Навіть, перші елементарні творчі вміння музичного (хорового, інструментального), образотворчого чи декоративного напрямку підвищують рівень емпатії особистості та сприяють розвитку сфери оцінних та самооцінних суджень. Таким чином, молодші школярі, перебуваючи на старті становлення всіх пізнавальних процесів, розкривають свій творчий потенціал через красу музики, художнього образу танцю, малюнка чи декоративного оздоблення предмета.

Вивчаючи предмети мистецького спрямування, молодші учні розвивають вольову та емоційну сфери власної особистості. Інтерактивна сфера відтворюється у сутності художнього спілкування та проявляється у двох видах діалогу – міжособистісного та внутрішнього [5, с. 63]. Міжособистісна взаємодія переважно базується на стосунках учня та викладача мистецьких предметів. Вплив педагога на формування естетичної культури молодших школярів акцентує на собі увесь процес мистецької освіти. Вчитель, володіючи ціннісно-культурним авторитетом, естетикою комунікативного та мистецько-діяльнісного процесу, надихає та стимулює учнів початкової школи до естетичної самозміни, будує морально-ціннісний світогляд.

Здобуття мистецької освіти молодшим школярем, крім звичного вербального, відбувається через використання мануального, матеріального, технічного та біоенергетичного спілкування. Останнє, хоча й мало вивчене офіційною наукою, все ж є обов’язковим зв’язком між особистостями учня та педагога [4, с. 204].

У процесі оволодіння молодшими школярами мистецької освіти з метою формування творчих здібностей та естетичної культури важливу роль відіграє комунікативність учителя, що визначається сукупністю професійних та

особистісних якостей, а саме – психологічною підготовленістю, доброзичливістю, толерантністю, прозорістю, інтелігентністю, конгруентністю, контактністю та сугестивністю [3, с. 24-25].

Слід виокремити види мистецької освіти, що поділяються на: просторові – образ розгортається у просторі; часові – образ розвивається у часі (музика, література); видовищні – образ характеризується тілесністю та тривалістю (танець та ін.); образотворчі – використовують знаки, схожі на реальність (живопис, скульптура та ін.); види, що використовують знаки незображувального типу (архітектура, музика та ін.); синтетичні – види, де знаки відтворюють змішаний характер (пісенне мистецтво та ін. [1]. Кожен із вказаних видів мистецтва впливає по-особливому на молодших школярів та викликає відмінні відчуття та переживання.

Формування естетичної культури молодших школярів у процесі здобуття мистецької освіти не є об’єктивною діяльністю. Оскільки внутрішній світ учня початкової школи тонко організований та нестійкий.

Естетична культура формується під впливом краси музики, живопису, хореографії тощо, але вона залежить від фактору родини, дружнього оточення, рівня матеріального життя дитини. Взаємодіючи зі людьми, зі природою, аналізуючи явища навколишньої дійсності, суспільні процеси, зразки мистецтва, молодший школяр вибудовує свій естетичний смак [2].

У свідомість дитини проникають ті образи світобудови, які їй потенційно близькі. Соціальний досвід та вплив багатогранної особистості педагога, мистецько-комунікативну взаємодію із ним, інтеріоризується через інтелектуальні та емоційні процеси дитячої особистості – так формується естетичний світогляд, а загалом і естетична культура молодших школярів.

Отже, підсумовуючи принципові положення формування естетичної культури молодших школярів у процесі здобуття мистецької освіти, варто зауважити, що:

– освіта українського громадянина, у тому числі і мистецька, формується під впливом європейських стандартів;

– мистецтво – чинник, який виховує естетичну культуру молодших школярів;

– формування естетичної культури учнів початкової школи – процес, який залежить від багатьох факторів оточуючого життя дитини;

– провідний вплив на формування естетичної культури здобувачів освіти молодшої ланки належить педагогу, який володіє гуманістичною спрямованістю та психологічною грамотністю;

– види мистецької освіти досить по-різному впливають на формування естетичної культури молодших школярів;

– потенційно генетичні особливості можна вважати коректором у процесі формування естетичної культури учнів початкової ланки освіти.

Список бібліографічних посилань:

1. Види мистецтва та основні художньо-стильові напрямки. *Навчальні матеріали онлайн*: веб-сайт. URL: https://pidru4niki.com/17390211/kulturologiya/vidi_mistetstva_osnovni_hudozhno-stilovi_napryamki (дата звернення: 27.12.2021).

2. Естетичне виховання школярів на урока музичного мистецтва. *Мокрецька ЗОШ І-ІІ ступенів*: веб-сайт. URL: https://sites.google.com/site/mokreckazosiiist/muzika/esteticne-vihovanna-skolariv-na-urokah-muzicnogo-mistectva (дата звернення: 27.12.2021).

3. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. Київ, ВЦ «Академія», 2006. 256 с.

4. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка у запитаннях та відповідях : навч. посіб. Київ, «Знання», 2006. 312 с.

5. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : навч. посіб. Тернопіль, Навчальна книга – Богдан, 2005. 360 с.

СЕКЦІЯ: Економіка та організація інноваційної діяльності

УДК 334.02

БУКОВСЬКА Іванна Олегівна,
студентка економічних спеціальностей
КОВАЛЬСЬКА Олеся Іванівна,
студентка економічних спеціальностей
ВСП «Бурштинський енергетичний
фаховий коледж ІФНТУНГ»
м. Бурштин, Україна

ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ – ЦЕНТРАЛЬНИЙ ЕЛЕМЕНТ УПРАВЛІННЯ

Керівництво соціально-економічною системою організації передбачає цілеспрямований вплив суб'єкта управління на виробничо-господарську діяльність об'єкта управління з метою забезпечення його оптимального функціонування та досягнення встановлених цілей. Даний вплив здійснюється шляхом розробки та прийняття управлінських рішень.

Прийняття управлінських рішень – це один із визначальних процесів управлінської діяльності, оскільки він формує подальші напрямки діяльності як організації в цілому, так і її окремих працівників. Головним імпульсом прийняття управлінських рішень виступає визначена потреба чи виявлена проблема в структурі діяльності організації.

Робота з прийняття управлінських рішень вимагає від менеджерів високого рівня компетентності, значних затрат часу, енергії, знань, вмінь, досвіду. Вона передбачає і високий рівень відповідальності, оскільки для втілення прийнятих рішень у життя необхідно забезпечити ефективну та злагоджену роботу всього організаційного механізму.

Проблема прийняття управлінських рішень займає одне з центральних місць у теорії управління. Багато відомих соціологів, починаючи з М. Вебера вивчали ефективність процесу управлівння, саме з точки зору раціональності, доцільності та обгрунтованості управлінських рішень. Дослідженню природи

управлінських рішень також присвячена велика кількість наукових праць О. Д. Гудзинського, Й. С. Завадського, В. В. Ковальова, Г. В. Савицької, В. К. Савчука, Р. А. Фатхутдінова, Г. М. Чорного, М. Г. Чумаченка, А. Д. Шеремета та інших вчених [2]. Проте, сучасні ринкові умови господарювання вимагають формування все нових підходів до процесу розробки та прийняття управлінських рішень, що зумовлює актуальність подальших досліджень.

Для здійснення ефективної професійної діяльності, підтримки конкурентих переваг кожна організація, виходячи із наявних ресурсів, встановлює пріоритетні цілі свого розвитку. Координування досягнення визначеної мети здійснюється шляхом прийняття відповідних рішень.

У процесі організації діяльності підприємства приймаються рішення щодо організаційної структури, організації виробничого процесу, розподілу робіт та забезпечення їх необхідними засобами, ресурсами тощо. І від того, наскільки обґрунтованими будуть ці рішення, залежатиме успіх організації.

Зазвичай управлінські рішення спрямовані на розв’язання конкретних завдань, які характеризуються невизначеністю, а в деяких випадках і суперечливістю умов; недостатністю інформації про можливі способи їх вирішення та чітких алгоритмів вирішення; необхідністю вирішення в обмежений час [5].

Управлінське рішення – це результат вибору суб’єктом управління найкращої з поміж усіх альтернатив, спрямованої на розв’язання певної проблеми. Зазвичай вони виступають найважливішим мобілізуючим елементом у функціонуванні системи управління організацією і є також результатом творчого пошуку, міркувань, спрямованих на реалізацію цілей управлінням [1].

Управлінські рішення можна розглядати у трьох ключових аспектах:

1) вид діяльності, яка відбувається в керуючій системі й пов’язана з підготовкою, вибором та прийняттям певних варіантів дій;

2) спосіб впливу керуючої системи на керовану (виконуючу) систему;

3) організаційно-практична діяльність керівника у керованій системі [3].

Категорія поняття «управлінське рішення» за словами Б. А. Райзберга і Р. А. Фатхутдинова має соціально-економічну природу. Воно напряму пов'язане з діяльністю людини і приймається менеджером на основі його здібностей, вмінь, знань і навичок. Таким чином, управлінське рішення ще можна визначати як фіксований управлінський акт компетентної особи, виражений в письмовій чи усній формі з метою вирішення проблемних питань [4].

Таким чином, управлінське рішення є певним підсумком управлінської діяльності, результатом обмірковувань дій і намірів, висновків, обговорень, прогнозувань, спрямованих на реалізацію цілей управління. Характеризуючи повний цикл управлінської діяльності, що складається з планування, організації, координації, контролю і коригування цілей, можна помітити, що вона, у кінцевому рахунку, визначається шляхом прийняття управлінських рішень. Саме тому, рішення - центральний елемент управління.

Список бібліографічних посилань:

1. Батюк Б. Б., Вороний І. В. Теорія прийняття управлінських рішень в менеджменті підприємства та їх класифікація. URL: https://www.researchgate.net/publication/309218450_TEORIA_PRIJNATTA_UPRAVLINSKIH_RISEN_V_MENEDZMENTI_PIDPRIEMSTVA_TA_IH_KLASIFIKACIA (дата звернення 09.12.021).

2. Костенко О. М. Обгрунтування управлінських рішень з врахуванням якості інформаційно-аналітичної системи менеджменту. *Облік і фінанси АПК: освітній портал.* 2021. URL: http://magazine.faaf.org.ua/ob-runtuvannya-upravlinskih-rishen-z-vrahuvannyam-yakosti-informaciyno-analitichnoi-sistemi-menedzhmentu.html (дата звернення 01.12.2021).

3. Орлів М. С. Підготовка і прийняття управлінських рішень: навч.-метод. матеріали/ М. С. Орлів; упоряд. Г.І.Бондаренко. Київ: НАДУ. 2013. С.40.

4. Фатхутдинов Р. А. Разработка управленческого решения: учебник для вузов. 2-е изд., доп. Москва: ЗАО «Бизнес-школа «Интел-Синтез». 1998. С. 272.

5. Управлінське рішення як технологія керування. URL: http://www.student-works.com.ua/kursovi/BJD/1367.html (дата звернення 02.12.2021).

СЕКЦІЯ: Юриспруденція

УДК 004.056.5

ВЕРБІНЕЦЬ Вероніка Едуардівна,
здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
юридичного факультету,
Національний авіаційний університет,
Науковий керівник: МИРОНЕЦЬ Оксана Миколаївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
кафедра конституційного і адміністративного права,
юридичний факультет,
Національний авіаційний університет,
м. Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА У СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА: ЗАГРОЗИ ТА ЇХ ПОПЕРЕДЖЕННЯ

У наші дні гаджети та доступ до Інтернету є одним з ключових складників соціалізації особи та її розвитку. У свою чергу елементом всесвітньої паутини є соціальні мережі, котрі дають нам змогу контактувати з людьми з інших кінців світу, розкривати свій творчий потенціал, проявляти активну громадську позицію та реалізовувати найсміливіші ідеї, заручившись підтримкою навіть геть незнайомих нам осіб. Звучить дуже привабливо, навіть може скластися враження, що віртуальний світ є куди більш привітним, аніж сувора реальність з купою негативу, який ми спостерігаємо навколо щодня, проте це зовсім не так.

В Інтернеті, зокрема, у соціальних мережах, існує велика кількість загроз, серед яких:

– дезінформація – надання особам завідома неправдивої інформації;

– фішинг – збирання персональних даних користувачів;

– кібератаки – вплив на комп'ютерну мережу, який негативно впливає на безпеку інформації та порушує роботу системи;

– фармінг – переведення користувачів на хибну IP-адресу;

– кібербулінг – дії, що спрямовані на цькування, залякування та шантаж користувача-жертви;

– суспільно небезпечний контент – інформація, що може потенційно завдати шкоди суспільству поза межами віртуального простору (наприклад, інструкції для створення вибухівки) та інші [1, 3 с. 204-205].

Загроз у соціальних мережах чимало і вони розвиваються з кожним роком все більше, однак існують рекомендації щодо їх попередження, дотримуючись яких можна перебувати у соціальних мережах з найменшим ризиком стати жертвою подібних правопорушень. Розглянемо їх детально.

1. Слід реєструватися лише у тих, які викликають довіру та пропонують надійні механізми аутентифікації і розмежування доступу до особистої інформації користувача.

2. Уникайте використання публічного Wi-Fi. Пам'ятайте, що такі інтернет-з'єднання будуть незахищені, а інформація, яку ви передаєте, може стати доступною іншим особам.

3. Читайте призначені для користувача угоди. Під час завантаження різних додатків у соцмережах уважно читайте користувацьку угоду. Дрібним шрифтом може бути написано, що ви даєте доступ до своєї телефонної книги або інших не менш важливих даних.

4. Обов'язково час від часу слід змінювати паролі на всіх своїх сторінках та використовувати різні паролі для різних додатків.

5. Не залишайте сторінку без нагляду. Також не забувайте видаляти акаунти, якими ви тривалий час не користуєтесь, вони можуть використовуватися хакерами у своїх, не завжди правомірних цілях.

6. Якщо є сумніви щодо знайомства з користувачем, який подав заявку у друзі, треба дочекатися підтвердження його особистості через інші джерела.

7. Слід пам’ятати, що будь-яка інформація, розміщена в Інтернеті, з великою імовірністю залишається там назавжди, навіть в разі її видалення автором.

8. Краще утримуватися від радикальних висловів політичного та національного характеру. А думку свою висловлювати ввічливо та влучно. Слід пам’ятати, що все сказане можуть використати проти вас.

9. Особливу увагу слід приділяти посиланням, які надходять від інших користувачів – вони можуть бути частиною фішингової чи фармінгової атаки.

10. Здійснити додаткові налаштування профілю в соціальних мережах з метою отримання інформації щодо несанкціонованих входів до ресурсів з невідомого пристрою або Інтернет- браузера [2, 3, с. 205, 4].

Отже, соціальні мережі є невід'ємною частиною життя багатьох людей у XXI столітті: через них можна розширювати коло спілкування, дізнаватися корисну інформацію та реалізовувати цікаві ідеї, але у той самий час користувач може стати жертвою посягань на особисті майнові та немайнові права за допомогою, наприклад, кібербулінгу, фармінгу, фішингу або інших незаконних дій. Тож, користуючись соціальними мережами, треба бути пильним та дотримуватися рекомендацій щодо убезпечення своєї особистості у кіберпросторі.

Список бібліографічних посилань:

1. Безпека дитини в інтернеті: про що необхідно говорити. *Профспілка працівників освіти і науки України*: веб-сайт. URL: https://pon.org.ua/novyny/7239-bezpeka-ditini-v-nternet-pro-scho-neobhdno-govoriti.html (дата доступу: 08.12.2021).

2. Пам’ятка щодо забезпечення інформаційної безпеки при роботі в мережі інтернет. Служба безпеки України. *Довідник для фахівців структур морально-психологічного забезпечення*: веб-сайт. URL: https://dovidnykmpz.info/wp-content/uploads/2019/10/Pamiatka_shchodo_informatsiynoi_bezpeky.pdf (дата доступу: 08.12.2021).

3. Скрута Г.В., Шкарупа І.В., Нікуліщев Г.І. Забезпечення інформаційної безпеки у соціальних мережах. *Актуальні задачі та досягнення у галузі кібербезпеки*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 23-25 лист. 2016 р. Кропивницький, 2016. С. 204-205.

4. 10 порад для безпечного користування соцмережами або як не стати жертвою шахраїв. *Поради юриста. Інформаційно-правовий портал*: веб-сайт. URL: https://porady.org.ua/10-porad-dlya-bezpechnogo-koristuvannya-socmerezhami-abo-yak-ne-stati-zhertvoyu-shakhraiv (дата доступу: 08.12.2021).

СЕКЦІЯ: Юриспруденція

УДК 343.2

ВІБЛИЙ Євгеній Валерійович,
аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0003-2818-9346
м. Харків, Україна

СТАДІЇ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ В ІСТОРІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Дослідження розвитку кримінального права та законодавства дає можливість застерегти від нових помилок при застосуванні правових норм. Накопичений історичний досвід важливо враховувати сучасним дослідникам, законодавцю і практикуючим юристам.

Саме тому спірні питання про стадії вчинення злочину, які вимагають подальшого вивчення і знаходження оптимальних шляхів рішення є актуальними в історичному контексті.

Розвиток інституту стадій скоєння злочину в Україні має давню історію. Першою пам’яткою права, в якій можна простежити зародження даного інституту є Руська Правда [1, с. 48].

Такі джерела середньовічного права як Судебники 1497 р. та 1550 р. не закріплювали стадій вчинення злочину.

Інститут стадій скоєння злочину отримав розвиток у Соборному уложенні 1649 року. З точки зору А. Г. Манькова, уложення розрізняє такі стадії злочину, як умисел, замах на злочин і вчинення злочину [2, с. 220].

Отже, Соборне Уложення 1649 року розділяє покарання в залежності від стадії скоєння злочину.

Кримінальне законодавство петровської епохи продовжує традиції Соборного уложення 1649 року, однак Артикул Воїнський виділяє дві стадії скоєння злочину: замах і закінчений злочин [3, с.330]. Замахом на злочин вважаються умисні дії (бездіяльність) особи, безпосередньо спрямовані на вчинення злочину, якщо при цьому злочин не було доведено до кінця. Більшість статей, які присвячені замаху на злочин, причини не доведення злочину до кінця або не виділяють (арт. 144), або злочин не доводиться до кінця з незалежних від особи обставин (арт. арт. 164, 185). Як вказує О. І. Чистякова, замах (початок виконання злочину) відрізнявся від закінченого злочину [4, с.128]. Зазвичай, вони каралися однаково (до прикладу, замах на вбивство карався однаково з закінченим злочином – арт. 164). Проте був один виняток (арт. 167) – замах на зґвалтування. В даному випадку суд мав право пом'якшити міру покарання на свій розсуд (за закінчений злочин встановлювалася смертна кара).

Після періоду правління Петра І тривалий час у кримінальному праві явних змін сфері правового регулювання стадій скоєння злочину не відбувалося аж до 1845 року. Уложенням про покарання кримінальні та виправні 1845 р. було включено 13 статей, що містять норми про поняття закінченого та незакінченого злочинів (ст. 8-12, 117-121, 127-128). Статею 8 Уложення було визначено злочин як послідовний розвиток протиправної поведінка особи, що включає кілька етапів: «при суждении о преступлениях умышленных принимаются в уважении и различаются: один лишь чрез что-либо

обнаруженный умысел, приготовление к приведению оного в действо, покушение на совершение и самое совершение преступления» [5, с.174].

У перших нормативно-правових актах Радянської влади містилися заклики до нещадного придушення контрреволюційних виступів, в тому числі «попыток анархии со стороны пьяниц, хулиганов, контрреволюционных юнкеров, корниловцев» [6].

У постанові ВЦВК від 5 січня 1918 р. теж вживається термін «спроба», але вже стосовно скоєння конкретного злочину: «... всякая попытка со стороны кого бы то ни было или какого бы то ни было учреждения присвоить себе те или иные функции государственной власти будет рассматриваться как контрреволюционное действие...» [7, с.20].

Однак вже з середини 1918 термін «спроба» не зустрічається в правових актах Радянської влади, його замінює термін «замах».

В Декретах РНК від 8 травня 1918 року «Про хабарництво» та від 22 липня 1918 р. «Про спекуляції» [7, с.12] говорилося про караность замаху на отримання або дачу хабара, на вчинення діяння, щодо спекуляції, як закінченого злочину. Таке ж формулювання містилося у постанові РНК «Про набатний дзвін» від 30 липня 1918 р. Постановою Касаційного відділу ВЦВК від 6 жовтня 1918 р., що визначала підсудність Революційних трибуналів, вперше вживається термін: «підготовча стадія».

До видання Керівних засад РРФСР 1919 р. суди керувалися при розгляді кримінальних справ нормами декретів, постанов, звернень і закликів, і саме в кримінальному законодавстві перших років Радянської влади були закладені принципи радянського кримінального права і його інститути. Нова влада під керівництвом партії більшовиків, ліквідувала старий державний апарат, і створювала радянське соціалістичне кримінальне право, виробляла нову законність і новий правопорядок.

Прийняті 12 грудня 1919 р. «Керівні засади з кримінального права РРФСР» [8] (які з часом поширили дію й на підконтрольні більшовикам території сучасної України [9]) були результатом узагальнення судово-

трибунальної практики за перші роки існування Радянської держави і являли собою першу систематизацію раніше виданих правових актів [10, с.78].

Основні засади кримінального законодавства СРСР і союзних республік, прийняті 31 жовтня 1924 р. [11, с.182], закріпляли обов'язок судів при виборі заходів соціального захисту керуватися не лише ступенем небезпеки особи, як це зазначалося раніше, а також ступенем здійснення злочинного наміру, тобто з урахуванням стадій вчинення злочину і близькістю настання суспільно небезпечних наслідків.

Достатньо детально стадії вчинення злочину закріплював КК УСРР, який набрав чинності 1 липня 1927 р. Так, у відповідності із ст. 17 КК УСРР 1927 р. за замах на злочин суд мав призначати ті самі заходи соціальної оборони, що й за заподіяний злочин, враховуючи при цьому ступінь соціальної небезпечності особи, що вчинила замах. За готування до злочину (ст. 18 КК УРСР 1927 р.) заходи соціального захисту, за загальним правилом, не передбачалися. При цьому, коли у підготовчих діях було виявлено небезпека того злочину, до якого відбувалось готування, до винного можна було застосувати один із заходів соціального захисту [12].

З часом принципи караності готування й замаху в КК УРСР 1927 р. Було змінено. Згідно зі ст. 18 нової редакції КК УРСР 1927 р. замах на якийсь злочин, а також готування до злочину тягне за собою застосування тих самих заходів соціального захисту, як і вчинений злочин, при цьому конкретний захід соціального захисту обирається судом в залежності від ступеня небезпечності особи, яка зазіхала на злочин або готувалась до нього, від ступеня здійснення злочинного наміру, а також від причин, з яких злочин не було доведено до кінця [13].

Згідно з Кримінальним кодексом УРСР 1960 р. цим готуванням до злочину визнавалось підшукання або пристосування засобів чи знарядь або інше умисне створення умов для вчинення злочину, замахом на злочин – умисна дія, безпосередньо спрямована на вчинення злочину, якщо при цьому злочин не було доведено до кінця з причин, що не залежали від волі винного.

Покарання за готування до злочину і за замах на злочин призначається за законом, який передбачає відповідальність за даний злочин. Призначаючи покарання, суд враховує характер і ступінь суспільної небезпечності дій, вчинених винним, ступінь здійснення злочинного наміру і причини, через які злочин не було доведено до кінця [14].

Однак, Глава V «Про призначення покарання і про звільнення від покарання» Загальної частини КК УРСР 1960 р. не містила положень, які б включали спеціальні засади призначення судами покарання при незакінченому злочині.

Висновки. Таким чином, дослідивши розвиток інституту стадій скоєння злочину можна виділити етапи його становлення.

Перший етап – період зародження даного інституту в тексті «Руської Правди» і його подальшого розвитку до часів Судебника 1497 і 1550 рр.

Другий етап починається з прийняття Соборного Уложення 1649 року.

Третій етап – це період дії Артикулу Воїнського 1715 р.

Четвертий етап охоплює період з прийняття Уложення 1845 року до перших декретів радянської влади, що відносяться до 1918 року.

У Радянський період цей інститут продовжив свій розвиток, а саме: з'являються нові стадії вчинення злочину, відбувається істотне уточнення ознак тієї чи іншої стадії.

Даний період мав характер підвищеної репресивності, однак саме в Радянський період правова регламентація інституту незакінченого злочину зазнала значного розвитку.

Окремим етапом розвитку законодавства про відповідальність за незакінчений злочин слід вважати радянську добу.

Список бібліографічних посилань:

1. Русская Правда (краткая редакция); Русская Правда (пространная редакция) // Российское законодательство XXX веков. Т.1. М., 1984. С. 47-49.

2. Маньков А.Г. Уложение 1649 г. Кодекс феодального права России. М. 2003. 294 с.

3. Артикул Воинский 1715 года // Российское законодательство X-XX веков. Т.4. М. 1986. С. 327-365.

4. Российское законодательство X-XX веков / под общ. ред. О.И. Чистякова Т.4. М. 1986. 322 с.

5. Российское законодательство X-XX веков. Т. 6. М., 1988. С. 174-175.

6. «Обращение Совета Народных Комиссаров к населению о победе Октябрьской Революции и о задачах на местах», от 5 ноября 1917 г. // Собрание узаконений и распоряжений Правительства Российской Республики. 1917. №2. - Ст. 2.

7. Тедеев, К. Т. (Кахабер Тамазович). Стадии совершения преступления и конструкции составов : Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Специальность 12.00.08. Уголовное право и криминология; Уголовно-исполнительное право//К. Т. Тедеев. М., 2005. 27 с.

8. Руководящие начала по уголовному праву РСФСР: Постановление НКЮ от 12 декабря 1919 г. // Сборник документов по истории уголовного законодательства СССР и РСФСР 1917–1952 гг. под ред. И.Т. Голякова. М.: Госуд. изд-во юрид. лит., 1953. 372 с.

9. Колос М.І. Особливості радянської кримінально-правової політики в Україні 1917–1922 років / М.І. Колос // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». 2015. No 1(11).

10. Советское уголовное право. Часть Общая / Под ред. М.А. Тельфера, П.И. Гришаева, Б.В. Здравомыслова. М., 1972. 235 с.

11. Основные начала уголовного законодательства Союза ССР и союзных республик //Собрание законов и распоряжений Рабоче-крестьянского Правительства СССР. 1924 (июль-декабрь). Отдел опубликования законов Управления Делами СНК СССР. Москва, 1927 г. 372 с.

12. Кримінальний кодекс: Офіційне видання. Х.: Юридичне видавництво Наркомюсту УСРР., 1927. 64 с.

13. Уголовный кодекс Украинской ССР: официальный текст с изменениями на 1 февраля 1944 г. и с приложением постатейно-

систематизированных материалов. М.: Юридическое издательство НКЮ СССР, 1944. 200 с.

14. Кримінальний кодекс України: Кодекс України від 28.12.1960 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2001-05 (дата звернення: 14.12.2021).

СЕКЦІЯ: Економіка та організація інноваційної діяльності

УДК 005.591.6 (075.8)

ГОВОРОЩУК Ірина Володимирівна,
студентка
КПІ ім. Ігоря Сікорського
СИТНИК Наталія Іванівна,
канд. біол. наук, доцент
КПІ ім. Ігоря Сікорського
м. Київ, Україна

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙ

Безпрецедентна криза, яка виникла внаслідок поширенням пандемії, вплинула не тільки на соціальну рівновагу, а й спричинила значне економічне руйнування, похитнувши усталені парадигми та кардинально змінивши курс розвитку як передових компаній, так і новостворених підприємств, в цілому. Нові виклики, які постали протягом останніх двох років, змушували підприємців адаптуватися до нової реальності. Проте ступінь того, що організації можуть бути інноваційними та стійкими під час кризи, залежить від їхніх фінансових ресурсів, можливостей системи, можливостей взаємовідносин із зацікавленими сторонами та адаптивності їхніх продуктів або послуг.

Згідно з результатами останнього Глобального індексу інновацій Всесвітньої організації інтелектуальної власності, уряди та підприємства в багатьох частинах світу збільшили інвестиції в інновації, демонструючи визнання того, що нові ідеї мають вирішальне значення для подолання пандемії [1].

Саме тому вкрай важливим є дослідження тенденцій у сфері інновацій, адже саме вони здатні нівелювати негативний вплив COVID-19 і сприяти покращенню економічної ситуації в світі [2].

Не для всіх організацій негативний вплив пандемії був однаковим. Це пов'язано з можливістю швидкої реакції компанії нові умові. Підприємствам, робота яких найбільше залежить від людської та фізичної взаємодії при виробництві продукту чи послуги, було складніше ініціювати застосування інновацій для організації роботи.

Більша частина інновацій, які були застосовані у перший рік виникнення пандемії, були пов'язані з налаштуванням командної роботи в умовах ізольованості персоналу. Інструменти віртуального спілкування та відеоконференцій дозволили налагодити дистанційну роботу з мінімальними втратами. На сьогоднішній день, віддалена робота набирає все більшої популярності. У зв'язку з цим виникає потреба в інноваціях, спрямованих на покращення рівня якості комунікацій між командою, цифровізації та діджиталізації бізнес-процесів. Головними перспективами у цій сфері є розробка корпоративних соціальних мереж, проведення онлайн-зустрічей з використанням окулярів віртуальної реальності, поширення програм та інструментів для спільної роботи тощо [3].

Значного успіху також набувають технології, пов'язані з автоматизацією бізнес-процесів. Загалом пандемія стала каталізатором проведення широкомасштабних змін – появи повністю розумних роботизованих магазинів, виробництв, служб доставки тощо. Саме пандемія дала значний поштовх розвитку ролі штучного інтелекту при організації роботи підприємства, а також прискорила впровадження даних технологій в роботу компаній.

Одним з найбільших викликів, з якими були змушені зіштовхнутися компанії, став пошук і навчання нового персоналу. Необхідність забезпечення цих напрямів роботи з персоналом сприяло розвитку платформ для корпоративного навчання, появі програм організації дистанційного стажування та підвищення кваліфікації.

Важливою перспективою є розвиток Інтернету речей (Internet of Things, IoT). У зв'язку з появою все більшої кількості технологій, актуальним питанням залишається їхня взаємодія. Саме тому робота більшості інноваційних компаній спрямована на створення окремої екосистеми, яка дозволяє переглядати в режимі реального часу, як насправді працюють їхні системи, надаючи уявлення про все – від продуктивності машин до ланцюга поставок і логістичних операцій.

Зважаючи на зростання ролі всесвітньої павутини, критично важливим елементом інноваційного розвитку є підвищення цифрової безпеки та конфіденційності. Робота з ризиками викрадення чи перехоплення даних та кібератак стимулюють розвиток технологій, покликаних захистити дані та мінімізувати можливості негативного впливу.

Отже, пандемія COVID-19 має епохальний вплив на світову економіку. Підприємства, які вимушені адаптуватися до нової реальності, кардинально перебудовуючи свої бізнес-процеси, змінюють курс розвитку інноваційних технологій та прискорюють їх впровадження в роботу. До інновацій, що набули значного поширення в період пандемії, належать технології, пов'язані з автоматизацією бізнес-процесів, забезпеченням дистанційного навчання та дистанційної роботи персоналу, а також створенням єдиної екосистеми контролю даних та захисту інформації.

Список бібліографічних посилань:

1. Global Innovation Index 2021. *WIPO. World Intellectual Property Organization:* веб-сайт. URL: https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/2021/ (дата звернення 30.11.2021).

2. The Impact of COVID-19 on Innovation: Old Projections or New Expectations After the Pandemic? *IEEE. Advancing Technology for Humanity:* веб-сайт. URL: https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/9165890/references#references (дата звернення: 11.12.2021).

3. How will COVID-19 reshape science, technology and innovation? *OECD:* веб-сайт. URL: https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/how-will-covid-19-reshape-science-technology-and-innovation-2332334d (дата звернення: 15.12.2021).

СЕКЦІЯ: Юриспруденція

УДК 351.811.12

ГОРБЕНКО Денис Андрійович,
здобувач вищої освіти 1 курсу
спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
ШЕВЯКОВ Максим Олександрович,
старший викладач кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
капітан поліції
м. Дніпро, Україна

ФОРМИ НЕСЕННЯ СЛУЖБИ ПОЛІЦІЄЮ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ТА ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА. ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ПАТРУЛЮВАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Успішне рішення Національною поліцією задач, які стоять перед нею, залежить від високої ідейної переконаності, професійності її працівників. Знаходячись на передньому краї боротьби зі злочинністю й охорони публічного порядку, працівники поліції нерідко виявляються в складних і гострих умовах.

Ефективність обраних ними рішень цілком і повністю залежить від уміння тактично грамотно діяти при затриманні злочинців і правопорушників, від досконального знання оперативної обстановки на маршруті патрулювання. У цьому укладені гарантії не тільки швидкого припинення протиправних дій і затримання осіб, що їх скоїли, але й особистої безпеки.

Дуже важливим питанням було і залишається дії поліції при переслідуванні правопорушників. Професійна підготовка, витримка, тактичні прийоми, заходи особистої безпеки та безпеки громадян, забезпечення прав учасників дорожнього руху при цьому має бути на високому рівні.

Поліцейський повинен також знати правила провадження робіт в смузі відводу автодоріг та червоних ліній вулиць в містах. Повинен знати порядок заборон несанкціонованих робіт та усунути перешкоду в русі транспорту.

Мета полягає в тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства України і практики його реалізації визначити форми, методи і прийоми несення служби поліції щодо забезпечення безпеки дорожнього руху, поняття заходів особистої безпеки при несенні служби.

Для виконання прав та обов'язків поліції щодо боротьби зі злочинністю та охорони громадського порядку, персоналу надзвичайний стан має знати законодавство України, правила МВС, мати високі професійні навички і тверде переконання, що своїми повсякденними діями ви безпосередньо впливаєте на державу злочинність у державі, безпека дорожнього руху та втілюють приклад чесності та порядності для громадян та учасників дорожнього руху.

Неупередженість, самоконтроль – це гарант захисту ваших законних прав. Основні обов'язки поліцейських перераховані в статті 18 Закону Україна «Про Національну поліцію».

А також отримати знання та вміння правильного вибору форм, методів та прийомів несення служби та додержання особистої безпеки в сучасних умовах. Патрульна служба – це діяльність спеціального аварійного одягу за забезпечення громадського порядку, безпеки та боротьби зі злочинністю на вулицях, площах, в парках, на великих транспортних магістралях, в портах,

аеропортах та інших громадських місцях, а також під час масових протестів, ліквідація наслідків аварії, катастрофи, стихійного лиха.

Відповідно до завдань, покладених на нього практикою патрульної служби з надзвичайних ситуацій:

1) цілодобове патрулювання в зоні обслуговування для забезпечення належної охорони громадського порядку, громадської безпеки та контролю за дотриманням Правил дорожнього руху, безпека, при необхідності рух регулюється;

2) перша реакція на повідомлення про злочин, терміновість; оперативне реагування на повідомлення про вчиненні злочинів, а також надання допомоги громадянам. Надає невідкладну допомогу жертвам нещасних випадків, злочинів, нещасних випадків, пожеж та інших надзвичайних ситуацій до Прибуття на місце відповідними підрозділами;

3) самостійне виявлення злочинів: під час патрулювання та в інших випадках, передбачених законом, звертається увага на злочини, спрямовані на запобігання, припинення, документування та переслідування;

4) кримінальне переслідування за злочини: припиняє злочини і адміністративні правопорушення, до яких застосовуються положення, передбачені для цієї мети закони і повноваження;

Мотоциклетний підрозділ поліцейського. Основне завдання підрозділу мотоциклів полягає в підтримці поліцейських округів під час операцій із забезпечення безпеки дорожнього руху і при дотриманні закону про позашляховики. Мото-підрозділ також виконує протокольний супровід високопоставлених осіб. вона бере участь в декількох спеціальних заходах на території, в її обов’язки входить контроль дорожнього руху.

Застосування того чи іншого способу та інші конкретні завдання ставляться на інструктажах відповідно до стану аварійності та дисципліни учасників дорожнього руху, що склали-ся на посту, маршруті.

Пішохідні патрулі, що виконуються, призначені для забезпечення безпеки дорожнього руху на невеликих, напружених і небезпечних ділянках дорожньої

мережі. Місце служби вибирається за умови, що співробітник поліції може своєчасно реєструвати і припиняти порушення правил дорожнього руху, не створюючи надзвичайних ситуацій або перешкод для руху.

– У пішохідних патрулях використовується метод відкритого обслуговування шляхом переміщення по тротуару.

– В рамках спеціальних операцій особлива увага приділяється працевлаштуванню постійних посад в рамках спеціальних операцій.

– Забезпечення швидкого реагування на повідомлення про злочини.

– Ідентифікація транспортних засобів, які були незаконно конфісковані, та ідентифікація учасників.

– Затримання транспортних засобів для вчинення правопорушень, транспортних засобів, які втекли з місця аварії.

– Проти нелегальної міграції.

Всебічна практична підтримка учасників дорожнього руху в їх компетенції. Стаціонарні поліцейські пости можуть бути обладнані: патрульні машини і зв'язку, комп'ютерних зв'язок модему, телефонним зв'язком, засобами індивідуального захисту персоналу, вимушеного перевозити автомобілі, блокування пристроїв, медичної допомоги постраждалим, ношами, сорочкою, телефонами, додавши компанію.

При контролі руху транспортних засобів всередині і навколо автомобіля (мотоцикла) для зупинки транспортного засобу, водій якого порушив правила дорожнього руху, використовуються спеціальні світлові і звукові сигнальні пристрої, мобільні або пропагандистські пеленги. Водій патрульного автомобіля (мотоцикла) повинен дотримуватися інструкції з техніки безпеки і зупинятися в безпосередній близькості від порушника транспортного засобу, екіпаж повинен бути готовий до можливих раптових маневрів.

При зупинці транспортного засобу враховуйте умови дорожнього руху та безпеку інших користувачів. Щоб покласти край правопорушенню у випадках (достатніх підстав вважати, що водій знаходиться в стані алкогольного сп'яніння, підозрюється в скоєнні діяння, залишає місце події, створює аварійні

ситуації для інших учасників дорожнього руху), дозволяється зупинятися в місцях, заборонених ПДР, за винятком перехресть.

Список бібліографічних посилань:

1. Веселов М. Ю., Колпаков В. К., Курінний А. В. Нагляд за станом доріг: підручник. Донецький юридичний інститут ЛДУВС. Донецьк: ПБ «Донеччина», 2011. 408 с.

2. Собакарь А. О., Холмянський Я. Д., Тараненко С. М. Основи безпеки дорожнього руху : навч. посіб. за ред. В.М. Бесчастного. Київ : Знання, 2007. 312 с.

СЕКЦІЯ: Журналістика, реклама та зв'язки з громадськістю

УДК 316.74:004.946

ГРИЛІЦЬКА Анжела Вікторівна,

к.е.н., доцент

Черкаський державний бізнес-коледж

ORCID: https://orcid.org/0000-0001-6793-2142

ГРИЛІЦЬКА Віолетта-Олена Миколаївна,

магістр

Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького

м. Черкаси, Україна

АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗВИТКУ ТА ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ «ІНСТАГРАМ» ДЛЯ ПРОСУВАННЯ БРЕНДУ

Розвиток Інтернет-технологій призводить до створення великих потоків інформації. В результаті звіти та дані про організації та проекти, які вони реалізують, розпорошуються, і в результаті бренд компанії втрачає загальне визнання і стає менш впізнаваним. На перший план виходять особистість керівника і ступінь довіри до нього. Тому сьогодні провідне місце належить поняттям «персональний брендинг» і «бренд особистості», в основі яких лежать особистісні якості керівника (власника) та його відповідність займаній посаді [1].

Актуальність вирішення цього питання зумовлена кількома причинами: необхідністю наукового дослідження проблеми сприйняття людиною брендів як об’єктів соціального знання в контексті її споживчої поведінки. Бренди стали не тільки своєрідною споживчою цінністю людства, а й активними учасниками суспільства. Присутність брендів в Інтернеті є не тільки важливою інформаційно-комунікаційною цінністю, але й соціальною. Бренд є основою світогляду споживача, формує його життєвий простір, відображає символічну та споживчу культуру країни та суспільства [2].

У цьому сенсі імідж бренду стає однією з найважливіших наукових категорій сучасного інформаційного простору і його формування є основним завданням комунікації та бренд-менеджменту організації. Бренд є основною категорією сучасного споживання і всієї сфери рекламної комунікації. Споживач потребує не лише продукту чи послуги, а бренду, який має унікальну назву бренду, ідентичність і, головне, свій унікальний імідж, за яким його впізнають та виділяють з усіх інших брендів. Вибір між брендовими і небрендовими товарами очевидний: по-перше, попит більше за умови, що бренд правильно вибудовує та розвиває комунікацію зі споживачем.

Причина проста – перший завжди має свій унікальний образ, який діє на свідомість споживача, привертає його увагу та утримує у своєму просторі. Залучаючи споживача до свого іміджевого, інформаційного та символічного простору, бренд «створює» новий особливий світ споживача, світ унікальних образів і фантазій, якими виснажений небрендовий продукт. Сучасному споживачеві важливо не тільки бачити і читати інформацію, а й розуміти, що в такому випадку його не обдурять: товар, який він купує, буде належної якості, а його гроші будуть витрачені з розумом.

Соціальна мережа – платформа, онлайн-сервіс і веб-сайт, призначені для побудови, відображення і організації соціальних взаємовідносин в Інтернеті.

На початку 2020 року найпопулярнішою соціальною мережею в Україні є і Instagram (28 %), тобто 11,5 мільйона глядачів [3]. Масова дезактивація

фальшивих акаунтів минулого року призвела до коливань кількості користувачів Facebook і Instagram та різкого зниження в травні 2019 року.

Вже у вересні цифри повернулися до попередніх значень і зросли в наступні місяці. Україна посідає друге місце у світі за часткою жінок у популярних соцмережах – 57 %. Це 11 мільйонів користувачів. На першому місці – Білорусь. Україна входить у десятку країн світу за часткою користувачів Instagram – 60 % від загальної кількості користувачів. За цим показником Україна посідає 10 місце у світі – відразу після В'єтнаму (61 %) та Білорусі (62 %).

Однією з головних причин зниження трафіку соціальних мереж на настільних комп'ютерах і мобільних браузерах є перехід користувачів на використання соціальних мереж через мобільні додатки. Українські користувачі менше «гуглять». Україна залишається одним із лідерів за проникненням Instagram у порівнянні з сусідніми та великими європейськими країнами. Проникнення Instagram становить 34 % порівняно з 30 % у Facebook. Найменш популярна соціальна мережа Instagram у Чернігові (20 %), Черкасах, Житомирі, Сумах (22 %) та Кіровограді (23 %). Серед молодих користувачів до 28 років Instagram значно випереджає Facebook [4].

У Instagram також переважає жіноча аудиторія різного віку. Особливо помітно – у категорії 50+. За зростанням чоловіча аудиторія в Instagram перевершує жіночу у вікових категоріях 21 – 24 та 26 – 27 років. Різке зниження (18 і 25 років) кількості користувачів, ймовірно, пов'язане з масовою деактивацією фейкових акаунтів у 2019 році.

При просуванні свого облікового запису Instagram важлива не загальна кількість передплатників, а кількість цільових активних користувачів, які є або можуть бути в майбутньому. Щоб залучити потенційних клієнтів до облікового запису, потрібно знати «хто вони», тобто створити портрет цільової аудиторії (стать, вік, соціальний статус, рівень доходу, місце проживання, інтереси тощо).

Успіх Instagram лише підтверджує гіпотезу про те, що розмежування ніші – це майбутнє ринку соціальних медіа. Як спрогнозували західні маркетологи,

соціальні мережі починають ділитися не лише за типом користувача, наприклад LinkedIn (для професійних контактів), але й за типом контенту, наприклад, Pinterest та візуальні зображення Instagram. До речі, обидві мережі присвячені виключно графічному контенту, але Instagram отримав великий успіх.

Кількість передплатників Instagram зростає з кожною секундою. Було б нерозумно не використовувати таку «живу» платформу на благо свого бізнесу, незважаючи на те, що найбільші соціальні мережі давно й успішніше використовують для просування брендів. Були розроблені стратегії та методи та створена справжня індустрія послуг SMM.

Мабуть, настав час поглянути на можливості Instagram очима експертів із соціальних мереж, користь вже давно в мільярдах додатків, а соціальна мережа, як і інші, може стати сильним маркетинговим каналом для брендів. Instagram зі своїм потенціалом – це «наполовину зроблена» можливість як для брендів орієнтованих на кінцевого користувача, так і для компаній, орієнтованих на бізнес (з добре налагодженою бізнес-стратегією).

Тож можна сказати, що Instagram – це унікальний сервіс з безмежними маркетинговими можливостями, які не обмежуються рекламою.

Список бібліографічних посилань:

1. Брендинг і методи просування бренду компанії в Інтернеті. Управление репутацией в сети. Yeella: веб-сайт. URL: https://yeella.com/seo/post/brending-i-metody-prodvizheniya-brenda-kompanii-v-internete (дата звернення: 10.05.2020).

2. Instagram як інструмент для просування бренду. Энциклопедия маркетинга: веб-сайт. URL: https://www.marketing.spb.ru/ (дата звернення: 01.12.2021).

3. Вся статистика Интернетана 2019 год в мире и в России. WebCanape: веб-сайт. URL: https://www.web-canape.ru/business/vsya-statistika-interneta-na-2019-god-v-mire-iv-rossii/ (дата звернення 01.12.2020 р.).

4. Кількість користувачів Facebook в Україні у 2019 році зросла на 7,7 %, Instagram – на 4,5 % – дослідження. Interfax-Україна. Інформаційне агентство: веб-сайт. URL:

https://ua.interfax.com.ua/news/telecom/647363.html#:~:text=49%2016.03.2020,%D0%9A%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%87%D1%96%D0%B2%20Facebook%20%D0%B2%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96%20%D1%83%202019%20%D1%80%D0%BE%D1%86%D1%96%20%D0%B7%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B0%20%D0%BD%D0%B0,%D0%BD%D0%B0%204%2C5%25%20%2D%20%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F&text=%D0%9A%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D1%85%20%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%87%D1%96%D0%B2%20%D1%83%20%D1%81%D0%BE%D1%86%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B6%D1%96,7%25%2C%20%D0%B4%D0%BE%2014%20%D0%BC%D0%BB%D0%BD (дата звернення 18.01.2021 р.).

СЕКЦІЯ: Економіка та організація інноваційної діяльності

УДК 657.6

ГУРА Вікторія Ігорівна,
студентка
ЛОБОДЗИНСЬКА Тетяна Петрівна,
к.е.н., доцент,
ORCID: 0000-0001-5518-727X
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ТА АУДИТУ У БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ

Головною функцією держави є адміністрування державних коштів, тобто фінансовий контроль.

Фінансовий контроль – це загальна сукупність дій та операцій щодо перевірки фінансових операцій і діяльності суб'єктів господарювання, управління із застосуванням різних методів, серед яких: фінансовий бухгалтерський облік, контроль, аналіз, аудит, ревізія.

Згідно статті 26. Бюджетного кодексу України, контролювання та дотримання фінансового закону спрямовано на захист результативного адміністрування бюджетними коштами та здійснюється на всіх етапах бюджетного процесу його учасниками відповідно до Бюджетного кодексу України та іншого законодавства, а також забезпечує:

1) оцінювання, управління бюджетним капіталом (включаючи проведення державного фінансового аудиту);

2) правильне ведення бухгалтерського обліку, фінансової й бюджетної звітності;

3) досягнення заощаджень бюджетних грошей, та їх прямого використання, ефективного розпорядження бюджетними коштами шляхом впровадження обґрунтованих управлінських рішень;

4) проведення аудиту та оцінювання стану фінансової й господарської діяльності бюджетних організацій;

5) запобігання порушенням бюджетного закону та задоволення цілей держави у процесі керування;

6) обґрунтований план надходжень і видатків бюджету [1].

В Україні здійснюється контролювання фінансами за двома напрямками: державний зовнішній фінансовий контроль та внутрішній контроль.

Керування фінансами та розподіл повноважень між органами державної влади регламентується на конституційному рівні та визначає, що: Уряд (Кабінет Міністрів України) розробляє проект закону про національний бюджет України та забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою України Державного бюджету України, подає Верховній Раді України звіт про його виконання. Парламент (Верховна Ради України) здійснює контроль за виконанням Державного бюджету України, а також за використанням коштів міжнародної технічної допомоги [2, с. 14].

Основні цілі системного контролювання та аналізу в бюджетному процесі визначені у Бюджетному кодексі України та здійснюються згідно контролю за дотриманням бюджетного законодавства, тобто, незалежний контроль від імені Верховної Ради України, який реалізовує Рахункова палата України, та наскрізна система внутрішнього контролю та аудиту в усіх розпорядників коштів.

Відносно до норм Бюджетного кодексу України, Міністерство фінансів України в межах державних прав: забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері державного внутрішнього грошового контролю, у тому числі, здійснює оцінку функціонування систем внутрішнього керівництва і внутрішнього аудиту, координує та спрямовує діяльність органів виконавчої влади, уповноважених на проведення контролю за дотриманням бюджетного законодавства, визначає основні організаційно-методичні засади та дає оцінку функціонуванню систем внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту [1].

Державний внутрішній контроль повністю здійснюють органи центральної виконавчої влади, забезпечують політику контролю державних фінансів та здійснюють національний фінансовий контроль, до складу якого входять:

а) Державна аудиторська служба України (ДАСУ), що забезпечує формування державної політики у сфері державного матеріального контролю;

б) Державна казначейська служба (ДКСУ), що несе відповідальність за точність ведення бухгалтерського обліку та достовірність бюджетної звітності;

в) Державна фіскальна служба (ДФСУ), що контролює надходження до бюджетів та державних фондів податків і зборів, митних платежів [2, с.14].

Бюджетним кодексом оголошено, що контроль за дотриманням бюджетного закону спрямований на отримання результативного керування бюджетними фінансами та здійснюється на всіх етапах фінансового процесу його учасниками, діяльність направлена на покращення процесу управління і внутрішнього контролю, на перешкоджання фактам незаконного або нерезультативного використання бюджетних фінансів, виниканню похибок чи інших недосконалостей у діяльності розпорядника бюджетних фінансів і підприємців, установ та організацій, що належать до сфери його управління, та яка передбачає надання належних висновків і рекомендацій, які є результатом внутрішнього аудиту [1].

Внутрішнє контролювання відноситься до усіх напрямів діяльності державних органів та уповноважених суб’єктів, якими є підрозділи державного органу. Директивні особи та інші підлеглі виконують відповідні дії та операції під іменем уповноваженого органу в напрямку бухгалтерського контролю. Структура внутрішнього контролювання та його реалізація покладена на директора державного органу, який відповідальний за всі дії та процеси [3, с. 87].

Суб’єктом для здійснення внутрішнього аудиту з участю фінансових установ виступає відділ внутрішнього аудиту, об'єктом – організоване та ефективне функціонування внутрішнього інспектування в бюджетних

установах, дії установ і міри, які вживаються директором для забезпечення дієвого функціонування системи внутрішнього контролю.

Метою використання внутрішнього аналізу в матеріальних установах є підвищення ефективного використання грошових ресурсів фінансових установ. Основні засади внутрішнього аудиту в державі регулюються постановою Кабінету Міністрів України № 1001 від 28.09.2011 [4].

Для фінансових установ, які отримують кошти безпосередньо з державного або місцевих бюджетів, а також можуть отримувати кошти з інших додаткових джерел, внутрішній аналіз необхідний, як знаряддя внутрішнього контролю всіх напрямків життя, діяльності та функціонування суб'єкту господарювання. При проведенні внутрішнього аудиту в фінансових установах необхідно не тільки порівнювати понесені витрати з отриманими доходами, але й здійснювати енергійний пошук раціональних рішень.

Отже, контроль, який виконується з боку державних органів за використанням та розподілом держаних грошей, є необхідним методом задоволення цілісності держаного балансу та забезпечення виконання принципів: ефективного та результативного використання бюджетних грошей і публічної прозорості. Одним зі знарядь контролювання можна вважати фінансовий/внутрішній аудит. Для бюджетних інстанцій, внутрішній аудит сприяє ефективному та раціональному формуванню й використовуванню бюджетних коштів, оперативному реагуванню на виникання або загрозу походження фактів незаконного, неефективного їх використання.

Список бібліографічних посилань:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України № 2456-VI від 08.07.2010 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#n527.

2. Семеряк М. Аналіз чинної нормативної бази системи контролю за використанням публічних фінансів в Україні. *ГО «Центр UA».* Київ. 2018. 43 с.

3. Мельник О. П. Внутрішній аудит у системі державного внутрішнього фінансового контролю. *Збірник наукових праць Ірпінської фінансово-юридичної академії(економіка, право).Випуск 2.* 2013. С. 86–91.

4. Деякі питання утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та проведення такого аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, їх територіальних органах та бюджетних установах, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.09.2011. № 1001. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2011-п (дата звернення: 10.12.2021).

Секція: Економіка та організація інноваційної діяльності

УДК: 338.658

ДАШКО Ірина Миколаївна,

д.е.н., доцент, доцент кафедри управління персоналом і маркетингу

Запорізький національний університет

ORCID: https://orcid.org/0000-0001-5784-4237

м. Запоріжжя, Україна

МОТИВАЦІЙНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПЕРСОНАЛУ

На нинішньому етапі реформування суспільства в Україні проблема мотивації поведінки й діяльності особистості набула важливого значення. Вирішення завдань, які постають перед суспільством, як показує світовий досвід господарювання, залежить від людини, спонукальним важелем до дії якої є її мотивація. Нові форми господарської діяльності й власності, що сформувались в Україні, надають широкі можливості для формування й практичного використання світового досвіду з питань побудови ефективних мотиваційних механізмів з метою підвищення продуктивності праці персоналу.

Існує велика кількість означень поняття мотивації, що розкривають його сутність з різних аспектів. Мотивація в загальному розумінні – це сукупність рушійних сил, що стимулюють людину до виконання певних дій [3, с. 25-28]; залежно від поведінки людини – це процес свідомого вибору нею того чи іншого типу дій, що визначаються комплексним впливом зовнішніх і внутрішніх чинників; в управлінні – це функція керівництва, котра полягає у формуванні у працівників стимулів до праці, а також у довготерміновому

впливі на працівника з метою зміни за заданих параметрів структури його ціннісних орієнтацій та інтересів [1, с. 8-9].

Мотивація працівників визначається способами впливу на задіяні трудові ресурси підприємства з метою підвищення продуктивності праці. Тому мотивація обумовлюється системою мотиваційних чинників, як сукупністю потреб, мотивів та стимулів працівників до продуктивної професійної діяльності. Завдання дослідження зумовлюють необхідність аналізу змісту та взаємозв'язку понять «потреба», «мотив», «стимул», які впливають на мотивацію працівників та активізують професійну діяльність персоналу підприємства.

Дослідження сутності мотивів, потреб і стимулів, а також чинників підвищення їх ефективності дозволяють узагальнити зовнішні, внутрішні та соціальні чинники мотивації працівників (рис. 1).

Рисунок 1 – Чинники мотивації працівника [1]

Так, значущими зовнішніми чинниками мотивації працівника є професійна компетенція, кваліфікація, стабільність робочого місця, вигідні контрактні умови, перспектива кар'єрного зростання, рівень та умови оплати праці, гнучкий графік роботи, частка участі в управлінні підприємство (величина пакету акцій) та величина доходів за цінними паперами, які працівник отримує в обмін на працю для забезпечення сім'ї, реалізації власних потреб в їжі, одягу, житлі, дозвіллі, відпочинку тощо. Важливими стимулами у їх задоволенні є умови заробітної плати, надбавок, преміювання, інших

еквівалентів ефективної праці, тому можна сказати, що зовнішні чинники мотивації пов'язані з умовами праці, видами винагороди тощо [2].

Отже, мотиви діяльності працівника відображають його вольову поведінку, характеризують усвідомлений внутрішній намір діяльності, активацію індивідуальних внутрішніх прагнень у реалізації особистісних та колективних цілей. Тому виявляються визначальними в реалізації трудової компетенції працівника.

Можна виділити наступні підходи щодо існуючих теорій мотивації: процесний, змістовний та поведінкових відносин (табл. 1).

Таблиця 1 – Групування існуючих теорій мотивації працівників підприємства за підходами [4]

Підхід	Теорії мотивації	Зміст теорії мотивації
1	2	3
Процесуальний підхід	Теорія очікувань В. Врума	Людина зосереджує свої сили на досягненні поставленої мети в тій мірі, в якій вона оцінює ймовірність отримання винагороди за неї
	Теорія справедливості С. Адамса	Працівники підприємства співставляють свої винагороди із витраченими зусиллями та з винагородами інших працівників, котрі виконують ту ж саму роботу
	Теорія Портера- Лоулера	Сутність даної теорії полягає у поєднанні елементів теорії очікувань та справедливості, де визначальними є п'ять змінних: затрачені зусилля, сприйняття, винагорода, отриманий результат, міра задоволення
	Модель паралельної мотивації Л. С. Виготського	Зважаючи на паралельне існування вищих і нижчих потреб, механізми їх задоволення також формуються паралельно і незалежно
	Теорія соціальних порівнянь Л. Фестінгера	Досягнення індивіда можна оцінити на основі порівняння себе з іншими людьми, а не за показниками абсолютності, завдяки чому можливою є зміна власної поведінки
	Теорія виклику С.А. Суркова	У мотивації працівників із високим рівнем самовпевненості вагому роль відіграють складні завдання, що є своєрідним для них «викликом»
	Теорія підкріплення Б. Ф. Скіннера	Мотивація працівника залежить від минулого досвіду та наслідків його дій у минулому, де визначальним фактором є оцінювання результатів його діяльності із співвідношенням моральних і матеріальних стимулів
	Теорія характеристик роботи Р. Хекмана, Г. Олдхема	Мотивацію працівника детермінують такі складові, як різноманітність роботи, її значимість, самостійність при виконанні, результативність та наявність зворотного зв’язку
	Теорія балансу між спонуканням і вкладом С. Барнарда, Г. Саймона	Рівновагу між спонуканням членів колективу до активної діяльності та їх реальним внеском у досягнення поставлених цілей підприємства можливо досягнути завдяки забезпеченню дозованої видачі винагороди
	Теорія «типових перемінних» та індивідуального вибору Т. Парсонса	Виходячи із конкретних ситуацій на підприємстві, індивідом обирається відповідний тип поведінки. На її вибір впливає те, як працівником оцінюється ситуація і якими є його побажання в даній ситуації та його вплив на неї
Змістовний підхід	Теорія «батога і пряника» Дж. Бентхема	Визначається простотою мотивів та стимулів, спрямованих на досягнення поставленої мети. Є більш доцільною в екстремальних ситуаціях, проте малоефективною в процесі виконання складних проектів, що є довготривалими та над якими працює значна кількість працівників
	Теорія «наукового управління» Ф. Тейлора	Робота має оплачуватись прямо пропорційно кількості виготовленої продукції. При цьому відразу після її виконання можливо отримати належний ефект винагороди
	Соціальна теорія Е. Мейо	Обґрунтував підхід, відповідно до якого вирішальний вплив на трудову діяльність і зростання виробництва справляють не стільки матеріально- речові, скільки морально-психологічні чинники
	Теорія потреб А. Маслоу	Потреби поділяються на первинні та вторинні, а поведінку людей визначають потреби нижчого порядку, де після їх задоволення мотивуюча дія припиняється

	Теорія існування, приналежності та зростання К. Альдерфера	Основні потреби, які мотивують поведінку людини такі: існування (фізіологічні та безпеки), приналежності (відображають соціальну природу людини, її бажання бути членом сім'ї, мати друзів, ворогів, колег, керівників, підлеглих) та зростання (є аналогічними до потреб самовираження, які пов'язані із бажанням розвитку та самовдосконалення)
	Теорія потреб «Х» та «У» Д. МакГрегора	Відповідно до теорії «Х» працівники схильні уникати роботи, а тому через контроль та погрози їх необхідно стимулювати. Теорія «Y» полягає в тому, що працівники за своєю природою є відповідальними до виконання роботи, мають почуття автономії та самовираження
	Теорія «Z» В. Оучі	Визначальним фактором забезпечення ефективної діяльності є дотримання принципу співучасті, що заключається у встановленні демократичного стилю керівництва, довірі, залученні підлеглих до прийняття рішень, виробленні почуття такту, відкритості та прозорості
	Структура ідеального управління Р. Лайкерта	Основними характеристиками структури ідеального управління на підприємстві виступають: довіра та впевненість керівництва у своїх підлеглих; налагодження комунікаційних зв’язків; мотивація працівників до використання групових форм діяльності; можливість прийняття рішень за участю всіх членів підприємства; встановлення цілей підприємства на основі групового обговорення; розподілення контролю між багатьма учасниками
Поведінкових відносин	Теорія набутих потреб Д. Мак-Клеланда	Сутність даної теорії полягає у вивченні та описі впливу потреб досягнення (бажання людини досягти поставлених цілей), влади (формується під впливом навчання та життєвого досвіду і проявляється у вигляді прагнення до контролю людиною інших людей, ресурсів і процесів) та співучасті (бажання дружніх відносин з оточуючими) на поведінку людини, які примушують її діяти
	Двофакторна теорія Ф. Герцберга	Сформував нову модель мотивації, основою якої є потреби двох груп: потреби мотивації та потреби, пов'язані із факторами умов праці. Згідно із теорією Ф. Герцберга, наявність факторів умов праці лише запобігає виникненню почуття невдоволеності роботою
	Концепція мотивів трудової діяльності О.Г. Здравомислов	Існує декілька рівнів мотивів трудової діяльності: зміст та сенс праці, матеріальна зацікавленість у результатах праці, відносини у колективі
	R-теорія Н.Ю. Подольчака	Поведінку та мотиви людей можна пояснити схильністю до ризику
	Теорія орієнтації на роботу Д.Х. Голдторпа, Д. Локвуда	Поведінку людини визначають пріоритетні орієнтації членів організації: інструментальної, бюрократичної, орієнтації на основі співучасті або професійної орієнтації
	Концепції людини Е. Шейна	Відповідно до концепції раціональної економічної людини, соціальної людини та складної людини, мотивація працівників забезпечується відповідними чинниками (економічними, соціальними тощо)
	Теорія поля К. Левіна	Поведінку людини визначають особистісні фактори та фактори оточення
	Крос-культурна мотивація Ф. Тромпенаарса, С. Хемпден-Тернера	На мотивацію працівника в значній мірі впливають міжнаціональні та культурні відмінності

Змістовні теорії мотивації вивчають потреби людини й пропонують їх ієрархічну класифікацію, що дозволяє робити висновки щодо механізму мотивації людини.

За процесними теоріями визнається існування потреб, хоча не тільки вони впливають на мотивацію працівників, а й функції сприйняття та очікування, а й можливі наслідки вибраного типу мотивації.

Теорії поведінкових відносин ґрунтуються на визначенні чинників, що визначають поведінку людей та їх мотивацію до виконання повсякденних завдань [4].

Таким чином, дослідження мотиваційного аспекту управління діяльністю

персоналу обумовлено зміною характеру та змісту праці в конкурентних умовах ринку. Виявлено, що мотивація як сукупність потреб, мотивів та стимулів спонукає працівників до свідомої, цілеспрямованої діяльності, активізує індивідуальні прагнення працівника до сумлінності та наполегливої праці для досягнення необхідних цілей підприємства.

Список бібліографічних посилань:

1. Андрусь О. І. Мотиваційний аспект управління діяльністю персоналу. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. № 6, 2013. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2084.

2. Білорус О. Г., Панченко Є.Г. Менеджмент: конкурентоздатність і ефективність. Київ : ТОВ «Знання», 1992. 244 с.

3. Вихонский О. С., Наумов А. И. Менеджмент : человек, стратегия, организация, процесс : учебник. Москва, 1995. 308 с.

4. Климчук А. О., Михайлов А. М. Мотивація та стимулювання персоналу в ефективному управлінні підприємством та підвищенні інноваційної діяльності. *Маркетинг і менеджмент інновацій.* 2018, № 1. С. 218–234.

СЕКЦІЯ: Журналістика, реклама та зв'язки з громадськістю

УДК 655.5

ДОРОШ Тетяна Михайлівна,

студентка кафедри видавничої справи та редагування

Інститут журналістики

Київський університет імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

ВДАЛІ ІННОВАЦІЙНІ РІШЕННЯ ВИДАВНИЦТВ УКРАЇНИ В ЧАСИ ПАНДЕМІЇ

Вступ. Пандемія змінила бізнес, і видавнича справа тому не виняток. Коронавірус пришвидшив технологічний прогрес і змусив видавництва спробувати такі формати діяльності, які ще кілька років тому вважалися неймовірними. Навіть зараз ми не можемо підводити лінію під кризовими

рішеннями, адже пандемія не завершилася, і кризовим менеджерам розслаблятися ще не час. Цим і зумовлена **актуальність** цього дослідження.

Інноваційний потенціал у видавничій та медійній сфері досліджували С. Водолазька, Г. Почепцов, Т. Крайнікова, М. Женченко та інші українські науковці. Проте наукових досліджень у ракурсі «ковідних» видавничих інновацій поки немає. Аналіз успішних прикладів видавничих інновацій може стати передумовою подальшого випробування тих чи інших форматів у діяльності видавничих суб'єктів, що й зумовлює новизну дослідження.

Мета цього дослідження полягає у спробі дослідити інновації видавничої сфери в України та сформувати суб'єктивний рейтинг подібних рішень за критерієм важливості та актуальності. Аналіз здійснювався на основі публікацій в українських ЗМІ. Для аналізу ситуації використано такі методи: порівняння, аналіз, прогнозування, статистичний, математичний.

Якщо говорити про інновації видавництв України в епоху пандемії, варто зазначити, що вони є відповіддю на коронавірусні виклики. Спільною рисою видавничих інновацій є диджиталізація, перехід в онлайн та підтримання комунікації з клієнтами. За часи карантину у видавництвах стали активніше розвиватися такі канали комунікації, як соцмережі та блоги, удосконалився UX-менеджмент. Найцікавіші видавничі інновації я розділила за 3 групами: боротьба з піратством; новітні формати видань та гібридний формат проведення виставок.

Боротьба з піратством. Мобільний застосунок Librarius. Пальму першості я б віддала проєкту мобільного застосунку для читання електронних та аудіокниг Librarius. За часи падемії електронне книговидання підвищило ставки, але разом з ним зросло й піратство. Ініціатаром створення додатку для читання став Антон Мартинов, засновник видавництва «Лабораторія». Про ініціативу писали зокрема у The Village [1]. Застосунок створено в квітні 2021 року, і за невеликий проміжок часу в ньому зібрали тисячі книг. У каталозі додатку художня, науково-популярна, дитяча література, книжки із саморозвитку та про стиль життя. Книжку можна орендувати на 14 днів, а от

завантажити та розповсюдити неможливо. Це перший український розроблений додаток для читання, який би вміщував так багато видань, та не стимулював піратство, а навпаки обмежував його. Плюсом системи є те, що книжки можна читати і в режимі офлайн. Також з огляду функціоналу Librarius є достойним конкурентом російському аналогові Bookmate. Свою ефективність старт-ап доказав і в проєкті колаборації з Укразалізницею, який став ще одним кроком до популяризації читання в Україні.

Новітні формати видань. Попри труднощі в матеріально-технічній базі видавництв, паперове книговидання не здає позицій. Проте видавці стараються «осучаснювати» традиційну паперову книжку, створюючи тим самим нові формати видань. Прикладом може бути видання Дорж Бату «Моцарт 2.0» від ВСЛ 2020 року. Про нього писали в багатьох ЗМІ, наприклад, в «Радіо Свобода», «24 канал», «Укрінформ» [2], «Високий Замок» та інші. Книжка містить qr-коди із переходами на спеціально розроблені для видання анімаційні ролики у супроводі згаданих у тексті творів композитора. Також є посилання на короткі відеосюжети, в яких сам автор розповідає про той Нью-Йорк, в якому перебуває осучаснений Моцарт. Таким чином у виданні вдало поєднуються три різні види інформації: текстова, відео- та аудіоінформація. Осучаснені за допомогою різних прийомів доповненої реальності видання стали частіше зустрічатися в асортименті ArtHuss, ВСЛ, Видавничо-освітнього проєкту «Портал», КСД та ін. Умовно друге місце в цій номінації я б віддала книжці «Мистецтво жити під час хіміотерапії» від Vivat, 2020 рік видання. Про це видання я дізналася із матеріалу Української правди [3]. Артбук цікавий й інноваційний і в дизайні і в змістовому наповненні. Артбук поєднує у собі декілька інформаційних пластин: фотоматеріали, особистий щоденник, листування, пости в соцмережах, спілкування з психотерапевтом. Дизайн видання поєднав у собі віжуал електронних носіїв та друкованого тексту: особистий щоденник оформлено у вигляді звичайної сторінки, залишено оформлення постів у фейсбуці та переписок у месенджерах. До слова, елементи листування у виданнях є вже не новим трендом, але саме у книжці «Мистецтво

жити під час хіміотерапії» поєдналася електронна та паперова інформація в одному вимірі. Такий підхід показує, що осучаснення друкованих видань стає золотою серединою між класичною друкованою та електронною книгами.

Гібридний формат проведення видавничих заходів. Останню планку ця категорія зайняла тому, що це спосіб який справді став кризовим рішенням, яке не надто показало свою ефективність. Це й підтвердила головна редакторка «Читомо» Оксана Хмельовська у дискусії «Культура і пандемія: обговорення аналітичної записки і дискусія». Хоча це було обґрунтоване рішення знайти баланс між неможливим офлайном та невигідним онлайном. Проведення онлайн не є вигідним для спонсорів, а офлайн обмежувався карантинними рамками. Гібридний формат не став ефективним вирішенням ситуації, що доказує приклад цьогорічного Книжкового Арсеналу (писали Укрінформ, BBC Україна [4], НВ). Тим не менше, такий формат дозволив поєднати й живе і віртуальне спілкування. Вдалим прикладом стала панельна дискусія «Книговидавничий ринок в Україні. Відверто про проблеми, загрози і перспективи» за участі найактивніших видавців. Так само маємо доволі непоганий приклад поєднання офлайну та онлайну на 28 BookForum у Львові, де онлайн дав можливість долучити іноземних спікерів, яких слухали як і реальні, так і віртуальні глядачі. І як показує час: майбутнє саме за гібридною реальністю.

Висновок. Отже, в роботі я проаналізувала видавничі інновації ковідного періоду України та створила особистий рейтинг інноваційних рішень. Варто зазначити, і приклади це доказують, що основними ознаками епохи є диджиталізація та маневрування між онлайн-охопленням та фізичною авдиторією. Також з’являється такий тренд, як відходження від консервативного погляду на книговидання, удосконалення та осучаснення друкованих видань.

Список бібліографічних посилань:

1. В Україні запрацювала «мобільна бібліотека» Librarius: тисячі книжок із захистом від «піратів». The Village: веб-сайт. URL: https://www.the-

village.com.ua/village/business/news/310075-v-ukrayini-zapratsyuvala-mobilna-biblioteka-librarius-tisyachi-knizhok-iz-zahistom-vid-pirativ. (дата звернення 28.11.2021).

2. «Моцарт 2.0»: автор нового українського бестселера розповів про успіх в умовах карантину. Укрінформ: веб-сайт. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3047256-mocart-20-avtor-novogo-ukrainskogo-bestselera-rozpoviv-pro-uspih-v-umovah-karantinu.html (дата звернення: 28.11.2021).

3. «Мистецтво жити під час хіміотерапії»: навіщо харків'янка видала артбук про свою боротьбу з раком. Українська правда: веб-сайт. URL: https://life.pravda.com.ua/health/2020/12/8/243316// (дата звернення: 29.11.2021).

4. Книжковий Арсенал 2021: що почитати, послухати та подивитися. BBC News: веб-сайт. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/features-57471186 (дата звернення: 30.11.2021).

СЕКЦІЯ: Філологія. Лінгвістика. Переклад

УДК 82(091)

ІВЧЕНКО Катерина Олегівна,
учениця 11 класу
Приватної школи «Чарівний світ»
Науковий керівник*: *Сірий-Козак Г.О.,
учитель української мови та літератури
Приватної школи «Чарівний світ»
м. Полтава, Україна.

ПОЕТИКА АЛОГІЗМУ В ПОВІСТІ Д. ХАРМСА «СТАРА»: ГРОТЕСКНЕ ПЕРЕПЛЕТЕННЯ ПРОСТОРУ Й ЧАСУ

Побутові картини в творах Данила Хармса, як і описані дії, умовні, алгебраїчні. Побутовий фон – це своєрідний стартовий майданчик, з якого починають розгортатися дії в повісті «Стара» (1939): повсякденні клопоти оповідача, звичні предмети домашньої обстановки і вульгарність, пов'язана з ними. Поступово відбуваються події, які не вписуються в життєві норми, а

виходять за їх межі. Перед читачем несподівано з'являється головна героїня, стара з годинником без стрілок. Дивний годинник, який не вказує на певний час, асоціюються з зупинкою часу або з його відсутністю. У тексті представлені позачасові сюрреалістичні картини.

Д. Хармса захоплювало диво, у яке він вірив, часом себе відчував чарівником, що може творити дива, але не завжди цього хоче. Автора захоплює конфліктність, розірваність світу, стан людської психіки та особливості поведінки в безглуздій дійсності.

Хоча повість має назву «Стара», але автор не дає їй ні імені, ні по батькові, ні прізвища. Номінація «стара» є важливим смисловим показником. У словнику Ожегова лексема «стара» визначається так: *«Женщина, достигшая старости. Дряхлая старуха. Превратиться в старуху (сразу постареть)»* [2]. Перший раз головний герой бачить стару в доброму здоров'ї на вулиці з настінним годинником без стрілок (зупинка часу, лихоліття). Актуалізація алогізму цієї фрази представлена наступною деталлю, дзеркально алогічною, коли головний герой виймає кишеньковий годинник з кишені жилета і вішає його на цвях. Сталася плутанина: настінні годинники виявилися в руках, в той час як кишенькові – на стіні. Наступна дивна ситуація полягає в тому, що, маючи власний годинник, персонаж чомусь запитує час у старої. Хоча на годиннику немає стрілок, але час вона повідомляє точно. Перед читачем представлено цілий ланцюжок алогічних фактів.

Образ старої в багатьох текстах ототожнюється зі смертю. Відсутність стрілок на годиннику, який тримала стара в руках символізує її причетність до світу, в якому або немає категорії часу, або він зупинився. Не випадково вона тримала його в руках, тобто час або його відсутність в її розпорядженні. Очевидно, що стара уособлює мешканця потойбічного або межує зі смертю світу. Місія персонажа зумовлена автором. Слід простежити її маршрут і точки зупинки. Ця героїня володіє якимось таємничим, містичним даром, оскільки у великому місті безпомилково знаходить квартиру головного героя.

Безцеремонно заходить до нього через двері, не чекає будь-якого запрошення, наказовим тоном вимовляє кілька реплік:

«– Закрой дверь и запри её на ключ, – говорит мне старуха.

Я закрываю и запираю дверь.

– Встань на колени, – говорит старуха.

И я становлюсь на колени» [4].

Владна жінка формулює кілька команд, які головний герой, смиренно підкорившись, беззаперечно виконує. Годинник без стрілок немов наділяє її певними повноваженнями. Стара розташовується біля вікна, сівши в крісло, вмирає. Вона не випадково сіла саме біля вікна, оскільки воно дозволяє людині спостерігати за тим, що відбувається на вулиці, решта можна домислити. З одного боку, вікно виступає як межа внутрішнього і зовнішнього світу, а за Хармсом, за вікном представлений інший, ірреальний світ.

За народними повір'ями слов'ян найчастіше смерть є саме в образі потворної старої, людина в передсмертному стані не може з нею боротися [3]. Починається подорож душі головного героя по місцях потойбічного світу. Йому сниться, що він вийшов з кімнати, а двері зачинилися. З ним відбуваються містичні ситуації. Двері стають особливим місцем, при проникненні в квартиру через них може настати смерть. Тільки в стані сну приходить полегшення і зникає мертва стара. Коли герой прокидається, то бачить, що вона в його кімнаті.

У повісті «Стара» вікно й двері – це своєрідна дорога, по якій в земне життя вторгається іманентне, що складно осягнути логікою звичайної людини. Слід зауважити, аналогічну функцію виконують вікно й двері в інших хармсовских творах, наприклад: в оповіданні «Річ» і вірші «Вікно». Чергова картина ірреального світу.

Хоча далі незапрошена гостя показана мертвою, однак при цьому не залишається статичною, кожен раз головний герой помічає зміни (вид, поза, запах, стан щелепи, порівняння). Елементи опису портрета старої поступово підсилюють огиду: «*Мертвая старуха как мешок сидит в моем кресле. Зубы*

торчат у нее изо рта. Она похожа на мертвую лошадь» [4]. «*Она лежала лицом вверх, и вставная челюсть, выскочив изо рта, впилась одним зубом старухе в ноздрю… из-под задравшейся юбки торчали костлявые ноги в белых, грязных шерстяных чулках*» [4]. Невеликі деталі одягу про ступінь їх чистоти додають негативне враження від побаченого. Цікаві спостереження за місцезнаходженням щелепи. Спершу у мертвої помітно стирчать зуби, потім щелепа одним зубом вп'ялася в ніздрю, щелепа на підлозі, потім щелепа мертвої старої виявляється у Марії Василівни і деформує її мову... Досить неприродне положення для померлої людини. Серед описів пози померлої жінки переважає ракурс, коли її обличчя звернене в підлогу. Герой змінює крокетним молотком її положення, бажаючи переконатися, де її зуби. Автор перерахував такі портретні деталі: відкритий рот, закотилися очі. Відкритий рот пов'язують з промовою, позіханням чи криком. Беззубий рот огидної старухи повідомляє відсутність певної гармонії і вселяє тривожність. Відкритий рот покійниці лякає, викликає огиду і нагадує стан сну, коли людина хоче кричати від жахливих видінь, а звуку немає. На наш погляд, саме так автор підсилює враження від подібної характеристики старої, використовуючи прийом гротеску.

Померла стара сильно турбує головного героя. Його мозок швидко атакують різні думки. Вигляд огидною старої і бажання від неї позбутися так сильно опановує головним героєм, що він вирішує помістити її тіло у валізу, щоб викинути в болото на околиці. Санкт-Петербург – місто, побудоване на кістках, так як поки його зводили на болотистій місцевості, багато простих людей загинуло.

Тепер звернемо увагу на положення покійниці перед своєрідним переміщенням в «труну»: ноги зігнуті в колінах, а до плечей притиснуті кулаки. Поклавши її у валізу, головний герой сідає в потяг, щоб дістатися до заміської болотистої місцевості та реалізувати свій задум. Раптом через з'їдені несвіжі сосиски він буквально дублює рухи старої (ноги напружені, кулаки стиснуті). Герой відчуває гострий фізичний біль, описаний автором в гіперболічної формі:

«Но тут я вскакиваю и, забыв все вокруг, мелкими шажками бегу в уборную. Безумная волна качает и вертит мое сознание...» [4]. Фізична неповноцінність персонажів (оповідача, старої, перехожого з механічною ногою) пов'язана зі станом втрати життєвих функцій, поступовим відмиранням і руйнуванням фізичного тіла, відділенням душі, її спостереженнями, очищенням від скверни. Повернувшись у потязі на своє місце, головний герой виявив зникнення валізи з тілом померлої і двох пасажирів. Містичні події. Герой повертається в реальність. Зникла огидна стара, що переслідувала або супроводжувала героя якийсь реальний або нереальний час. Епізод із зникненням валізи з тілом покійниці асоціюється з довгоочікуваним звільненням душі від гріха, духовним і фізичним очищенням. Герой оновлюється. Повірити, що він знаходиться в реальному, а не фантастичному світі, допомагає дотик до великої зеленої гусениці. Позбавлення від пережитого жаху зустрічі зі смертю йому приносить молитва.

Письменник оригінально моделює цикл ситуацій, в яких свідомість героя не здатна розрізнити, в якому стані він перебуває: уві сні чи наяву, під впливом алкогольних галюцинацій, безглуздої реальності, чуток про померлих або якійсь імітації. І герою, і читачеві складно визначити фізичний стан: сон, ілюзія, смерть, хвороба, реакція на дійсність.

Ідея смерті старої і тимчасового відключення свідомості у головного героя декларувалася в художніх текстах представників постмодернізму. Вона розвивалася для зображення глибоко архаїчного світобачення, що залишав мертвих серед живих. Універсальний характер огидного образу старої є своєрідною реалізацією гротескного філософського мислення головного героя.

Цікавою деталлю є газета, випадково помічена головним героєм. Перше значення цього періодичного видання перегукується з темою творчості, листи. Стара і газета є смисловими маркерами в опозиції вічного і швидкоплинного. Ймовірно, газета позначає епізодичні, скороминучі події [1].

Автор вміло моделює абсурд, спираючись на мотив сну, що межує з ірреальним маренням, що періодично втручається в звичне життя. Зміст

аналізованого художнього тексту – це комбінації різних ситуацій без всякої логічної послідовності, уривки спогадів, фрагменти картин дійсності.

У повісті Д. Хармса фігурує пара просторових образів: двері і вікно. Головний герой замикає двері на ключ, бажаючи ізолюватися від дратівної дійсності. Не може заснути, бо згадує про невимкнену електроплитку. Герой виймає ключ із зовнішнього боку і зачиняє двері зсередини, побоюючись, щоб не ввійшли непрохані відвідувачі і не виявили тіло старої. Він перебуває в розбалансованому стані, його турбують різні думки. Письменник моделює світ, який живе за законами ігрового, гротескного, комічного, високого й низького, дозволеного й забороненого, важливого й дріб'язкового, релігійного й бездуховного.

Таким чином аналіз змісту повісті переконує в тому, що для реалізації творчого задуму автор майстерно використав гротескне переплетення простору й часу. Текстовий матеріал створений з різних фрагментів, що передають то реалії сучасної автору дійсності, то події зі світу жахливих сновидінь, то потойбічні картини. Конкретний час, за перебігом якого постійно стежить герой, показано паралельно зі світом, в якому він зупинився або повністю відсутній. Коли головний герой відчуває страх, то простір стає локальнішим.

Список бібліографічних посилань:

1. Зырянова О. Н. Поэтика абсурда в русской драме второй половины XX – начала XXI вв. : автореф. дис. на соиск. учён. степени канд. филол. наук : спец. 10.01.01. «Русская литература». Барнаул, 2010. 20 с.

2. Ожегов С. И., Шведова Н. Ю. Толковый словарь русского языка: 80 000 слов и фразеологических выражений. Москва: ООО «Издательство ЭЛПИС», 2003. 944 с.

3. Философский словарь / Под ред. И. Т. Фролова. – [7-е изд., перераб. и доп.]. Москва, 2001. 720 с.

4. Хармс Д. И. Полет в небеса. Стихи. Проза. Драмы. Письма. Ленинград: Наука, 1988. 560 с.

СЕКЦІЯ: Економіка та організація інноваційної діяльності

УДК 316.455

ІЗЮМЦЕВА Наталія Володимирівна,
к.е.н., доц., доцент кафедри менеджменту,
бізнесу та професійних комунікацій
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
ORCID:http// orcid.org/0000-0002-1162-9352
КОЛОМАЦЬКА Валентина Валеріївна,
студентка 3 курсу, спеціальність 073 «Менеджмент»
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
м. Харків, Україна

МЕТОДИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Анотація. Конфлікти пов'язані з дією людського фактора в організації, тому важливе значення для сучасних керівників має оволодіння технікою управління ними на противагу необхідності вирішення конфліктних проблем з їх наслідками.

Мета: дослідити особливості культури організаційних конфліктів та надати пропозиції щодо їх пом'якшення

Об'єкт дослідження: процес управління конфліктами, як явище.

Предмет дослідження: методи управління конфліктами.

У роботі використано діалектичний метод пізнання, методи аналізу та синтезу, метод порівняння.

Робота складається із актуальності теми, постановки проблеми, основної частини та висновків. В актуальності теми обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено мету, предмет та об'єкт дослідження. Основна частина присвячена вивченню проблеми. Основні результати дослідження сформульовані у висновках. Використано 1 рисунок.

Успішне вирішення конфліктних ситуацій в організації, їх профілактика потребує усвідомлення природи конфлікту з боку керівників, знання й

оволодіння ефективними способами спілкування, вміння обирати доцільний спосіб поведінки в конфліктній ситуації, що виникають при довготривалих взаєминах. Контроль за конфліктною ситуацією є тим інструментом, оволодіти яким може кожен, а це допоможе вирішити практично будь-яку проблему.

Ключові слова: конфлікт, управління конфліктами, переговори, людський фактор, інтерес, точка зору.

Конфлікти пов'язані з дією людського чинника в організації, тому важливе значення для сучасних керівників має оволодіння технікою управління ними на противагу необхідності вирішення конфліктних проблем з їх наслідками.

Примусовий стиль може мати вплив у ситуаціях, коли керівник має значну владу над підлеглими. Недоліком стилю є придушення ініціативи підлеглих, створення високої ймовірності недооцінки важливих факторів, оскільки представлена лише одна точка зору. Цей стиль може засмучувати, особливо для молодих і освічених співробітників [1].

Вчені виділяють як традиційні стилі конфліктної поведінки (пристосування, поступливість, відхилення, протиборство, співробітництво та компроміс), так і примус і вирішення проблеми.

Можна виділити наступні етапи розвитку конфлікту.

Перша фаза конфлікту є формуванням відносини протилежних сторін одна до одної, яке, як правило, виражається в більш-менш суперечливою формі.

Друга фаза є суб'єктивним визначенням конфліктуючих сторін своїх інтересів, цілей, стратегій і форм боротьби для вирішення конфліктів.

Третій етап пов'язаний з залученням в конфлікті економічних, політичних, ідеологічних, психологічних, моральних, правових, дипломатичних засобів, а також інші держави, через блоки або договору.

Четверта фаза – передбачає збільшення боротьби з найбільш гострих політичних рівня – міжнародний політичним криза, яка може вплинути на відносини безпосередніх учасників, стан конкретного регіону, інші регіони. На цьому етапі можна перейти до використання військової сили.

П’ята фаза являє собою міжнародний збройний конфлікт, який може перерости в високий рівень збройної боротьби із застосуванням сучасної зброї, про можливу участь союзників [2].

На будь-якому з цих етапів, альтернативний процес розвитку може початися, які можуть бути втілена в переговорному процесі і призводить до пом’якшення та скорочення конфліктів.

Розв’язання проблеми означає визнання можливості розбіжностей у поглядах, готовність подивитися на інші точки зору, щоб з’ясувати причини конфлікту та вибрати прийнятний для всіх сторін спосіб дій. Кожен, хто використовує цей стиль швидко, знаходить найкращий спосіб подолання конфліктної ситуації.

На рис. 1 відображено порядок управління конфліктом.

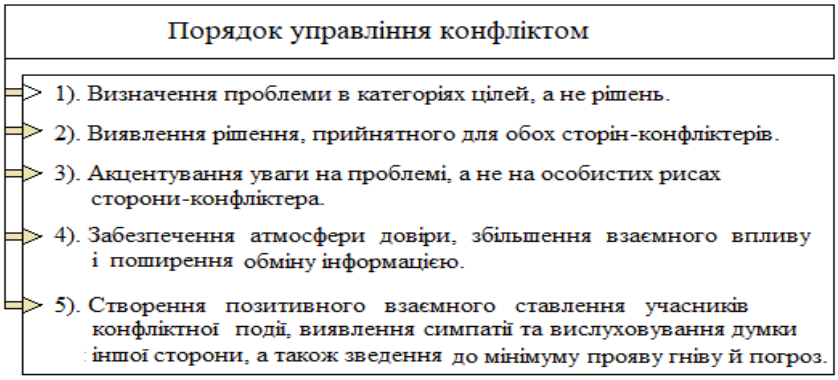

Рисунок 1 – Порядок управління конфліктом [2]

Переговори – це набір тактичних прийомів, спрямованих на пошук взаємоприйнятних рішень для сторін-конфліктерів.

Для організації переговорного процесу необхідно забезпечити виконання таких умов: немає значного розходження в можливостях (повноваженнях) учасників конфлікту; участь у переговорах учасників, які можуть приймати рішення [3].

У практиці управління конфліктами виокремлюють три напрями: відхід від конфлікту, придушення конфлікту і власне управління конфліктом. Кожний із названих напрямів реалізується за допомогою спеціальних методів.

Вирішенням конфліктів можуть займатися різні служби: керівництво організації, служба управління персоналом, відділ психологів і соціологів, профспілковий комітет, страйк, міліція, суди.

Для управління конфліктною ситуацією створюють обґрунтовані системи винагороди. Адже справедлива винагорода позитивно впливає на поведінку працівників і дозволяє уникнути конфлікту.

Існує багато методів управління для запобігання конфліктам: внутрішньособистісні методи – методи впливу на особистість; структурні методи – методи попередження та усунення організаційних конфліктів; міжособистісні методи трансформації стилю поведінки в конфлікті; особисті методи; бесіди; методи впливу на індивідуальну поведінку та узгодження організаційних ролей працівників з урахуванням їх функціональних обов'язків (можливе маніпулювання працівниками); методи активізації відповідних агресивних дій, які застосовуються в надзвичайних ситуаціях, коли можливості всіх попередніх методів вичерпані [4].

Успішне вирішення конфліктних ситуацій в організації, їх профілактика потребує усвідомлення природи конфлікту з боку керівників, знання й оволодіння ефективними способами спілкування, вміння обирати доцільний спосіб поведінки в конфліктній ситуації, що виникають при довготривалих взаєминах. Контроль за конфліктною ситуацією є тим інструментом, оволодіти яким може кожен, а це допоможе вирішити практично будь-яку проблему.

Список бібліографічних посилань:

Новікова Н. Управління конфліктами в організації: підходи до вирішення та профілактики. Галицький економічний вісник. 2013. № 2. С. 79–83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gev_2013_2_14 (дата звернення: 30.11.2021).

Ковальчук Г. Р. Особливості життєвого циклу управлінських конфліктів. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2013. № 769. С. 32–41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2013_769_7.

Цісецький О., Островерхов В. Формування системи управління конфліктами в організації. Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України. 2017. Вип. 22. С. 77–81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rarpsu_2017_22_15.

Карлов Т. В. Удосконалення механізмів управління конфліктами у взаємодії органів влади та громадськості в Україні: регіональний підхід. Державне управління та місцеве самоврядування. 2018. Вип. 3. С. 69–74. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2018_3_11.

СЕКЦІЯ: Юриспруденція

УДК 331.5.024.52

КИРИЧУК Анастасія Володимирівна,
студентка юридичного факультету
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ТОРГУН Софія Володимирівна,
студентка юридичного факультету
Волинського національного університету імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна

ПРОБЛЕМА ВТРАТИ РОБОЧИХ МІСЦЬ ЧЕРЕЗ АВТОМАТИЗАЦІЮ

Глобалізація економіки, розвиток і використання новітніх інноваційних технологій та робототехніки зумовлюють трансформацію трудових відносин. Автоматизація призводить до заміни робочих місць працівників на роботів, що у свою чергу зумовлює дисбаланс у суспільстві і створює велику кількість безробітних. І все ж люди зберігають свої переваги перед машинами та комп’ютерами у таких сферах, як управління, ухвалення рішень, аналіз, комунікації та взаємодія. Ніякі машини чи цифрові технології не скасують і ручну працю, хоч її частка зменшиться.

Помітно зросла кількість досліджень, предметом яких стало використання інформаційно-комунікативних технологій та нової промислової робототехніки.

Цій темі присвячено дослідження таких науковців, як В. Ю. Биков, Я. В. Булахова, О. М. Бондаренко, В. Ф. Заболотний, Г. О. Козлакова, О. А Міщенко, О. П. Пінчук, О. В. Шестопал та ін. Однак ця тема є актуальною і потребує подальшого дослідження.

В умовах дигіталізації економіки поширюється технологічне безробіття, за якого працівники втрачають роботу, унаслідок заміщення їхніх робочих місць цифровими технологіями.

Потенційний вплив цифрових технологій і штучного інтелекту на ринок праці безмежний. Такі технології (цифрові помічники, віртуальні співрозмовники, комп'ютерне навчання) розпізнають, запам'ятовують і використовують інформацію.

Можна виділити три рівні розвитку штучного інтелекту:

1. Допоміжний інтелект широко використовується сьогодні, допомагаючи людям і організаціям вирішувати повсякденні задачі. Простий приклад можна зустріти в наші дні майже в будь-якому автомобілі – це програма GPS навігації, що дає вказівки водіям відповідно до дорожніх умов.

2. Розширений інтелект зараз поширюється все активніше, допомагаючи людям і організаціям виконувати завдання, які вони не здатні виконати самостійно. Наприклад, система спільних поїздок на таксі не могла б існувати без комбінації програм, що забезпечують її роботу.

3. Автономний інтелект – технологія майбутнього, що передбачає використання машин, які будуть діяти самостійно. Прикладом можуть служити безпілотні транспортні засоби, які поки що не використовуються широко, але будуть задіяні в майбутньому. Деякі оптимісти вірять у здатність штучного інтелекту створити світ, в якому машини допомагають людині використовувати необмежені можливості, переробляючи, аналізуючи, оцінюючи масиви інформації, дозволяючи людям займатися високоінтелектуальною діяльністю, творчістю і приймати рішення [1, с. 8].

Основними причинами розробки і застосування роботів є:

– звільнення людини в процесі виробництва продукції від важких видів робіт, а також її участі в екстремальних умовах (забрудненому середовищі, хімічному чи небезпечному для життя і т.д.);

– істотне підвищення продуктивності праці при виконанні операцій в процесі виробництва продукції;

– підвищення конкурентоспроможності. Ефективно використовуючи роботів, дозволяє компаніям стати або ж залишатися конкурентоспроможними. Це особливо важливо для малих і середніх підприємств, які є основою економіки як розвинених, так і країн, що розвиваються. Це також дозволяє великим компаніям підвищити свою конкурентоспроможність за рахунок більш швидкої розробки і постачання продукції;

– значне підвищення якості продукції, виробленої в промисловому виробництві за допомогою промислових роботів;

– зниження собівартості продукції, виробленої на певному промисловому підприємстві; [2, с. 28-29].

Згідно з дослідженнями К. Фрей і М. Осборн (Carl Benedikt Frey і Michael Osborne, 2013), найближчим часом близько 40 – 50 % робочих місць зазнають трансформації або зникнуть із ринку праці. Разом із тим будуть виникати нові цифрові робочі місця в технологічних сферах діяльності, які будуть потребувати інших професійних і цифрових навичок. Такий вид безробіття переважає в розвинутих країнах, які активно запроваджують цифрові технології у сферу послуг [3].

Нові робочі місця з’являтимуться в різних сегментах економіки догляду (care economy), в технологічних галузях, які відносять до Четвертої промислової революції, включаючи штучний інтелект, а також у сфері створення контенту.

Крім того, очікується зростання попиту на співробітників, які зможуть заповнити вакансії у сфері «зеленої» економіки, а також нові позиції в інженерній діяльності, сфері хмарних обчислень і розробці нових продуктів.

«До 2025 року компанії ділитимуть порівну роботу між людьми і машинами. Затребуваність функцій, в яких використовуються навички взаємодії з людьми, зростатиме. Машини фокусуватимуться переважно на обробці даних, виконанні адміністративних завдань і рутинних операцій для «білих комірців»», – йдеться в дослідженні Всесвітнього економічного форуму The Future of Jobs 2020.

У світі зростає кількість молодих людей, які наразі не мають роботи, не отримують вищої освіти або не проходять професійних тренінгів, йдеться у новому звіті Міжнародної організації праці (МОП).

«Надто велика кількість молодих людей у всьому світі відривається від освіти та ринку праці, що може завдати шкоди їхнім довгостроковим перспективам, а також зрештою підірвати соціальний та економічний розвиток їхніх країн», – зауважує Сангхеон Лі, директор Департаменту з питань зайнятості у МОП.

Окремо у звіті йдеться про те, що молоді люди віком до 24 років, які вже працевлаштовані, стикаються з ризиком втратити роботу через автоматизацію. При чому цей ризик більший, ніж у старшого покоління. Молодь у всьому світі боїться, що нові технології, а саме роботизація та штучний інтелект позбавлять їх роботи.

«Як у розвинених країнах, так і в тих, що розвиваються, існує широка стурбованість тим, що подібні технології можуть не призвести до створення нових, краще оплачуваних робочих місць», – мовиться у звіті [4].

Наприклад, в одному зі звітів компанія McKinsey попереджала, що вже до 2030 року від 400 до 800 мільйонів людей по всьому світу можуть втратити свої робочі місця через автоматизацію. В групі ризику – продавці, рецепціоністи, охоронці тощо.

Щодо України, то показовою є ситуація із зайнятістю населення в сільському господарстві. Ще в середині минулого століття сільське населення переважало над населення міст, відповідно, більшість людей була зайнята в сільському господарстві. Внаслідок механізації й індустріалізації робіт сучасні

господарські машини під керівництвом десятка людей здатні виконувати роботи, для виконання яких півстоліття тому було потрібно сотні працівників. Сьогодні, незважаючи на розвиток аграрного сектору економіки, кількість зайнятих у сільському господарстві продовжує знижуватися. За даними Держстату України, кількість зайнятих знизилася з 3308,5 тисяч осіб у 2012 році до 2721,2 тисяч осіб у 2020 році.

На підприємствах України відсоток ручної праці значний, особливо на допоміжних процесах: транспортних, вантажно-розвантажувальних. Про низький рівень механізації та автоматизації цих процесів свідчить той факт, що частка робітників, зайнятих на цих процесах, у загальній кількості становить 45% [5].

Отже, проблема втрати робочих місць через автоматизацію полягає у використанні інноваційних технологій та штучного інтелекту у процесі виробництва та виконання певної роботи. Прикладом цього може слугувати поширене використання банківських терміналів; касових терміналів із продажу квитків; он-лайн платформ бронювання готелів, автомобілів; електронних перекладачів, професійних пошукових систем тощо.

Проблема запровадження використання автоматизації полягає у виникненні великої кількості безробітних, у зв’язку з тим, що багато професій можуть зовсім зникнути для людей, наприклад – супермаркети без касирів, служба доставки, охоронці та інші.

Список бібліографічних посилань:

1. Майбутнє ринку праці. *PwC*: веб-сайт. URL: https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2018/workforce-of-the-future-ukr.pdf (дата звернення: 01.12.2021).

2. Дем’янова Ю. О. Трансформація світового ринку праці в умовах діджиталізації. *Донецький національний університет імені Василя Стуса*: веб-сайт. URL: https://jarch.donnu.edu.ua/article/view/9658 (дата звернення: 15.12.2021).

3. Азьмук Н. А. Безробіття і можливість цифрової зайнятості для його зниження. *Економіка розвитку*. 2016. № 3 (79). С. 12–19. URL: http://www.ed.ksue.edu.ua/ER/knt/eu163_79/e163azm.pdf (дата звернення: 30.11.2021).

4. Youth exclusion from jobs and training on the rise. International Labour Organization (ILO): веб-сайт. URL: https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_737053?lang=en (дата звернення: 28.11.2021).

5. Клепанчук О. Ю. Модернізація робочих місць на перевагу новітнім технолоічним інноваціям та її вплив на економічну сферу країни. Демографі, Економіка праці, соціальна економіка. 2017. № 20. С. 738–741. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/151.pdf (дата звернення: 10.12.2021).

СЕКЦІЯ: Юриспруденція

УДК 366

КОВАЛЕВСЬКА Катерина Анатоліївна,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Державний податковий Університет

ORCID: 0000-0002-4617-8694

м. Ірпінь, Україна

ЕКСПЕРТИЗИ У РОЗСЛІДУВАННІ ФІНАНСОВИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

В юридичній енциклопедичній літературі зауважують, що правопорушення – це суспільно небезпечне або шкідливе діяння (дія або бездіяльність), яке порушує норму права [3]. Схоже, але більш розширене визначення поняття «правопорушення» надає О. Ф. Скакун. Так, на думку вченої, правопорушення – це суспільно небезпечне або суспільно шкідливе протиправне винне діяння (дія або бездіяльність) деліктоздатної особи, за яке передбачена юридична відповідальність за чинним законодавством [4]. А. Й. Іванський дійшов висновку, що правопорушення – «це суспільно

шкідливе (небезпечне), протиправне (таке, що порушує норми фінансового законодавства), винне діяння (дія чи бездіяльність) деліктоздатної особи, яке посягає на охоронювані фінансові права та інтереси, за що встановлена фінансовоправова відповідальність» [5].

Тому фінансове правопорушення, як різновид особливого юридичного факту, має всі ознаки протиправного діяння і є порушенням вимог фінансового законодавства, що формують цю галузь.

Суб'єкти фінансового правопорушення можуть існувати у сфері податкових відносин, банківських, публічних валютних, грошово-касових відносин.

Л. К. Царьова зазначає, що фінансове правопорушення є самостійним видом правопорушень і визначає його як протиправне винне діяння (дія або бездіяльність), що зазіхає на встановлений державою порядок здійснення фінансової діяльності та викликає застосування відповідних санкцій, у тому числі фінансових [7]. Д. М. Кобелька під правопорушенням у фінансовій сфері розуміє суспільно шкідливе або небезпечне винне, протиправне діяння (дія або бездіяльність) деліктоздатного суб'єкта, що направлено на порушення норм фінансового законодавства, за допомогою якого здійснюється правове регулювання мобілізації (створення, формування), розподілу (перерозподілу), використання централізованих і децентралізованих фондів коштів [5].

У загальний теорії фінансового права вважається, що в сфері фінансової діяльності слід розрізняти три види правопорушень: кримінальні злочини, адміністративні правопорушення та фінансово-правові правопорушення, врегульовані нормами галузі фінансового права [9].

Фінансові правопорушення можна диференціювати за цілим рядом ознак. Відповідно, і правопорушення у сфері фінансових відносин можна поділити на бюджетні, податкові, банківські, правопорушення у сфері готівкового грошового обігу, у сфері державних або муніципальних запозичень, у сфері здійснення фінансових операцій тощо.

Основною й найбільш поширеною процесуальною формою ефективної протидії правопорушенням є судова експертиза. Однією з форм використання спеціальних економічних знань у кримінальному судочинстві є проведення судово-економічних експертиз, яка має важливе значення для розслідування злочинів у сфері фінансування. До основних завдань, що вирішуються у процесі судово-економічної експертизи правопорушень, пов'язаних з нарахуванням і сплатою податків, належать такі:

• встановлення фактів порушення податкового законодавства,які призвели до заниження або ухиляння від сплати податків загалом і окремо за зборами та іншими податками до бюджету;

• аналіз виявлених порушень, що потребує системного підходу і консультацій з фахівцями галузевих управлінь податкової інспекції та юристами;

• чітка класифікація виявлених правопорушень податкового законодавства стосовно їх впливу на оподатковувані об'єкти в розрізі податків, зборів та обов'язкових платежів;

• класифікація порушень загального характеру (порушення у сфері ліцензування, веденні податкового та бухгалтерського обліку,оформленні установчих документів тощо);

• підтвердження розміру матеріального збитку, встановленого матеріалами документальної перевірки;

• встановлення обставин, що спричинили ухиляння від сплати податків;

• підтвердження клопотання посадових осіб, діяльність яких було піддано розслідуванню, з питань повноти і правильності нарахування та сплати податків до бюджету;

• встановлення осіб, відповідальних за повноту та правильність нарахування і сплати податків до бюджету, а також які допустили вказані правопорушення;

• встановлення взаємозв'язку різних порушень на окремих об'єктах оподаткування та їх впливу на податковий і бухгалтерський облік.

В межах економічної експертизи проводяться наступні види експертизи:

– Експертиза документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності;

– Експертиза документів про економічну діяльність підприємств і організацій;

– Експертиза документів фінансово-кредитних операцій;

– Експертиза документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності;

– Експертиза документів про економічну діяльність підприємств і організацій.

Основними завданнями експертизи документів про економічну діяльність підприємств і організацій є:

– визначення документальної обґрунтованості, аналізу показників фінансового стану (платоспроможності, фінансової стійкості, прибутковості тощо);

– визначення документальної обґрунтованості аналізу і структури майна та джерел його придбання;

– визначення документальної обґрунтованості стану та інтенсивності використання оборотних активів та джерел їх формування;

– визначення документальної обґрунтованості та аналізу джерел власних коштів та результатів фінансово-господарської діяльності;

– установлення документальної обґрунтованості та аналізу загальногосподарських і спеціальних фондів;

– визначення документальної обґрунтованості та аналізу реальності розрахунків з дебіторами і кредиторами;

– визначення документальної обґрунтованості та аналізу економічної доцільності отримання і використання кредитів і позик;

– визначення документальної обґрунтованості та аналізу витрат і цін як чинників фінансової стабільності, беззбитковості;

– визначення документальної обґрунтованості розрахунків частки майна при виході учасника зі складу засновників;

– визначення документальної обґрунтованості розрахунків втраченого заробітку (від несвоєчасної виплати компенсації заподіяної шкоди при втраті працездатності і в інших випадках);

– визначення документальної обґрунтованості цільового витрачання бюджетних коштів;

– визначення документальної обґрунтованості розрахунків втраченої вигоди та інші.

Основу інформаційного забезпечення для дослідження податкових правопорушень складають податкові дані, які створені або отримані суб'єктами інформаційних відносин під час поточної діяльності й необхідні для збору доказів у процесі проведення експертних досліджень.

Так, узагальнивши все вищесказане, ми дійшли висновку, що підсумовуючи наведені дефініції різних авторів, слід зазначити, що поняття фінансового правопорушення являє собою сукупність істотних ознак даного явища й містить у собі: діяння (дія або бездіяльність); протиправність (порушення фінансового законодавства); винність; вчинення певним колом осіб; караність (наявність встановленої фінансовим законодавством відповідальності).

Фінансові розслідування здійснюють правоохоронні органи та служби суб’єктів господарювання (спеціалізовані підрозділи підприємств і банків, а також компанії, що надають консалтингові послуги).

Науково-методичне забезпечення діяльності з організації та проведення фінансових розслідувань має досить високий рівень розвитку й зорієнтоване на виконання практичних завдань, про що можна переконатися під час вивчення конкретних документів, записів та інформації.

Складність та специфічність злочинів, вчинених з фінансовими ресурсами держави, потребують відповідної підготовки слідчих та вміння ними здійснювати глибокий аналіз бухгалтерської, податкової, фінансової звітності, а також залучення, у разі необхідності, висококваліфікованих фахівців із указаних галузей. Належній організації розслідування таких злочинів сприяє

налагодження ефективних взаємозв'язків між правоохоронними і контролюючими органами, обмін наявною інформацією, створення та наповнення відповідних інформаційних банків даних.

Держава намагається протистояти вчиненню таких злочинів, зокрема, через створення органів, які здійснюють фінансовий моніторинг, розслідування фінансових та корупційних злочинів (Національне антикорупційне бюро України тощо), здійснення відкритих торгів на ресурсі «Прозоро» та інші кроки в даному напрямі.

Список бібліографічних посилань:

1. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю: Закон України у ред. від 16.10.2012 р. // Відомості Верховної Ради України. 1993. № 13. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/293912#Text (дата звернення: 20.12.2021).

2. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019р. №361IX // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2020. № 25. ст.171. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/36120#Text (дата звернення: 19.12.2021).

3. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 р. Відомості Верховної Ради України. 2007. № 29. Ст. 389. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87716#Text (дата звернення: 19.12.2021).

4. Іванський А. Й. Фінансово-правова відповідальність в сучасній Україні: теоретичне дослідження. Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Одеська національна юридична академія, м. Одеса, 2009.

5. Будько З. М. Фінансово-правова відповідальність за вчинення податкових правопорушень: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь, 2005. 20 с.

6. Скакун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): [підручник]; видання 2е, перероблене і доповнене. Харків : Еспада, 2009. 598 с.

7. Царьова Л. К. Підстава відповідальності у фінансово-правових відносинах. *Актуальні проблеми держави та права* : зб. наук. пр. О., 2001. Вип. 12. С. 48–52.

8. Кобелька Д. М. До проблеми визначення правопорушень у фінансовій сфері. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2014. No. 11. Т. 1 С. 195–197.

9. Фінансове право: підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки та О. П. Гетманець ; Ю. М. Жорнокуй, О. В. Кашкарьова, Т. В. Колесник та інші. Х. : Екограф, 2015. 500 с.

СЕКЦІЯ: Юриспруденція

УДК 330

КОВАЛЕВСЬКА Катерина Анатоліївна,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Державний податковий Університет

ORCID: 0000-0002-4617-8694

м. Ірпінь, Україна

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Соціально-економічне та суспільно-політичне становище України на сучасному етапі зумовлює наукове дослідження проблем національної безпеки, у тому числі й економічної безпеки регіонів України. Об’єктивними чинниками, що також актуалізують необхідність дослідження проблем інституціонального забезпечення економічної безпеки регіонів України, є зростання її ролі та значення в системі національної безпеки країни. Розроблення концептуальних положень, методичних і практичних рекомендацій інституціонального забезпечення економічної безпеки регіонів України виражає не тільки запит економічної теорії, але й потреби

господарської практики. Забезпечення економічної безпеки регіонів є основою гарантування економічної безпеки держави, фундаментом державної незалежності, умовою прогресивного розвитку, основою підвищення рівня життя населення [1]. Регіональну безпеку досліджують як у глобальному, так і локальному аспектах. На глобальному рівні регіональна безпека є частиною загальної (світової) безпеки, яка стосується того чи іншого регіону земної кулі. Відповідно до локальних підходів проблеми забезпечення всіх складових національної безпеки вивчають на трьох основних рівнях: державному, регіональному та господарському. Сутність локального підходу в розв'язанні проблем регіональної безпеки полягає в ефективному і своєчасному розв'язанні питань територіального розвитку країни засобами державної регіональної політики. На локальному рівні регіональні аспекти економічної безпеки передусім охоплюють питання державної регіональної політики та розв'язання проблем складових національної безпеки на рівні конкретного регіону.

Метою є дослідження теоретико-методологічних засад та розроблення методичних і практичних рекомендацій щодо інституціонального забезпечення економічної безпеки регіонів України.

Економічна безпека регіону, на нашу думку, – це комплексна структура, яка характеризує рівень відкритості економіки, здатність регіону до самофінансування та підвищення якості життя населення і надає можливість ефективної реалізації експортного, інноваційного, інтелектуального та трудового потенціалу, що є об'єктивною передумовою протистояння зовнішнім і внутрішнім загрозам регіонального розвитку.

Формуючи політику забезпечення економічної безпеки регіону в межах держави, необхідно усвідомлювати його цілісність та наявність основних складових елементів розвитку:

1) територія регіону з матеріально-технічною базою, природними умовами, економічним становищем, соціально-демографічним складом населення;

2) основне виробництво й виробнича інфраструктура регіону (комплекс галузей, що обслуговують основне регіональне виробництво і забезпечують його ефективну економічну діяльність) [2, с. 20];

3) соціальна інфраструктура як сукупність об'єктів, які забезпечують задоволення культурних, соціально-побутових та інших потреб населення регіону.

З організаційної точки зору захист економічних інтересів державою розподілено на зовнішньому та внутрішньому рівнях. У внутрішньому безпечному середовищі захист економічних інтересів передбачено через попередження, мінімізацію чи ліквідацію таких загроз, як:

1) залежність внутрішнього ринку від зовнішньоекономічної кон'юнктури, недостатня ефективність роботи щодо його захисту від несумлінної конкуренції з боку українських монополістів та імпортерів, а також щодо боротьби з контрабандою [3];

2) недостатня ефективність використання матеріальних ресурсів, переважання у структурі промисловості галузей з невеликою часткою доданої вартості, низький технологічний рівень вітчизняної економіки;

3) наявні валютні ризики, неефективне використання коштів державного і місцевих бюджетів;

4) недосконалість законодавства для прискорення розвитку національної економіки на інноваційних засадах, відносно високий рівень тінізації економіки, відсутність достатніх стимулів для легалізації доходів населення та зменшення тіньової зайнятості;

5) надмірний вплив іноземного капіталу на розвиток окремих стратегічно важливих галузей національної економіки, небезпечне для економічної незалежності України зростання частки іноземного капіталу в таких галузях тощо.

Розглядаючи суть впливу економічної безпеки регіону на розвиток національної економіки, виокремимо основні концептуальні моменти: – у випадку втрати відтворювальної функції регіоном зростають загрози

економічній безпеці та, як наслідок, втрачається зв'язок між економічною системою держави і її територіальною підсистемою. Таким чином, зростання загроз економічній безпеці регіону стає чинником нестабільності системи національної економіки;−сучасна ситуація в країні становить загрозу цілісності держави. Економічна безпека регіону виступає елементом стратегії стійкого соціально-економічного розвитку, що притаманно не лише економічно розвиненим, але й неблагополучним суб'єктам господарювання;− економічна безпека регіону – чинник стабільного і сталого розвитку держави, на основі створення правових, економічних, інституційних, організаційних і технологічних умов, які відповідають викликам часу, для збереження та ефективного використання природних ресурсів, виробничих потужностей з метою підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки;− відсутність реальних загроз в економічно розвиненому регіоні не виключає необхідності збереження й підтримання державою заходів і засобів адекватного реагування на такі загрози у випадку їхнього виникнення, що, на жаль, не вдалося здійснити в Україні 2014 року [4].

Поєднання заходів регіональної та державної економічної політики в процесі забезпечення економічних інтересів регіону дасть змогу як посилити конкурентоспроможність окремих регіонів, так і поліпшити стан соціально-економічної системи держави та рівень її економічної безпеки. При цьому передумовами ефективного функціонування такої злагодженої системи повинна стати реалізація політики держави на умовах узгодженості інтересів, децентралізації повноважень, ефективного господарювання на усіх рівнях, консолідації зусиль.

Отже, основою політики інституціонального забезпечення економічної безпеки регіону є ступінь самостійності та можливість формування регіоном власної економічної політики з врахуванням його специфіки, першочерговим етапом якої є децентралізація, розподіл функцій управління між централізованою державною владою та регіональним управлінням. Децентралізація (невдалі спроби якої пропонуються змінами до Конституції)

дає поштовх економічному розвитку регіонів, підвищенню конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів, зростанню якості та рівня життя населення регіонів, появі місцевої ініціативної еліти. На жаль, запропоновані форми децентралізації через зміни до Конституції, призведуть не до посилення значення регіонів України, а до зміцнення ролі і повноважень виконавчої гілки влади та президента, зокрема. Для удосконалення інституційно-правового підґрунтя політики забезпечення економічної безпеки особливо актуальними постають такі заходи: 1) активізація роботи щодо формування дієвого інституційно-правового поля для впровадження державної регіональної політики; 2) впровадження інноваційних підходів до диверсифікації фінансування регіонального розвитку; 3) використання механізмів реалізації проектів регіонального розвитку через Державний фонд регіонального розвитку; 4) удосконалення роботи Державного фонду регіонального розвитку в Україні; 5) залучення потенціалу національних проектів для стимулювання формування середовища економічного розвитку на місцевому, регіональному рівнях; 6) аналіз існуючих в Україні державних цільових програм, їх актуальності, своєчасного та повного виконання; 7) залучення міжнародної технічної допомоги для розвитку інституційного середовища стимулювання регіонального розвитку[5]. Поєднання заходів внутрішньої політики із заходами зовнішньої дасть змогу вдосконалити засади державної регіональної політики й пов'язаної з нею політики забезпечення економічної безпеки.

Завданнями державної політики щодо зміцнення безпеки територіальних громад в Україні повинні стати: 1) оформлення територіальних громад власником комунального майна; 2) розроблення та імплементація механізмів реалізації економічних прав, обов'язків і відповідальності територіальних громад; 3) продовження мораторію на введення в обіг земель сільськогосподарського призначення в Україні; 4) невідкладна переоцінка земельних ресурсів за ринковою вартістю; 5) системне оцінювання

недотримання економічних прав територіальних громад, які зумовлюють їх економічну неспроможність.

Запровадження перелічених заходів у системі інституціонального забезпечення економічної безпеки регіону насамперед підвищить правову свідомість та громадянську активність представників територіальних громад. Оскільки вони становлять основу господарської системи регіону та його соціально-економічного розвитку, то забезпечення економічної безпеки регіонів дасть змогу не лише вдосконалити систему управління регіональним розвитком, але й підвищити рівень захисту національних економічних інтересів України.

Список бібліографічних посилань:

1. Варналій З. С, Буркальцева Д. Д., Саєнко О. С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення: монографія. К.: Знання України, 2011. 299 с.

2. Антошкін В. К. Сутність соціально-економічної безпеки регіонів та її зв'язок з національною безпекою держави. *Економіка та управління національним господарством: вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2014. № 3 (27). С. 17–23.

3. Білик Р. Завдання удосконалення інституційно-правового забезпечення регіональної політики в Україні. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2014. № 4. С. 40–45.

4. Богдан Н. М., Косяк А. П. Формування економічної безпеки регіону через реалізацію його економічних інтересів як умова забезпечення регіонального розвитку. *Економіка і регіон*. 2013. № 1. С. 26–31.

5. Буркальцева Д. Д. Інституціональне забезпечення економічної безпеки України: монографія. К.: Знання України, 2012. 347 с.

СЕКЦІЯ: Психологія

УКД 159.953.5

КОВАЛЬЧУК Іванна Петрівна,

студентка 4-го курсу

спеціальності «Психологія»

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Науковий керівник: Сидоренко Ж. В., канд. пс. н., доцент

Донецький національний університет імені Василя Стуса

м. Донецьк, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ

На сьогоднішній день проблема навчальної мотивації студентів є однією із центральних у сфері підготовки майбутніх фахівців. Добре відомо, що рівень вмотивованості студентів до навчальної діяльності, напряму впливає на якість студентсько-педагогічної взаємодії загалом. В сучасних умовах, активне включення здобувачів освіти у навчальний процес явище досить складне і обумовлене багатьма чинниками. Для того, щоб удосконалювати методи і підходи до навчання студентської молоді, необхідно розуміти які саме компоненти їхньої мотиваційної сфери позитивно впливатимуть на продуктивність процесу навчання.

Оскільки у сучасній психологічній науці немає єдиного визначення поняття мотивації, розбір цього явища, в першу чергу, передбачає розуміння такого поняття як мотив. У психологічному словнику зазначається, що мотив (лат. motus – рух) – матеріальний чи ідеальний предмет, заради якого реалізується діяльність. Дослідники А. М. Колот та С. О. Цимбалюк описують, що мотив – це усвідомлене внутрішнє спонукання людини до діяльності, пов’язане із задоволенням певних потреб.[8] Окрім цього варто зазначити, що мотиви не лише викликають активність людини, але і визначають спрямованість цієї активності на об’єкти та способи задоволення потреб.

Є. П. Ільїн зазначає, що погляди на сутність мотиву у психологів суттєво розходяться. Але, незважаючи на це, всі вони сходяться в одному: за мотив приймається якийсь один конкретний, у кожного автора різний, психологічний феномен. В основному психологи групуються навколо наступних точок зору на мотив: як на спонукання, на потребу, на ціль, на намір, на властивості особистості, на стани, на задоволеність [7].

Опираючись на це, Р. С. Немов дав найбільш повне описання поняття мотивації як системи чинників, що визначають поведінку (сюди входять потреби, мотиви, цілі, наміри, прагнення тощо), та є характеристикою процесу, який стимулює і підтримує поведінкову активність на певному рівні [10].

Досліджуючи мотиваційні фактори, що впливають на ефективність навчальної діяльності, Ю. Орлов виокремив, що мотивація учіння – це система природних, соціальних і особистісних чинників, що спонукають до відвідування навчального закладу, виконання вимог вчителів (викладачів), включення у процес навчання зусиль, необхідних для подолання труднощів, реалізації в процесі навчання власної схильності, до розвитку здібностей, до навчальної взаємодії тощо [11]. Як і будь-який інший вид, навчальна мотивація визначається цілим рядом чинників:

1) освітньою системою;

2) освітньою установою;

3) організацією освітнього процесу;

4) специфікою предмета;

5) суб’єктивними особливостями педагога та ін. [2].

За загальною класифікацією, мотивацію діяльності навчання поділять на зовнішню і внутрішню. Мотиви, в яких навчання є засобом для задоволення інших потреб чи досягнення інших цілей, є зовнішніми. Зовнішні мотиви поділяються на:

1) широкі соціальні мотиви (обов’язок перед суспільством, батьками; самовизначення, орієнтація на майбутню діяльність; самовдосконалення, саморозвиток у процесі навчання);

2) вузькі особистісні мотиви (прагнення до хороших оцінок, до похвал; мотиви лідерства і престижу);

3) негативні мотиви (мотиви уникнення неприємностей з боку вчителів, батьків та однолітків) [6].

Зовнішні мотиви можуть виступати як причина успішності у навчанні, проте вони обмежують процес засвоєння інформації, перешкоджають використанню всіх розвивальних ресурсів студента, а в деяких випадках можуть спричинити деформацію особистісного розвитку.

Якщо домінує зовнішня мотивація, переважають утилітарні мотиви, які змістовно не зв'язані з цілями навчальної діяльності, як наслідок сам процес навчання набуває формального навчання. Мотивація студентів орієнтована не на засвоєння нових знань і способів дій, а на успішне завершення сесії будь-якими засобами. Для студента не так важлива якість виконання завдання, як сам факт закриття предмету. У такому випадку навчальна діяльність не формується.

Під внутрішніми мотивами навчальної діяльності розуміють спонукання, в основі яких лежить задоволення від процесу й безпосередніх результатів навчально-пізнавальної діяльності. До цього типу мотивації належать:

1) пізнавальний мотив;

2) мотив самодетермінації;

3) мотив самовдосконалення [3].

Серед чинників, які впливають на внутрішньоструктурну динаміку навчальної мотивації студентів, варто визначити пріоритетними наступні: зняття оцінки і тимчасових обмежень, демократичний стиль спілкування, ситуацію вибору, особова значущість, вид роботи (продуктивний, творчий). Творчий характер проблемної ситуації стимулює тенденцію до диференціювання і впорядкування компонентів структури, тобто тенденцію до стійкості [4].

А.К. Маркова класифікує види навчальної мотивації відповідно до їх змісту, беручи в основу пізнавальні та соціальні мотиви. До пізнавальних мотивів належать:

1. Широкі пізнавальні мотиви (орієнтація на оволодіння новими знаннями – фактами, явищами, закономірностями);

2. Навчально-пізнавальні мотиви (орієнтація на засвоєння способів добування знань, прийомів самостійного набуття знань);

3. Мотиви самоосвіти (орієнтація на набуття додаткових знань, тобто на побудову спеціальної програми самовдосконалення).

Соціальні мотиви Маркова розділяє на рівні:

1) широкі соціальні (обов'язок і відповідальність, розуміння соціального значення навчання);

2) вузькі або позиційні мотиви (прагнення зайняти певну позицію у відносинах з оточуючими, отримати від них схвалення);

3) мотиви соціального співробітництва (орієнтування на різні способи взаємодії з іншими людьми) [9].

Визначаючи норму для співвідношення соціальних і пізнавальних мотивів навчання Л. І. Божович вважає, що пізнавальні мотиви повинні домінувати в ієрархії поряд з соціальними. Для останнього показника нормою можна вважати позитивне відношення студентів, перш за все, до «основних» навчальних предметів [5].

В свою чергу, Баклицький І. О мотиви, за змістом, розподіляє на наступні групи:

1. Широкі соціальні мотиви, змістом яких є усвідомлення суспільних потреб, інтересів, високої соціальної значимості вищої освіти.

2. Науково-пізнавальні мотиви, які пов'язані безпосередньо з навчальною діяльністю, що виражає відношення до самого процесу навчання, до змісту того, що вивчається студентами;

3. Професійні мотиви; вища освіта розглядається як основа набуття професії;

4. Утилітарні мотиви, основою яких є отримання особистої вигоди після закінчення ВНЗ, мотиви власного благополуччя;

5. Мотиви соціальної ідентифікації – міра впливу батьків студента, друзів на його поведінку [1].

Негативно на освітній процес студентів впливатиме мотивація уникнення невдачі: намагання уникнути неприємних відносин з педагогами, батьками, одногрупниками, бажання уникнення санкцій, почуття сорому тощо. В наслідок чого, формуватиметься негативне ставлення до самого навчання.

Окрім цього, в умовах сьогодення, неможливо не зазначити, що негативно на формування мотивації студентів до навчання, впливають вимушені умови самоізоляції. Відсутність безпосередньої взаємодії у системах «студент-викладач», «студент-одногрупники», позбавляє можливості студентів-першокурсників сформувати нові засоби соціалізації та заглибитися у специфіку навчання у ВНЗ, та сприяє зниженню вмотивованості до навчання серед старших курсів.

Отже, мотивація до навчання – це система природних, соціальних і особистісних чинників, що спонукають до відвідування навчального закладу, виконання вимог вчителів (викладачів), включення у процес навчання, до зусиль, необхідних для подолання труднощів, реалізації в процесі навчання власної схильності, до розвитку здібностей, до навчальної взаємодії тощо. Виділяють зовнішню та внутрішню мотивацію до навчання. Зовнішня мотивація заснована на заохоченнях, покараннях та інших видах стимуляції, які або спрямовують, або гальмують поведінку студента. У випадку переважання зовнішньої мотивації, чинники, що регулюють поведінку, не залежать від внутрішнього «я» особистості. Більшість дослідників визначають, що саме внутрішня мотивація сприяє одержанню задоволення від навчання, викликає інтерес, підвищує самоповагу особистості.

Одним з ключових факторів, що негативно позначається на мотивації студентів до навчання, є карантинні обмеження реалізації освітнього процесу. Тому до найактуальніших проблем покращення навчальної мотивації, можна віднести оптимізації навчання студентів в режимі онлайн.

Список бібліографічних посилань:

1. Баклицький І. О. Психологічні особливості навчальної мотивації студентів. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Вип. 2. Серія психологічна: сборник. Львів, 2008. С. 16-27

2. Безмодна В. Мотивації навчання як основна складова оволодіння іноземною мовою студентів немовних спеціальностей. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Умань, 2013. С. 32-37.

3. Беш Л. В., Дмитришин Б. Я., Беш О. М, Яскевич О. І., Мацюра О. І. Сучасні можливості підвищення мотивації студентів до навчання: *Львівський клінічний вісник.* №1 (17). Львів, 2017. с. 61-63.

4. Бибрих Р. Р. Васильева И. А. Особенности мотивации и целеобразования в учебной деятельности студентов младших курсов. *Вестник МГУ*. Серия 14. Психология. Москва, 1987. №2. С. 12.

5. Божович Л. И. , Благонадежина Л.В. Изучение мотивации поведения детей и подростков. М.: Педагогика, 1972. 352 с.

6. Вірна Ж. П. Мотиваційно-смислова регуляція у професіоналізації психолога. Луцьк: Ред..-вид. від. «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім.. Лесі Українки, 2003. 320с.

7. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. СПб.: Питер, 2011. 512 с.

8. Колот А. М. , Цимбалюк С. О. Мотивація персоналу. К. : КНЕУ, 2011. 397 с.

9. Маркова А. К., Матис Т. А., Орлов А. Б. Формирование мотивации учения: Кн. для учителя. М.: Просвещение, 1990. 192 с.

10. Немов Р. С. Психология: Словарь-справочник. М.: Владос-ПРЕСС, 2003. 304 с.

11. Орлов Ю. М. Потребностно-мотивационные факторы эффективности учебной деятельности студентов вуза. М., 1984. 33 с.

СЕКЦІЯ: Психологія

УКД 158.3

КОВАЛЬЧУК Іванна Петрівна,

студентка 4-го курсу

спеціальності «Психологія»

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Науковий керівник: Сидоренко Ж. В., канд. пс. н., доцент

Донецький національний університет імені Василя Стуса

м. Донецьк, Україна

ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА ЗАРУБІЖНІЙ ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУКАХ

На сьогоднішній день творчість є одним із ключових об'єктів дослідження в системі зрілої автономної особистості. Рівень творчого потенціалу є кореляційним показником рівня інтелектуальних здібностей, емоційного інтелекту, розвитку вольових якостей та становлення людини як особистості. Протягом часу, у різних суспільствах психологи з різних підходів досліджували поняття творчості. І для того, щоб краще розуміти суть цього багатоаспектного явища, до його вивчення потрібно підходити комплексно.

У західній психології проблема творчості почала вивчатися набагато раніше ніж у вітчизняній. Існує багато підходів до опису такого поняття як творчість, але оптимістичний погляд на природу людства а також розуміння природи і ролі творчості, характерний саме для гуманістичної психології. Творчість розглядається як спосіб життя людини (а не тільки як вирішення конкретних завдань), а людина – як творець власного життя. Е. Фромм, наприклад, визначає творчість як здатність «дивуватися і пізнавати, вміння знаходити рішення в нестандартних ситуаціях, це націленість на відкриття нового і здатність до глибокого усвідомлення свого досвіду».

З погляду Г. Альтшуллер, здатність до творчості – не талант, а природа людини. Творчість – норма людського буття. Творчі здібності є у всіх, але творчий «генетичний скарб» сам по собі не виявиться, поки не виникне потреба у суспільства і не з'явиться можливість реалізації у особистості.

Одним із нестандартних підходів до розуміння творчості є – інвестиційна теорія креативності Р. Стернберга та Т. Любарта. Згідно з цією теорією творчими людьми є особистості, готові й здатні «купувати ідеї за мінімальну ціну, а продавати найдорожче». «Купувати за мінімальну ціну» – означає розвивати ідеї, які ще не відомі, і поки що не користуються популярністю, однак мають потенційну можливість подорожчати. Коли такі ідеї вперше пропонують суспільству, вони часто зустрічають опір. Творча особистість все-таки «продає їх дорого», сама рухається далі, до наступної нової ідеї. Р. Стернбергом, виокремив такі детермінанти, що окреслюють творчості:

– інтелект як здібність;

– знання;

– стиль мислення;

– індивідуальні риси

– мотивація;

– зовнішнє середовище.

Серед цих чинників інтелектуальна здатність є основною. Для творчості особливо важливі такі складові інтелекту:

– синтетична здатність – нове бачення проблеми, подолання кордонів буденної свідомості;

– аналітична здатність – виявлення ідей, гідних подальшої розробки;

– практичні здібності – уміння переконувати інших у цінності ідеї.

Автор також зазначає, що для творчості необхідна незалежність мислення від стереотипів і зовнішнього впливу, адже творча людина самостійно ставить проблеми і автономно їх вирішує.

Теорія трьох кілець Дж. Рензуллі – одна з найвідоміших концепцій обдарованості в американській і світовій психології. Автор описує обдарованість, основу творчості, як взаємодію трьох груп людських якостей: інтелектуальних здібностей, що перевищують середній рівень, високої захопленості виконуваним завданням і високим рівнем креативності.

Дж. Рензуллі акцентує увагу на взаємодії зазначених елементів і їх рівності. При дослідженні творчості, автор опирається на наступні постулати:

– скептичне ставлення до тестів як засобів ідентифікації обдарованості;

– розгляд мотивації не як зовнішньої умови, а ядерного утворення обдарованості разом зі здібностями та креативністю; на жаль, тут обдарованість – не інтегральне утворення, а результат додавання компонентів;

– правильний спосіб розвитку обдарованості – включення в цікаву діяльність.

Вітчизняні психологи А. Б. Коваленко, О. І. Кульчицька, Н. І. Литвинова, В. О. Моляко, М. О. Холодна, В. С. Юркевич та інші вивчали складний діалектичний характер переплетіння процесуального й особистісного у творчості, вони брали за основу існування психічної системи регулювання творчої поведінки, мислення, розумової діяльності. Ця система багаторівнева багатокомпонентна й розгалужена, у ній є певний центр «особистісної активності», що становить багатознакову закодовану інформацію про набір основних дій та прийомів їх групування у разі зіткнення суб’єкта з незнайомими ситуаціями або невідомими елементами в знайомих ситуаціях.

Розробивши концепцію «креативного поля», Д. Б.Богоявленська розглядала творчість як «надситуативну» активність. Провідною у творчості, вона виділяла інтелектуальну активність – феномен, що поєднує у собі інтелектуальні (розумові здібності) та не інтелектуальні (особистісні, мотиваційні) чинники розумової діяльності, але не зводиться до них. Творчість – функція інтелекту, опосередкованого мотиваційною структурою, яка або гальмує, або стимулює його прояви. Тому для вивчення інтелектуальної активності розроблено «метод креативного поля», який дозволяє розподілити досліджуваних по трьох рівнях інтелектуальної активності:

– стимульно-продуктивному (відповідає прийняттю і продуктивному розв’язанню задач в межах раніше поставлених проблем, коли людина притримується вже знайденого способу дії, не намагаючись удосконалювати його);

– евристичному (відповідає відкриттю нових закономірностей емпіричним шляхом, коли людина проявляє певну ініціативу, але та має лише ситуативний характер);

– креативному (відповідає теоретичним відкриттям, коли людина намагається побудувати теорію, яка пояснює факти, ставить нову наукову проблему.

В. А. Роменець розглядає творчість як головний чинник індивідуалізації. Дослідник вважає, що в творчості і саме завдяки їй відбувається вияв людської індивідуальності, вона є універсальним засобом самопізнання та саморозвитку особистості. У творчій діяльності, творчій думці людина знаходить «вище вираження своєї індивідуалізації». Творцем справжніх художніх цінностей, за Роменцем, можна вважати того, хто, спираючись на об'єктивні закономірності явищ дійсності, вміє відтворювати їх з «неповторною індивідуалізацією». Це стосується не тільки художньої, але також наукової й технічної творчості. Творчість – це виробництво певного «оригінального продукту для комунікаційної мети», при цьому, оригінальність і комунікація стосуються будь-якого виду творчості. Грані, що розділяють наукову і художню творчість, є дуже умовними. Усім видам творчості – технічній, художній, науковій – насамперед властиві дві взаємопов'язані форми вираження: побудова гіпотези і проведення відповідного мисленого експерименту. Однак, в науці та мистецтві обидві форми мають певну специфіку. Досліджуючи творчий процес, Роменець зазначає, що не можна задовольнятися вивченням мислення, оскільки у творчості воно є вторинним чинником по відношенню до фантазії (уяви) та інтуїції. Спочатку уява творче зближує два різнорідних явища, а лише потім мислення «аргументує» отриманий результат. На відміну від логічного мислення фантазія «за одну мить може відтворити предмет як у його структурній цілісності, так і у сукупності деталей...». Крім того, часто творча знахідка приходить до людини зненацька, завдяки інтуїції, і не є безпосереднім результатом розмірковування.

Найбільш цілісну концепцію творчості як психічного процесу запропонував Я. О. Пономарьов, розглядаючи її як взаємодію свідомості та несвідомого. Автор вважає, що творчість базується на взаємодії двох сигнальних систем, які утворюють певну єдність в межах творчого процесу. Фактори першої сигнальної системи (образи) безпосередньо пов'язані з інтуїцією. Це імпульсивність, неусвідомленість творчих дій, їхня мимовільність. Фактори другої сигнальної системи (слова) плекають логічне мислення. Ідеться про рефлективність, довільність, усвідомленість. Він розробив структурно-рівневу модель центральної ланки психологічного механізму творчості. Вивчаючи розумовий розвиток дітей і розв'язання задач дорослими, дослідник дійшов висновку, що результати досвіду дають змогу схематично подати центральну ланку психологічного інтелекту у вигляді двох взаємопроникних сфер. Зовнішні грані цих сфер можна вважати абстрактними межами (асимптотами) мислення. Нижня межа являє собою інтуїтивне мислення (за нею розміщено сферу строго інтуїтивного мислення тварин), верхня – логічне (за нею розміщено сферу строго логічного мислення – сучасних електронних обчислювальних машин).

Дослідивши різні підходи до бачення творчості у вітчизняній та західних психологічних науках, ми прийшли до висновку, що творчість – це дуже складна проблема дослідження. Досі немає єдиного і чіткого уявлення цього поняття, але для того, щоб вивести загальноприйнятий термін, необхідна тривала розробка досліджень цієї проблематики, які будуть спиратися на уже відомі теорії.

Список бібліографічних посилань:

1. Альтшуллер Г. С. Творчество как точная наука. 2 изд., дополн. Петрозаводск: Скандинавия, 2004. с. 208.

2. Богоявленская Д. Б. Психология творческих способностей. М.: Знание, 2002. 262 с.

3. Lubart T.I. Models of the creative process: Past, present and future. *Creativity Research Journal*. 2000–2001. 13 (3–4). pp 295–308.

4. Пономарев Я. А. К теории психологического механизма творчества. М.: Наука, 1990. С. 13–37.

5. Рензулли Дж. С., Рис С. М. Основные современные концепции творчества и одаренности / под ред. Д. Б. Богоявленской. М. : Молодая гвардия, 1992. С. 214–242.

6. Роменець В. А. Психологія творчості: навч. посібник. 3-є вид. К.: Либідь, 2004. 288 с.

7. Sternberg R.,Taylor C.W. Various approaches to and defines of creativity. The nature of creativity. Cambridge: Cambr. Press. 1988. P. 99–121.

8. Фромм Э. Психоанализ и этика. Москва : ООО «Издательство АСТ-ЛТД», 1998. С. 381–387.

СЕКЦІЯ: Філологія. Лінгвістика. Переклад

УДК 80

КОЖУШКО Ксенія Павлівна,

Студент кафедри філології

Національний авіаційний університет

м. Київ, Україна

ПЕРЕКЛАД ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ В МАСМЕДІЙНИХ ТЕКСТАХ

Анотація. В ході роботи висвітлено дослідження та опис лінгвокультурних особливостей реалізації категорії інтертекстуальності в перекладі масмедійних текстів. Актуальність обумовлена необхідністю всебічного вивчення масмедійних текстів як одного з найпоширеніших полікодованих дискурсів, що характеризуються різноманітними соціальними функціями і наявністю текстових спогадів. Проаналізовано основні підходи до вивчення дискурсу і визначена оригінальність масмедійних текстів з лінгвокультурної точки зору, розкрита сутність поняття «інтертекстуальність» та його лінгвокультурна природа. Розглянуті можливі типології інтертекстуальних відносин і описані види інтертекстуальних включень. Метод

інтертекстуального аналізу лінгокультурних особливостей масмедійного дискурсу, представлений в роботі, поєднує в собі кілька методів (інтермедійний, інтертекстуальний і лінгвокультурний). Одиницею аналізу в дослідженні є інтертекстуальне включення, реалізоване в структурі перекладу масмедійних текстів. Результати, отримані в ході дослідження, можуть бути корисні авторам-укладачам робіт для студентської аудиторії.

Ключові слова: інтертекстуальність, масмедійний дискурс, полікодованість, лінгвокультура.

У сучасній лінгвістиці теорія дискурсу є фактичним і затребуваним напрямком, який виходить за рамки іманентно-лінгвістичного підходу. Однак у самій теорії дискурсу все ще існують предметні області, які вимагають систематичного і поглибленого аналізу і розуміння. Функціональний підхід до вивчення мови розпізнає взаємозв'язок між формою і функцією, передбачає розгляд структури і особливостей функціонування мови.

Термін «інтертекстуальність» був введений в 1967 році теоретиком постструктуралісткою Ю. Крістєвою, яка, спираючись на концепцію діалогізму з теорії М.М. Бахтіна, визначає інтертекстуальність як властивість будь-якого тексту вступати в діалог з іншими текстами [1, с. 437]. При цьому принциповою відмінністю від ідей М.М. Бахтіна є переведення фокусу уваги автора на сам текст, який стає центральним об'єктом дослідження в теорії інтертекстуальності Ю. Крістєва. Інтертекстуальність означає взаємодію текстів не тільки з точки зору змісту, але і з точки зору вираження. Це засіб, за допомогою якого «один текст актуалізує інший у своєму внутрішньому просторі» [2, с. 149]. Будучи основою текстового формування, інтертекстуальність виступає особливим способом побудови нового текстового значення через взаємодію з іншими значеннями. Уникаючи надзвичайно широкого підходу до визначення сутності інтертекстуальності, В. Є. Чернявська обмежує термін певним типом тексту і визначає інтертекстуальність як «універсальний принцип побудови наукового тексту на рівні змісту» [2].

Більшість дослідників інтерпретують поняття інтертекстуальності на основі певних і точних критеріїв. Деякі автори співвідносять феномен інтертекстової взаємодії виключно з постмодерністським текстом. Так, М. Н. Липовецький, зокрема, висловлює точку зору, що інтертекстуальність є свідомим методом постмодернізму, і ставить під сумнів можливість розгляду інтертекстуальності як універсальної ознаки будь-якого літературного тексту [3]. Вказуючи на зв'язок між літературними текстами, В. П. Руднєв також підкреслює, що саме в постмодерністському тексті зустрічається наявність безлічі цитат і інтертекстуальних спогадів до інших текстів [4, с. 155].

Одностороннє розуміння цього терміна поділяють багато інших дослідників. Наприклад, Й. П. Солодуб вважає, що інтертекстуальність – це «зв'язок між двома літературними текстами, що належать різним авторам і тимчасово визначаються як раніше, так і пізніше» [5, с. 51]. У цьому визначенні увага приділяється тільки взаємодії різних видів тексту без урахування інших сфер мистецтва. Розуміння і інтерпретація тексту як будь-якого знакового утворення дозволяє розширити межі явища інтертекстуальності. Широта розуміння також відбивається на розширенні списку формальних ознак інтертекстуальності. Таким чином, генерація тексту здійснюється за допомогою:

1) вербальні та невербальні тексти, що беруть участь у генеруванні сенсу і корелюють з поняттям суб'єктивного прецеденту;

2) дискурси (літературні, наукові, ділові тощо), а також соціокультурні дискурси [6].

Незважаючи на різні підходи до інтерпретації поняття інтертекстуальної взаємодії, найбільш підходящим змістом дослідження є визначення інтертекстуальності як використання елементів тексту конкретного твору в структурі анімованого твору, який присутній у відкритій або завуальованій формі і вимагає спеціального аналізу для його ідентифікації. Лінгвокультурна перспектива при вивченні інтертекстуальності говорить про те, що будь-який текст існує в межах певної культури, що відображає властиві їй явища, тому

його інтерпретація можлива і повинна здійснюватися з урахуванням факторів саме цієї культури. Довгий час текст в лінгвістиці розглядається з точки зору діалогічності, в тому числі міжкультурної. Інтертекстуальність, будучи одним з ключових елементів при вивченні тексту, дозволяє розглянути діалогічність мови з різних сторін. Відображаючи певну матеріалізовану пам'ять людства, інтертекстуальність вказує на взаємний вплив мов і культур через текст [7, с. 28].

Інтертекст є частиною культури, як «великими» – афоризмами і цитатами з літературних творів, прислів'їв і приказок – і «маленькими» – уривками з анекдотів, рекламних роликів, римованих кліше, що зустрічаються в мові і т.д. Оратор (або журналіст), використовуючи інтертекстові включення, показує своє знайомство з цією культурою і оголошує себе суб'єктом цієї культури [8, с. 632].

Під терміном інтертекстуальна інформація, введена І. В. Арнольдом, розуміється така інформація, за допомогою якої розкривається інтертекст. Існує два типи міжтекстової інформації:

1) семантична інформація, яка включає символічну складову (запозичену частину з приводу) і індексну складову (вказівка на це запозичення);

2) емоційно-естетична інформація забезпечує виразне сприйняття інтертексту, обумовлене наявністю моменту «визнання» інтертексту [9].

Лінгвокультурологія є галуззю лінгвістики і займається вивченням культурного простору конкретної лінгво-культурної спільноти через призму мови. У сучасній лінгвістиці міждисциплінарний підхід широко використовується для вивчення понять, які знаходяться в сфері різних напрямків, але мають спільну основу для їх досліджень. Це дозволяє розширити область знань та ідей про предмет дослідження, а також дати йому більш повний опис. Одним з центральних об'єктів в цьому відношенні є текст, на основі якого побудовано багато досліджень в рамках різних мовних дисциплін. Наприклад, текст є загальним об'єктом аналізу при вивченні таких, здавалося б, різних мовних явищ, як переклад і інтертекст. Принаймні, цей факт допускає

можливість застосування до них міждисциплінарного підходу. Однак більш тісний підхід до проблеми дає додаткові підстави для такого підходу. За допомогою теорії інтертекстуальності можна пояснити взаємодію текстів в самих різних проекціях, посилаючись на змісто-смислові одиниці тексту, структурно-композиційну конструкцію або першоджерело тексту, його семіотичні коди. Категорія інтертекстуальності для текстів масової комунікації є його онтологічною властивістю і гнучкою дослідницькою конструкцією, яка підкреслює специфіку медіатексту на рівні матеріального, структурного та знакового.

Комплексний дискурсивний підхід до перекладу інтертекстуальних одиниць, реалізованого в даній роботі з урахуванням досягнень наук, пов'язаних з лінгвістикою: семіотика, лінгвокультурологія, філософія і історія мистецтва, сприяє розгляду масмедійного дискурсу як складної полікодової системи, що функціонує в єдиному семіотичному просторі світової культури. За результатами дослідження виявлено, що в масмедійних текстах існують різні види інтертекстових включень (згадка, цитата, алюзія), які реалізуються завдяки взаємодоповнюючим співвідношенням семіотичних кодів і привабливості до сфер музики, літератури, кіно, областей географічного знання, культурних реалій і видатних людей мистецтва.

Список бібліографічних посилань:

1. Кристева Ю. Обрані роботи. Знищення поетики. Зміна функцій літератури. Київ, 2004. 656 с.

2. Чернявская В. Е. Интерпретация научного текста. Москва, 2007. 128 с.

3. Липовецький М. Н. Постмодернізм: очеркиісторичної поетики. Тернопіль, 2010. 317 с.

4. Руднев В. П. Энциклопедический словар культуры XX века: ключевые понятия и тексты. Москва, 2003. 608 с.

5. Солодуб Ю. П. Інтертекстуальність як лінгвістична проблема. Київ, 2000. 57 с.

6. Прохорова Л. П. Интертекстуальность в жанре литературнойсказки (на материале английских литературных сказок) Москва, 2003. 20 с.

7. Аксенова Н. С. Интертекстуальность в сакрально-мистических художественных текстах как лингвистический феномен межкультурного диалога. Москва, 2013. 230 с.

8. Косянова, О. М. Интертекст как часть национальной культуры общения. Магнитогорск, 2003. С. 632-637

9. Nida, E. A. Language Structure andTranslation. Stanford, Calif, 2005. 230 p.

СЕКЦІЯ: Медицина, фармакологія та фармацевтика

УДК 616.15-008.827.2-008.64:616.12-008.46

КОЛЕСНИК Михайло Юрійович,
д.мед.н., професор кафедри сімейної
медицини, терапії, кардіології та неврології ФПО,
Запорізький державний медичний університет,
КАЧАН Ігор Сергійович,
к.мед.н., доцент кафедри сімейної
медицини, терапії, кардіології та неврології ФПО,
Запорізький державний медичний університет,
НІКІТЮК Ольга В'ячеславівна,
завідувачка кардіологічного відділення
ННМЦ «Університетська клініка»
Запорізького державного медичного університету,
ГОРЛОВА Ірина Вікторівна,
лікарка кардіологічного відділення
ННМЦ «Університетська клініка»
Запорізького державного медичного університету

КОМАРОВА-ЛАЗЬКО Ольга Володимирівна,
лікарка кардіологічного відділення
ННМЦ «Університетська клініка»
Запорізького державного медичного університету,
м. Запоріжжя, Україна

ЧАСТОТА ЛАТЕНТНОГО ЗАЛІЗОДЕФІЦИТУ СЕРЕД ПАЦІЄНТІВ З СЕРЦЕВОЮ НЕДОСТАТНІСТЮ

Досягнення успіху в лікуванні пацієнтів з найпоширенішим синдромом в кардіології – серцевою недостатністю (СН), – залежить від корекції не лише базисних, а і додаткових патогенетичних чинників, які впливають на якість життя та виживаність пацієнтів [1, с. 1138]. Одним із найважливіших станів, асоційованих із симптомами та перебігом гострої та хронічної СН, є залізодефіцит, який нерідко залишається поза увагою лікарів. Згідно з рекомендаціями Європейського товариства кардіологів з СН 2021 р., усі пацієнти мають бути обстежені на наявність анемії або залізодефіциту (рівень доказовості I). Лікування доцільно розглянути при рівні феритину <100 нг/мл та коефіцієнті сатурації трансферину <20% (рівень доказовості IIa) [2, с. 3669].

Мета дослідження: оцінити частоту залізодефіциту серед госпіталізованих пацієнтів, які мають маніфестну серцеву недостатність, для відбору хворих, що потребують додаткової терапії препаратами заліза.

Дизайн і методи дослідження: обстежено 71 госпіталізованих пацієнтів, які мали симптомну СН. Серед них 43 жінки та 28 чоловіків. Середній вік склав 69 ± 11,3 років (від 40 до 89). У перший день стаціонарного лікування проводився скринінг з оцінкою фракції викиду лівого шлуночка (ФВ) та виразності СН. Зниженою вважали ФВ <40%. Визначався рівень гемоглобіну (на гематологічному автоматичному аналізаторі Abacus 5 фірми Diatron, Угорщина), феритину (імунохемілюмінесцентним методом на аналізаторі IMMULITE 1000 виробництва США, наборами фірми SIEMENS). Межовим значенням феритину обрано 100 нг/мл, рівень <30 нг/мл вважали критерієм значного дефіциту заліза. Статистична обробка даних проводилася з

розрахунком середніх значень і стандартного відхилення, медіан і квартильного розмаху, часток та їх довірчих інтервалів. Порівняння проводили за критерієм Манна-Уїтні. Взаємозв'язки кількісних параметрів аналізували за допомогою коефіцієнту кореляції гамма, якісних – за критерієм χ^2-квадрат Пірсона.

Результати. Анемії не було виявлено в жодного пацієнта, проте всі пацієнти мали рівень феритину нижчий за 100 мг/мл (медіана 49,3 (28,1; 68) нг/мл). Значний дефіцит заліза зареєстровано у 27% пацієнтів з мінімальним значенням 2,9 мг/мл. Вік обстежених мав слабку зворотну асоціацію з концентрацією феритину (коефіцієнт гамма –0,16, p=0,04). Значущих гендерних відмінностей встановлено не було. Також не знайдено залежності між ФВ та показником дефіциту заліза. Не було виявлено жодних клініко-анамнестичних і об'єктивних особливостей, які б допомогли лікарю запідозрити наявність латентного залізодефіциту.

Висновки. Таким чином, проблема залізодефіциту для госпіталізованих пацієнтів з серцевою недостатністю є актуальною, що підтверджується виявленим латентним дефіцитом заліза у більшості пацієнтів без супутньої анемії, при цьому значне зниження зареєстровано у 27 % хворих. Враховуючи прогностичне значення цього розповсюдженого стану у пацієнтів з СН, доцільним є активне дослідження параметрів обміну заліза у госпіталізованих хворих для своєчасного призначення препаратів заліза. Перспективним також вважаємо аналіз функціональних параметрів в залежності від показників залізодефіциту.

Список бібліографічних посилань:

1. Tkaczyszyn M., Drozd M., Ponikowski P., Jankowska E.A. Iron deficiency in heart failure: a 2020 update. *Kardiol. Pol*. 2019. Vol. 77, N 12. P. 1134-1139.

2. 2021 ESC Guidelines for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure / T.A. McDonagh et al. *Eur. Heart. J*. 2021. Vol. 42, N 36. P. 3599-3726.

СЕКЦІЯ: Юриспруденція

УДК 346.7

КОПЕЦЬ Іван Олександрович,

Студент 3 – го курсу

Волинський національний університет імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

ПОНЯТТЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК РІЗНОВИДУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність теми дослідження. Страхова діяльність є невід'ємною складовою фінансової, екологічної, аграрної та господарської сфер держави. Тому цілком закономірним є те, що забезпечення належного правового регулювання страхування, як виду господарської діяльності, на сучасному етапі розвитку суспільних відносин є одним із пріоритетних завдань для України. При цьому удосконалення правового регулювання сфери страхування необхідно розпочати саме із врегулювання термінологічно-категоріального апарату у сфері страхової діяльності. Звідси, актуальність теми дослідження обумовлена відсутністю в сучасній вітчизняній науковій літературі комплексних розробок питання визначення поняття страхової діяльності як виду господарської діяльності, її види та специфічні ознаки.

Виклад основного матеріалу. Варто розпочати з того, що страхова діяльність є доволі складним та багатоплановим поняттям. Ця категорія може бути використана, як мінімум, у п'яти значеннях: як економічна категорія; як метод управління ризиками; як процедура укладення договору між страхувальником і страховиком щодо надання страхового захисту; як вид фінансових послуг; як вид підприємницької діяльності. У зв'язку з цим поняття «страхової діяльності» потребує ретельного законодавчого регулювання.

З аналізу положень законодавства, а саме статті 1 Закону України «Про страхування» та ч. 1 ст. 352 Господарського кодексу України вбачаємо, що ці нормативно-правові акти визначають таке поняття як страхування, яке

розглядається як особливий вид господарської діяльності з надання страхових послуг [1; 10].

Щодо поняття страхової діяльності, то визначення цього поняття законодавство не містить. Однак ця категорія останнім часом набула особливо широкого термінологічного вжитку протягом останніх років. Звідси, актуальним є дослідження позицій науковців щодо трактування ними поняття страхової діяльності

Науковець Воблий К. зазначав, що страхова діяльність – це вид господарської діяльності на основі солідарності і відплатності, що має на меті покриття майбутніх нестатків або потреб, які є наслідком випадкової, але разом з тим статистично ймовірної події [2, с. 32]. Це визначення, сформульоване вченим ще на початку XX століття, не втратило своєї актуальності дотепер, оскільки воно охоплює більшість принципових моментів, які характеризують зміст та основи здійснення страхової діяльності у будь-яку історичну добу. Свідчення цьому є формулювання, які дають сучасні автори і які певною мірою базуються на формулюванні Воблого К.

Турбіна К. визначає страхову діяльність як форму підприємництва, яка призначені для прийняття ризиків багатьох суб'єктів страхових відносин і здійсненні страхових виплат [3, с. 29].

Науковець Юлдашев Р. страхову діяльність трактує діяльність страхових організацій,що пов’язана із формуванням спеціальних грошових фондів (страхових резервів), необхідних для наступних виплат [4, с. 30]. На відміну від попередньої позицій, цей науковець акцентує увагу перш за все на суб’єктів, які здійснюють таку діяльність.

Горбач Л., намагаючись розкрити економічну сутність страхової діяльності, вважає, що вона полягає в утворенні спеціалізованими організаціями – страховиками – страхового фонду в грошовому вираженні, який формується із внесків страхувальників з метою відшкодування з нього збитків, спричинених окремим страхувальникам у результаті настання

страхових випадків, передбачених договором страхування або чинним законодавством [5, с. 8].

Подібною є також позиція Шумелди Я., який вважає, що страхова діяльність пов'язана з формуванням і використанням страхових фондів, утворюваних за рахунок коштів юридичних та фізичних осіб і призначених для їх же захисту [6, с. 84].

Цілком доцільною є також думка В.Щербини, який наголошує, що із системного аналізу змісту законодавства про страхування, випливає, що страхова діяльність охоплює декілька видів господарської діяльності, такі як: страхування, перестрахування і фінансова діяльність, пов’язана з формуванням, розміщенням страхових резервів та здійснення управління ними» [7, с. 403].

Виходячи з вищезазначеного, можна виділити такі, властиві страховій діяльності, ознаки: це діяльність спеціально уповноважених організацій (страховиків); ця діяльність пов’язана з наданням страхових послуг; споживачами цієї послуги виступають юридичні особи або громадяни (страхувальники); послуга надається щодо захисту майнових інтересів у разі настання передбаченої законом або договором страхування події (страхового випадку); захист майнових інтересів здійснюється за рахунок грошових фондів, які формуються шляхом сплати страховиками страхових платежів [9, с. 31-32].

Окрім того, сутність і зміст страхової діяльності як виду господарської діяльності можемо охарактеризувати через її особливі функції. Основними функціями страхової діяльності є: функція відшкодування (ризикова); накопичувальна (заощадження засобів) та попереджувальна (превентивна), тобто фінансування заходів для зменшення наслідків страхових подій [8, с. 7-8].

Висновки. Проаналізувавши положення законодавства, констатуємо, що воно не містить визначення страхової діяльності, а лише містить термін «страхування». Звідси, на нашу думку, доцільним є включення до Закону України «Про страхування» окрему статтю, яка матиме назву «Страхова діяльність». Ми вважаємо, що під страховою діяльністю слід розуміти не

«безпосередню діяльність страховика», а ту його діяльність, яку він здійснює на ринку фінансових послуг і яка пов'язана виключно з наданням страхових послуг.

Пропонуємо таку редакцію статті «Страхова діяльність»: «Страхова діяльність – це врегульована нормами права операційна діяльність страховика з надання страхових послуг. Запропоноване визначення корелює із вже існуючими нормами Положення (стандарту) бухгалтерського обліку (щодо поняття «операційна діяльність») і Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (щодо поняття «послуги у сфері страхування»).

Список бібліографічних посилань:

1. Про страхування: Закон України 7 березня 1996 року № 85/96-ВР. Дата оновлення: 10.12.2020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 05.12.2021).

2. Воблий К. Г.Основы экономии страхования. Тернопіль: Економічна думка, 2001. 238 с.

3. Теория и практика страхования. Учебное пособие. М.: Анкил, 2003. 150 с.

4. Юлдашев Р. Т. Организационно-экономические основы страхового бизнеса. М.: Анкил, 2002. 248 с.

5. Страхова справа: навч.посібник. 2-ге вид., виправлене.: К.: Кондор, 2003. 252 с.

6. Шумелда Я. П. Страхування. Навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей, Тернопіль: Джура, 2004. 280 с.

7. Щербина В. Господарське право України: Навч.посібник. 2-е вид., перероб. і доп., К.: Юрінком Інтер, 2001. 584 с.

8. Страхові відносини: курс лекцій. Для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 261 «Пожежна безпека» спеціалізації «Аудит пожежної та техногенної безпеки» денної та заочної форми навчання (світній ступінь

«бакалавр»). Укладачі: Катунін А. М., Григоренко О. М., Гарбуз С. В., Григоренко Н. В. Х.: НУЦЗУ, 2018.137 с.

9. Правове регулювання страхової діяльності : навч. посіб. / О. П. Гетманець, О. М. Шуміло, Т. В. Колєснік та ін.; за ред. О. П. Гетманець, О. М. Шуміла. К. : Хай-Тек Прес, 2014. 400 с.

10. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року. № 436-IV Дата оновлення: 06.10.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/stru#Stru (дата звернення: 06.12.2021).

СЕКЦІЯ: Технічні та фізико-математичні науки

УДК 378

КОРЮКОВ Сергій В'ячеславович,

викладач

Маріупольський електромеханічний технікум

м. Маріуполь, Україна

ПОБУДОВА ТА АНАЛІЗ РОБОТИ КОМБІНАЦІЙНИХ ЛОГІЧНИХ ПРИСТРОЇВ З ВИКОРИСТАННЯМ ЗАСОБІВ КОМП'ЮТЕРНОГО МОДЕЛЮВАННЯ

Основу багатьох електронних пристроїв і ЕОМ становлять цифрові схеми логічних елементів, регістрів, лічильників, комутаторів, дешифраторів, суматорів, перетворювачів і т. п. Розуміння принципів функціонування цих схем і методів синтезу складних систем на їх основі є необхідною умовою того, щоб готові вироби не відмовлялися виконувати свої функції. Нинішньому поколінню студентів різних спеціальностей належить забезпечити високу надійність створюваних автоматичних цифрових і змішаних аналого-цифрових пристроїв, що управляють об'єктами, процесами та виробничими системами.

В цій публікації представлена практична робота, яка може бути корисною при викладанні у закладах вищої та фахової передвищої освіти курсу промислової електроніки та мікроелектроніки. Метою роботи [1, с. 357] є набуття навиків реалізації логічних функцій та аналізу роботи логічних

комбінаційних пристроїв з використанням потужного засобу моделювання та дослідження електричних і електронних схем – програми Multisim компанії National Instruments.

Вихідними даними при реалізації комбінаційного пристрою є логічна функція, що її повинен реалізувати пристрій та набір логічних елементів, на яких він повинен бути побудований. Необхідно побудувати комбінаційний логічний пристрій, що реалізує логічну функцію, яка має такий загальний вигляд:

$$y = f_1\left[f_2\left(a_1, a_2\right), f_3(a_3, a_4)\right] \tag{1}$$

де f_1, f_2, f_3 – елементарні логічні функції;

a_1, a_2, a_3, a_4 – логічні змінні.

Варіанти (від 00 до 99) вихідних даних наведені у табл. 1. Приклад вибору варіанта для номера варіанту 32:

– з колонки 3 маємо: $a_1 = x_1$, $a_2 = x_2$, a_3=0, $a_4 = \overline{x}_3$;

– з колонки 2 маємо: f_1= І-НІ, f_2= І-НІ, f_3= АБО-НІ.

Отже функція, яку необхідно реалізувати, має вигляд:

$$y = \overline{\overline{x_1 \cdot x_2} \cdot \overline{\left(0 + \overline{x_3}\right)}} \tag{2}$$

Таблиця 1 – Вихідні дані для побудови комбінаційного пристрою

Цифри номера варіанту		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
десятки	одиниці										
a_1		$\overline{x}_1$	x_1	1	x_1	x_1	x_1	$\overline{x}_1$	$\overline{x}_1$	1	x_1
a_2		$\overline{x}_2$	1	$\overline{x}_1$	x_2	1	$\overline{x}_2$	1	$\overline{x}_2$	$\overline{x}_1$	$\overline{x}_2$
a_3		$\overline{x}_3$	$\overline{x}_2$	x_2	0	$\overline{x}_2$	0	x_2	x_3	$\overline{x}_2$	0
a_4		0	$\overline{x}_3$	$\overline{x}_3$	$\overline{x}_3$	x_3	x_3	x_3	0	$\overline{x}_3$	$\overline{x}_3$
	f_1	І-НІ	АБО-НІ	І	І-НІ	АБО-НІ	І	І-НІ	АБО-НІ	І	І-НІ
	f_2	І-НІ									
	f_3	АБО-НІ									

При побудові пристрою можна застосовувати двовходові логічні елементи 2І (7408), 2І-НІ (7400), 2АБО-НІ (7402) та інвертор НІ (7404).

Необхідно побудувати схему комбінаційного пристрою, що реалізує задану логічну функцію; скласти таблицю істинності заданої функції; побудувати часові діаграми роботи комбінаційного пристрою; виконати комп'ютерне моделювання побудованої схеми та переконатися у правильності розрахунків.

Для прикладу розглянемо виконання роботи з такими умовними вихідними даними: $a_1 = \overline{x_1}$, $a_2 = x_2$, $a_3 = 0$, $a_4 = x_3$; f_1 = І-НІ, f_2 = І-НІ, f_3 = АБО-НІ. Тоді логічна функція, яку необхідно реалізувати, має вигляд:

$$y = \overline{\overline{\overline{x_1} \cdot x_2} \cdot \overline{(0 + x_3)}} \tag{3}$$

Спочатку спростимо (мінімізуємо) запропоновану до реалізації функцію [2, с. 188].

Оскільки змінна $a_3 = 0$, то $f_3 = \overline{0 + x_3} = \overline{x_3}$, і в результаті маємо:

$$y = \overline{\overline{\overline{x_1} \cdot x_2} \cdot \overline{x_3}} \tag{4}$$

Зрозуміло, що комбінаційний пристрій, що реалізує цю функцію, буде більш простим, ніж той, що реалізує функцію (3).

Із аналізу виразу (4) видно, що для реалізації отриманої мінімізованої логічної функції необхідні такі логічні елементи:

1) два інвертори для інверсії змінних x_1 та x_3;

2) два елементи 2І-НІ (двовходові елементи І-НІ) для реалізації функцій $f_2 = \overline{\overline{x_1} \cdot x_2}$ та $f_1 = \overline{f_2 \cdot f_3}$.

Логічна схема комбінаційного пристрою наведена на рис. 1.

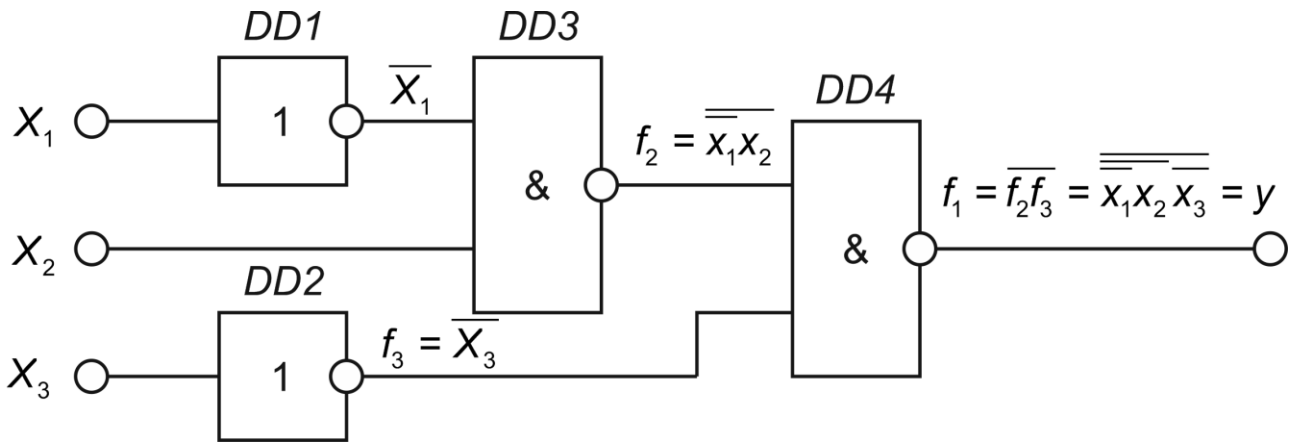

Рисунок 1 – Комбінаційний пристрій. Схема логічна

За цією схемою студенти будують таблицю істинності логічної функції (табл. 2) і малюють відповідні часові діаграми. З аналізу таблиці істинності та часових діаграм видно, що логічна функція $y = \overline{\overline{\overline{x_1} \cdot x_2} \cdot \overline{x_3}}$, а значить і $y = \overline{\overline{\overline{x_1} \cdot x_2} \cdot \overline{(0 + x_3)}}$ істинна (y = 1) при комбінаціях вхідних змінних 2 та 4 – 7.

Таблиця 2 – Таблиця істинності логічної функції $y = \overline{\overline{\overline{x_1} \cdot x_2} \cdot \overline{x_3}}$

Комбінація вхідних змінних	x_3	x_2	x_1	$f_3 = \overline{x_3}$	$\overline{x_1}$	$f_2 = \overline{\overline{x_1} \cdot x_2}$	$f_1 = \overline{f_2 \cdot f_3} = y$
0	0	0	0	1	1	1	0
1	0	0	1	1	0	1	0
2	0	1	0	1	1	0	1
3	0	1	1	1	0	1	0
4	1	0	0	0	1	1	1
5	1	0	1	0	0	1	1
6	1	1	0	0	1	0	1
7	1	1	1	0	0	1	1

На заключному етапі з використанням генератора слів (Word Generator) XWG1, логічного аналізатора (Logic Analyzer) XLA1 [3, с. 240] та шістнадцяткового дисплею DCD_HEX студенти складають побудовану схему (рис. 2), та переконуються у правильності попередньо виконаної роботи.

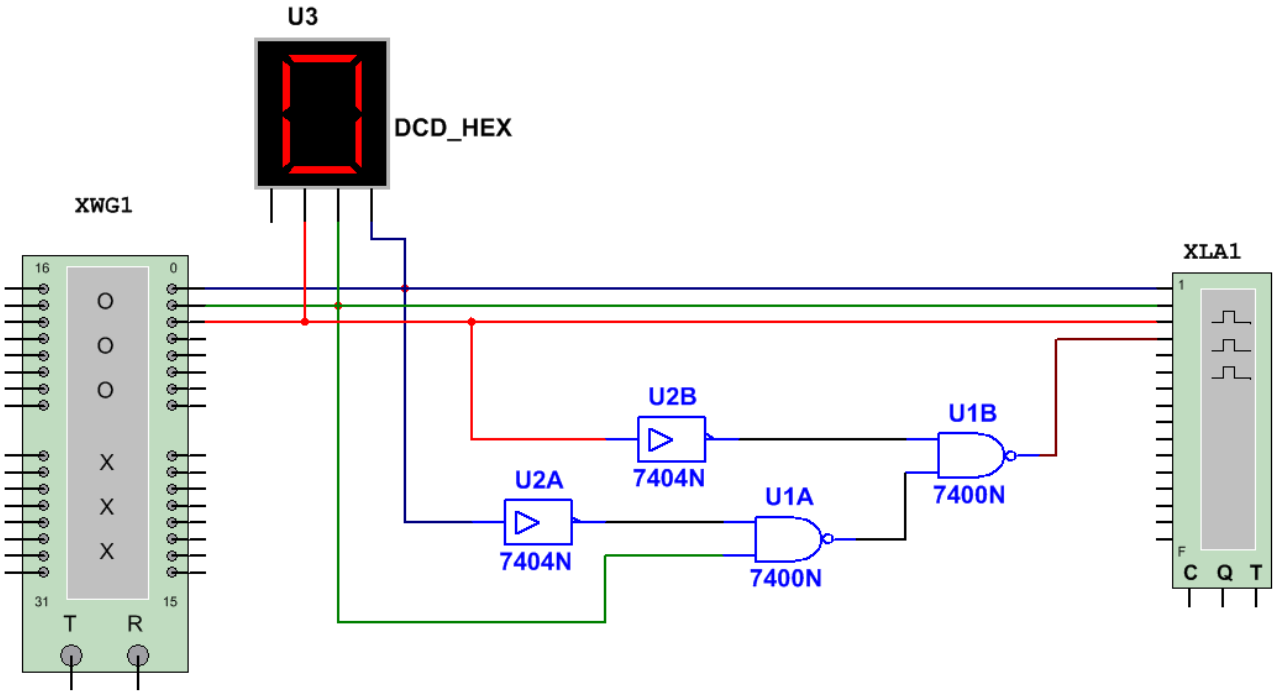

Рисунок 2 – Модель побудованої схеми в програмі Multisim 12

В наведеному варіанті схему будуємо на двох логічних елементах І-НІ (NAND 7400N) U1A, U1B, та двох логічних елементах НІ (NOT 7404N) U2A, U2B.

Генератор бінарного слова та цифровий аналізатор розміщені на панелі інструментів, що знаходиться праворуч від робочого вікна програми Multisim. Умовне зображення генератора XWG1 (рис. 3) виводиться на робочому полі.

Як бачимо, генератор XWG1 має 32 виходи, пронумеровані від 0 до 31, тобто він є 32-розрядним. Виходи розміщені з обох боків прямокутника, по вісім виходів у кожній із 4-х груп. На кожному виході сформований незалежний від інших логічний сигнал, який може використовуватись як вхідний для логічних схем. При моделюванні схем можна використовувати будь-яку кількість виходів. У нашій роботі будуть використовуватися перші 3 виходи.

Перш ніж вмикати генератор XWG1 у роботу, необхідно його запрограмувати. Для цього клацнемо два рази мишею на його зображенні і у вікні, що відкрилося, можемо задати зростаючі значення рахунку в осередках пам'яті генератора від 0 до 3FF, тобто автоматично зростаючі 1024 значення.

Для цього треба клацнути мишею на кнопці «Установки …» («Set …»), вибрати в блоці «Установки» («Settings») опцію «Вгору» («Up Counter»).

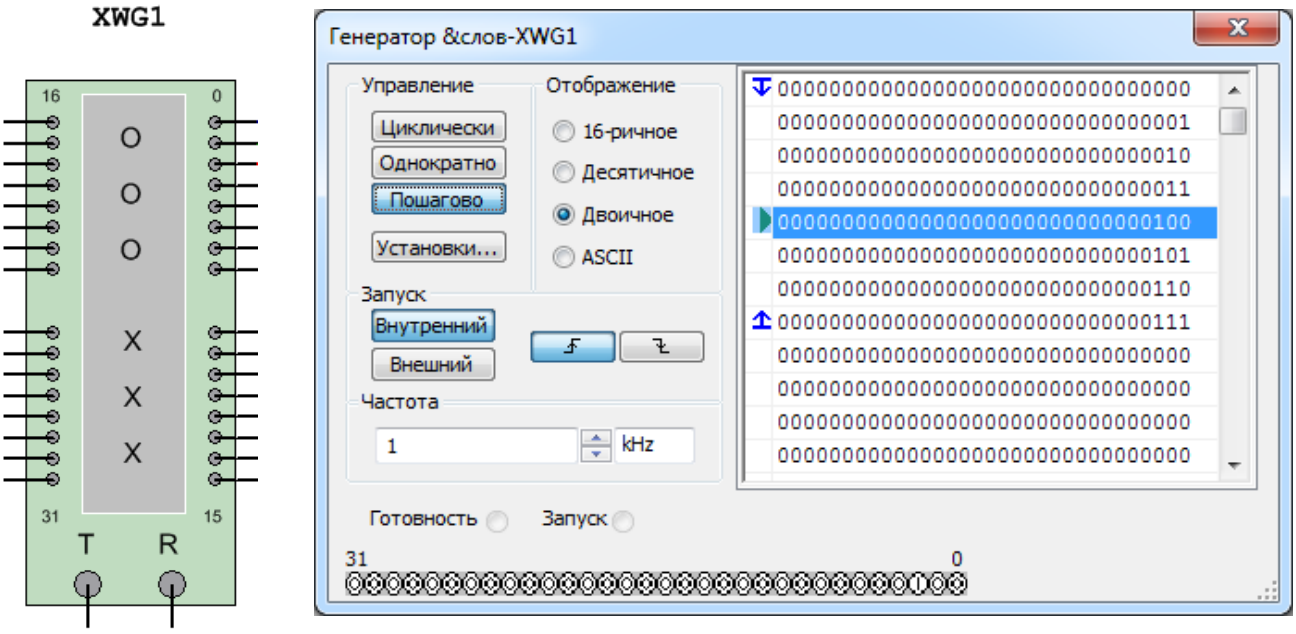

а б

Рисунок 3 – Умовне графічне позначення (а) і панель (б) генератора бінарного слова

Після введення вмісту осередків пам'яті необхідно встановити генератору початкову і кінцеву комірки даних. У нашій роботі потрібно залишити початок рахунку на комірці з адресою 0 і закінчити рахунок на 7-мій комірці. Для цього, знайшовши комірку з адресою 111 (або 7 у десятковій системі обчислення), виділимо її і клацнемо правою клавішею миші. У закладці клацнемо мишею на опції «Налаштувати кінцеве значення» («Set Final Position»). Індикатор (стрілка) кінцевого положення з'явиться ліворуч від вмісту вказаної комірки пам'яті (рис. 3, б).

При випробуванні схеми в безперервному режимі циклічний рахунок повторюється до закінчення процесу моделювання. У режимі «Одноразово» («Burst») цикл виконується один раз. У режимі «Покроково» («Step») (рис. 3, б) послідовно виводиться вміст одного осередку після кожного клацання мишею на кнопці «Покроково» («Step»). Під час моделювання курсор у вікні генератора, що переміщається вздовж осередків, вказує на поточний осередок.

Аналізатор бінарного слова призначений для відображення на його екрані 16-розрядних кодових послідовностей, що подаються на вхід одночасно з 16 точок схеми, а також значень координат сигналу в місцях розташування візирів у вигляді шістнадцяткових чисел у вікні, розташованого внизу екрана аналізатора.

Як випливає з умовного зображення інструменту XLA1 (рис. 4, а), він має 16 вхідних каналів (входів), позначених цифрами від 1 до F (а не від 0 до F), тобто в десятковій системі обчислення перший канал має номер 1 (Term 1), а останній F – номер 16 (Term 16). У вікні інструменту XLA1 (рис. 4, б), що відкривається після подвійного клацання мишею на його умовному зображенні, можуть відобразитися 16 логічних сигналів, якщо до всіх входів підвести сигнали з вузлових точок (виходів) аналізованої цифрової схеми.

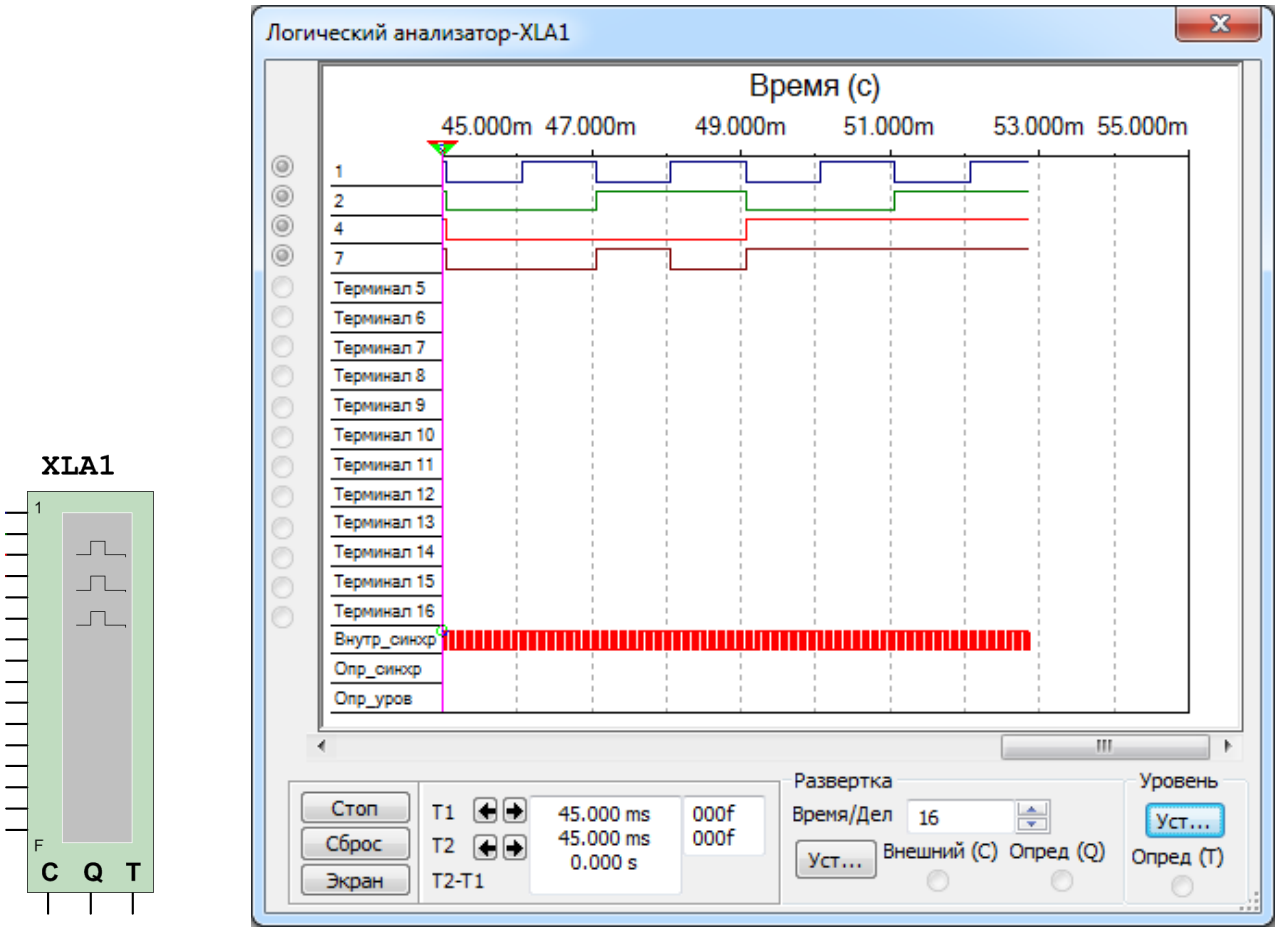

Рисунок 4 – Логічний аналізатор:

а – умовне графічне позначення; б – передня панель

Налаштування інструменту XLA1 полягає в установці частоти його таймера, яка повинна в кілька разів перевищувати частоту зміни вхідного сигналу, у тому числі частоту логічних сигналів з генератора XWG1, параметрів сигналу, що запускає, і у виборі режиму роботи дисплея аналізатора.

Для цього клацнувши мишею на кнопці «Установки синхронізації» («Set») у блоці «Розгортка» («Clock»), у вікні (див. мал. 5, а) в закладці «Частота таймера» («Clock Rate») потрібно задати частоту, більшу частоту генератора в 2^n разів, наприклад, 16 кГц. Збережемо в закладці «Джерело» («Clock Source») режим синхронізації «Внутрішній» («Internal»). Завершимо налаштування блоку "Розгортка" («Clock») клацанням миші на кнопці «ОК» («Accept»).

Умови запуску аналізатора, пропоновані за замовчуванням, залишимо без змін («Установки запуску» («Set») у блоці «Рівень» («Trigger»), рис. 5, б).

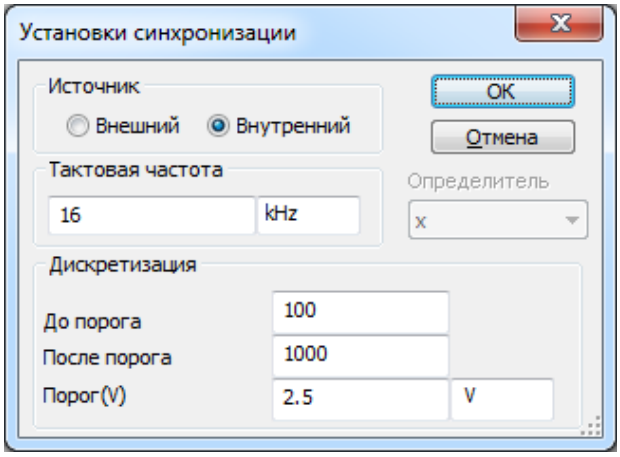

а

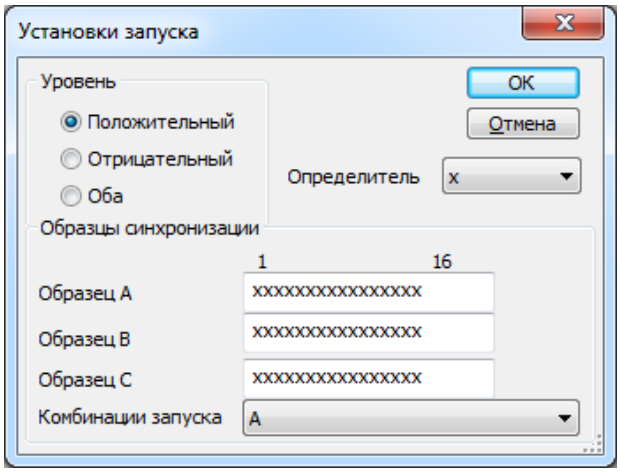

б

Рисунок 5 – Установки: а – синхронізації; б – запуску

Перш ніж почати моделювання схеми, потрібно виконати налаштування дисплея логічного аналізатора, зокрема, потрібно вказати кількість імпульсів таймера, що припадають на один поділ «Час/поділ» («Clocks/div»), вибравши одне з чисел 1, 2, 4, 8 , 16, ..., 128. Якщо в аналізаторі задана частота таймера 16 кГц, а частота генератора слова 1 кГц, то для того, щоб один поділ дисплея відповідав 1 мс, потрібно вибрати 16 імпульсів/поділ (рис. 4, б).

Покази логічного аналізатора підтверджують правильність створених раніше таблиці істинності та часових діаграм.

Список бібліографічних посилань:

1. Колонтаєвський Ю. П., Сосков А. Г. Електроніка і мікросхемотехніка: теорія і практикум. Київ: Каравела, 2004. 432 с.

2. Колонтаєвський Ю. П., Сосков А. Г. Електроніка і мікросхемотехніка: підручник 2-ге вид. Київ: Каравела, 2009. 416 с.

3. Марченко А. Л. Основы электроники: учеб. пособие для вузов. Москва: ДМК Пресс, 2008. 296 с.

СЕКЦІЯ: Педагогіка та освітні технології
УДК 796

КОСЕЙ Владислав Вячеславович,
курсант
Дніпропетровський Державний Університет Внутрішніх Справ
м. Дніпро, Україна

СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

У сучасному світі люди все більше звертаються до спеціальної фізичної культури з метою поправити своє здоров'я, підвищити життєвий тонус і добре відпочити. Існують різні види спорту, починаючи займатися ними, багато хто забуває, який вплив робить те, як правильно вибрати потрібний вид для кожного, які вправи підібрати для розвитку тієї чи іншої групи м'язів, також всі забувають і про систематичність. Також мало хто знає про те, які навантаження відчуває організм і як підібрати таку систему тренувань, навантажень, щоб досягти найвищих досягнень.

Спеціальна фізична культура – це культура виховання фізичних якостей, що забезпечує переважний розвиток тих рухових здібностей, які необхідні для конкретної спортивної дисципліни (виду спорту) чи виду трудової діяльності [1, с. 45].

Спеціальна фізична підготовка має різні напрямки, проте всі її види можна звести до двох основних груп:

1) спортивна підготовка;

2) професійно-прикладна фізична підготовка.

Спортивна підготовка (тренування) використання знань, засобів, методів та умов, що дозволяє спрямовано впливати на розвиток спортсмена та забезпечувати необхідний ступінь його готовності до спортивних здобутків. В даний час спорт розвивається за двома напрямками, що мають різну цільову спрямованість, – масовий спорт та спорт вищих досягнень. Їхні цілі та завдання відрізняються один від одного, однак чіткого кордону між ними не існує через природний перехід частини які переходять з масового спорту у «великий» і назад. Ціль спеціальної фізичної культури у сфері масового спорту – зміцнити здоров'я, покращити фізичний стан та активний відпочинок [2, с. 123].

Мета підготовки у сфері спорту вищих досягнень – досягти максимально високих результатів у змагальній діяльності. Проте, що стосується методів підготовки (тренування), то вони аналогічні як у масовому спорті, так і спорті вищих досягнень. Принципово загальною є структура підготовки спортсменів, що тренуються та функціонують у сфері масового спорту та спорту вищих досягнень.

До засобів спеціального фізичного виховання відносяться фізичні вправи, оздоровчі сили природного середовища та гігієнічні фактори. Фізичні вправи – це рухові дії, за формою та змістом відповідні завданням фізичного виховання. Оздоровчі сили природного середовища та гігієнічні фактори також є засобами фізичного виховання. Такі природні фактори, як сонячна радіація, властивості повітряного та водного середовища, служать засобами зміцнення здоров'я, загартовування та підвищення працездатності людини. Фізичні вправи разом із природними чинниками загартовування допомагають підвищити загальну стійкість організму до низки несприятливих впливів довкілля.

Спеціальна фізична культура спрямована на розвиток фізичних здібностей, відповідальних специфіці обраного виду спорту. При цьому вона орієнтована на максимально можливий рівень їх розвитку.

Основні завдання спеціальної фізичної культури:

– розвиток фізичних здібностей, необхідні для даного виду спорту;

– підвищення функціональних можливостей органу та систем, що визначають досягнення в обраному виді спорту;

– виховання здібностей виявляти наявний функціональний потенціал у специфічних умовах змагальної діяльності;

– формування статури спортсменів з урахуванням вимог конкретної спортивної дисципліни.

Спеціально-підготовчі вправи обов'язково мають подібність до змагальних за структурою руху або його окремих фаз, по зоні потужності [3, с. 103]. У цій групі вправ виділяють вправи, що підводять, за допомогою яких освоюється одна або кілька фаз змагальної вправи, а також розвиваючі, що сприяють вихованню фізичних здібностей, які потрібні для забезпечення високого результату в обраному виді спорту.

До змагальних вправ відносяться власне змагання, тобто вправи, за якістю виконання яких у ході змагань визначається спортивний результат, а також такі вправи, коли спортсмени змагаються, виконуючи одну або кілька змагальних рухових дій, спрямованих на виховання саме заданої спеціальної фізичної якості [4, с. 26].

Сучасний спорт вимагає від спортсмена досягнення дуже високого функціонального рівня, здатності переносити дуже великі тренувальні та змагальні навантаження, швидко відновлюватися після них [5, с. 97]. Для цього потрібен спеціальний фундамент, який точно відповідає вимогам обраного виду спорту та забезпечує підготовленість для ефективного виконання основної спеціальної фізичної підготовки та всього подальшого тренувального процесу.

Завдання побудови спеціального фундаменту: зміцнення організму відповідно до особливостей обраного виду спорту, розвиток у цьому напрямі органів та систем, у тому числі «підтягування відстаючих» функцій; налагодження досконалої координації у функціональній діяльності організму спортсмена; закріплення та економізація техніки рухів; вдосконалення інших компонентів підготовленості відповідно до бажаної моделі.

Для вирішення цих завдань вибирають тренувальну роботу, що суворо відповідає характерним особливостям обраного виду спорту. Цього порушувати не можна. Необхідний спеціальний фундамент, який формується в процесі виконання не чужої, а своєї тренувальної роботи, фундамент якої органічно пов'язаний з особливостями м'язової роботи, з особливостями техніки та психічними проявами у вибраному виді спорту.

Таким чином, принцип єдності загальної та спеціальної фізичної підготовки зумовлений цілісністю організму як складної системи, де максимальний вияв однієї функції вимагає необхідного рівня розвитку всіх інших органів і систем. Цей принцип передбачає, щоб вправи загальної фізичної підготовки використовувалися обов'язково в тренуваннях із метою формування функціональної та координаційної бази для оволодіння і вдосконалення навичок застосування прийомів фізичного впливу або інших видів професійно-прикладних рухових дій. Окреслені методичні принципи відтворюють окремі сторони та закономірності єдиного процесу, який лише умовно може бути представленим в аспекті певних принципів. Тобто ні один із вказаних принципів не може бути реалізованим повністю, якщо ігноруються інші. Лише на основі єдності принципів досягається найбільша дієвість кожного з них.

Цілісний процес спеціальної фізичної підготовки здійснюється шляхом послідовного проведення окремих занять. Кожне окреме, відносно завершене заняття фізичними вправами є самостійною ланкою цілісного процесу і тому тісно пов'язане з попередньою і наступною ланками. Заняття можуть бути різноманітними, але всі вони будуються на підставі низки загальних закономірностей.

Список бібліографічних посилань:

1. Ануфрієв М. І., Бутов С. Є., Гіда О. Ф., Решко С. М. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників органів внутрішніх справ : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2003. 336 с.

2. Гусак В. В. Лікувальна фізична культура. Комплекси вправ: навч.-меод. посібник. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2012. 276 с.

3. Давигора Ю. І. Психологічний аналіз феномену здоров'я та ставлення до нього. *Проблеми загальної та педагогічної психології: зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.* 2009. Т.XI. Част. 1. С. 101–110.

4. Платонов В. М., Булатова М. М. Фізична підготовка спортсмена: навч. посібник. К.: Олімпійська література, 1995. 320 с.

5. Романчук В. М., Пронтенко К. В., Пронтенко В. В., Бойко Д. В. Розвиток фізичних якостей студентів засобами гирьового спорту у процесі самостійних занять : навч.-метод. посібник. Житомир, 2012. 224 с.

СЕКЦІЯ: Хімія, біологія та екологія

УДК 576. 371

КРАВЦОВА Анастасія Юріївна,
здобувач другого курсу магістратури
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди
ФАЛЬКО Оксана Валеріївна,
кандидат біологічних наук
старший науковий співробітник
Інститут проблем кріобіології та кріомедицини НАН України
м. Харків, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЇ НАНОЧАСТОК НАНОКРИСТАЛІЧНОГО ДІОКСИДУ ЦЕРІЮ І ГІДРАТОВАНОГО ФУЛЕРЕНУ ПРИ ГІПОТЕРМІЧНОМУ ЗБЕРІГАННІ КРОВІ

На даний час у світі широко використовують метод гіпотермічного зберігання крові, при +4 °С у присутності різних гемоконсервантів. При цьому слід зазначити, що захисні властивості компонентів, які входять до

складу гемоконсервантів, не завжди здатні ефективно захистити клітини крові від процесів руйнування, які супроводжують гіпотермічне зберігання.

Метаболічні процеси в клітинах крові при гіпотермічному зберіганні (+4 °С) тільки призупиняються, що і зумовлює відносно невеликий термін зберігання крові. Для підвищення збереженості функціонально повноцінних клітин після гіпотермічного зберігання потрібні захисні речовини.

Тому, пошук методів, які здатні покращити кількісні та якісні умови зберігання донорської крові в даний час є актуальним. Розвиток нанотехнологій є одним із значущих досягнень сучасної біомедичної науки у світі. Одним із провідних направлень нанотехнологій є застосування інноваційних продуктів нанотехнології, особливо нанокристалічного діоксиду церію (НДЦ) і гідратованого фулерену (C_{60}) для гіпотермічного зберігання цільної крові, бо вони мають потужну антиоксидантну дію, особливі фізико-хімічні властивості, що у свою чергу збільшують термін і якість збереження цільної крові.

Мета дослідження. Дослідження показників збереженості еритроцитів донорської крові, яка зберігалась у гіпотермічних умовах у присутності НДЦ і C_{60}.

Матеріали та методи дослідження. Визначення гематокриту, визначення осмотичної резистентності еритроцитів, визначення еритроцитів у камері Горяєва.

Для досліджень використовували кров донорів, яку отримували з їх добровільної інформованої згоди.

Після отримання кров змішували з гемоконсервантом ЦОЛІПК 7б залишали на 4 години для стабілізації при кімнатній температурі. Потім ретельно перемішували і розділяли на експериментальні зразки:

1 – кров з додаванням фізіологічного розчину натрію хлориду (контроль).

2 – кров з НДЦ з кінцевою концентрацією 0,01 г/л;

3 – кров з додаванням C_{60}FWS в кінцевій концентрації $x10^5$.

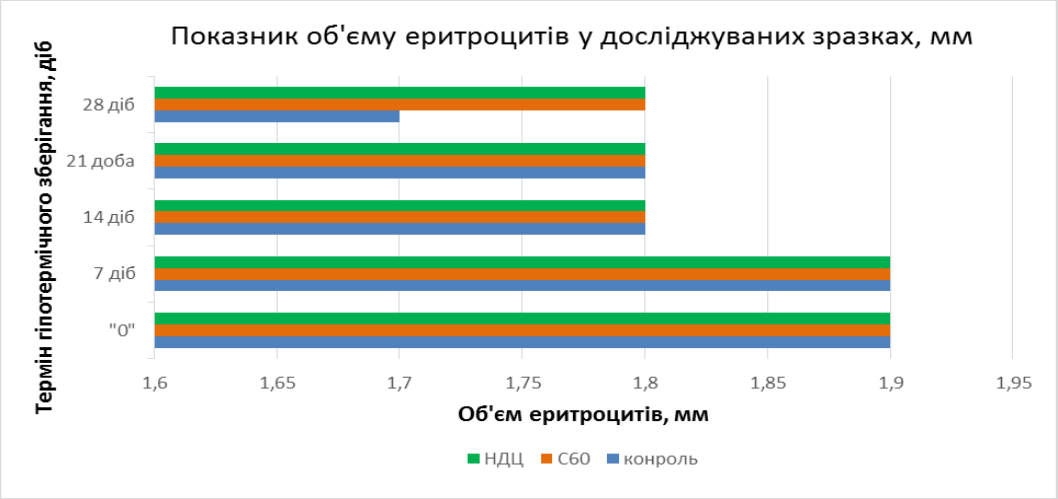

Рисунок 1 – Показник гематокриту крові в зразках крові, які зберігалися в гіпотермічних умовах протягом 28 діб

Результати та обговорення. Виявлено, що при гіпотермічному зберіганні донорської крові показники гематокриту залишаються практично незмінними для зразків з НДЦ і C_{60}, різниця становить в 0,1 мм. Зниження прослідковується у контрольних зразках на 28 добу, пов'язаного з процесом руйнування еритроцитів.

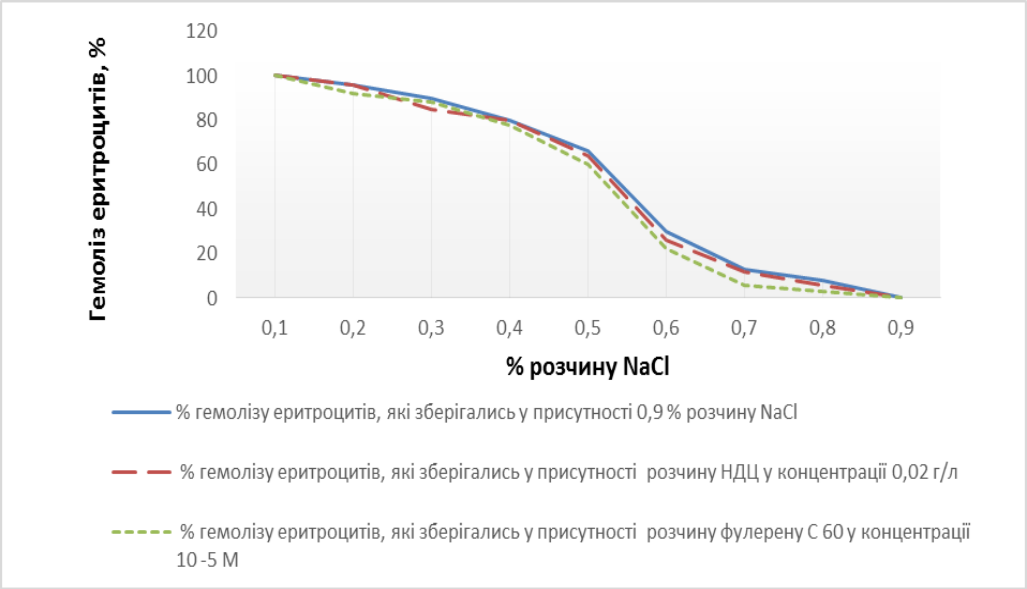

Рисунок 2 – Відсоток гемолізу еритроцитів у зразках крові при гіпотермічному зберіганні протягом 1 добі

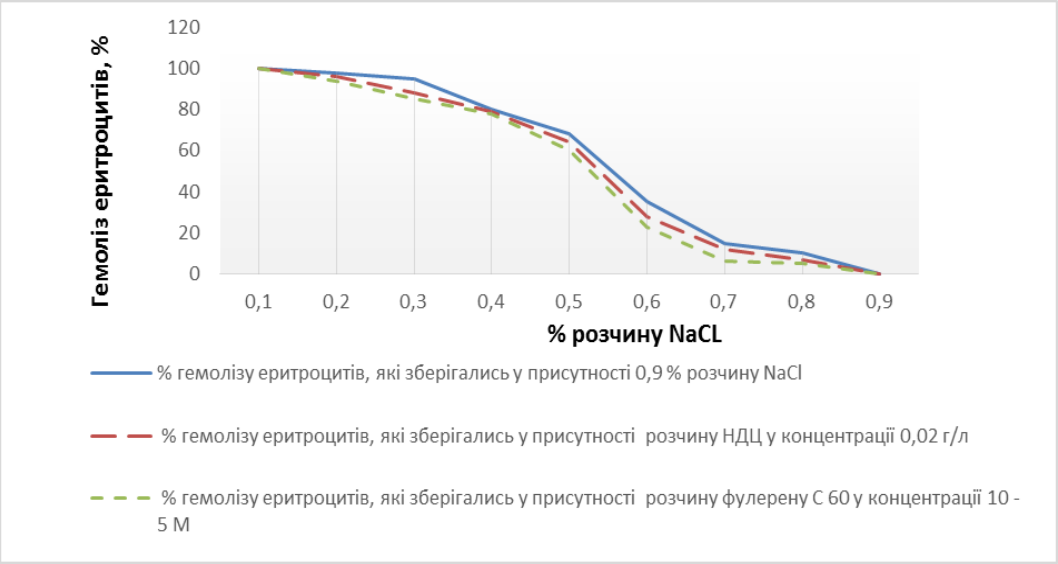

Рисунок 3 – Відсоток гемолізу еритроцитів у зразках крові при гіпотермічному зберіганні протягом 28 діб

Дослідження осмотичної резистентності еритроцитів показало, що відсоток гемолізу еритроцитів усіх досліджуваних груп крові у розчинах натрію хлорид з концентрацією від 0,9 % до 0,1 % не відрізнявся протягом усього терміну гіпотермічного зберігання, крім гідратованого фулерену, який мав високу захисну дію у наслідок чого еритроцити мали більшу стійкість мембран до дії негативних факторів.

Встановлено, що кількість еритроцитів в контрольних зразках мала тенденцію до зниження починаючи з 7 доби зберігання. НДЦ показав найкращі показники зі збереженням еритроцитів на рівні 2,3–2,4×10^{12}/л, протягом усього періоду зберігання. C_{60} спостерігалося незначне зниження кількості еритроцитів, починаючи з 14 доби зберігання на рівні 1,8–1,9 ×10^{12}/л.

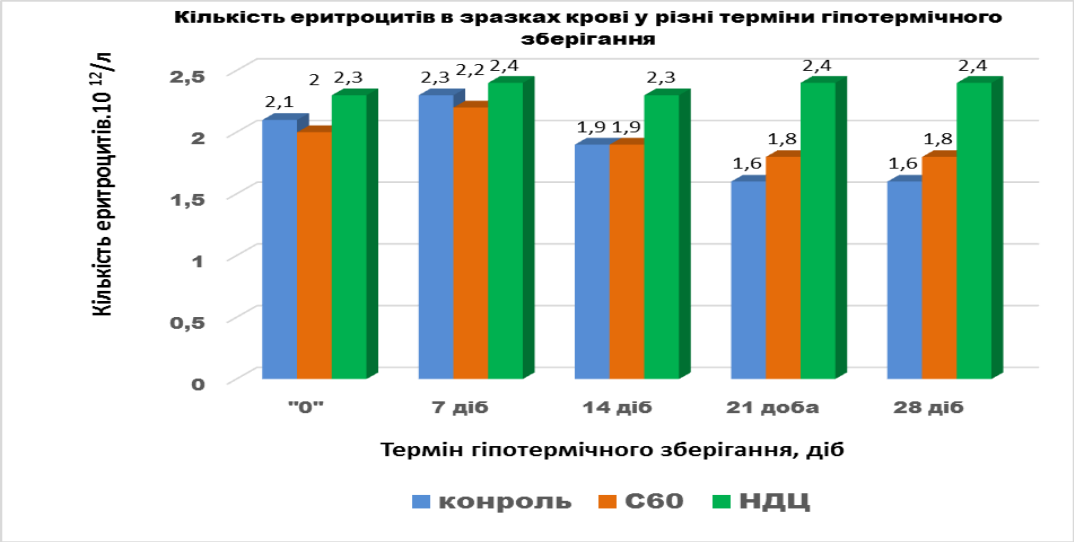

Рисунок 4 – Кількість еритроцитів в зразках крові при гіпотермічному збереженні протягом 28 діб

Висновки. Дослідження загально-клінічних параметрів крові, а саме: показники гематокриту, осмотичної резистентності еритроцитів, кількість еритроцитів в зразках крові, які зберігалися при температурі +4 °С протягом 28 діб показало, що додавання нанорозмірних часток НДЦ і гідратованого фулерену до складу гемоконсервуючого розчину ЦОЛІПК 7б дозволило мінімізувати негативний вплив факторів дії низької температури на стан крові і підвищити її якість. Таким, чином досліджувані нанорозмірні частинки мають захисну дію при гіпотермічному зберіганні крові.

Список бібліографічних посилань:

1. Головіна К. М., Боброва О. М., Шапкіна О. О., Ніпот О. Є., Говорова Ю. С. Зниження механічної стійкості еритроцитів при гіпотермічному зберіганні. *Український журнал медицини, біології та спорту*. 2020. Том 5. № 4 (26). С.357–361. DOI: 10.26693/JMBS05.04.357.

2. Іванов В. К., Щербаков А. Б., Баранчиков А. Е., Козік В. В. Нанокристалічний діоксид церію: властивості, отримання, застосування. Томск. 2013. 284 с.

3. Коцюруба А. В., Коп’як Б. С., Сагач В. Ф., Щербаков О. Б., Жолобак Н. М., Співак М. Я. Відновлення наночастинками діоксиду церію

стійкості еритроцитів старих щурів до кислотного гемолізу. *Фізіологічний журнал.* 2014. Т. 60. № 6. С. 3–9.

4. Шпакова Н. М., Ніпот О. Є., Іщенко І. О., Прилуцька С. В., Богуцька К. І., Черепанов В. В., Сандомирський Б. П., Прилуцький Ю. І. Вплив C_{60}-фулерену на в'язко-еластичні властивості мембрани еритроцитів людини. *Фізіологічний журнал*. 2014. Т.60. № 5. С. 82–88.

5. Ястремська С. О., Палиця Л. М., Матвіїв Н. Я., Ястремська І. М., Корда М. М. Вплив карбонових наночастинок на функціональний стан мембран еритроцитів. *Медична хімія*. 2013. 4(57). Т.15. С. 21–25.

СЕКЦІЯ: Економіка та організація інноваційної діяльності

УДК 330.322.54

КРУШИНСЬКА Алла Вікторівна,
к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
СОРОХАН Катерина Андріївна,
слухач магістратури
Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова
м. Хмельницький, Україна

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ ПІДПРИЄМСТВА

Швидкий розвиток світової економіки задає вектор напрямку розвитку підприємств. Інтеграція України у світовий економічний простір, глобалізація та конкуренція за лідерство все більше загострюють проблеми збереження фінансової стійкості та платоспроможності підприємств. Тому інвестиційна політика підприємства є однією з найважливіших чинників економічного зростання підприємства, яка служить джерелом придбання основних засобів, здійснення інноваційної діяльності, формування обігових фондів та ін.

У сучасних умовах у динамічній системі економічних процесів усе частіше доводиться приймати зважені рішення щодо вкладання коштів в певні об’єкти.

На жаль, інвестування в Україні є мало динамічним та здебільшого хаотичним, що пояснюється не компетенцією керівників підприємства у сфері інвестиційної діяльності, недоліками у нормативно-правовому та інформаційному забезпеченні.

У науковій літературі наведенні різні підходи до визначення поняття управління інвестиціями, зокрема О. Паньков під управлінням інвестиційною діяльністю підприємства розуміє систему економічних відносин, котрі виникають у результаті цілеспрямованого впливу на процеси формування інвестиційних ресурсів, вибору об’єктів інвестування, розроблення обґрунтованої інвестиційної політики, здатних забезпечити ефективну діяльність підприємства, що в свою чергу сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства [1, с.90].

В свою чергу В. Левицького під управлінням фінансовими інвестиціями розуміє отримання максимального прибутку у поточному та перспективному періодах здійснення діяльності підприємства [2, с. 70].

На нашу думку, управління фінансовими інвестиціями повинні розглядатись, як система ефективного використання тимчасово вільного капіталу або як інструмент реалізації стратегічних цілей, пов'язаних із диверсифікацією операційної діяльності підприємства.

На сучасному етапі інвестування капіталу підприємства здійснюється у наступних формах.

Вкладення капіталу у статутні фонди забезпечує зміцнення стратегічних господарських зв’язків з постачальниками сировини і матеріалів, що в свою чергу призводить до розширення шляхів збуту продукції. Вкладення капіталу в дохідні види грошових інструментів передбачає ефективне використання тимчасово вільних грошових коштів підприємства з метою отримання прибутку. В свою чергу, вкладення капіталу в дохідні види фондових

інструментів характеризується вкладенням капіталу у різні види цінних паперів, які вільно обертаються на фондовому ринку.

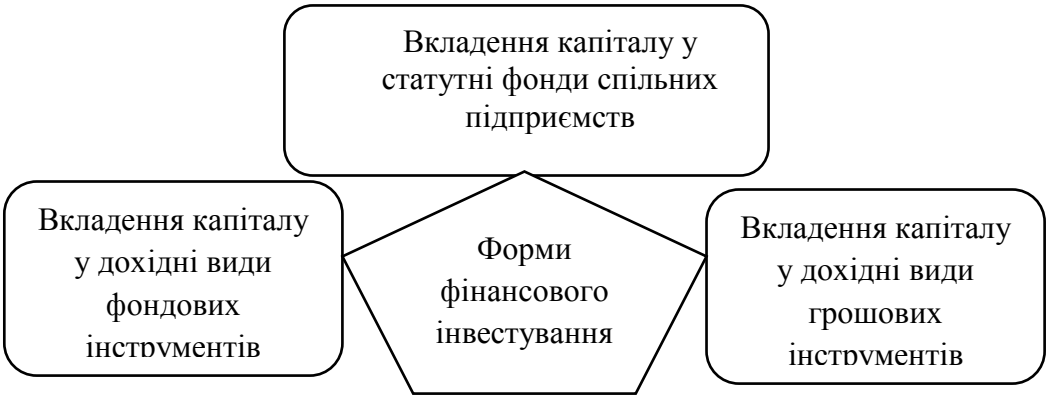

Рисунок 1 – Основні форми фінансового інвестування, що здійснюються підприємством

Джерело: складено автором на основі джерела [3, с. 515]

Проте в Україні існує ряд проблем, що затримують розвиток інвестиційної політики на початкових етапах. Однією з проблем інвестування підприємств в Україні є недостатність фінансування з боку інвесторів та обмежені можливості для вкладання коштів. Суттєвою гальмівною системою інвестиційної діяльності є кредитна система, що передбачає високі ставки за кредитами та не вигідні умови надання кредиту банками для розвитку інвестиційної політики підприємства. Відсутність довготермінового кредитування підприємств, або надання пільг на початкових етапах. Ще однією проблемою, залишається надання прозорої інформації для інвесторів, зокрема для іноземних інвесторів. Також іноземні інвестори до негативних чинників відносять значні коливання валютного курсу, не зрозумілу політичну ситуацію в країні, процвітання корупції, та недієздатність судової влади.

Управління фінансовими інвестиціями є досить таки важким та важливим етапом у діяльності кожного підприємства, та спрямоване на досягнення інвестиційних цілей. У процесі управління фінансовими інвестиціями підприємства забезпечуються досягнення таких основних завдань: забезпечення надійності вкладень; підвищення дохідності інвестицій; збільшення ринкової вартості вкладень; забезпечення ліквідності фінансових інвестицій.

Тому, здійснення управління фінансовими інвестиціями для підприємства відіграє важливу роль, та забезпечує розвиток його економічного потенціалу на майбутню перспективу. Важкий стан економіки нашої держави в поєднанні з неадекватним законодавством є основними причинами, які пояснюють той факт, що обсяги іноземних інвестицій у підприємства України залишаються на низькому рівні.

Список бібліографічних посилань:

1. Паньков О. Б. Управління інвестиційною діяльністю як базовий складник економічної безпеки підприємства. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво.* 2020. № 4(115). С. 90-93. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2020/4_2020/18 (дата звернення: 01.12.2021).

2. Левицький В. В. Ефективність управління інвестиційною діяльністю підприємства. *ВІСНИК ЖДТУ*. 2011. № 2(56). С. 69-71.

3. Бланк І. О., Ситник Г. В., Андрієць В. С. Управління фінансами підприємств : підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 792 с.

СЕКЦІЯ: Психологія

УДК: 316.613.434

КУЛІШ Вікторія Русланівна,
студентка 4 курсу
спеціальності 013 Початкова освіта
КЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради,
***Науковий керівник*: *Наталія Ярощук*,**
практичний психолог, викладач психології
КЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради,
м. Луцьк,Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ АГРЕСИВНИХ ДІЙ

Актуальність теми. В умовах сучасної політичної та економічної кризи, коли відносини в мікро- та макросуспільстві напружені, питання агресивності є досить актуальним. На кожну людину негативно впливає багато внутрішніх та зовнішніх чинників, що пізніше проявляються в поведінці людей у формі агресії. Вчені десятиліттями працюють над розкриттям природи людської агресії. Про це, зокрема, свідчить велика різноманітність поглядів, ідей, підходів та теорій у діяльності вчених, присвячених дослідженню утворення агресії. Вивчення психологічних механізмів формування агресивних дій психіки людини та її поведінки в даний час є важливим для різних наук – педагогіки, соціології, медицини, психології тощо.

У сучасному світі механізми формування агресивної поведінки поширюються на всі вікові групи (не тільки дорослих, а й дітей шкільного та дошкільного віку), що збільшує частоту та інтенсивність вираження агресії. Такі негативні тенденції вимагають детального аналізу причин проявів і видів агресивної поведінки для подальшої діагностики та корекції, оскільки

агресивна поведінка деструктивна не лише для інших, а й насамперед для того, хто агресує.

У психологічній енциклопедії термін «агресія» (від лат. Agressio – напад) визначається як деструктивна превентивна поведінка, що суперечить загальним нормам людського існування в суспільстві та завдає шкоди об'єктам нападу, що має психологічну та навіть фізичну природу. Агресія є однією з форм реакції на різноманітні негативні життєві ситуації [4, с. 19].

Серед механізмів формування агресії можна визначити два основні чинники формування: біологічний та соціальний.

Психологічну теорію, яка пояснює виникнення агресії через призму біологічного чиннику вперше висунув З. Фрейд. Його теорія полягає у тому, що агресивність людини залежить від двох факторів: лібідо та танатос. Перше розглядалося як прагнення, пов'язане з творчими тенденціями у поведінці людини: любов'ю, турботою, близькістю; друге несе в собі енергію руйнування, його завданням є «приводити все, що органічно живе до стану неживості» – це злість, ненависть, деструктивність.

Нового звучання тема обумовленості людської агресії біологічними факторами отримала завдяки роботам вченого К. Лоренца. Він стверджував, що агресивний інстинкт багато значив у процесі еволюції, виживання та адаптації людини. Основне його припущення полягає в тому, що організм безперервно накопичує агресивну енергію. Якщо рівень енергії досягає критичного значення і не вивільняється за допомогою зовнішнього стимулу, відбувається викид спонтанної агресії.

Обоє вчених розкривають виникнення агресії як несвідомий механізм агресивної поведінки, тоді як ефективність дослідження агресії багато в чому визначається вивченням і соціальних сторін феномена, прояви якого пов'язані зі свідомими діями людини у соціумі.

Однією із перших прихильників соціально-психологічного фактору виникнення агресії була К. Хорні. Вона трактує агресивність як невротичну

захисну реакцію людини, яка відчуває загрозу задоволенню своїх потреб та потреб близьких.

На відміну від теорії З. Фрейда, К. Хорні визнає як несвідомі механізми агресії так і свідомі, цим обумовлюючи багатоаспектний розгляд процесу. Водночас, у рамках даної теорії агресія розглядалася виключно з негативної точки зору, акцент був поставлений на негативні сторони феномену.

Агресія, як соціально-психологічне явище, має свою внутрішню структуру, складові якої знаходяться в підпорядкованих відносинах, зокрема з:

1. Когнітивними процесами (особливий спосіб сприйняття та інтерпретації зовнішнього стану).

2. Емоційними процесами (почуття роздратування, гніву, тривоги, провини).

3. Вольовими процесами [5, с. 12].

Важливими чинниками, що впливають на рівень агресивності з боку соціального впливу є характеристики спрямованості: егоцентризм, рівень інтерналізму, екстерналізму, рівень соціалізації особистості, ступінь інтеріоризації соціальних заборон і морально-етичних норм.

Таким чином, слід зазначити, що при вивченні питання механізмів утворення агресивної поведінки виникають протиріччя, що полягають у множинності трактувань самого феномену «агресія», звідки й випливає проблема визначення сутності агресивної поведінки.

Розглядаючи природу агресії з позиції інтегративного підходу можна дійти до висновку, про те, що агресивна поведінка є взаємодією людини з світом. При цьому психологічними механізмами агресивної поведінки є мотиваційна, емоційна, вольова і моральна складові.

Список бібліографічних посилань:

1. Боришевський М. Й. Психологічні механізми розвитку особистості. *Педагогіка і психологія*. 1996. №3. 12 с.

2. Данилюк А. Конрад Лоренц: Концепція вродженої людської агресивності. *Філософська думка*. Київ: Ін-т філос. ім. Г.С.Сковороди НАН України, 2015. № 3. С. 78–102.

3. Бреслав Г.М. Эмоциональные особенности формирования личности в детстве. Москва: Педагогіка , 1990. 19 с.

4. Дроздов О. Ю., Скок М. А. Проблеми агресивної поведінки особистості. Навчальний посібник. Чернігів: ЧДПУ імені Т. Г. Шевченка, 2000. 156 с.

5. Педагогічна енциклопедія. *Slovnik.com.ua. Спочатку було слово*: веб-сайт. URL: http://slovnik.com.ua/?grupa=11&id_sl=20 (дата звернення: 10.12.2021).

6. Типи агресії. Аспекти агресії. *Українські реферати*: веб-сайт. URL: http://refs.co.ua/61949-Tipy_agressii_Aspekty_agressii.html (дата звернення: 10.12.2021).

СЕКЦІЯ: Педагогіка та освітні технології

УДК 373.51

КУШНІРУК Анастасія Сергіївна,
канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри математики і методики її навчання
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
ORCID: http://orcid.org/ 0000-0002-4540-8750
САМОЙЛЕНКО Анастасія Володимирівна,
студентка 4 курсу фізико-математичного факультету
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна

КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ УЧНІВ З МАТЕМАТИКИ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕРНЕТ РЕСУРСУ GOOGLE FORMS

Для поточного та контрольного оцінювання навчальних досягнень учнів існує велика кількість інтернет ресурсів [1; 2; 3], але не багато з них мають такий функціонал, що дозволяє учневі одночасно відповідати на тестові запитання та записувати розв’язки завдань в своїх відповідях.

Для цього зручно створювати тести на інтернет ресурсі Google Forms [4]. В зазначеному сервісі для потрібної перевірочної роботи (самостійної, контрольної, залікової тощо) в папці на Гугл-диску існує можливість вписати назву («1» та «2» на рис. 1).

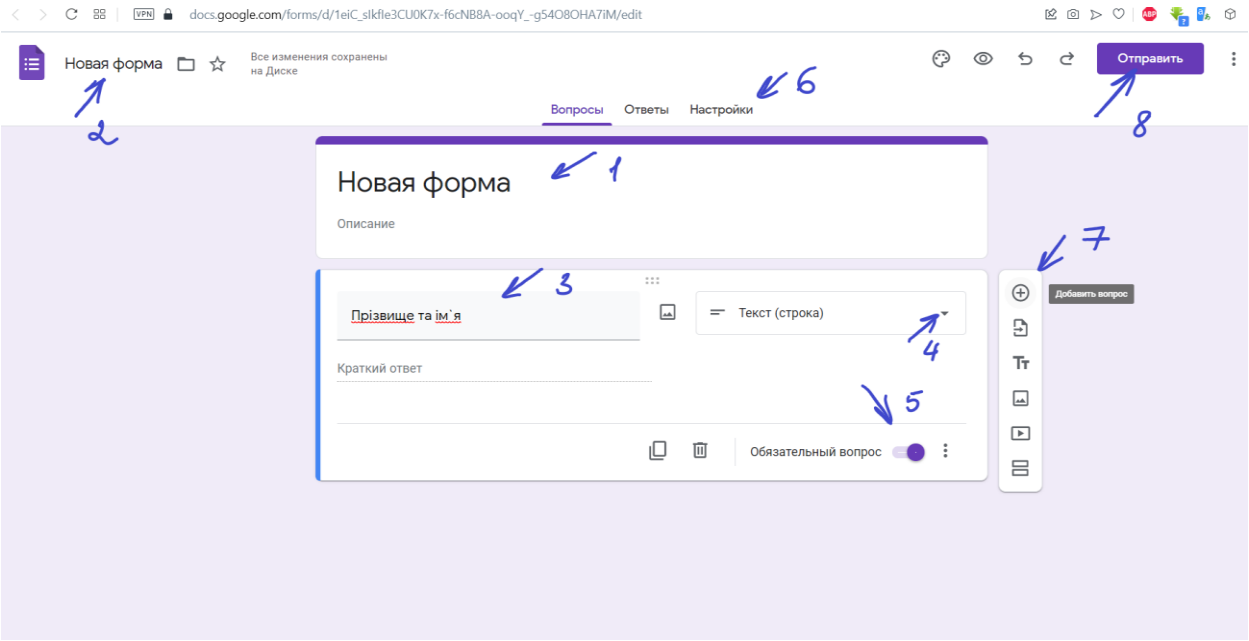

Рисунок 1 – Налаштування тесту в Google Forms

В Google Forms можна створювати тести з різними формами відповідей: це питання з вибором вірної/вірних відповідей з запропонованих варіантів або відкриті запитання («1» на рис. 2.), що дозволяють побачити розв’язок та міркування дітей.

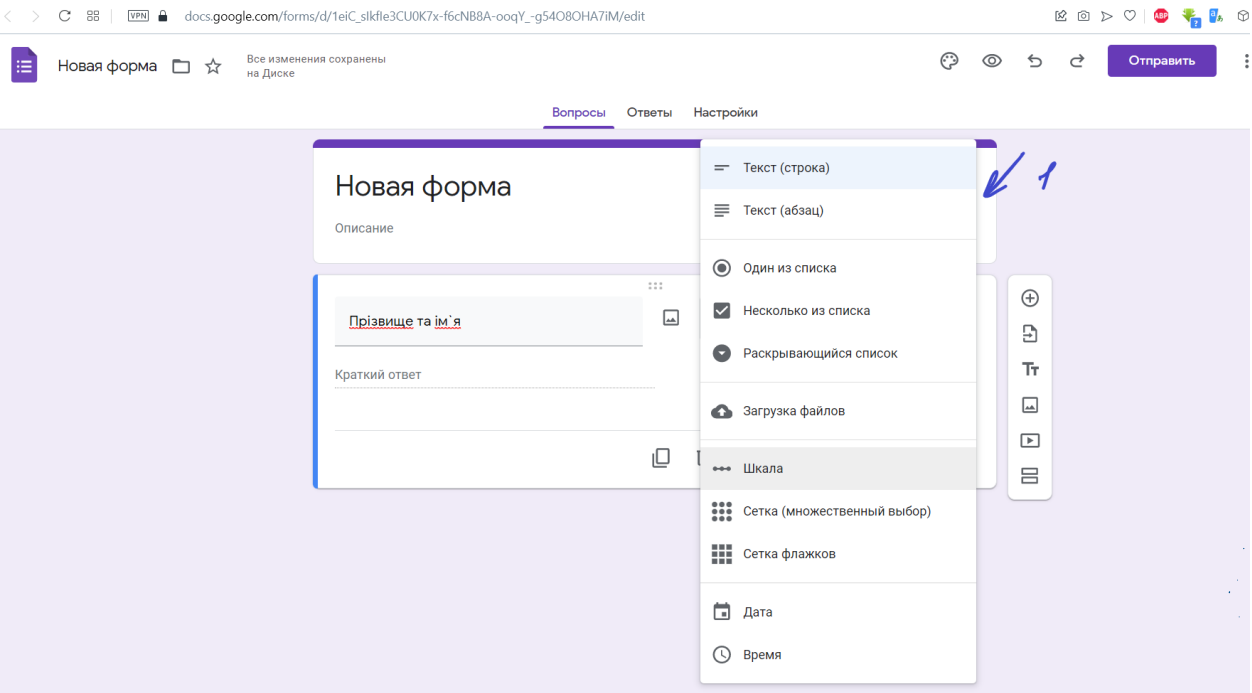

Рисунок 2 – Налаштування тесту в Google Forms

Для вчителя математики актуальним є те, що в даному сервісі існує можливість додавати рисунки, креслення, схеми, таблиці тощо («1» на рис. 3).

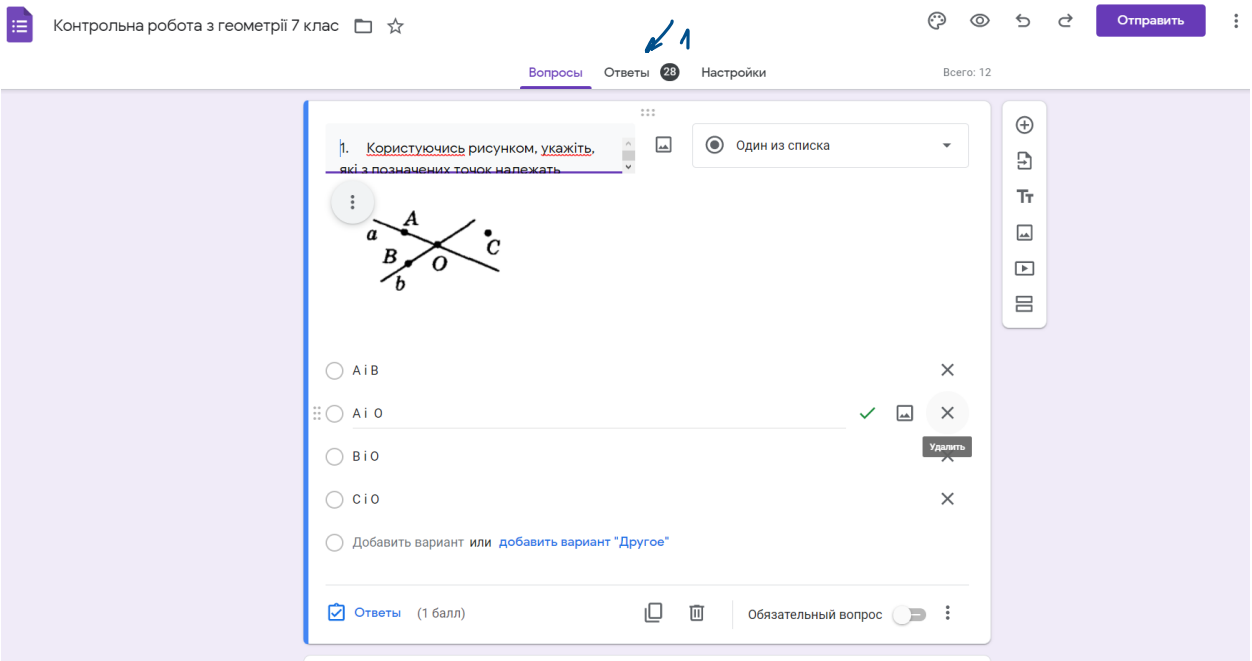

Рисунок 3 – Налаштування тесту в Google Forms

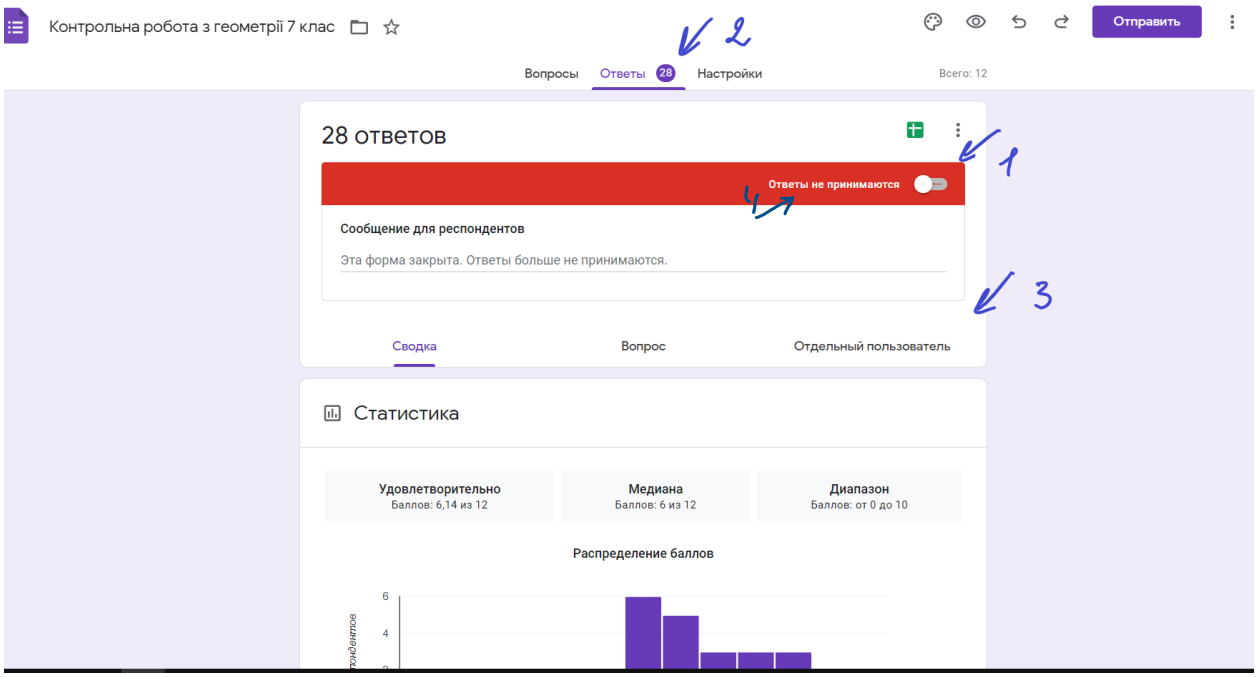

Рисунок 4 – Налаштування тесту в Google Forms

Для ідентифікації учня першим запитанням потрібно створити «Прізвище та ім’я» («3» на рис. 1), встановити тип запитання «Текст (строка)» («4» на рис. 1.) та зробити його обов’язковим, тобто треба постановити позначку («5» на рис. 1). Всі інші запитання можна робити або не робити обов’язковими за

необхідності. Без відповіді на обов’язкові запитання тест неможливо відправити. Google Forms дозволяє передивитися відповіді учнів («2» на рис. 4) та подивитися окремо кожну роботу («3» на рис. 4), написати коментарі під кожною відповіддю («1» на рис. 5), щоб пояснити помилки, якщо їх допущено.

Для того, щоб один і той же учень не проходив завдання декілька разів, в налаштуваннях необхідно встановити позначку «Надсилати форму не більш, ніж один раз» або закрити доступ до проходження тесту, натиснувши на кнопку «Не приймати відповіді» («1» на рис. 4).

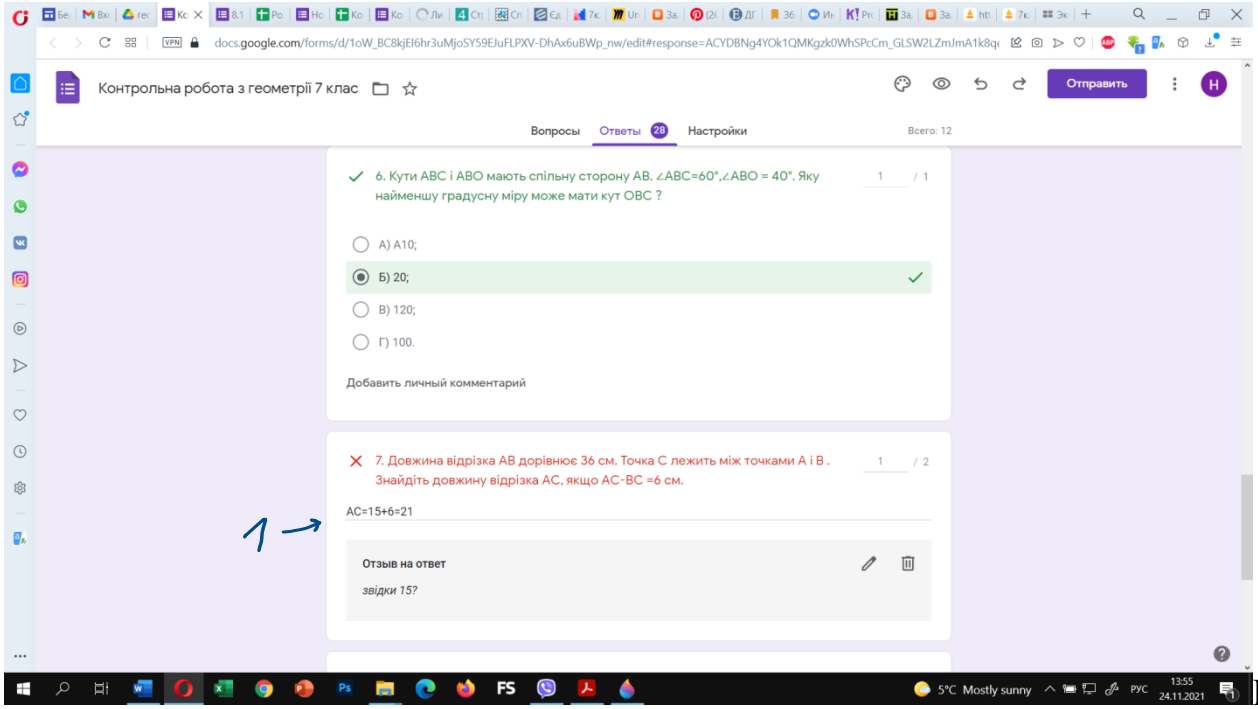

исунок 5 – Налаштування тесту в Google Forms

Також сервіс Google Forms дозволяє перевести всі відповіді в один окремий файл Excel, що робиться простим натисканням на іконку («4» на рис. 4). І вчитель отримує таблицю (рис. 6), з якою дуже зручно працювати, виписувати оцінки, дивитися відповіді та розв’язки учнів.

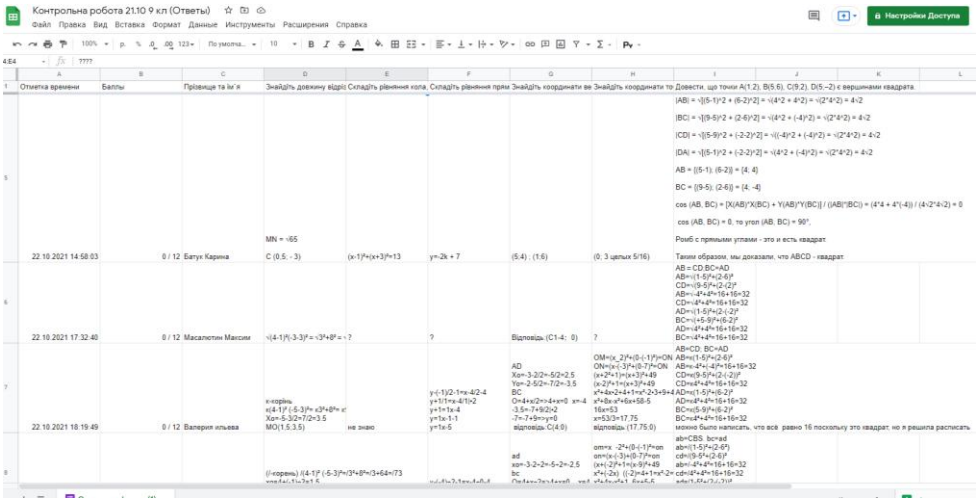

Рисунок 6 – Таблиця Excel експортована з Google Forms

Виконання тестових завдань в інтернет ресурсі Google Forms має суттєві відмінності від традиційних письмових самостійних та контрольних робіт в якості оформлення. Сучасні учні опрацьовують нові форми та засоби навчання швидко, але залишається необхідність систематичної підготовки до цього виду діяльності. Отже, перші вправи вчителю доцільно показати на уроці. Потім запропонувати завдання інтернет ресурсу Google Forms на домашнє виконання. На рис. 7 подано загальний вид вправи на обчислення значення виразу, на рис. 8 – приклад виконання завдання, форма запису математичних символів.

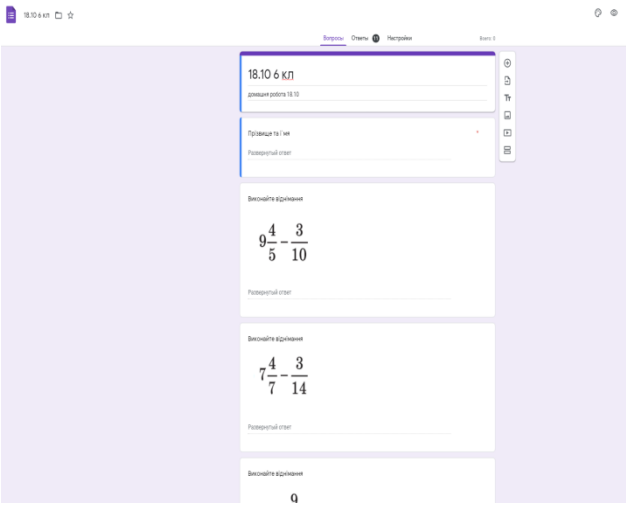

Рисунок 7 – Завдання в Google Forms

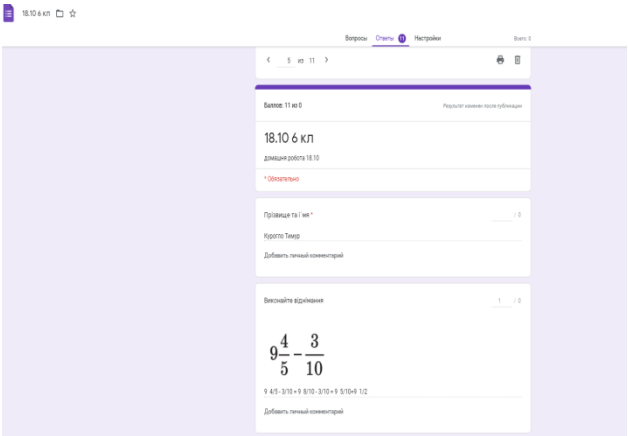

Рисунок 8 – Приклад виконання вправи в Google Forms

В багатьох учнів перші самостійні виконання завдань в Google Forms викликають труднощі, про що свідчить статистика (рис. 9).

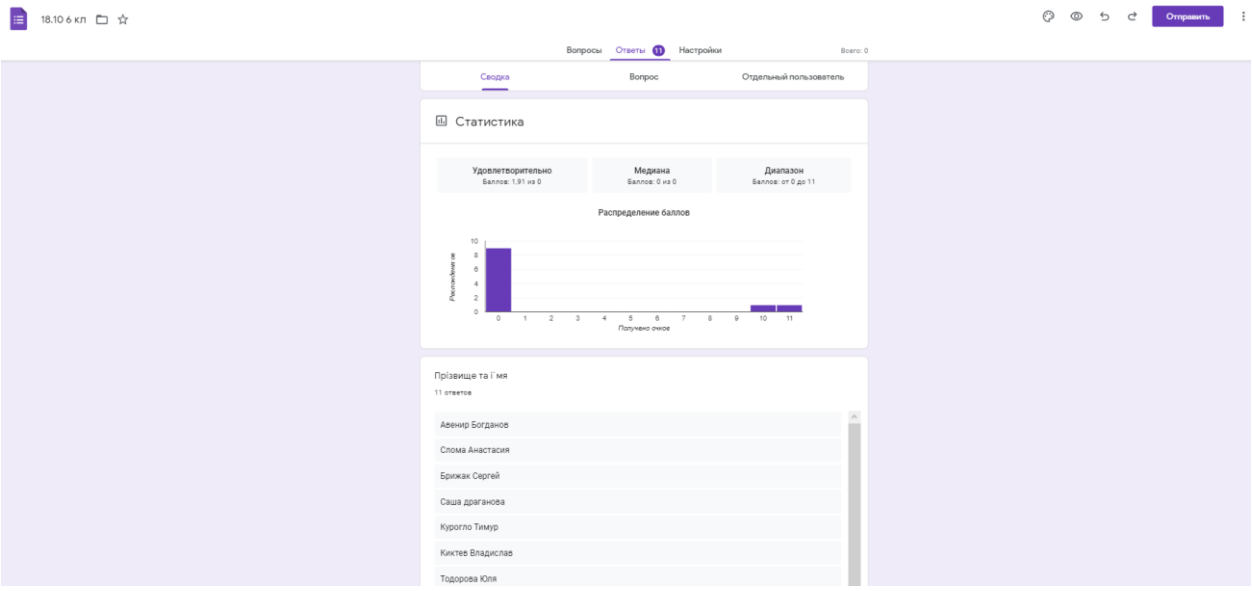

Рисунок 9 – Результати виконання домашнього завдання в Google Forms

Але при цілеспрямованій систематичній роботі вчителя щодо перевірки навчальних досягнень школярів за допомогою інтернет ресурсу Google Forms, здобувачі освіти набувають вмінь та навичок цього виду діяльності. Так, учні 6 класу в 2020-2021 навчальному році, при виконанні контрольної роботи з теми «Раціональні числа та дії з ними» продемонстрували такі результати навчально-пізнавальної діяльності (рис. 10).

Контроль й оцінювання навчально-пізнавальної діяльності учнів в інтернет ресурсі Google Forms має добрий попит на уроках математики Березинського навчально-виховному комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад» Тарутинської селищної ради Болградського району Одеської.

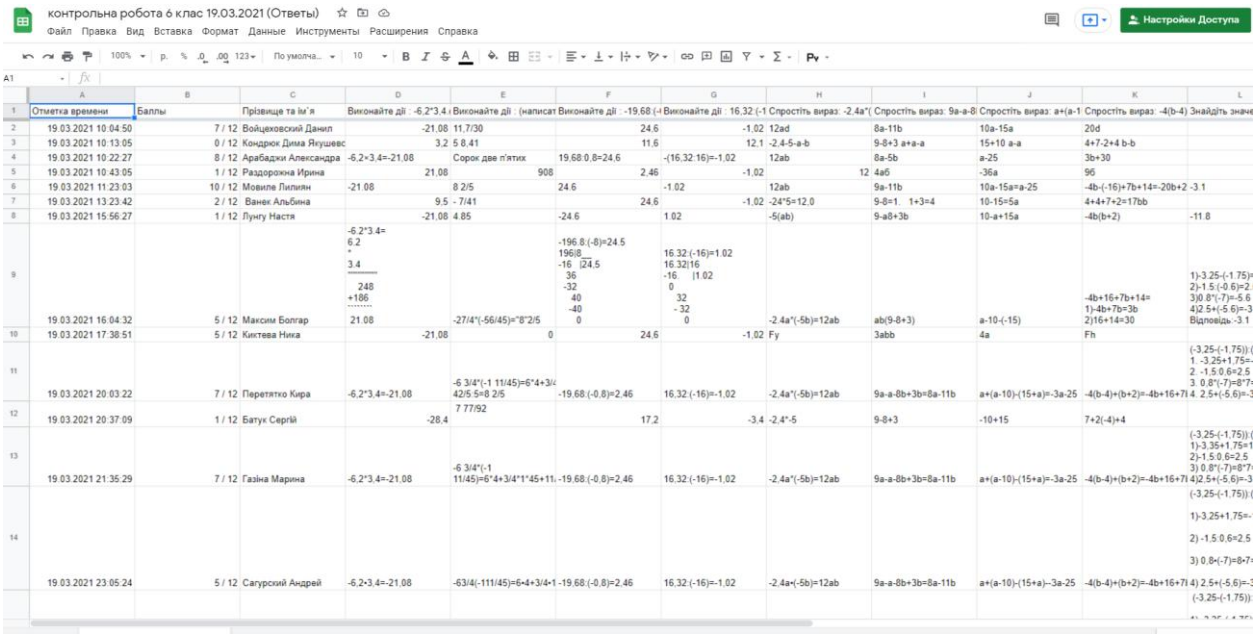

Отметка времени	Баллы	Прізвище та ім'я	Виконайте дії : -6,2*3,4	Виконайте дії : (написат	Виконайте дії : -19,68:(-0	Виконайте дії : 16,32:(-1	Спростіть вираз: -2,4a*(	Спростіть вираз: 9a-a-8	Спростіть вираз: a+(a-1	Спростіть вираз: -4(b-4)	Знайдіть значе
19.03.2021 10:04:50	7 / 12	Войцеховский Данил	-21,08	11,7/30	24,6	-1,02	12ad	8a-11b	10a-15a	20d	
19.03.2021 10:13:05	0 / 12	Кондрюк Дима Якушевс	3,2	5 8,41	11,6	12,1	-2,4-5-a-b	9-8+3 a+a-a	15+10 a-a	4+7-2+4 b-b	
19.03.2021 10:22:27	8 / 12	Арабаджи Александра	-6,2×3,4=-21,08	Сорок две п'ятих	19,68:0,8=24,6	-(16,32:16)=-1,02	12ab	8a-5b	a-25	3b+30	
19.03.2021 10:43:05	1 / 12	Раздорожна Ирина	21,08	908	2,46	-1,02	12	4aб	-36a	9б	
19.03.2021 11:23:03	10 / 12	Мовиле Лилиян	-21.08	8 2/5	24.6	-1.02	12ab	9a-11b	10a-15a=a-25	-4b-(-16)+7b+14=-20b+2	-3.1
19.03.2021 13:23:42	2 / 12	Ванек Альбина	9.5	- 7/41	24.6	-1,02	-24*5=12.0	9-8=1. 1+3=4	10-15=5a	4+4+7+2=17bb	
19.03.2021 15:56:27	1 / 12	Лунгу Настя	-21,08	4.85	-24.6	1.02	-5(ab)	9-a8+3b	10-a+15a	-4b(b+2)	-11.8
19.03.2021 16:04:32	5 / 12	Максим Болгар	-6,2*3.4= 6.2 * 3.4 248 +186 21.08	-27/4*(-56/45)="8"2/5	-196.8:(-8)=24.5 196\8 -16 \24,5 36 -32 40 -40 0	16.32:(-16)=1.02 16.32\16 -16. \1.02 0 32 - 32 0	-2.4a*(-5b)=12ab	ab(9-8+3)	a-10-(-15)	-4b+16+7b+14= 1)-4b+7b=3b 2)16+14=30	1)-3.25-(-1.75)= 2)-1.5:(-0.6)=2. 3)0.8*(-7)=-5.6 4)2.5+(-5.6)=-3 Відповідь:-3.1
19.03.2021 17:38:51	5 / 12	Киктева Ника	-21,08	0	24.6	-1,02	Fy	3abb	4a	Fh	
19.03.2021 20:03:22	7 / 12	Перетятко Кира	-6,2*3,4=-21,08	-6 3/4*(-1 11/45)=6*4+3/4 42/5:5=8 2/5	-19,68:(-0,8)=2,46	16,32:(-16)=-1,02	-2,4a*(-5b)=12ab	9a-a-8b+3b=8a-11b	a+(a-10)-(15+a)=-3a-25	-4(b-4)+(b+2)=-4b+16+7	(-3,25-(-1,75)):(1. -3,25+1,75=- 2. -1,5:0,6=2,5 3. 0,8*(-7)=8*7 4. 2,5+(-5,6)=-3
19.03.2021 20:37:09	1 / 12	Батук Сергій	-26,4	7 77/92	17,2	-3,4	-2,4^-5	9-8+3	-10+15	7+2(-4)+4	
19.03.2021 21:35:29	7 / 12	Газіна Марина	-6,2*3,4=-21,08	-6 3/4*(-1 11/45)=6*4+3/4*1*45+11,	-19,68:(-0,8)=2,46	16,32:(-16)=-1,02	-2,4a*(-5b)=12ab	9a-a-8b+3b=8a-11b	a+(a-10)-(15+a)=-3a-25	-4(b-4)+(b+2)=-4b+16+7	(-3,25-(-1,75)):(1)-3,35+1,75=1 2)-1,5:0,6=2,5 3) 0,8*(-7)=8*7 4)2,5+(-5,6)=-3
19.03.2021 23:05:24	5 / 12	Сагурский Андрей	-6,2×3,4=-21,08	-63/4(-111/45)=6×4+3/4×1	-19,68:(-0,8)=2,46	16,32:(-16)=-1,02	-2,4a*(-5b)=12ab	9a-a-8b+3b=8a-11b	a+(a-10)-(15+a)--3a-25	-4(b-4)+(b+2)=-4b+16+7	(-3,25-(-1,75)):(1)-3,25+1,75=- 2) -1,5:0,6=2,5 3) 0,8×(-7)=8×7 4) 2,5+(-5,6)=-3
											(-3,25-(-1,75)):

Рисунок 10 – Результати виконання контрольної роботи «Раціональні числа та дії з ними»

Список бібліографічних посилань:

1. Близнюк Т. Цифрові інструменти для онлайн і офлайн навчання : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021. 64 с. URL : https://ciot.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/144/2021/05/4-на-друк-Цифрові-інструменти-посібник-_edited-ISBN_A5.pdf (дата звернення: 20.12.2021).

2. Лотоцька А. Організація дистанційного навчання в школі : метод рек. / Алевтина Лотоцька, Оксана Пасічник. 2020. 36 с. URL : http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/25852 (дата звернення: 20.12.2021).

3. Мастерская Марины Курвитс: веб-сайт. URL : https://marinakurvits.com/ (дата звернення: 20.12.2021).

4. Посібник для початківців із Google Форм. *Omatomeloanhikaku*: веб-сайт. URL : https://uk.omatomeloanhikaku.com/the-beginners-guide-to-google-forms-8818 (дата звернення: 20.12.2021).

СЕКЦІЯ: Психологія

УДК 37.013.42

ЛАДИК Валерія Євгенівна,
практичний психолог,
педагог-організатор
СЗШ І-ІІІ ст. № 103 м. Києва
аспірант 3 року навчання
за спеціальністю «Соціальна робота»

ПРОФІЛАКТИКА БУЛІНГУ СЕРЕД УЧНІВ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Серед сучасних дітей достатньо широко розповсюджена проблема насильства по відношенню один до одного. Прагнення до самоствердження, спрага помститися, заздрість чужим успіхам, прагнення до лідерства та високого статусу в суспільстві призводять до систематичного виявлення агресії з боку одних дітей по відношенню до інших.

За даними досліджень ЮНІСЕФ 67% дітей стикалися з проблемою шкільного насильства та вважають себе жертвами цькування. Лише менша частина таких дітей наважилася поділитися наявністю в своєму житті проблеми насильства з дорослими[3].

Вищеописане явище отримало назву шкільний *булінг.*

Булінг – це агресивна і вкрай неприємна поведінка з боку осіб по відношенню до однією особи (або групи особи), що супроводжується постійним психологічним (а іноді й фізичним) приниженням та має на меті завдати шкоди іншій дитині.

Таблиця 1 – Відмінності між булінгом та звичайним конфліктом

Булінг	**Конфлікт**
Відбувається регулярно	Має одиничний випадок
Постійно спрямований на одну й ту саму особу	Відбувається між різними особами

Має на меті завдати шкоди іншій людині	Негативні цілі по відношенню один до одного відсутні
Відсутність рівноправ'я (агресор завжди вважає себе сильнім та розумнішим)	Обидві сторони мають рівні права

Булінг має наступну структуру:

1) ***Агресори*** (діти, які безпосередньо вчиняють насильство);

2) ***Спостерігачі,*** які в свою чергу поділяються на:

– *Активні спостерігачі-прихильники* (категорія учнів, яким подобається спостерігати знущання та які не приховують свого захвату від цього, навмисне привертають увагу до жертви, насміхаються разом з агресорами);

– *Пасивні спостерігачі-прихильники* (учні, які люблять спостерігати за процесом цькування, але власний захват приховують);

– *Байдужі спостерігачі* (учні, які взагалі не беруть участь у процесі булінгу, але й не застосовують зусиль для захисту постраждалої дитини. Про таких кажуть «моя хата скраю – нічого не знаю»);

– *Активні спостерігачі-захисники* (діти, які активно виступають проти агресивних дій кривдників, захищаючи гідність жертви);

– *Пасивні спостерігачі-захисники* (діти, котрі розуміють, що повинні допомогти жертві, відчувають співчуття по відношенню до неї, але бояться виступати проти дій булерів, тому що відчувають страх опинитися на місці жертви);

3) ***Жертва*** (дитина, яка зазналася жорстоких та систематичних знущань)[2].

Жертвою булінгу може стати будь-хто, достатньо лише комусь перейти дорогу. Але найрозповсюдженішими причинами шкільного знущання є:

1) заздрість по відношенню до жертви;

2) прагнення до лідерства;

3) прагнення кривдників до самоствердження через наявність у них «комплексу неповноцінності»;

4) проекція агресивної поведінки батьків (кривдник є жертвою домашнього насилля та накопичену агресію «зриває» на дитині, яка фізично та морально слабша за нього);

5) своєрідний зовнішній вигляд жертви (занадто високий або маленький зріст та вага, веснянки на обличчі, колір шкіри, зумовлений расовою приналежністю, незвичайний колір волосся тощо);

6) фізичні (заїкання, косоокість, анорексія, ожиріння, дефекти мовлення та опорно-рухового апарату) та психологічні (сором'язливість, невпевненість в собі, занижена або завищена самооцінка, агресивність тощо) недоліки.

Тривалий процес шкільного знущання має наступні наслідки:

Для жертви

1) Невпевненість у собі, занижена самооцінка;

2) Тривожність, постійно пригнічений настрій;

3) Труднощі у побудові взаємостосунків з оточуючими людьми;

4) Психосоматичні захворювання (втрата або підвищення апетиту, безсоння, головні болі та мігрені, біль у животі, нудота, нервовий тик);

5) Існує ризик опинитися на місці жертви мобінгу на робочому місці;

6) Суїцидальні прояви.

Для агресорів

1) Колишні кривдники часто опиняються за межею: вони дуже часто працюють на низькокваліфікованій та низькооплачуваній роботі, не мають належної освіти;

2) У сім'ї такі люди часто стають тиранами по відношенню до своїх партнерів та дітей. Через що внаслідок страждають на самотність;

3) На робочому місці колишні шкільні агресори найчастіше за все виявляють риси надмірної влади, бувають деспотами по відношенню до своїх колег (підлеглих) та розповсюджують плітки про більш успішних колег. Внаслідок чого існує загроза відповідного ставлення з боку колег по відношенню до кривдника з подальшим звільненням;

4) Агресори мають високу схильність до скоєння певних правопорушень, внаслідок чого часто опиняються в місцях позбавлення волі [4].

Для того, щоб запобігти проблемі шкільного знущання педагоги, практичні психологи та соціальні педагоги повинні вміти вчасно виявляти її. Для цього застосовуються: безпосередні спостереження за поведінкою дітей під час проведення навчальних занять у класі та під час перерв; тестування (тест на виявлення у колективі лідерів та відторгнутих за методикою «Соціометрія», тест на виявлення рівня та характеру агресії за методикою А. Баса та А. Даркі), анкетування (анкета на виявлення рівня обізнаності з питань булінгу та домашнього насильства), бесіди тощо.

У разі виявлення проблеми булінгу серед учнів класу, педагогічні працівники повинні невідкладно здійснювати роботу з учнями (як із жертвами, так і з агресорами), яка включає: профілактичні індивідуальні бесіди з постраждалою дитиною та кривдником; профілактичні групові бесіди з класом; робота з батьками жертви та агресора; корекція негативної поведінки агресора та усунення факторів, що викликають таку поведінку; корекція певних рис характеру постраждалої особи, які приваблюють агресорів та усунення факторів, що сформували такі риси; проведення консультаційної (за необхідністю) та просвітницької роботи (надання учням та їх батькам психолого-педагогічних знань з приводу виховання своїх дітей з метою підвищення їхньої психолого-педагогічної компетентності з питань подолання труднощів у дитячій та підлітковій поведінці).

Рекомендації щодо роботи з дитиною, яка стала жертво булінгу:

1) Зберігайте спокій, не треба тиснути на дитину;

2) Дайте зрозуміти дитині, що не звинувачуєте її в тому, що сталося. У цей момент дуже важливо вислухати дитину та зрозуміти її почуття;

3) Запропонуйте варіанти вирішення проблеми;

4) Поясніть дитині, що вона не одна у цьому світі і що є люди, які її люблять і завжди готові прийти на допомогу;

5) Підтримайте дитину у налагодженні стосунків з однолітками та дайте зрозуміти їй, що це робота нелегка та може зайняти немало часу.

Рекомендації щодо роботи з агресором:

1) Відверто поговоріть із дитиною та з'ясуйте мотиви її негативної поведінки;

2) Вислухайте дитину-агресора та з повагою поставтеся до його розповіді;

3) Дайте зрозуміти йому, що його дії є насильством, які мають дуже негативні наслідки та за які часто доводиться нести відповідальність;

4) Наполегливо попросіть дитину припинити насильство, не лякаючи при цьому покараннями. Скажіть, що будете спостерігати за її поведінкою;

5) Зверніться за консультацією до шкільного психолога, тому що агресивність може бути ознакою серйозних емоційних проблем [1].

Список бібліографічних посилань:

1. Воронцова Е. Профілактика та подолання булінгу у закладах освіти. Все для студента: веб-сайт. URL: http://xn--d1acjtrgde.kiev.ua/2017/08/24/profilaktika-ta-podolannyabulinguu-zakladah-osviti/ (дата звернення: 26.01.2020).

2. Губко А. А. Шкільний булінг як соціально-психологічний феномен. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія: Психологічні науки. 2013. Вип. 114. С. 46–50.

3. Ениколопов С. Н., Цибульский Н. П. Психометрический анализ русскоязычной версии Опросника диагностики агрессии А. Басса и М. Перри. *Психологический журнал.* 2007. № 1. С. 115–124.

4. Зиновьева Н. О., Михайлова Н. Ф. Психология и психотерапия насилия. Ребенок в кризисной ситуации. СПб.: Речь, 2005. 248 с.

СЕКЦІЯ: Економіка та організація інноваційної діяльності

УДК 336

ЛЕВКОВИЧ Оксана Володимирівна,

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара

ORCID: https://orcid.org/0000-0002-4570-4963

КАЛАШНІКОВА Юлія Миколаївна,

магістр кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара

ORCID: https://orcid.org/0000-0002-3362-0885

м. Дніпро, Україна

FINTECH ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ ЕКОСИСТЕМИ

За останнє десятиліття цифрові технології значно змінили весь світ. Щодня розробляють сучасні цифрові послуги, зокрема пов’язані з Інтернетом, обчислювальною технікою, мобільними додатками.

Фінансові технології, або фінтех (англ. Fintech), сприяють підвищенню ефективності фінансів, що в результаті призводить до економічного зростання. Розвиток фінтеху – більш довгострокова перспектива, яка може вивести фінансові установи на принципово новий технологічний рівень [1].

Безконтактні платежі, онлайн-операції, управління банківським рахунком лише за допомогою смартфону – ці інновації вже сьогодні змінили наше життя. Фахівці переконані, що розробки фінтеху зроблять банки ще більш ефективними та сучасними, зокрема в таких напрямках, як розпізнавання клієнтів, обробка даних, оптимізація внутрішніх процесів.

Вважають, що в Україні фінтех з’явився у 2018 році: з’явилася карта та каталог екосистем, ринкова асоціація, яка об’єднала гравців ринку, з’явилося розуміння у регулятора, що фінтех – це самостійний напрямок фінансів. Фінансові технології запроваджують з метою задоволення потреб клієнтів, для ефективного функціонування фінансової екосистеми важливо забезпечувати прозорість відносин між усіма учасниками.

Успішні фінтех-компанії змушують банки пристосовуватися до новітніх технологій, до постійних змін на ринку. Так, традиційні банки починають поступово розширювати пакет послуг, укладають угоди з фінтех-компаніями або збільшують інвестиції в розробку технологій. До успішних фінтех-компаній можна віднести: Google, Amazon, Apple, Facebook та ін. Дані компанії мають велику базу клієнтів, завдяки своїм сучасним платформам мають доступ до інформації, що належить клієнту, в реальному часі можуть визначити рівень задоволеності клієнтів та їх кредитні ризики.

Останнім часом український фінтех гучно заявляє про себе на фінансовому ринку. Сфера розвитку цифрових технологій є пріоритетною для української влади, що створює привабливі умови для інвесторів та нові перспективи для розвитку галузі. Наприклад, сервіс «Смарт Гроші» від ПАТ «Київстар» у 2021 році визнано кращим фінтех-сервісом на телеком ринку України. Завдяки цьому сервісу можна оплачувати з мобільного рахунку без комісії та прив'язки до банківської картки. Згідно з опитуваннями, найчастіше цей сервіс використовують для оплати за проїзд, послуги ТБ та здійснюють комунальні платежі [2].

Слід зауважити, що негативним моментом при запровадженні фінансових технологій є велика ризиковість. Один з головних ризиків – кібер-ризик, ігнорування якого призводить до значних втрат та руйнування фінансової системи. Тому банкам та іншим фінансовим установам слід акцентувати увагу на забезпечення високого рівня кібербезпеки.

Отже, головне завдання фінтеху – допомогти компаніям керувати своїм бізнесом, застосовуючи сучасні програми, моделі та додатки. У майбутньому перед фінтех-компаніями стоять величезні виклики, пов'язані з обробкою великого обсягу даних, персоналізацією послуг, прискоренням онлайн-операцій та ін.

Список бібліографічних посилань:

1. Ломачинська І.А., Мумладзе А.О. Вплив технологічних змін на трансформацію фінансових систем. *Право, економіка та управління: генезис,*

сучасний стан та перспективи розвитку: матер. міжнар. наук.-практ. конф., ОНУ імені І.І. Мечникова. Одеса : Фенікс, 2018. С. 49–54.

2. Офіційний сайт ПАТ «Київстар»: новини та акції. URL: https://kyivstar.ua/uk/mm/news-and-promotions/kyyivstar-otrymav-nagorodu-leaders-fintech-digital-banking-2021 (дата звернення: 21.12.2021).

СЕКЦІЯ: Міжнародні відносини, права людини та політичні науки

УДК 614.39

ЛЕНЧУК Анастасія Сергіївна,

студентка 2 курсу факультету управління та економіки,

спеціальність «Публічне управління та адміністрування»

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

м. Хмельницький, Україна

ОСОБЛИВОСТІ COVID-СЕРТИФІКАЦІЇ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день тема про пандемію COVID та про її мутації надзвичайно актуальна, а особливо про вакцинацію від вірусу. Оскільки наразі до кінця вірус не вивчений, а відповідно належної протидії не розроблено.

Через те, що вивчення теми перебуває ще в процесі, то виникає безліч проблем, серед основним ми хочемо виділити такі:

1. Підробка COVID-сертифікатів.

2. Корупція

3. Помилки при генеруванні COVID-сертифікату.

Пропонуємо розглянути кожну окремо. І розпочнемо із підробки. На сьогодні таке явище зустрічається досить часто. Щоб протидіяти такій проблемі запровадили штраф за підроблений сертифікат у розмірі 170 тисяч гривень, про це зазначили на офіційному сайті МОЗ [2]. Таке правопорушення відноситься до статті 358 Кримінального кодексу України [3].

А ще ми вважаємо, що протидією підробкам виступає додаток Дія. Остільки Михайло Федоров заявив, що без Дії кожен другий COVID-сертифікат в Україні був би фальшивим [1].

Що ж стосується хабарництва, то очевидним буде, що воно випливає із першої зазначеної трудності, а саме підробки сертифікатів. Такий виклик полягає в тому, що недобросовісні особи стараються збагатитись здійснюючи неправомірні дії, які стосуються корупції. У такій ситуації бере участь дві сторони, обоє з яких здійснюють порушення. Перша сторона, це особи, які пропонують послугу покупки фальшивого сертифікату. А друга сторона, це безпосередньо особи, які купують цю послугу, тобто виступають покупцями. Як першу, так у другу сторону, у разі їх викритті чекає відповідальність, яка передбачена законодавством.

Сумно зазначати, проте варто відмітити, що показники підробки і корупції тільки зростають. На нашу думку, це свідчить про те, що здійснюється неналежний контроль за такими порушеннями.

Перейдемо до наступного виклику, це труднощі, які виникають при генеруванні COVID-сертифікату. У такій ситуації вирішення розподіляють за різними питаннями і кожному надається індивідуальний алгоритм дій.

Наприклад, якщо Ви отримали статус «Не має даних про вас» після запиту на створення документа, то пропонується декілька варіантів вирішення, одним з яких є: якщо ви робили запит через мобільний застосунок Дія, спробуйте повторити його через портал Дія (diia.gov.ua), використовуючи свій електронний підпис для входу [5].

Або ж якщо Ви отримали статус: «Номер партії вакцини помилковий», то пропонується звернутися до лікаря, який провів щеплення і вніс медичний запис про вакцинацію до електронної системи охорони здоров’я, із запитом – позначити внесене, як помилкове, і додати дані повторно, без помилки [5].

Що ж до цифрової грамотності, то, за даними Міністерства цифрової трансформації України, 53 % населення України мають такі навички на рівні нижче базового [8]. Це свідчить про те, що надзвичайно важливим є процес забезпечення громадян пунктами допомоги в усіх містах, а особливо у селищах, оскільки там ще більше осіб, які абсолютно не компетентні у такій сфері. Ми вважаємо, що такий великий відсоток населення необізнаний в такому напрямі,

а також випадки, коли відсутня можливість мати відповідні пристрої для доступу, для проведення необхідних дій, вказує на те, що держава повинна запровадити відповідні програми та благодійні заходи, щоб допомогти населенню по максимуму зрозуміти весь процес отримання сертифікатів або ж надати громадянам можливість задати питання, яке не розуміє особа. Для такої допомоги можуть бути проведені семінари чи вебінари, як в електронному варіанті, так і наживо. Ну і звичайно відкривати пункти допомоги.

На сьогодні у Києві Міністерство цифрової трансформації ввело в дію пункти Команди підтримки Дії. Там буде надаватись допомога в отриманні COVID-сертифікатів. Наразі наявні пункти у Міжнародному виставковому центрі та в River Mall. А також пункти допомоги з отримання ковід-сертифікатів з’явилися на Хмельниччині. Про це Суспільному розповіла уповноважена особа за розвиток цифрової трансформації Хмельницької обласної державної адміністрації Дарія Арбітман. За її словами, наразі такі пункти працюють у приміщенні Кам’янець-Подільської міської ради та у центрі надання адміністративних послуг Чемеровецької селищної ради [7].

Наразі у ЦНАПі Кам'янця-Подільського працює 18 адміністраторів, які надають 278 послуг, розповідає начальниця управління надання адміністративних послуг Кам'янець-Подільської міської ради Ірина Остафійчук. Додає: наразі для генерування ковід-сертифікатів призначена одна відповідальна особа, за необхідності будуть підключати до роботи волонтерів.

Бачимо, що на офіційних сайтах, а відтепер і офлайн подається допомога людям у разі виникнення неполадок в отриманні COVID-сертифікату. Це відображає так звану взаємодію між громадянами та владою та забезпечує проінформованість населення. Також воно (інформування) здійснюється через телеканали, де подається статистична інформація про загальну статистику захворюваності, та окремі новини, які пов’язані із пандемією, сюди ж входить і інформація про здійснення неправомірної поведінки (наприклад, як вже зазначалось, підробка COVID-сертифікатів).

На нашу думку, доцільним буде відмітити, що 19 серпня 2021 року Європейська Комісія фіналізувала процес взаємного визнання цифрових COVID-сертифікатів України та Європейського Союзу, за допомогою ухвалення Рішення про їхню технічну сумісність [4].

Станом на ранок 3 грудня понад 37,2% дорослого населення України пройшли повний курс вакцинації проти ковіду. 43,8% дорослого населення України отримали принаймні одне щеплення проти Covid-19 [6].

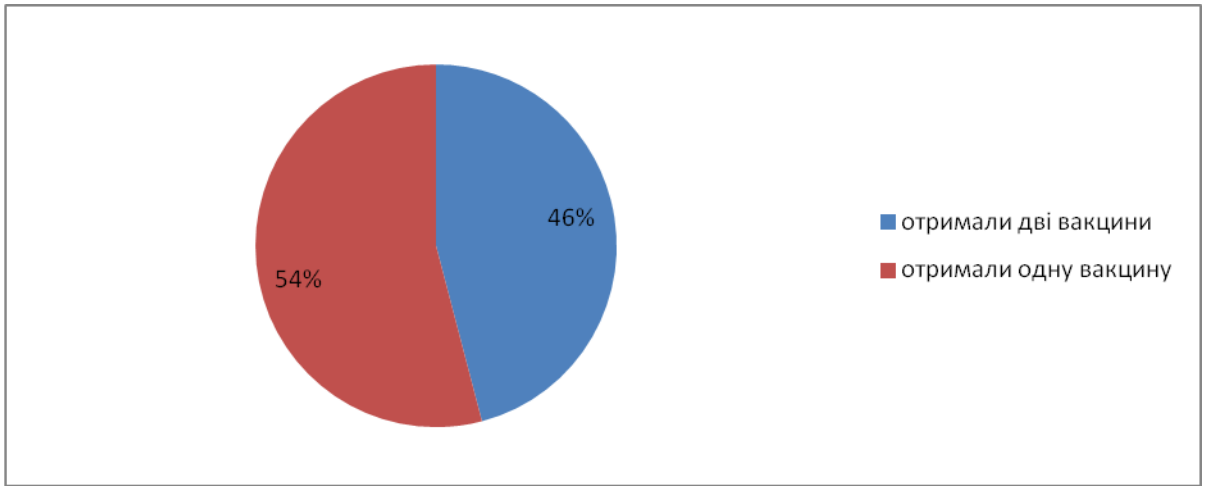

Діаграма 1 – Статистика вакцинованого дорослого населення України [6]

Також хочемо висвітлити статистику, яка відображатиме рейтинг міст щодо кількості осіб, які вже зробили вакцину двома дозами. З найбільшою кількістю таких осіб, станом на ранок 2 грудня, перше місце посідає м. Київ (1 534 242 осіб), друге місце отримує Дніпропетровська область (1 085 077 осіб) і третє місце посідає Харківська область (748 784 осіб). Що ж стосується найменшої кількості вакцинованих двома дозами, то перше місце займає Луганська область (210 482 осіб), друге місце посідає Чернівецька область (213424 осіб) і третє місце отримує Закарпатська область (223 234 осіб) [6].

Отже, оскільки процес вивчення вірусу ще не закінчився, то виникають певні труднощі. Якщо розглядати підробку COVID-сертифікатів, то, ми вважаємо, що статистика стане в рази кращою, коли всі подробиці про вірус стануть відомими, адже наразі вакцинуватися можна абсолютно безкоштовно і такий фактор на це не має впливу. Тобто, на нашу думку, частина населення не

вакцинується, а підроблює сертифікати, через те, що не хоче наражати себе на небезпеку, оскільки 100%-відсоткової інформації, щодо вірусу їм надати не можуть. Що ж стосується труднощів отримання сертифікатів після вакцинації, то помічаємо, що влада над цим працює, оскільки офіційні сайти онлайн (а також, це починає запроваджуватись і офлайн) намагаються максимально допомогти населенню у разі потреби. Також звідси випливає і взаємодія громадськості та влади, яка також полягає в тому, що вона (влада) надає інформацію, як у разі виникнення труднощів, так і загалом про статистику пандемії, що допомагає населенню краще розуміти ситуацію, яка складається.

Список бібліографічних посилань:

1. Михайло Федоров: Без Дії кожен другий COVID-сертифікат в Україні був би підробленим. *Міністерство та Комітет цифрової трансформації України*: веб-сайт. URL: https://thedigital.gov.ua/news/mikhaylo-fedorov-bez-dii-kozhen-drugiy-covid-sertifikat-v-ukraini-buv-bi-pidroblenim (дата звернення: 15.12.2021).

2. МОЗ, Мінцифра та Кіберпол протидіють поширенню підроблених COVID-сертифікатів. *Міністерство охорони здоров'я України*: веб-сайт. URL: https://moz.gov.ua/article/news/moz-mincifra-ta-kiberpol-protidijut-poshirennju-pidroblenih-covid-sertifikativ (дата звернення: 17.12.2021).

3. Кримінальний кодекс України: від 05.04.2001 року. № 25-26. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text (дата звернення: 18.12.2021).

4. Європейський Союз визнав українські COVID-сертифікати. *Міністерство закордонних справ України*URL: https://mfa.gov.ua/news/yevropejskij-soyuz-oficijno-viznav-ukrayinski-covid-sertifikati (дата звернення: 20.12.2021).

5. У МОЗ розповили, що робити у випадку помилки при генерації COVID-сертифіката через додаток Дія. *Бухгалтерія для бюджету ОМС*: веб-сайт. URL: https://www.budgetnyk.com.ua/news/9541-u-moz-rozpovili-shcho-robiti-u-vipadku-pomilki-pri-generats-covid-sertifkata-cherez-dodatok (дата звернення: 15.12.2021).

6. 37% українців. Статистика вакцинації проти Covid-19 в Україні та актуальні дані. *Офіційний сайт телеканалу НТА (Незалежне телевізійне агенство):* веб-сайт. URL: https://www.nta.ua/osoblyvosti-vakczynacziyi-proty-covid-19-v-ukrayini-aktualni-dani/ (дата звернення: 15.12.2021).

7. Пункти допомоги з отримання ковід-сертифікатів з'явилися на Хмельниччині. *Суспільне. Новини:* веб-сайт. URL: https://suspilne.media/180347-punkti-dopomogi-z-otrimanna-kovid-sertifikativ-zavilisa-na-hmelniccini/ (дата звернення: 17.12.2021).

8. Цифрова грамотність населення України. *Міністерство цифрової трансформації України*: веб-сайт. URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/0/585-cifrova_gramotnist_naselenna_ukraini_2019_compressed.pdf (дата звернення: 18.12.2021).

СЕКЦІЯ: Міжнародні відносини, права людини та політичні науки

УДК 327

МУЛЯРСЬКА Мар'яна Романівна,

Студентка 3 курсу

Львівський національний університет

ім. Івана Франка

м. Львів,Україна

УКРАЇНСЬКО-СЕРБСЬКІ ВІДНОСИНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Пріоритетним стратегічним напрямком зовнішньої політики України є розвиток двосторонніх відносин. Після здобуття незалежності Україна встановила дипломатичні відносини з багатьма державами, включаючи й Сербію.

Важливість та необхідність дослідження відносин між Україною та Сербією зумовлені присутністю значного впливу Росії та проросійських сил в цій державі. Актуальність дослідження проблеми проявляється у підвищеному інтересі України до Сербії з метою протидії російській агресії, вивченні

активних заходів Російської Федерації із дестабілізації ситуації в субрегіоні, а також руху Сербії до членства в ЄС.

Взаємовідносини України та Сербії є по балканськи складними та неоднозначними. Навіть на нібито просте запитання, дружніми чи ні є українсько-сербські політичні відносини в поточний момент, немає точної відповіді. Чинник Російської Федерації відіграє важливу роль у формуванні та веденні зовнішньої політики Сербії, зокрема цей вплив прослідковується і у відносинах між Україною та Сербією. Тож відносини у сфері політики між цими двома державами варто досліджувати з урахуванням цього чинника.

Основні непорозуміння та проблемні питання виникають в сфері політичних відносин і найбільше стосуються агресії Російської Федерації та незаконно анексованого Кримського півострову. Сербія – одна із небагатьох країн світу, яка не ввела санкції проти Росії і чиї громадяни безпосередньо брали участь у війні на Донбасі [1]. У сфері дипломатичних відносин у 2017р. також виникли непорозуміння, коли Сербське МЗС розкритикувало українського посла. Але незважаючи на такі недружні до України кроки, президент Петро Порошенко намагався покращити взаємовідносини між державами, і підтвердженням цього є його візит в Сербію у 2018р.

Щодо торгівельно-економічних відносин, то Україна входить в двадцятку найбільших торгівельних партнерів Сербії, а Сербія, в свою чергу є перспективним торгово-економічним партнером України на Балканах і займає важливе місце за обсягом ринку збуту українських товарів. В період з 2014р. по 2021р. торгівля між державами щороку зростала, хоч і повільно. Тільки у 2020р. можна було спостерігати сповільненість торгівельних відносин у зв’язку з пандемією [2].

Активна співпраця відбувається у сфері інвестицій. Між країнами відбуваються взаємини на рівні Міжнародних інвестиційних форумів та бізнес форумів.

Як галузь економіки розвивається і співпраця у туристичній сфері. Сербія та Україна розвивають туристичні обміни, прикладають зусиль для

налагодженню контактів між органами виконавчої влади у сфері туризму, туристичними операторами, іншими підприємствами та організаціями, які займаються туристичною діяльністю [3].

Щодо сфери культури, то протягом останніх років спостерігається розширення співпраці у культурній, освітній та науковій сфері двосторонніх відносин. Це зумовлено тим, що історія і культура України і Сербії тісно перепліталася ще з давніх часів.

Україна та Сербія сприяють організації та проведенню свят, конкурсів, фестивалів, культурно-громадських комплексних заходів як в Україні так і в Сербії. Сторони сприяють всебічному співробітництву в обміні викладачами, студентами, учнями. Також реалізуються багато проектів за участю обох держав. Вагомими були проекти спрямовані на розширення кількості книг сербською мовою про Україну [4].

Таким чином, можна ствердити, що двосторонні відносини між Україною та Сербією є складними та неоднозначними. З одного боку держави намагаються поглиблювати економічну та культурну співпрацю, а з іншого – існує досить багато непорозумінь у сфері політики.

Список бібліографічних посилань:

1. Between a Rock and a Hard Place: Serbia, Russia, and the Effects of the Ukraine Crisis. *Global Observatory*: веб-сайт. URL: https://theglobalobservatory.org/2014/06/serbia-russia-and-effects-of-ukraine-crisis/ (дата звернення: 26.12.2021).

2.Герасимчук В.Г. Країни Балканського регіону в структурі зовнішньої торгівлі України. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут».* 2017. № 14. URL: http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/108747/103693 (дата звернення: 26.12.2021).

3. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Сербія про співробітництво у сфері туризму / Угода Кабінету Міністрів України; Сербія; Міжнародний документ від 06.06.2013. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/893_002-13#Text (дата звернення: 26.12.2021).

4. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Сербією. *Посольство України в Республіці Сербія:* веб-сайт. URL: https://serbia.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/539-kulyturno-gumanitarne-spivrobitnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-serbijeju (дата звернення: 26.12.2021).

Секція: Юриспруденція

УДК 343

НІКІФОРОВА Тетяна Іванівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права та процесу
Хмельницького університету управління та права
імені Леоніда Юзькова
ORCID https://orcid.org/0000-0002-9769-973X
м. Хмельницький, Україна

РОЗШИРЕННЯ СФЕРИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОБАЦІЙНИХ ПРОГРАМ

Згідно п.7 ст. 2 Закону України «Про пробацію», пробаційна програма – це програма, що призначається за рішенням суду особі, звільненій від відбування покарання з випробуванням…[1]. Тобто коло осіб, які можуть бути направлені для проходження пробаційної програми дуже вузьке. Проте, як свідчить практика, виникла необхідність розширення кола осіб, щодо яких можуть бути застосовані відповідні програми.

По-перше, такий висновок можна зробити зі змісту ст. 91-1 КК, в якій передбачено, що обмежувальний захід у вигляді направлення для проходження пробаційної програми може бути призначено особі, яка вчинила домашнє насильство, одночасно з призначенням покарання, не пов’язаного з позбавленням волі, або звільненням з підстав, передбачених цим Кодексом, від кримінальної відповідальності чи покарання. Так, Вироком Лисянського

районного суду Черкаської області від 03.11.2020 року було визнано ОСОБА_1 винним у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 КК України, призначено йому покарання у виді громадських робіт строком 180 годин, застосовано обмежувальні заходи, передбачені п. 5 ч. 1 ст. 91-1 КК, а саме проходження програми для кривдників та пробаційної програми протягом двох місяців. Представник відповідного органу пробації звернувся до суду з заявою про вирішення питань, пов'язаних з виконанням вироку. У заяві зазначалося, що оскільки пробаційні програми можуть бути застосовані виключно до осіб, звільнених від відбування покарання з відбуванням, то виконання вироку в цій частині є неможливим. Проте суд відмовив у задоволенні цієї заяви, аргументуючи це тим, що можливість пройти пробаційну програму в КК передбачено різними статтями, зокрема ст. 76 та ст. 91-1, в яких вони мають різну правову природу [2]. З точки зору теорії це дійсно так. Але на практиці відсутній механізм реалізації пробаційних програм щодо осіб, засуджених до реального виконання покарання.

По-друге, контроль за виконанням покарань, не пов'язаних з позбавленням волі покладено на органи пробації. Діяльність органів пробації у цій сфері пов'язана із здійсненням соціально-виховної роботи з засудженими, яка полягає у виявленні криміногенних потреб та шляхів їх вирішення. Виявлення криміногенних потреб здійснюється через оцінку динамічних факторів ризику, якими серед іншого є контроль над поведінкою та мисленням, психічний стан, вживання алкоголю, наркотиків[3]. Адже відомо, що кримінальні проступки та нетяжкі злочини, наприклад крадіжки, грабежі, хуліганства, за які призначаються покарання, не пов'язані з позбавленням волі часто вчиняють алко- та наркозалежні, соціально неадаптовані та особи з нетяжкими психічними розладами. У подоланні криміногенних потреб, викликаних вказаними факторами важливе значення має психологічна складова соціально-виховної роботи. Складнощі у здійсненні цієї роботи пов'язані з відсутністю психологічної освіти в персоналу органів пробації та нестачею штатних психологів. Вирішення цієї проблеми можливе через залучення до

здійснення соціально-виховної роботи представників органів державної влади і місцевого самоврядування, релігійних та громадських організацій, волонтерів пробації. У нагоді можуть також стати пробаційні програми. Такі програми як «Попередження вживання психоактивних речовин», «Зміна прокримінального мислення», «Формування життєвих навичок» містять в собі набір психологічних інструментів, здатних викликати в осіб із певними залежностями, порушеними соціальними зв'язками чи стійким прокримінальним мисленням готовність до змін. Частина персоналу органів пробації проходять навчання щодо реалізації пробаційних програм, тобто мають необхідну підготовку для реалізації психологічної складової соціально-виховної роботи.

Отже розширення сфери дії пробаційних програм матиме позитивний результат. Для досягнення цього необхідно внести зміни до законодавства і головне до нормативного визначення пробаційної програми. Для того, щоб не обмежувати коло осіб, до яких можуть застосовуватися пробаційні програми та створити можливість внесення змін до інших нормативно-правових актів щодо розширення сфери застосування пробаційних програм, у визначенні пробаційної програми слід виключити слова «особі, звільненій від відбування покарання з випробуванням».

Список бібліографічних посилань:

1. Про пробацію : Закон України від 05.02.2015 р. № 160–VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text (дата звернення: 10.12.2021).

2. Вирок Борзнянського районного суд Чернігівської області від 26 квітня 2021 року. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : https://reyestr.court.gov.ua/Review/96565566 (дата звернення: 11.12.2021).

3. Про затвердження Порядку здійснення нагляду та проведення соціально-виховної роботи із засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі: наказ Міністерства юстиції України від 29.01.2019 № 272/5.

Верховна Рада України. Законодавство України. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0120-19#Text (дата звернення: 13.12.2021).

СЕКЦІЯ: Економіка та організація інноваційної діяльності

УДК 336.63

ОЛЬХОВЕЦЬ Софія Максимівна,
здобувач першого року навчання
спеціальності 072 «Фінанси, банківська та страхування»
РОГАНОВА Ганна Олександрівна,
доцент, кандидат економічних наук
доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування
Національний Авіаційний Університет
м. Київ, Україна

ІНВЕСТУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ В АКЦІЇ ІНОЗЕМНИХ КОМПАНІЙ

Заощадження домогосподарств є необхідним фактором підвищення інвестиційного діяльності країни. Перетворення заощаджень домогосподарств на інвестиції відбувається шляхом вкладення коштів в банківські депозити, іноземну валюту, цінні метали, державні та корпоративні цінні папери, страхові поліси та пенсійні контракти, сертифікати інвестиційних фондів, IPO, криптовалюту [1]. З 2017 року у українців з’явилося більше фінансових можливостей для інвестування в своїй країні. Національна комісія з цінних паперів і фондового ринку (НКЦПФР) на законодавчому рівні (рішення НКЦПФР від 07.12.2017 N 871) дозволила українцям торгувати цінними паперами іноземних компаній. Раніше можливості легально купувати акції або облігації топових світових компаній, таких як Microsoft, Apple або Alphabet, не було. Але ці папери на порядок цікавіше для інвестування, ніж папери вітчизняного бізнесу [2, с. 186]. Тож розглянемо варіанти інвестування фінансових ресурсів домогосподарств в акції іноземних компаній (табл. 1) різних видів діяльності (рис. 1). 7 із запропонованих на рис. 1 акцій торгуються

на біржі NASDAQ; тільки акцій компанії Exxon Mobil Corp пропонуються на біржі NYSE [3].

Таблиця 1 – Характеристика відібраних акцій компаній

Акції компанії	**Invesco QQQ Trust**	**Ultra Beauty Inc**	**Apple**	**Biolase Inc**	**Marvell Technology**	**Exxon Mobil Corp**	**Tesla Motors Inc**	**Longeveron Inc**
Дата створення компанії	1999	1990	1976	1984	1995	1999	2003	2014
Тікер	QQQ	ULTA	AAPL	BIOL	MRVL	XOM	TSLA	LGVN
Кількість акцій, млн. шт.	49,7	54	16 000	153	843	4	1000	19
Капіталізація, млн. дол. США	154 000	22	2900 000	61	73	261 000	970 000	349
Ціна акції, $ (01.12.2021)	302,78	279,53	122,72	0,30	46,64	38,50	703,02	11,71
Ціна акції, $ (01.06.2021)	305,37	336,79	124,28	0,73	47,75	60,46	598,26	6,77
Ціна акції, $ (01.12.2021)	387,25	370,02	164,77	0,41	71,60	59,79	1146,96	20,43
Доходність за пів року	0,86%	20,48%	1,27%	145,08%	2,38%	57,04%	-14,9%	-42,19%
Доходність за рік	27,90%	32,37%	34,26%	39,76%	53,52%	55,30%	63,15%	74,47%

Джерело: розраховано авторами за даними [3]

Найбільшу кількість акцій було емітовано компанією Apple у розмірі 16 000 млн. шт.; ця ж компанія має і найвищу ринкову капіталізацію – 2900 млрд. дол. США. Станом на 01.12.2021 р. найбільша ринкова вартість акції спостерігається у компанії Tesla Motors Inc – 1146,96 дол США; у річному вимірі доходність цих акцій посідає друге місце із значенням 63,15% річних (рис. 2).

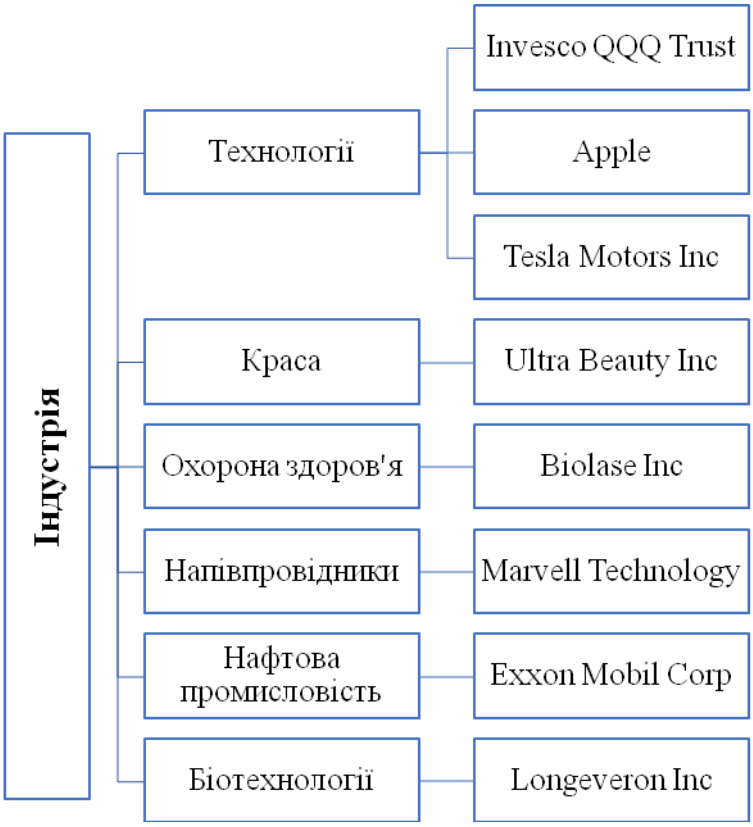

Рисунок 1 – Індустрія діяльності іноземних акціонерних компаній

Джерело: побудовано авторами за даними [3]

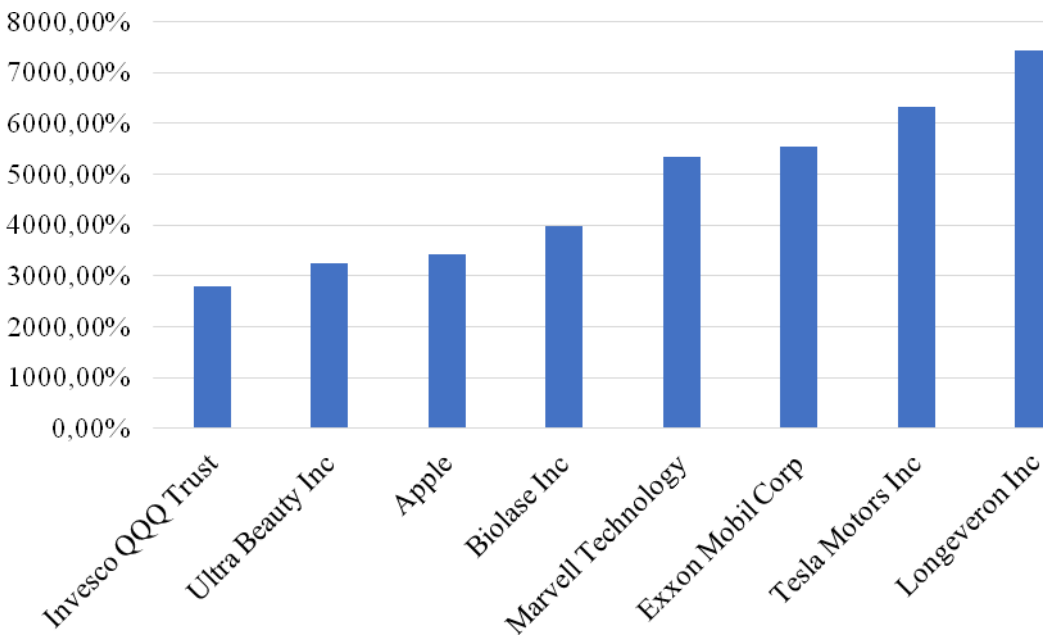

Рисунок 2 – Доходність акцій досліджуваних компаній

(з 01.12.2020 по 01.12.2021) за рік (у %)

Джерело: побудовано авторами за даними [3]

Порівнюючи доходність компаній за півроку (з 01.06.2021 р. по 01.12.2021 р.) констатуємо що найбільш привабливими була акції компанії Biolase Inc з показником 145,08 %. Збитковість за цей же час принесли акції двох компаній: Tesla Motors Inc -14,9 % та Longeveron Inc -42,19 %.

Волатильність ринкових цін створює надмірні ризики втрати вкладеного капіталу – це спостерігається в змінах доходностей акцій за різні проміжки часу. В цілому, порівнюючи дохідність компаній за півроку та за рік можна стверджувати про доцільність інвестування в акції іноземних компаній на термін, що перевищує один рік.

Список бібліографічних посилань:

1. Булавинець В. М. Особливості заощаджувальної поведінки домогосподарств в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. DOI: 10.32702/2307-2105-2018.12.111.

2. Осипов В. І., Крусір Т. О., Сучасний стан фондового ринку України. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2019. Том 18. Вип. 1 (41). С. 184-191. DOI: 10.18524/2413-9998/2019.1(41).173803.

3. Markets. *Yahoo! Finance*: веб-сайт. URL: https://finance.yahoo.com (дата звернення: 20.12.2021).

СЕКЦІЯ: Технічні та фізико-математичні науки

УДК 378

ОЧЕРЕТЯНИЙ Андрій Дмитрович,
студент 6-го курсу
Київський національний економічний університет
ім. Вадима Гетьмана
РАМАЗАНОВ Султан Курбанович,
професор кафедри інформаційних систем в економіці
Київський національний економічний університет
ім. Вадима Гетьмана
МАКАРЕНКО Марина Борисівна,
доцент кафедри інформаційних систем в економіці
Київський національний економічний університет
ім. Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ МАШИННОГО НАВЧАННЯ В УПРАВЛІННІ ЛОГІСТИЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ

У системах різних типів все частіше використовуються методи машинного навчання (далі – МН). Сфера логістики не є нерозглянутою зі сторони машинним навчанням і штучним інтелектом. Стає важливим зрозуміти, на якому рівні перебувають дослідження щодо МН в цій галузі. Отже, ця робота систематично розглядає машинне навчання у сферах застосування логістики. У статті досліджуються основні проблеми, викладені в літературі з предметної області, і представлені методи машинного навчання, які на сьогоднішній день використовуються для вирішення цих питань.

У статті описані деякі з найбільш значущих проблем у сфері логістики з техніками машинного навчання, за допомогою яких можна вирішити ці питання.

Завдання цієї роботи це провести аналіз використання новітніх технологій з використанням МН в сфері логістики, щоб сконцентрувати досвід закордонних дослідників для подальшого використання його в Україні.

На сучасну промисловість сильно впливають тенденції глобалізації та зростання динаміки життєвого циклу продукції. Для вхідної логістики на лінію збірки необхідно доставляти значні об'єми деталей від різних постачальників і місць. Планування цих вхідних логістичних процесів залежить від часто змінюваної інформації щодо розробки продукту, планування конвеєрної лінії та закупівель. В даний час багато часу витрачається на збір інформації під час планування, а наявні знання з попередніх процесів планування майже не використовуються для майбутнього планування. Тому в статті Діно Кнола [1, с. 146] представлено підхід до прогнозного планування вхідної логістики. Використовуючи машинне навчання, дослідники вважають, що можна отримати загальні знання про логістичні процеси та використати їх для прогнозування майбутніх сценаріїв вхідної логістики.

У роботі представлено підхід до прогнозування майбутніх процесів вхідної логістики. Основною метою є підтримка планування вхідної логістики за допомогою МН. Ідея МН полягає в тому, щоб отримати знання під час навчання, які можна трансформувати в майбутні завдання планування вхідної логістики. Підхід поділяється на наступні етапи: (1) початкове налаштування логістичної онтології та моделі системи та (2) планування та прогнозування майбутніх логістичних процесів. Ця техніка інтегрує обидві концепції вищезгаданих етапів та представляє структуру, як заявлені цілі можуть бути досягнуті. Тим не менш, для впровадження цього підходу необхідне подальше дослідження. Хоча цей підхід ще не реалізовано, необхідно виконати кілька кроків: (1) створення онтології логістики шляхом визначення відповідної інформації та взаємозв'язків, (2) моделювання системи шляхом аналізу завдань, (3) оцінка та класифікація можливостей впровадження моделей машинного навчання. для цих визначених завдань планування, (4) визначення алгоритмів для моделей МН і (5) оцінка цієї моделі системи з даними.

У статті Мохамеда Альнахала [2] досліджується проблема прогнозування ланцюга поставок на замовлення на основі реальних даних, мета якого полягає в тому, щоб передбачити, чи буде певне замовлення доставлено до центру консолідації протягом наступного тижня доставки чи ні. Час виконання зазвичай тривалий, і тому точне прогнозування на основі малої інформації є дуже складним. Прогнозування проводилося в кілька етапів. Достатній рівень точності був отриманий після застосування середньозваженої, лінійної регресії та логістичної регресії (93 % для логістичної регресії). Незалежними змінними є такі фактори, як розмір попиту за останні кілька тижнів, кількість незадоволених замовлень до прогнозованого замовлення та період, протягом якого замовлення було відкрито. Особи, які приймають рішення, повинні розглянути переваги та недоліки тимчасової консолідації та використовувати її лише після ретельного розгляду інших видів витрат та ефекту збільшення часу виконання. У цій роботі вперше виконано поєднання процесу прогнозування з часовою консолідацією. Майбутні дослідження можуть зосередитися на порівнянні прогнозів, зроблених компаніями-постачальниками та проектною логістикою (англ. third-party logistics, далі – 3PL). У цьому дослідженні є деякі обмеження. Наприклад, час виконання вважається довгим і зазвичай займає кілька тижнів. Крім того, якщо точні дані про терміни доставки надають постачальники, то немає необхідності в прогнозуванні з боку 3PL. Постачальники зазвичай мають більше інформації, а отже, можуть надавати кращі прогнози. Якщо витрати на утримання запасів високі, а транспортні витрати низькі, то тимчасова консолідація може бути не привабливою.

Прогнозування термінів доставки відіграє важливу роль в управлінні очікуваннями клієнтів і покращенні задоволеності клієнтів онлайн-роздрібних продавців. Незважаючи на практичне значення, відповідні дослідження досить обмежені. Автори в статті Нушина Саларі [3] вважають себе першими, хто розробили техніку розробки бази даних, керованої даними, щоб генерувати розподільні прогнози часу доставки в режимі реального часу та вирішувати обіцяний час доставки для нових замовлень клієнтів. Їх модель прогнозування

базується на передових підходах машинного навчання, які можуть ефективно фіксувати складний зв'язок між часом доставки та прогнозами, що змінюються в часі. Зокрема, вони адаптували дерево регресії та квантильні регресійні ліси (англ. Quantile Regression Forests, далі – QRF) для оцінки непараметричних умовних розподілів. Було запозичено ідею з літератури про операції з обслуговуванням побудови передбачення довжини черги шляхом відстеження кількості замовлень, що чекають/відправлені з розподільчого центру, які, як показано, мають вирішальне значення для прогнозування продуктивності.

Розглядаючи перспективну проблему часу доставки як завдання класифікації, було запропоновано прийнятне правило прийняття рішень, яке перетворює прогнози розподілу на обіцяні дні доставки. Правило прийняття рішення враховує різні витрати на неправильну класифікацію, пов'язані з пізніми та ранніми поставками, і може встановлювати обіцяний час доставки ефективним способом. Було протестовано фреймворк на вичерпному наборі даних від китайської компанія з електронної комерції JD.com. На основі як кількісних, так і візуальних оцінок QRF забезпечує чудову ефективність прогнозування. У порівнянні з обіцяним часом, наданим JD.com, розроблена структура може зменшити вартість помилкової класифікації та підвищити надійність обіцяного часу доставки.

У статті Жихеда Хіарі [4] було продемонстровано важливість часу в дорозі, тобто прогнозування часу доставки для поштових послуг. Було досліджено кілька методів машинного навчання, які дозволяють передбачити час доставки, проводячи великі експерименти та розглядаючи багато сценаріїв.

Результати підтверджують потенціал прогнозування часу в дорозі для поштових послуг. Детальні результати показують, що прогнозування затримки або тривалості поїздки може допомогти пом'якшити великі затримки в доставці, наприклад. затримки, що перевищують 5 годин, шляхом забезпечення похибок, які не перевищують однієї години з точки зору середньої абсолютної похибки та 3 години за середньоквадратичною похибкою. Зауважимо, що прогнозування затримки може призвести до відносно низьких помилок і навіть

перенавчання з невеликою частотою, наприклад щомісяця, може давати низький рівень помилок і може бути достатнім для покращення роботи та інформації про клієнтів. Крім того, використання світлового градієнта, програмного забезпечення для посилення градієнта Catboost і підвищення градієнта гістограми гарантує низький час роботи без шкоди для точності, таким чином спрощуючи розгортання та зручність використання.

У статті Ніколаоса Сервоса [5] було спрогнозовано час у дорозі мультимодальних перевезень за допомогою алгоритмів машинного навчання ExtraTrees, AdaBoost і регресії опорних векторів (англ. Support Vector Regression, далі - SVR). Серед трьох застосовуваних алгоритмів машинного навчання SVR досяг найкращої продуктивності в оцінці часу в дорозі. Залежно від експерименту, похибка прогнозу досягає до 17 год за час транспортування до 30 днів. Крім того, виявилось, що основні функції, безпосередньо отримані з даних відстеження, без додавання додаткової інформації про країну чи державні свята, вже забезпечують хороший прогноз. Інші області даних значно не покращують результати. Враховуючи малу кількість перевезень та складність досліджуваного ланцюга поставок, вважається, що результати оцінки є цілком задовільними. Модель SVR також перевершує підходи, засновані на середніх показниках.

На нашу думку, техніки використання МН, описані у вибраних статтях, піднімуть сферу логістики на новий рівень та відкриють нові перспективи розвитку логістичної сфери. Нами вважається, що використані в роботі методики допоможуть покращити сферу управління логістичними процесами підприємств в Україні.

У цій статті було з’ясовано основні проблеми, з якими стикаються спеціалісти в галузі логістики. А також було проведено огляд наукової літератури, щоб з’ясувати останні досягнення в галузі логістики.

Було сконцентровано різні техніки та підходи, а також досвід іноземних дослідників для використання МН в сфері логістики в Україні.

Оскільки зі збільшенням генерації даних методи машинного навчання виходять на передній план вирішення проблем, цей огляд літератури щодо методів машинного навчання є досить актуальним та важливим для заінтересованих осіб.

Список бібліографічних посилань:

1. Dino Knoll, Marco Prüglmeier, Gunther Reinhart (2016). Predicting Future Inbound Logistics Processes Using Machine Learning. *Procedia CIRP*. Volume 52. 145-150.

2. Alnahhal, M.; Ahrens, D.; Salah, B. (2021, Жовтень). Dynamic Lead-Time Forecasting Using Machine Learning in a Make-to-Order Supply Chain. *Appl. Sci. 2021*, 11, 10105-10120.

3. Salari, Nooshin and Liu, Sheng and Shen, Zuo-Jun Max (2020, Вересень). Real-Time Delivery Time Forecasting and Promising in Online Retailing: When Will Your Package Arrive?

4. Jihed Khiari, Cristina Olaverri-Monreal (2020, Вересень). Boosting Algorithms for Delivery Time Prediction in Transportation Logistics. arXiv e-prints.

5. Nikolaos Servos, Xiaodi Liu, Michael Teucke та Michael Freitag (2019, Листопад). Travel Time Prediction in a Multimodal Freight Transport Relation Using Machine Learning Algorithms. *Logistics 202*. 4. 1.

СЕКЦІЯ: Юриспруденція

УДК 347.963 (477)

ПЕТРУНОВСЬКА Олександра Ігорівна,
студентка 4 групи 1 курсу магістратури
Інституту прокуратури та кримінальної
юстиції Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого
***Науковий керівник: Яковлєва Галина Олександрівна**,*
докторка юридичних наук, професорка,
доцентка кафедри трудового права
м. Харків, Україна

ТАЄМНА ПЕРЕВІРКА ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРОКУРОРІВ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ

Відповідно до Засад державної антикорупційної політики в Україні одним із пріоритетів для українського суспільства на сучасному етапі розвитку держави визначено розв'язання проблеми корупції. Як спосіб запобігання корупції вказано, зокрема, створення доброчесної публічної служби [1]. У зв'язку з цим прийнятий у 2015 році Закон України «Про прокуратуру», закріпив новий обов'язок для прокурорів, а саме, ч. 5 ст. 19 Закону встановлює, що прокурор зобов'язаний щорічно проходити таємну перевірку доброчесності [2].

Оскільки доброчесність є одним із ключових принципів діяльності прокурорів, існує необхідність вивчення питання ефективності механізму таємної перевірки доброчесності прокурорів, передбаченого чинними наказами Генерального прокурора України.

Завданнями таємної перевірки доброчесності прокурорів є контроль над поведінкою прокурорів, відповідність такої поведінки критеріям моралі, чесності, непідкупності, відповідність рівня життя отриманим доходам, дотримання присяги і правил прокурорської етики [3].

Відповідно до наказу Генерального прокурора України «Про затвердження Порядку проведення таємної перевірки доброчесності прокурорів в органах прокуратури України», таємна перевірка прокурорів на доброчесність включає в себе: 1) щорічне подання прокурорами особисто заповненої анкети доброчесності; 2) проведення службового розслідування (якщо відомості, зазначені прокурором в анкеті, є недостовірними) [4].

Таємна перевірка доброчесності полягає у розміщенні анкет прокурорів на офіційному веб-сайті Офісу Генерального прокурора. Прокурор є таким, що пройшов перевірку, якщо протягом року Генеральною інспекцією не виявлено інформації про недостовірність підписаних прокурором в анкеті тверджень. У разі одержання Генеральною інспекцією інформації про недостовірність відповідних тверджень – призначається службове розслідування. Службовим розслідуванням встановлюється факт недоброчесності прокурора з подальшим притягненням його до дисциплінарної відповідальності або навпаки, факт недоброчесності не підтверджується і прокурор вважається таким, що пройшов таємну перевірку.

Отже, важливим в перевірці доброчесності прокурорів є дотримання принципу презумпції доброчесності. Суть даного принципу полягає в тому, що за відсутності доказів зворотного, представлені в анкеті відомості є достовірними. Також в разі, якщо протягом 12 місяців після надання інформації прокурором в підрозділи внутрішньої безпеки не надійшла інформація про недостовірність тверджень, зроблених прокурором в анкеті, такі твердження визнаються достовірними. Сам же прокурор вважається таким, що пройшов таємну перевірку доброчесності [4].

Кожний прокурор зобов’язаний щороку подавати до підрозділу внутрішньої безпеки власноруч заповнену анкету доброчесності прокурора за формою, яка затверджується наказом Генерального прокурора. Зазначена анкета містить сім пунктів, під кожним з цих пунктів прокурори мають просто підписати підтверджують чи не підтверджують вони вказану інформацію.

Твердження в анкеті мають такий вигляд: «За час перебування на посаді прокурора: я не вчиняв дій, що порочать звання прокурора і можуть викликати сумнів у моїй об'єктивності, неупередженості та незалежності, у чесності та непідкупності органів прокуратури; я своєчасно та достовірно задекларував своє майно, доходи, видатки і зобов'язання фінансового характеру, а також членів моєї сім'ї у порядку, встановленому Законами України «Про засади запобігання і протидії корупції», «Про запобігання корупції»; мій рівень життя відповідає наявному в мене та членів моєї сім'ї майну і одержаним нами доходам; я не вчиняв корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення та не порушував обмежень, передбачених законодавством у сфері запобігання корупції; я не здійснював у випадках, не передбачених законодавством, втручання у службову діяльність іншого прокурора, службових, посадових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування чи суддів, у тому числі шляхом публічних висловлювань стосовно їх рішень, дій чи бездіяльності; я сумлінно виконую обов'язки прокурора та неухильно дотримуюсь Присяги працівника прокуратури; заборони, передбачені Законом України «Про очищення влади», до мене не застосовуються» [4].

Можна констатувати, що даний перелік тверджень не дасть жодної інформації про доброчесність прокурора. Навряд чи в органах прокуратури існує такий прокурор, який хоча б в одному пункті поставить підпис «не підтверджую». Прокурор взагалі не має права не підтвердити відомості, наявні в анкеті, оскільки це автоматично вважається невиконанням обов'язку, передбаченого ч. 5 ст. 19 Закону України «Про прокуратуру».

Анкети прокурорів підлягають оприлюдненню на офіційному веб-сайті Офісу Генерального прокурора України. Але який в цьому сенс, якщо всі анкети абсолютно ідентичні?

Після того, як прокурором було подано анкету доброчесності та її було оприлюднено на офіційному сайті Офісу Генеральної прокуратури, починається безпосередньо таємна перевірка. Суть перевірки в тому, що протягом 12 місяців

будь-яка особа може подати інформацію до Генеральної інспекції про недостовірність тверджень, поданих прокурором у Анкеті.

У разі одержання інформації, яка може свідчити про недостовірність тверджень, поданих прокурором у анкеті, та стосується конкретного прокурора і містить фактичні дані, що можуть бути перевірені, підрозділ внутрішньої безпеки у десятиденний строк з дати її отримання повідомляє відповідного керівника прокуратури про необхідність призначення службового розслідування з долученням отриманої інформації.

Оскільки наказом Генерального прокурора України «Про затвердження Порядку проведення таємної перевірки доброчесності прокурорів в органах прокуратури України» не визначений порядок проведення службових розслідувань конкретно під час таємної перевірки доброчесності, таке службове розслідування здійснюється за загальними правилами, які передбачені наказом Генерального прокурора України «Про затвердження Інструкції про порядок проведення службових розслідувань стосовно прокурорів». Аналізуючи порядок проведення службового розслідування постає наступне питання, в чому полягає таємність такої перевірки?

Відповідно до вищезазначеного наказу, особа, стосовно якої проводиться службове розслідування, має право: ознайомлюватися з наказом про призначення службового розслідування; отримувати інформацію про підстави проведення службового розслідування, склад відповідної комісії, заявляти обґрунтовані клопотання про відвід голови або членів комісії; брати участь у службовому розслідуванні, у тому числі давати усні чи письмові пояснення, робити заяви, у встановленому порядку подавати документи, які мають значення для його проведення; висловлювати письмові зауваження щодо об’єктивності та повноти проведення службового розслідування, ознайомлюватися з матеріалами службового розслідування, оскаржувати дії або бездіяльність голови та членів комісії; отримувати повідомлення про завершення службового розслідування тощо [5].

Отже, фактично особа, стосовно якої проводиться службове розслідування, є безпосереднім учасником такої перевірки, а сама таємна перевірка доброчесності прокурорів є «нетаємною».

Таким чином, можна зробити висновок, що проведення таємних перевірок доброчесності прокурорів, на сьогодні, є неефективним засобом контролю доброчесності прокурорів і потребує реформування. Зокрема, необхідно розширити й конкретизувати перелік тверджень (інформації) в анкеті доброчесності, а самі відповіді зробити відкритими. Також необхідно передбачити особливий порядок проведення службових розслідувань у разі виявлення відомостей щодо недоброчесності прокурора.

Список бібліографічних посилань:

1. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки: Закон України № 1699-VII від 14.10.2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1699-18#Text (дата звернення: 01.12.2021).

2. Про прокуратуру: Закон України № 1697-VII від 14.10.2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text (дата звернення: 05.12.2021).

3. Подолинный Л.А. Правовое регулирование проверки добродетели прокуроров как составляющая обеспечения этических стандартов государственной службы в Украине. *Национальный юридический журнал: Теория и практика*. 2018. № 4. С.42-45.

4. Про затвердження Порядку проведення таємної перевірки доброчесності прокурорів в органах прокуратури України: наказ Генерального прокурора України № 205 від 16.06.2016 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0875-16#Text (дата звернення: 01.12.2021).

5. Про затвердження Інструкції про порядок проведення службових розслідувань стосовно прокурорів: наказ Генерального прокурора України № 202 від 16.06.2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0202905-21#Text (дата звернення: 07.12.2021).

СЕКЦІЯ: Юриспруденція

УДК 347.121.1

ПРИСТУПА Іванна Вікторівна,

Студентка 3 курсу

Волинський національний університет

ім. Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

ПРАВО НА РЕПРОДУКТИВНЕ ВІДТВОРЕННЯ

Прорив науки, який спостерігається упродовж останніх двох десятиліть щодо репродуктивного відтворення, виражається у багатьох явищах, які свідчать про втрату монументальності в традиційних уявленнях про сім'ю, родину, батьківство та материнство. Мова йде про можливість редагування генома живої істоти, клонування, допоміжні репродуктивні технології щодо заморожування гамет і ембріонів, екстракорпорального запліднення, розроблення методики редагування генома, у тому числі екстракорпоральне запліднення, сурогатне материнство, технологія пронуклеарного перенесення ядер тощо.

Мета дослідження – розгляд чинників та особливостей реалізації права на репродуктивне відтворення.

Виклад матеріалів дослідження. Права людини – це одна з фундаментальних концепцій людської цивілізації, вона відігравала і продовжує відігравати роль одного з векторів у розвитку суспільства.

Процес правової глобалізації та усвідомлення багатьма громадянами своїх прав як вищої соціальної цінності, наукові відкриття у медицині, хімії, біології, у тому числі ролі генетики, гормонів у поведінковій діяльності дали стимул для розвитку антропологічного напрямку в теорії прав людини, переосмислення загального ставлення до них [5, с. 9].

Права людини – історично мінлива категорія, яка еволюціонує та змінюється разом із суспільством і державою. Погоджуємося з О. Ф. Фрицьким у тому, що основні права і свободи, тобто певні можливості, які необхідні для

існування та розвитку людини в конкретних історичних умовах об'єктивно визначаються досягнутим рівнем (економічним, духовним, соціальним) розвитку людства [5, с. 6].

Право на репродуктивне відтворення – саме одне з тих прав, які може реалізувати людина, враховуючи розвиток науки і техніки на сьогоднішньому етапі.

Репродуктивні права, на думку різних науковців, необхідно розглядати як «комплекс загальнолюдських прав та свобод, що забезпечують реалізацію основоположного невідчужуваного права людини на продовження роду – незалежно від статі, національності, сімейного стану та стану здоров'я, у тому числі права на охорону репродуктивного здоров'я, використання допоміжних репродуктивних технологій» [3, с. 821].

У сучасній науці сформувалося три основні напрями розуміння репродуктивних прав. Перший заснований на тому, що термін «репродуктивні права» носить умовний характер, що застосовується здебільшого в соціології та демографії, ніж у юриспруденції. Другий напрям – на певному зв'язку між міжнародними джерелами та необхідністю реалізації ідеї, що висловлюється в цих джерелах, у поточному вітчизняному законодавстві. Третій напрям виявляється в тому, що репродуктивні права мають свою особливу природу в основних правах та свободах людини. Проте слід відмітити, що основним призначенням усіх репродуктивних правомочностей є забезпечення продовження життя, а право на життя – визначальним серед усіх особистих немайнових прав фізичної особи [2, с. 150].

Згідно Платформи дій, що була прийнята на Пекінській конференції, репродуктивне здоров'я – це стан повного фізичного, розумового і соціального благополуччя, а не просто відсутність хвороб або недуг у всіх питаннях, що стосуються репродуктивної системи та її функцій і процесів. Згідно того ж документа репродуктивні права базуються на комплексі основоположних прав усіх подружніх пар та окремих осіб, а саме:

1) на праві вільно приймати рішення щодо кількості дітей, інтервалів між їх народженням та мати для цього необхідну інформацію та засоби;

2) праві на досягнення максимально високого рівня сексуального та репродуктивного здоров'я;

3) праві приймати рішення щодо відтворення нащадків без будь-якої дискримінації, примушування чи насильства;

4) праві на інформацію та доступ до безпечних та ефективних методів планування сім'ї, у тому числі право доступу до відповідних послуг в сфері охорони здоров'я [1; 2, с. 150].

Міжнародних актів у галузі репродуктивних прав та охорони репродуктивного здоров'я існує досить значна кількість (Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 рік), Конвенція про права дитини (1989 рік), Конвенція про права людини та біомедицину (1997 рік) та багато інших). Однак усі вони є дуже обережними у формулюваннях та дефініціях, тобто не мають принципової позиції з того чи іншого питання [2, с. 150].

Вітчизняне законодавство в питанні закріплення репродуктивних прав фізичних осіб, безперечно, спирається на міжнародне нормативно-правове регулювання, а також на здобутки у сфері цивільно-правової кодифікації. Це є цілком зрозумілим та передбачуваним, адже Україна має дотримуватися тих векторів розвитку, які існують у цивілізованому світовому співтоваристві, враховуючи особливості свого історичного розвитку. Однак вітчизняне законодавство у сфері охорони здоров'я багато в чому залишається недосконалим як через його застарілі положення, так і через відсутність механізмів, що унеможливлює втілення наявних положень задля реалізації прав громадян [2, с. 150-151].

Висновки. Головною метою репродуктивних прав людини є забезпечення можливості репродукції (відтворення) людини. Адже саме властивість відтворюваності є невід'ємною характеристикою права людини на

життя. Це підтверджується тим, що здатність людини до репродукції впливає на якість життя людини та на можливість продовження власного роду.

Список бібліографічних джерел:

1. Платформа дій, прийнята Четвертою всесвітньою конференцією про становище жінок від 15 вересня 1995 року. *Організація об'єднаних націй*: веб-сайт. URL : www.un.org/russian/conferen/women/womplat.htm (дата звернення: 20.12.2021).

2. Рябенко О. В. Право фізичної особи на репродукцію (відтворення): поняття та історико-правові аспекти становлення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2015. Випуск 30. Том 1. 148-151.

3. Свитнев К. Н. Нужен ли закон о ВРТ? Вспомогательные репродуктивные технологии и их правовое регулирование. *Национальная идентичность России и демографический кризис :* материалы II Всероссийской научной конференции. М. : Научный эксперт, 2008. С. 821.

4. Стефанчук Р. О. Поняття, система, особливості здійснення і захисту репродуктивних прав фізичної особи. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління і права*. С. 66-72. URL: http://old.univer.km.ua/visnyk/632.pdf (дата звернення: 15.12.2021).

5. Чечерський В. І. Право на репродукцію (відтворення) у системі основоположних прав людини: конституційно-правове дослідження : Монографія. К. : Юркнига, 2020. 400 с.

СЕКЦІЯ: Історія та археологія

УДК 94(477.63)

ПРОДАНЮК Федір Миколайович,
доцент кафедри філософії та культурології
Київського національного університету технологій
та дизайну
ORCID:http://orcid.org/ 0000-0002-3121-658X
м. Київ, Україна

МОЗОЛЕВСЬКИЙ БОРИС МИКОЛАЙОВИЧ: ТЕРНИСТИЙ ШЛЯХ ПОЕТА ТА АРХЕОЛОГА-СКІФОЗНАВЦЯ

Серед визначних діячів національної культури та науки почесне місце займає й Борис Миколайович Мозолевський (1936-1993) – відомий вітчизняний археолог та поет, який прожив надзвичайно коротке життя. За свої 57 років він здійснив ряд відкриттів, які змінили уявлення світової та вітчизняної науки про прадавнє минуле на території сучасної України. Його експедиція до кургану Товста Могила мала таке ж значення, як і розкопки німецького археолога Генріха Шлімана у Трої, Мікенах та Коринфі. Інші вчені порівнюють роботи Бориса Мозолевського з відкриттям англійського археолога Говарда Картера у 1922 р. гробниці Тутанхамона в Єгипті, яке визнане одним із самих відомих подій XX століття в єгиптологіїї. Однак, ще й сьогодні ім’я Бориса Миколайовича Мозолевського відоме лише серед науковців та діячів української культури. На рівні ж нашої держави, можновладці продовжують ігнорувати відзначення його ювілеїв.

Борис Мозолевський – відомий український поет, вчений, археолог, першовідкривач знаменитої Золотої Пекторалі, дослідник кургану «Товста Могила» та інших скіфських курганів, а також ряду археологічних пам’яток Переяславщини. Борис Миколайович народився 4 лютого 1936 р. у селі Миколаївка Веселинівського району Миколаївської області [1]. Борис ріс сиротою. Мама виховувала сина сама. Адже, в роки Другої світової війни фашисти вивезви до Німеччини його батька, де він загинув [2]. Під час

навчання у сільській школі-семирічці Борис розпочав писати свої перші вірші. У 15 років (1951 р.) він вступив до Одеської спецшколи Військово-повітряних сил СРСР, а згодом продовжив навчання у військово-морському авіаційному училищі в Єйську. Однак у 1956 р. під час скорочення М. Хрущовим чисельності армії та флоту, Борис Миколайович за станом здоров'я був демобілізований [1]. Після демобілізації юнак повертається на територію України. В Києві він влаштовується різноробочим, а згодом кочегаром на заводі залізобетонних конструкцій. З 1958 по 1964 рр. юнак навчається на заочному відділенні історико-філософського факультету Київського Державного університету ім. Т. Г. Шевченка, а в 1962 р. вперше бере участь у археологічних польових дослідженнях. Під час роботи у Південно-Українській експедиції Інституту археології АН УРСР Б.М. Мозолевський захопився археологією та історією скіфів. Після закінчення у 1964 р. університету Борис Миколайович продовжує брати активну участь в археологічних експедиціях, де він знайомиться з відомими дослідниками скіфської культури. Зокрема, пліч-о-пліч співпрацює з О. І. Тереножкіним та В. А. Іллінською [1].

В другій половині 1960-х рр. Б. Мозолевський декілька років працював редактором у видавництві «Наукова думка». Поряд з польовими археологічними дослідженнями, науковою діяльністю та роботою в редколегії Борис Миколайович продовжує писати вірші. В 1960-х рр. він завершує свої перші поетичні збірки російською мовою – «Начало марта» (1963) та «Шиповник» (1967), в яких виразно звучав сумнів та критика комуністичної доктрини. Авторам даного наукового дослідження не вдалося виявити документів про приналежність Б. Мозолевського до членів дисидентського руху в Україні. Однак його літературні твори були помічені відомими шістдесятниками та дисидентами. Зокрема, І. Дюба дав таку характеристику його першим збіркам: «Він у всьому полемічний, він «тремтить» над чистотою своєї правди» [3].

Активна поетична діяльність зближає його з багатьма діячами шістдесятників та представниками дисиденського руху. Через політичну

направленість своїх віршів, з якими Мозолевський виступав перед різними аудиторіями його звільняють з роботи у видавництві «Наукова думка». Борис Миколайович попадає під постійний нагляд КДБ та змушений повернутися на роботу в кочегарку [2].

Наприкінці 1960-х рр. відбуваються ряд подій, які мають значний вплив на громадську позицію, наукову діяльність та літературну творчість Бориса Мозолевського. По-перше, під впливом творчості відомих діячів національної культури він «пізнає себе українцем», розпочинає активно вивчати рідну мову та пише поезії українською мовою. По-друге, наприкінці 1960-х рр. він приятелює з Василем Семеновичем Стусом – відомим українським поетом, перекладачем, публіцистом, одним із найактивніших представників національного дисидентського руху. По-третє, у серпні 1968 р. радянські війська разом з арміями інших країн учасниць Варшавського договору вторглися до Чехословаччини. Названі події мали значний вплив на політичні погляди молодого археолога та поета [4, С.77-78]. По-четверте, до початку 1970-х рр. Борис Миколайович Мозалевський тривалий час перебував у скрутному матеріальному становищі. Мінімальні зарплати, відсутність власного житла, постійні стреси, невлаштований експедиційний побут не давали йому можливості налагодити нормальні сімейні відносити. Він двічі невдало одружувався. Лише на початку 1970-х рр. доля звела його з вчителькою Вірою Данилівною, з якою після одруження прожив у злагоді більше 20 останніх років. По-п’яте, у 1969 р. на розкопках кургану Гайманова Могила в Запорізькій області Борис Мозолевський познайомився з Григорієм Лукичем Середою - директором одного із гірничо-збагачувальних комбінатів Дніпропетровської області. Від останнього він дізнався, що на території комбінату знаходиться курган Товста Могила. Саме завдяки старанням директора Г. Середи археолог Б. Мозолевський не лише зміг взяти участь у розкопках біля міста Покров (в ті роки Орджонікідзе) Дніпропетровської області цього кургану, але й був призначений керівником цієї археологічної експедиції [5].

Саме Григорію Лукичу вдалося переконати керівництво Інституту археології доручити очолити археологічну експедицію Б.М. Мозолевському, який на той час формально навіть не був співробітником цієї наукової установи та не мав наукового ступеня. Єдине, що міг пред'явити на той час Борис Миколайович – це бажання працювати цілодобово та диплом про вищу освіту [6]. Завдяки старанням Г. Л. Середи дозвіл на призначення Б. Мозолевського керівником експедиції дали й в КДБ [6].

В сучасній вітчизняній науковій літературі знаходимо дещо інше пояснення причин призначення Б. Мозолевського керівником археологічної експедиції. Попередні розвідки кургану не викликали у археологів-скіфологів оптимізму, а дослідження Б. Мозолевського вони вважали рутинними і неперспективними [7, С. 80-81]. Тому ніхто з них не претендував на цю посаду. На противагу їм Борис Миколайович вірив у дива і воно трапилось.

Активні дослідження кургану Товста Могила поблизу міста Покров (Орджонікідзе) Дніпропетровської області експедиція Інституту археології під керівництвом Бориса Мозолевського здійснювала у 1971 р. Саме тут, під час розкопок, Мозолевським була знайдена скіфська Золота Пектораль, яку до цього часу відносять до найвідоміших археологічних пам'яток України. Докладно про роботу експедиції Б.М. Мозалевський описав у своїй монографіях «Товста Могила» [8] та «Скіфський степ» [9]. В останній науковій роботі було вміщено значну частину його поезій.

В сучасній науково-популярній літературі існує легенда-переказ, що перед тим, як виїхати на розкопки, Борис Мозолевський залишив дома записку такого змісту: «Зобов'язуюсь знайти щось велике і блискуче» [10]. Так і трапилось. 22 червня 1971 р. року під час розкопок в кургані Товста Могила Борис Мозалевський знайшов скіфську Золоту Пектораль – одну із найцінніших археологічних знахідок XX століття, шедевр світового ювелірного мистецтва. Її вага – 1150 г., діаметр – 30,6 см. Золота Пектораль мала форму замкнутого півмісяця та була виготовлена з чистого золота 958 проби. Її вік датується IV століттям до н.е. [11]. Скіфська Золота Пектораль за визначенням Організації

Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) – це один з найвизначніших археологічних відкриттів XX століття [12].

Золота Пектораль мала магічний вплив і на долю Бориса Мозолевського. Знахідкою зацікавилось не лише керівництво Дніпропетровської області, але й УРСР. Завдяки принциповій позиції першого секретаря ЦК КПУ П.Ю. Шелеста Золота Пектораль залишилася на території України, а не була вивезена до Москви. Нині вона зберігається в Музеї історичних коштовностей України у Києві. За вказівкою П.Ю. Шелеста сім'я Мозолевських отримала квартиру в Києві. Петро Юхимович також наполіг на тому, щоб Б.М. Мозолевського офіційно зарахували співробітником Інституту археології, де він згодом захистив кандидатську дисертацію. У 1986 р. Б.М. Мозолевського призначили завідуючим відділом Інституту археології АН УРСР (нині інститут археології НАН України). Він автор трьох монографій та значної кількості наукових праць.

До поетичної творчості Б.М. Мозолевського слід віднести збірки «Червоне вітрило» (1976), «Веретено» (1980), «Кохання на початку осені» (1985), «І мить, як вік..» (1986), «Дорогою стріли» (1991).

Список бібліографічних посилань:

1. 4 лютого день народження Бориса Миколайовича Мозолевського (4.02.1936-13.09.1993). *«Переяслав» національний історико-етнографічний заповідник*: веб-сайт. URL https://www.niez.com.ua/museums BE-4-02-1936-13-09-1993 (дата звернення: 24.12. 2021).

2. Мозолевський Борис: поет, шукач скарбів і волі. *Міська спеціалізована молодіжна бібліотека «Молода гвардія»*: веб-сайт. URL: https://msmb.org.ua/biblioresursi/bibliografiya/osobistosti/mozolevsykiy-boris-poet-shukach-skarbiv-i-voli/ (дата звернення: 24.12. 2021).

3. Панченко В. Провідник у світ Скіфії: від мордовських Бориса Мозолевського врятувала золота пектораль. *Український тиждень*: веб-сайт. URL: https://tyzhden.ua/History/46169 (дата звернення: 25.12. 2021).

4. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору l960-80-х років. К.: Либідь, 1995. 224 с.

5. Життя і смерть в золотій пекторалі. *Укрінформ*: веб-сайт. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3349814-zitta-i-smert-v-zolotij-pektorali.html (дата звернення: 25.12. 2021).

6. Гуменюк В. Життя і смерті спивши щедрий келих... *Український поглад*: веб-сайт. URL: http://ukrpohliad.org/culture/zhyttya-i-smerti-spyvshy-shhedryj-kelyh.html (дата звернення: 26.12. 2021).

7. 100 найвідоміших шедеврів України / Ламонова О., Романовська Т., Русяєва М., Рябова В., Седак О., Харченко О., Черняков І., Шинкарук М., під заг. ред. Марини Русяєвої. Київ: Автограф, 2004. 496 с

8. Мозалевський Б. М. Товста Могила. Київ.: Наукова думка, 1979.

9. Мозолевський Б. М. Скіфський степ / під ред. Є. В.Черненко; Фотогр. Г. С.Ковпаненка. К. : Наукова думка, 1983. 200 с.

10. 40 років тому на Дніпропетровщині знайшли Скіфську пектораль. *Історична правда*: веб-сайт. URL: https://www.istpravda.com.ua/short/4e0089ccc5665/ (дата звернення: 26.12. 2021).

11. Скіфська золота пектораль із Товстої Могили. *Спадщина предків. Культурно-історичний портал:* веб-сайт. URL: https://spadok.org.ua/starozhytnosti/skifska-zolota-pektoral-iz-tovstoyi-mohyly (дата звернення: 26.12. 2021).

12. Виставка «[НЕ]відома українська археологія». *Національна академія наук України:* веб-сайт. URL: https://www.nas.gov.ua/EN/Messages/Annonces/Pages/View.aspx?MessageID=5838 (дата звернення: 26.12. 2021).

СЕКЦІЯ: Юриспруденція

УДК 352.9. 371.2: 614.46

РОМАНЧУК Станіслав Юрійович,

аспірант кафедри бізнес-адміністрування та менеджменту

зовнішньо-економічної діяльності

Запорізького національного університету

м. Запоріжжя, Україна

ЗАХОДИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ ЯКІСНИХ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ПІД ЧАС ДИСТАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

З огляду на динаміку коронакризи, яку не можна було передбачити, усі школи в Україні навесні 2020 року були закриті, а учні почали навчатися вдома на дистанційному навчанні. Дистанційне навчання – організація освітнього процесу в умовах віддаленості один від одного його учасників та їх як правило опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно–комунікаційних (цифрових) технологій [2].

Дотримання сучасних вимог адаптації до таких умов вимагає системних змін у підходах до оновлення матеріально–технічного забезпечення закладів загальної середньої освіти, яке здійснюється за рахунок органів місцевого самоврядування [10, ст. 32]. Саме це потребує пошуку дієвих шляхів забезпечення надання якісних освітніх послуг у територіальних громадах під час пандемії COVID–19, ініціювання змін та підготовки ефективних управлінських рішень. На думку фахівців, пандемія COVID–19 буде ще тривати від двох до п`яти років [5], тому питання системних змін у підходах до оновлення матеріально–технічного забезпечення закладів загальної середньої освіти для введення дистанційного навчання залишиться актуальним ще кілька років.

Соціологічні дослідження впливу пандемії COVID–19 на забезпечення якісних освітніх послуг, які були проведені в Україні, наприклад, Інститутом

соціології НАН України [3], та численні розвідки за кордоном демонструють, що закриття шкіл призвело до фактичного погіршення результатів навчання.

Розрізняють первинні та вторинні фактори походження освітньої нерівності. Первинний чинник походження складається з відмінностей у результатах успішності в школі, як наслідок схильності до навчання та можливостей навчання у сім'ї. Вторинний фактор походження належать до відмінностей в оцінці витрат та технічних можливостей, від яких залежить успіх опанування знань. Для дистанційного навчання вторинним чинником нерівності освіти є: умови навчання, а саме – власна кімната; необхідна цифрова інфраструктура та розвинена система підтримки з боку батьків чи їхніх законних опікунів. Наявність сучасного комп'ютера та надійного Інтернет-з'єднання є ключовим моментом при дистанційному навчанні [12].

Ю. Назаренко та О. Поліщук зазначають, що втрати показників навчання під час дистанційної освіти нерівномірні й діти з малозабезпечених родин, діти з родин, що належать до маргіналізованих соціальних груп, діти з сільської місцевості є особливо вразливими у доступі до освіти. Очевидна нерівність спостерігається між домогосподарствами великого міста та села у підключенні до інтернету (у селі таке підключення фіксується майже вдвічі рідше). Низькі доходи у сільській місцевості не дозволяють забезпечити постійний та якісний доступ до необхідної техніки й інтернету, облаштувати індивідуальне місце для навчання [6]. Так, ще до пандемії коронавірусу згідно з Національним звітом за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA–2018 було виявлено, що у читанні, математиці та природничих наук школярі з сільської місцевості відстають від своїх однолітків із великих міст майже на 3 роки [7]. Перехід до дистанційного навчання посилив ці тенденції, адже у серпні 2020 року понад 2500 шкіл були розташовані у тих населених пунктах, які не обслуговував жоден провайдер [6].

Домогосподарства у великих містах майже вдвічі частіше мають доступ до інтернету, ніж сільські домогосподарства – 80 % проти 44 %. 79,5 % мешканців великих міст користуються інтернетом, тоді як із сільських жителів

про це повідомили 55,9 %. Міністерство цифрової трансформації оприлюднило дані щодо доступу сіл і міст України до широкосмугового швидкісного інтернету. Так, понад 17 тисяч населених пунктів з 28 тисяч не мають оптичних мереж взагалі. Близько 65 % сіл не покриті якісним швидкісним інтернетом. Загалом, 5,75 млн громадян не мають можливості під'єднатися до якісного фіксованого широкосмугового швидкісного інтернету. Понад 4 млн українців мешкають у селах, де немає якісного фіксованого інтернету. 40 % шкіл, переважно розташованих у селах або малих містах, не мають доступу до швидкісного інтернету [4].

Всеукраїнське опитування, яке було проведено Фондом «Демократичні ініціативи» спільно з Київським міжнародним інститутом соціології у період у червні 2021 року, підтвердило нерівність освіти сільських та міських школярів. Батьки з сіл частіше за батьків з інших населених пунктів повідомляли про проблему з нестачею технічних пристроїв для участі в онлайн–уроках: 53 % батьків вказали саме на цю проблему у порівнянні з 20 % у великих містах (понад 500 тис. населення). Так само батьки у селах набагато частіше скаржилися на погану якість інтернет–зв'язку (60 % проти 29 %) і проблему з використанням різних онлайн–платформ і месенджерів у комунікації (51 % проти 33 %) [9].

Усі країни вживають відповідних заходів для заповнення можливих прогалин у шкільному навчанні під час дистанційної освіти. Наприклад, у Великій Британії було створено фонд для допомоги учням у навчанні в розмірі 1 млрд фн. ст., частина якого призначена для репетиторства, та про Національну програму репетиторства з бюджетом у 76 млн фн. ст. [6]. В Італії учні середньої школи, які відставали у навчанні, займалися із репетиторами онлайн три години на тиждень. Такі додаткові заняття покращили результати їх навчання на 4,7 % з математики, англійської та італійської [8].

У Баварії виділяється додаткове фінансування для так званих шкільних помічників на період пандемії коронавірусу. Помічники школи самі уроки не проводять, вони підтримують і допомагають вчителям у школах та у їх

позакласній роботі виконувати завдання, що виникли під час пандемії. До їх завдань відносяться, наприклад:

– підтримка на уроках вчителя, а також під час дистанційного навчання (наприклад, роздача робочих матеріалів, прийняття та перевірка індивідуальних робіт, супровід окремих навчальних груп або окремих учнів);

– допомога у створенні та управлінні навчальних онлайн–матеріалів;

– допомога в забезпеченні учителів навчальними матеріалами, наприклад копіювання та розповсюдження матеріалів серед вчителів, що знаходяться на карантині тощо [11].

У межах національного проєкту «Ноутбук кожному вчителю» для педагогічних працівників комунальних закладів середньої освіти та їх філій, з метою організації дистанційного навчання, у 2021 році було виділено окрему субвенцію у розмірі 980 млн гривень на придбання ноутбуків. Передбачалось, що за ці кошти буде закуплено 60 тис. ноутбуків, на умовах співфінансування. Наприкінці року було закуплено і доставлено у заклади освіти територіальних громад третину ноутбуків. За інформацією органів місцевого самоврядування чисельність отриманих ноутбуків покриватиме від 10 до 30 % потреби [1].

Деякі органи місцевого самоврядування самі надають підтримку закладам освіти щодо організації навчання, покращення їхнього матеріально–технічного забезпечення. Підтримка надавалася у формі консультативної допомоги, організації навчання/перепідготовки вчителів для удосконалення їхніх професійних якостей, відповідно до нових вимог, матеріальної та фінансової підтримки закладів освіти. У громадах проводили інтернет до віддалених сіл, підвищували його якість шляхом встановлення додаткових антен або змінювали провайдера інтернет–зв’язку, забезпечували комп’ютерною технікою окремих учителів та учнів, зокрема надання/придбання ґаджетів, комп’ютерної техніки дітям з сімей зі складними життєвими обставинами або багатодітним. Окремим сім’ям забезпечили підключення до інтернету. Для дітей працювали бібліотеки, оснащені

комп'ютерами, на які були виділені кошти з місцевого бюджету, де школярі могли навчатися онлайн [3].

Для того, щоб використання технологій дистанційного навчання в освітньому процесі було максимально ефективне, департаментом освіти і науки Запорізької міської ради був створений новий освітній ресурс School_Z. Даний освітній ресурс є додатковою підтримкою для учнів, батьків та вчителів закладів загальної середньої освіти м. Запоріжжя. Проєкт був реалізований у співпраці з комунальною установою «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Запорізької міської ради та комунальним закладом «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради. Платформа «School_Z» містить телеуроки, навчальні відео, презентації, інтерактивні вправи, матеріали для самостійної роботи з 14 основних предметів для учнів 5–9 класів. Станом на лютий 2021 року електронна платформа налічувала 93 освітніх курси з навчальних предметів. Авторизовано було 48181 користувач платформи.

Пандемія COVID–19 є одним з найсерйозніших викликів, з якими світ зіткнувся останнім часом. Пандемія змусила уряди вжити радикальних заходів, щоб стримати рівень зараження та захистити життя мільйонів людей. Закриття шкіл та перехід на дистанційне навчання, на думку багатьох експертів, негативно вплине на поточний і майбутній розвиток дітей і може ще більше збільшити прогалини, які існували до коронавірусу, оскільки ця ситуація загострила нерівні можливості розвитку для дітей та підлітків. Хоча уряди докладали зусиль для підтримки навчання школярів і забезпечення їхнього добробуту, стратегії онлайн–навчання не охопили їх однаково, частково через наявну нерівність у доступі до ресурсів, таких як підключення до Інтернету, доступність пристроїв та сприятливе середовище для навчання. Для подальшого розв'язання проблемних питань, на нашу думку, місцевій владі необхідно вжити заходи або продовжити роботу в таких напрямках:

1. Проводити облік і моніторинг сімей, у яких школярі мають проблеми технічного характеру, як то відсутність комп'ютерної техніки та інтернету, для

подальшого реагування та забезпечення навчальних потреб, зумовлених пандемією.

2. За необхідності змінити в населених пунктах інтернет–провайдера для забезпечення якісного широкосмугового швидкісного інтернету.

3. Забезпечення масками й антисептиками школярів згідно з санітарно–гігієнічними нормами.

4. Модернізація матеріально–технічної бази закладів освіти в територіальних громадах для забезпечення неперервності та належної якості освітнього процесу.

5. Забезпечення організаційної та методичної підтримки педагогічних працівників для реалізації дистанційного навчання.

6. Передбачити кошти в місцевому бюджеті на репетиторство школярів, які погіршили результати навчання під час дистанційного освітнього процесу та потребують додаткової адресної підтримки.

7. Включити у типові штатні розписи закладів освіти посади помічника вчителя, який опікувався б питаннями організації дистанційного та змішаного навчання.

Список бібліографічних посилань:

1. 20 тисяч ноутбуків отримали громади в рамках національного проєкту «Ноутбук кожному вчителю». *Асоціація міст України*: веб-сайт. URL: https://www.auc.org.ua/novyna/20–tysyach–noutbukiv–otrymaly–gromady–v–ramkah–nacionalnogo–proyektu–noutbuk–kozhnomu (дата звернення: 10.12.2021).

2. Деякі питання організації дистанційного навчання: наказ Міністерства освіти і науки України №941/35224 від 8 вересня 2020 року). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941–20#Text (дата звернення: 10.12.2021).

3. Дослідження подолання в громадах органами місцевого самоврядування викликів у наданні освітніх послуг, що виникли через Covid–19: Аналітичний звіт. *Децентралізація:* веб-сайт. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/attachment/document/823/Report_Access_to_Education_ukr.pdf (дата звернення: 11.12.2021).

4. Когут І., Сирбу Ю., Назаренко О. Коронавірус та освіта: аналіз проблем і наслідків пандемії. *Cedos (ГО Центр дослідження суспільства)*: веб-сайт. URL: https://cedos.org.ua/researches/koronavirus–ta–osvita–analiz–problem–i–naslidkiv–pandemii/ (дата звернення: 13.12.2021).

5. МОЗ: Пандемія може тривати ще від двох до п`яти років. *Finbalance:* веб-сайт. URL: https://finbalance.com.ua/news/moz–pandemiya–mozhe–trivati–shche–vid–dvokh–do–pyati–rokiv (дата звернення: 13.12.2021).

6. Назаренко О, Поліщук Ю. Освіта в умовах пандемії у 2020/2021 році: аналіз проблем і наслідків. *Cedos (ГО Центр дослідження суспільства)*: веб-сайт URL: https://cedos.org.ua/researches/osvita–v–umovah–pandemiyi–analiz–problem–i–naslidkiv/ (дата звернення: 15.12.2021).

7. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA–2018 / М. Мазорчук, Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін. Український центр оцінювання якості освіти. Київ : УЦОЯО, 2019. 439 с

8. Патрінос Г., Д. Грешем, Р. Доннеллі. Вплив COVID–19 на освіту – рекомендації та можливості для України. *The World Bank*: веб-сайт. URL: https://www.worldbank.org/uk/news/opinion/2021/04/02/the–impact–of–covid–19–on–education–recommendations–and–opportunities–for–ukraine (дата звернення: 15.12.2021).

9. Пояснити 30 %: як українці оцінюють освіту та вступ в умовах пандемії. *Фонд Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва*: веб-сайт. URL: https://dif.org.ua/article/poyasniti–30–yak–ukraintsi–otsinyuyut–osvitu–ta–vstup–v–umovakh–pandemii (дата звернення: 16.12.2021).

10. Про місцеве самоврядування: Закон України Документ 280/97–ВР, редакція від 24.11.2021, підстава – 1150–IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 10.12.2021).

11. Schulassistenzen unterstützen Schulen während der Pandemie. *Bayerisches Staatsministerium für Unterricht und Kultus:* веб-сайт. URL:

https://www.km.bayern.de/eltern/meldung/7133/schulassistenzen–unterstuetzen–schulen–waehrend–der–pandemie.html (дата звернення: 15.12.2021).

12. Unger V, Krämer Y., A. Wacker (2020). Unterricht während der Corona–Pandemie. URL: PFLB (2020), 2 (6), 84–99. URL: file:///C:/Users/HP/Downloads/3907–Artikeltext–19273–1–10–20201210.pdf (дата звернення: 17.12.2021).

СЕКЦІЯ: Економіка та організація інноваційної діяльності

УДК 331.108.43

САЛО Яна Вікторівна,

к.е.н., старший викладач кафедри управління персоналом і економіки праці,

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, Україна

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-1066-783X

СИДОРОВА Анастасія Василівна,

студентка факультету економіки і управління підприємництвом,

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ОЦІНЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ ТА ЇЇ ЕФЕКТИВНІСТЬ

Оцінка ефективності використання персоналу є єдиним напрямком роботи, пов’язаним з усіма складовими системи управління персоналом. При підборі, відборі та наймі кандидатів оцінка професійних компетенцій дозволить виявити найбільш підходящого кандидата, чиї професійні знання і навички найбільш відповідають запланованій посади. При плануванні кар’єри оцінка ефективності використання персоналу дозволяє визначити найбільш підходящу для співробітника посаду з точки зору реалізації і розвитку його ефективності і професійного потенціалу. При заповненні вакансії перемістити того, хто показує максимальну ефективність і професійну відповідність.

Оцінка ефективності використання персоналу дозволяє зіставляти результат ефективності праці кожного окремо взятого співробітника зі

стандартом роботи, передбаченим для тієї посади, яку він займає. Що дозволяє своєчасно вносити коригування, в підготовку фахівця або в організацію його роботи, а також приймати рішення про матеріальне заохочення за результатами праці.

Проведення оцінки кожного працівника є однією з найбільш важливих функцій керівника організації, працівників кадрових служб, менеджерів вищої ланки. Грамотна побудова системи оцінки трудових ресурсів виконує ряд функцій, що заключаються у впливі на мотивацію співробітників, підвищенні продуктивності і якості праці, плануванні професійного розвитку і кар'єри, підвищення кваліфікаційних характеристик, прийнятті кадрових рішень про винагороду, просування і звільнення.

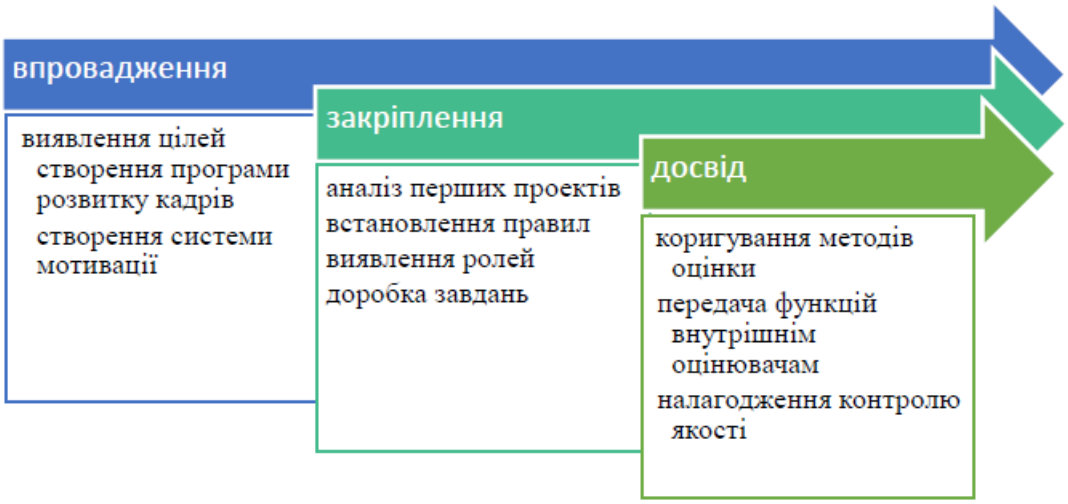

Рисунок 1 – Етапи впровадження оцінки персоналу

Впровадження системи оцінки персоналу – складний і тривалий процес управління персоналом підприємства. Він супроводжується трансформацією корпоративної культури компанії. Якщо «на перших порах» система оцінки не може існувати без активної підтримки кадрової служби, то в кінці вона може зажити своїм життям, і бути не завжди підконтрольної її творцям.

Е. Б. Колбичев виділяє три основні етапи «життєвого циклу» системи оцінки персоналу: етап впровадження, закріплення та досвіду. Кожен з них має свої специфічні особливості, що визначають завдання HR-служби і впливають

на вибір інструментів оцінки. Етапи впровадження оцінки персоналу представлений на рис. 1 [1].

Оцінювання праці є складним творчим процесом, здійснення якого має свою специфіку в кожній організації. Існують різні види оцінок, що відображено на рис. 2.

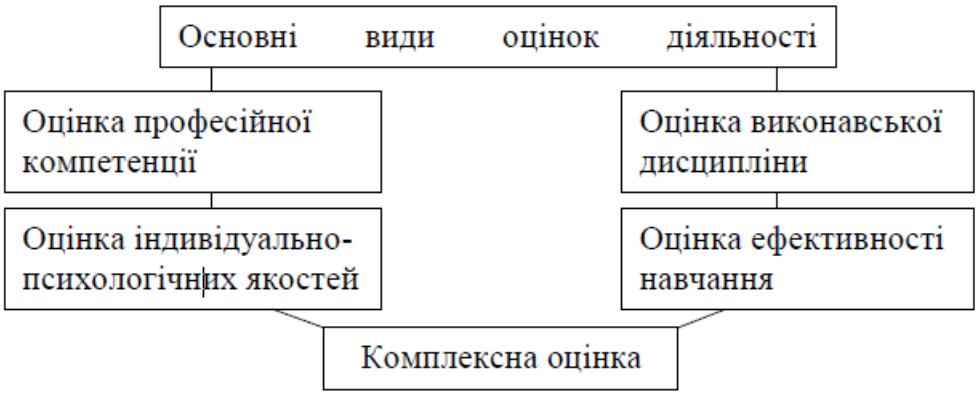

Рисунок 2 – Основні види оцінок діяльності працівників в організації [2]

На практиці застосовують безліч методик, способів оцінювання, які дають різні за об’єктивністю результати, слід зазначити, що і в закордонній практиці відсутні ідеальні методики оцінювання персоналу, а науковці та практики нерідко дотримуються протилежних думок щодо доцільності застосування тих чи інших методів оцінювання та рівня їх об’єктивності. В умовах посилення ринкової конкуренції у банківському секторі має бути задіяний людський капітал із високим рівнем рентабельності, працівники повинні володіти не лише досконалими професійними компетенціями в галузі фінансової діяльності (Hard Skills), але й належними комунікативними та комерційними здібностями (Soft Skills) [3].

Оцінка праці дає можливість вирішити низку кадрових завдань. Методи і оцінка персоналу, що застосовуються, виступають основою для побудови системи професійного управління персоналом на будь-якому підприємстві. Тому однією з основних задач для установи є створення системи оцінки, що буде надавати точну, достовірну, доступну, об’єктивну і цілісну інформацію про працівників. Критерії оцінки повинні бути зрозумілими і відкритими працівникам, а результати мають бути конфіденційними, тобто відомими тільки

працівнику, менеджеру по управлінню персоналом та керівнику [4]. По підсумках оцінки проводяться бесіди з робітниками, їм сповіщають про результати оцінювання, дають конкретні рекомендації, як покращити їх результативність, надати можливість висловити свою точку зору та внести власні пропозиції. Така система повинна давати змогу оцінювати потенціал для просування, завдяки розробці кадрових програм навчання і розвитку персоналу, зниження ризику висування некомпетентних співробітників, підтримувати почуття відповідальності, підвищувати трудову мотивацію і знижувати витрати на навчання [5].

Метод оцінювання – це сукупність певних теоретико-методологічних підходів до оцінювання якостей особистості, поведінки й результатів праці працівника [6]. Методи оцінювання персоналу класифікують на кількісні, якісні та комбіновані методи (рис. 3).

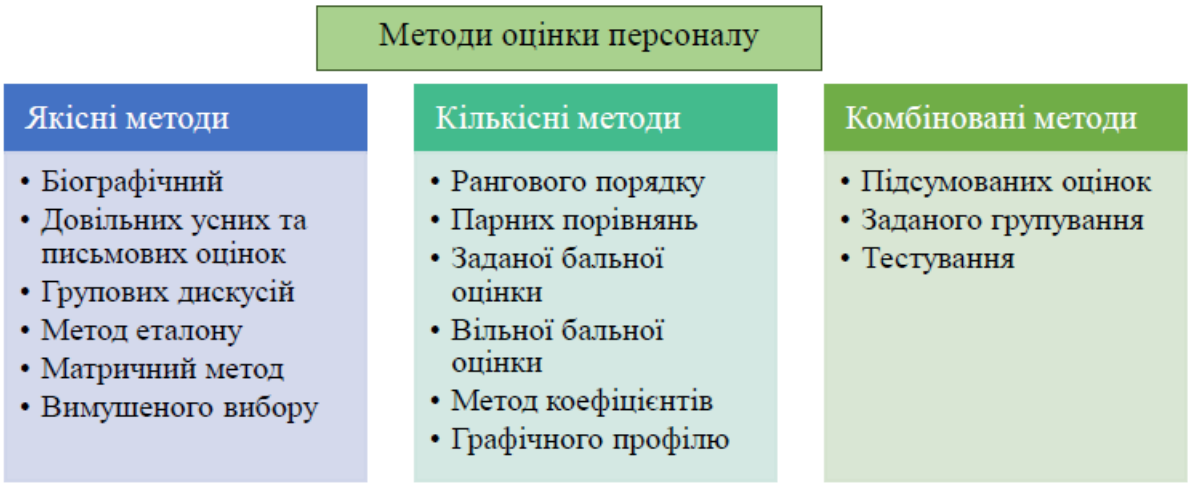

Рисунок 3 – Класифікація традиційних методів оцінювання персоналу [4]

Якісні методи оцінювання персоналу є обов’язковими та спрямовані на характеристику ділових і особистісних якостей працівника, включають:

1) біографічний метод, що полягає в оцінці працівників за їх біографією (аналіз кадрових даних, листка із обліку кадрів, особистої справи, автобіографії, документів про освіту, характеристики);

2) метод довільних усних та письмових оцінок передбачає довільний опис різних якостей або результатів праці працівника за допомогою певних критеріїв;

3) метод групових дискусій – працівник бере участь в обговоренні керівників або групи експертів на тему, що стосується діяльності працівника. За результатами дискусії відбираються найбільш інформовані, творчі, самостійні спеціалісти;

4) метод еталону полягає у порівнянні оцінюваних працівників з реальною особою, яка є найкращою за певними критеріями та приймається за еталон;

5) матричний метод передбачає оцінку працівників за трьома групами параметрів: виконання функцій (посадових обов'язків), діловими та особистісними якостями, що впливають на результативність роботи, тобото базується на порівнянні наявних у працівника ділових якостей з набором якостей, необхідних для роботи на даній посаді;

6) метод вимушеного вибору – експерти обирають найбільш притаманну працівнику характеристику із заданого набору, наприклад, товариськість, уміння планувати свою роботу тощо [7].

Основними перевагами якісних методів оцінки персоналу є їх простота, невелика трудомісткість, невисокі витрати при застосуванні. До недоліків якісних методів оцінки персоналу відносять їх неточність та низький рівень надійності отримуваних результатів [8].

Кількісні методи оцінювання персоналу передбачають кількісну, тобто числову об'єктивну оцінку різних параметрів діяльності працівника, включають:

1) метод рангового порядку розподіл працівників у порядку від «кращого» до «гіршого» за певними критеріями. В окремій формі оцінювач у першому рядку зазначає прізвище «найкращого» працівника, а в останньому — «найгіршого». Далі він зазначає прізвища наступних «найкращого» і

«найгіршого» доти, доки в такий спосіб не будуть проранжирувані всі працівник;

2) метод парних порівнянь передбачає послідовне попарне порівняння працівників один з одним за одним або сукупністю факторів, складається таблиця можливих пар і працівники порівнюються за певними критеріями в кожній парі. При порівнянні використовуються знаки «+» («кращий» працівник) та «–» («гірший» працівник), потім підраховується загальна кількість «плюсів» для кожного оцінюваного;

3) метод заданої бальної оцінки полягає у присвоєнні заздалегідь обумовленої кількості балів за кожне досягнення працівника з наступним їх підсумовуванням;

4) метод вільної бальної оцінки полягає у присвоєнні керівником певної кількості балів за кожне досягнення працівника із певного можливого діапазону оцінки [7].

В даний час реалізація процедури регулярної оцінки персоналу є однією з обов'язкових і найважливіших функцій, які виконуються HR-департаментом практично кожної сучасної компанії. Процедура складна, може виглядати зовсім по-різному, являти собою або одну з існуючих методик, або комбінацію. Помилка при розробці, впровадження та реалізації системи оцінки може привести до вкрай негативних наслідків для компанії.

Для вирішення проблеми з комунікацією потрібно визначити відповідальні групи, канали інформування, етапи, на яких має проводитися інформування, і основні теми, які повинні висвітлюватися: що таке система оцінки, яке її основне призначення, навіщо ставляться цілі, що таке компетенції, як вони конкретно повинні виявлятися, якими можуть бути результати проходження процедури.

Потрібно переглядати саму процедуру оцінки, розширяючи її, та, запроваджуючи метод «360 градусів».

Список бібліографічних посилань:

1. Бойчик І. М. Економіка підприємства: підручник. К.: Кондор, 2016. 378 с.

2. Калінін А.М. Сучасні методи оцінки банківського персоналу. *Економічні науки.* 2014. № 25. URL : http://economics.kntu.kr.ua/pdf/25/10.pdf (дата звернення: 10.12.2021).

3. Євдокимов І. Б., Селюк А. В., Росляков А. Н. Актуальні питання підвищення управлінської компетентності персоналу. Омськ: ГУ ЦБ РФ, 2014. 212 с.

4. Волянська-Савчук Л. В. Сучасне поняття системи управління персоналом. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 7. Ч. 2. С. 149–153.

5. Вучковіч-Стадник А.А. Оцінка персоналу: чіткий алгоритм дій і якісні практичні рішення. М .: Ексмо, 2010. 192 с.

6. Ковтун Є. І Аналіз системи управління персоналом підприємства та розробка заходів щодо її вдосконалення. *Молодий вчений*. 2016. № 6 (33). С. 46–50.

7. Колот А.М. Мотивація, стимулювання й оцінка персоналу: навч. посіб. Київ : КНЕУ, 1998. 224 с.

8. Крушельницька О.В. Мельничук Д.П. Упарвління персоналом: Навчальний посібник. М .: «Кондор», 2014. 296 с.

СЕКЦІЯ: Економіка та організація інноваційної діяльності

УДК 331.108.

САЛО Яна Вікторівна,

к.е.н., старший викладач кафедри управління персоналом і економіки праці,

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, Україна

ORCIDID: https://orcid.org/0000-0003-1066-783X

ТАРНАВСЬКА Уляна Миколаївна,

студентка факультету економіки і управління підприємництвом,

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ НАБОРУ І ВІДБОРУ ПЕРСОНАЛУ ОРГАНІЗАЦІЇ

У сучасних умовах зростає інтерес й увага до ролі людських ресурсів як до можливості повної реалізації професійного потенціалу персоналу. Це викликано, насамперед, високим рівнем поділу праці, істотним зростанням питомої частки висококваліфікованої праці як у виробничій, так і у невиробничій сферах і обумовленим цими процесами підвищенням ролі кожного співробітника в успішній роботі організації.

Робота будь-якої організації неминуче пов’язана з необхідністю комплектування штату. Добір й відбір працівників забезпечує нормальний режим функціонування організації, а також закладає перші підвалини успіху. Ефективний, дієздатний персонал – основна складова довготривалого успіху, високоефективний напрям вкладання капіталу. Сьогодні людина – це головний стратегічний ресурс будь-якої компанії для боротьби з конкурентами. Вдало підібрати трудовий колектив – одне з основних завдань керівництва будь-якого підприємства. Це має бути команда однодумців, і партнерів, здатних усвідомлювати, ухвалювати й реалізовувати загальні задуми. Тільки вона виступає запорукою успіху підприємницької діяльності, висловлювання й процвітання підприємства.

Підбір кадрів потрібно здійснювати на жорстких умовах, оскільки помилка у виборі працівника може дорого коштувати підприємству. Саме тому керівники багатьох успішних організацій звертаються за допомогою до рекрутингових агенцій, адже працівники цієї сфери – знавці своєї справи, висококваліфіковані фахівці, які постійно займаються пошуком працівників, використовуючи спеціальні методи та методики. Рекрутингові агенції виконують роль посередників між роботодавцями і претендентами [1]. Паралельно з цим такі агенції допомагають знайти роботу претендентам, хоча це і не є їх основним завданням.

Технологія класичного рекрутингу складається з наступних етапів: складання заявки на підбір кандидата; опис вакансії; виявлення основних напрямів пошуку кандидатів; аналіз отриманих резюме та запрошення обраних кандидатів на співбесіду; співбесіда з рекрутером або менеджером з персоналу та наступна співбесіда з керівником для обраних кандидатів; найм на роботу; процес адаптації.

Послуги, які можуть надавати рекрутингові агенції, розглянуто на рис. 1.

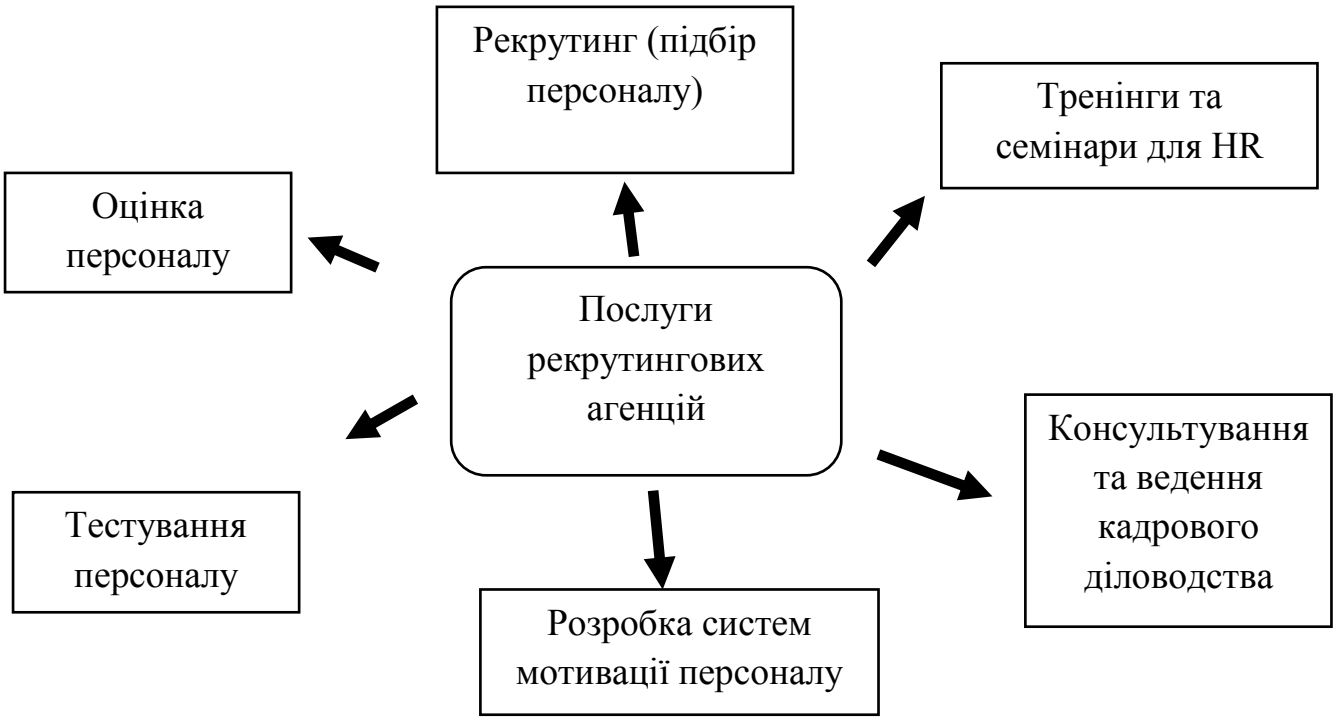

Рисунок 1 – Основні послуги рекрутингових агенцій на українському ринку праці

Зазвичай працівники рекрутингових агенцій займаються виключно обов'язками щодо закриття вакантних позицій. Але вони можуть виконувати наступні обов'язки менеджера з персоналу: ведення кадрової документації, звітності, оцінка компетенцій працівників, тестування, розроблення систем мотивації персоналу та іншу поточну роботу. Таким чином, рекрутингові агенції можуть також виконувати багато додаткових функцій для підприємств.

Перевагами вибору рекрутингової агенції для підприємства є:

– економія часу на пошук та відбір персоналу;

– економія матеріальних ресурсів (витрати на рекламу в ЗМІ);

– економія офісної площі;

– економія заробітної плати для внутрішнього рекрутера.

Оплата праці зовнішніх рекрутерів – відрядна, зазвичай розраховується як певна сума гонорару за кожного найнятого працівника окремо. Практика показала, що підприємствам необхідно підтримувати світові тенденції і звертатися до сучасних технологій набору персоналу. У роботі розглянуті найбільш поширені методи підбору кадрів із зовнішніх джерел, серед яких актуальні хедхантинг, рекрутинг і скринінг (табл. 1) [2].

Таблиця 1 – Методи підбору кадрів на підприємствах

ХЕДХАНТИНГ	**РЕКРУТИНГ**	**СКРИНІНГ**
«Якісний пошук»	«Поглиблений підбір»	«Поверхневий» підбір на «масові» позиції
Враховує особисті та ділові якості кандидата;	Підбір здійснюється через оголошення і ЗМІ	Підбір по формальним вимогам (Освіта, стать, вік, досвід роботи)
Підбір ключових менеджерів і фахівців	Вибір кращих з наявних в базі	Імовірність вдалого закриття вакансії становить 5-10%.
Підбір проводиться з урахуванням особливостей підприємства і повним отриманням всіх даних про кандидата	Підбір по формальними вимогами з урахуванням особливостей ділових і особистісних якостей кандидата	Підбір проводиться з урахуванням особливостей підприємства і повним отриманням всіх даних про кандидата

Аналіз основних характеристик трьох сучасних технологій підбору персоналу показав, що кожен із них відрізняється певними особливостями [15].

Визначено, що реалізація хедхантингу має такі недоліки і переваги:

– гарантія високої ймовірності підбору потрібного фахівця пов'язана з великими фінансовими, часовими та трудовими затратами;

– відсутність професійної підготовки та єдиних критеріїв оцінки хедхантерів;

– хедхантери часом переманюють не одного фахівця, а цілі команди, завдаючи величезної шкоди підприємству.

Рекрутинг буває зовнішній та внутрішній:

1. Зовнішній рекрутинг – це коли підбором персоналу займається рекрутингова агенція.

2. Внутрішній рекрутинг – це коли підприємство саме підбирає персонал згідно власних вимог та побажань.

Переваги внутрішнього рекрутингу:

1) При внутрішньому рекрутингу заздалегідь відомо, що можна очікувати від наявного працівника, тому що з ним вже є досвід взаємодії, його бачили в різних ситуаціях, та є достовірне уявлення про його здібності, можливості та рівень професіоналізму.

2) Внутрішній рекрутинг підвищує мотивацію працівників.

3) Внутрішній рекрутинг часто допомагає утримати тих працівників, які збиралися звільнитися з підприємства.

4) Економія часу та фінансова економія.

Недоліки внутрішнього рекрутингу:

1) Вибір сильно обмежений.

2) Можливі непорозуміння між працівниками.

Розглянемо переваги та недоліки зовнішнього рекрутингу (табл. 2).

Таблиця 2 – Переваги та недоліки зовнішнього рекрутингу

Переваги	**Недоліки**
Широкі можливості вибору кандидатів	Високі витрати на залучення кадрів
Поява нових імпульсів для розвитку підприємства	Великий відсоток працівників, прийнятих із боку (в порівнянні з внутрішнім наймом)
Можливість повного задоволення потреби в кадрах	Сприяє росту плинності кадрів

Мала загроза виникнення інтриг всередині підприємства	Висока ступінь ризику під час проходження випробувального терміну
Новий працівник приносить свіжі ідеї на підприємство	Новий працівник погано знає підприємство
Роботодавець має можливість побачити ситуацію в колективі поза межами підприємства	Труднощі при звиканні до корпоративної культурі, стилю управління
Зменшується можливість появи конфліктних ситуацій серед працівників	Період входження на нову посаду неминуче пов'язаний зі зниженням продуктивності. Тривалий період адаптації

Аналіз переваг та недоліків зовнішнього рекрутингу (табл. 2) показав, що зовнішній рекрутинг має більше негативних якостей, ніж позитивних.

Таким чином, об'єднання внутрішнього рекрутингу з зовнішнім – це оптимальний шлях вирішення кадрових завдань і вкладення коштів у розвиток персоналу. Але він стає таким тільки при дотриманні умов: замовник послуги повинен чітко розуміти, чому саме під ці завдання інвестуються кошти в аутсорсинг, а партнер повинен володіти професійною можливістю якісно відпрацювати дані інвестиції.

На нашу думку, заходи для удосконалення системи пошуку та підбору персоналу повинні передбачати:

1. Впровадження системного підходу. Поетапна схема процесу рекрутингу дозволить упорядкувати процес підбору персоналу у компанії. Удосконалений механізм процесу рекрутингу дозволить за рахунок основних елементів підвищити ефективність цього процесу.

2. Підбір найманих працівників із застосуванням соціальних мереж. В сучасних умовах розвитку бізнесового середовища загальноприйнятий алгоритм підбору найманих працівників на вакантну посаду підприємств повинен бути адаптованим до сьогоденних умов функціонування організацій. Переваги пошуку найманих працівників на вакантні посади у соціальних мережах дозволяють запропонувати алгоритм пошуку HR-менеджером претендента на вакантну посаду в соціальних мережах. На відміну від існуючих алгоритмів, застосування даного алгоритму надасть можливість HR-менеджеру та керівнику організації уникнути етапу роботи з кадровими агентствами,

скоротить витрати підприємства на підбір персоналу на вакантну посаду, дозволить сформувати резерв кадрів та водночас зробити процес підбору претендентів мобільним.

3. Підбор персоналу на базі сучасних програмних продуктів. Для підвищення ефективності процесу підбору персоналу слід використовувати сучасні інформаційні технології, зокрема ті, що можуть використовуватися керівниками і фахівцями HR-відділу при вирішенні завдань відбору персоналу, аналізу міжособистісних відносин в колективі, веденні баз даних по кадрам. Інформаційні системи дозволяють виявити рівень професійної кваліфікації працівників, їх психофізіологічні параметри, а також простежити за динамікою зміни певних характеристик, щоб виділити ті з них, які мають відхилення від загальноприйнятих суспільних норм.

Список бібліографічних посилань:

1. Михайлова Л. І. Управління персоналом : навч. посібн. К. : Центр учбової літератури, 2007. 248 с.

2. *HR-Portal: Сообщество HR-Менеджеров*: веб-сайт. URL: www.hr-portal.ru (дата звернення: 13.12.2021).

СЕКЦІЯ: Юриспруденція

УДК 351.86

САРАФАНОВ Олександр Олександрович,
студент 6-го курсу
кафедри фундаментальних і галузевих юридичних наук
Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського
Науковий керівник: Митрофанов Ігор Іванович,
професор кафедри фундаментальних і галузевих юридичних наук КрНУ,
доктор юридичних наук, професор
Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського
м. Кременчук, Україна

ЗМІНИ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА, ЩО РЕГЛАМЕНТУЄ ОСНОВУ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Злочини проти основ національної безпеки України посягають не тільки на безпеку держави, а й на національну безпеку загалом, яка, відповідно до законодавства України, визначається як рівень захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якого забезпечується сталий розвиток суспільства.

Історія України наповнена рядом важких випробувань для народу, тому цінність безпеки держави завжди являлась однією із першочергових. Особливо відчутно це проявляється в останні роки. Потреба в безпеці носить об’єктивний характер, оскільки усі члени суспільства досить вразливі, незалежно від їх фізичних даних, володіння багатством, владою, іншими ресурсами [2, с. 4]. Вважаємо, що необхідність у безпеці неможливо задовольнити у повній мірі. Вона присутня завжди і вимагає до себе постійної уваги, оскільки шлях розвитку держави поєднаний з різними реальними чи потенційними загрозами.

Зазначимо, що Україна, як і інші держави, має національні та економічні особливості, характерну законодавчу базу, яка сформувалась і зараз удосконалюється у досить непростих умовах – як внутрішніх, так і зовнішніх.

Але не будемо забувати, що побудовою власної нормативно-правової бази розвинені держави займалися протягом десятиліть, а часто і століттями.

Посягання на територіальну цілісність та недоторканність України як склад злочину, беззаперечно, має свою історію розвитку, дослідження якого необхідно, в першу чергу, для виявлення особливостей даного складу злочину в різні періоди розвитку держави, а також для встановлення характеру його впливу на поведінку людей за для подальшого зменшення кількості скоєння подібних злочинних діянь у майбутньому.

Однією з правових форм захисту проголошених ч. 3 ст. 2 Конституції України цілісності і недоторканності території нашої держави виступає ст.110 Кримінального кодексу (КК). У ній зазначаються такі терміни як, «територіальна цілісність» та «територіальна недоторканність»

Територіальна цілісність або територіальна недоторканність держави – принцип міжнародного публічного права, згідно з яким територія держави є недоторканною від посягань з боку інших держав шляхом застосування військової сили або загрози силою [1].

Національна безпека – захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам [1].

Вперше про положення, що регулюють основи національної безпеки України, згадується в Кримінальному кодексі УРСР від 1 квітня 1961 року, а саме у «небезпечних злочинах, зокрема, проти країни». 1 вересня 2001 року термін дії кодексу закінчився. За цей період – 40 років – перший розділ вніс певні корективи, зміни та доповнення відповідно до указів Президії Верховної Ради Радянського Союзу, радянського законодавства та законодавства України [3, с. 304].

Новий Кримінальний Кодекс набирав чинності з 1 вересня 2001 року. І ось перший розділ Особливої частини отримує нову назву «Злочини проти

основ національної безпеки» та містить у собі 6 статей, що отримали корективи вже у 2014 році та добавили дві статі (ст. 110-2 та 114-1).

Проаналізувавши Розділ 1 «Злочини проти основ національної безпеки України» та провівши роботу з історичними джерела, висновками та поглядами багатьох науковців. Обробивши усю цю інформацію можна зробити наступні висновки, що, поки існує зацікавленість одних країн в компонентах та структурі інших, то такі статті будуть актуальні. Проте статі вигадані 60 років тому згодом втрачають свою актуальність, адже прогрес не стоїть на місці. Тому відповідно до нього треба вносити деякі корективи до статей та завжди аналізувати на скільки ефективними є чинні статті до визначеного проміжку часу.

Також можна розширити взаємозв'язок статей між собою та вдосконалити покарання за їх порушення, що поширить спектр захисту країни. Покращити захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності та конституційного ладу.

Список бібліографічних посилань:

1. Коментар до статі 110 Кримінального Кодексу України. Юридичні послуги онлайн: веб-сайт. URL: http://yurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/kodeks/024/108.php (дата звернення: 15.12.2021).

2. Корж І. Ф. Державна безпека: методологічні підходи до системи складових поняття. Правова інформатика. 2012. № 4(36). С. 4–5. http://ippi.org.ua/sites/default/files/12kifisp.pdf (дата звернення: 16.12.2021).

3. Нижник Н.Р., Ситник Г.П., Білоус В.Т. Національна безпека України (методологічні аспекти, стан і тенденції розвитку) : навчальний посібник. Ірпінь: Академія ДПС України, 2000. 304 с.

СЕКЦІЯ: Економіка та організація інноваційної діяльності

УДК 657

САРТАНІЯ Ірина Григоріївна,

студентка ф-ту ОПМ, 6 курсу, спец. 071 «Облік і оподаткування»

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Науковий керівник: к.е.н. Сташенко Ю.В.,

доцент кафедри обліку і оподаткування

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

м. Київ, Україна

ОБҐРУНТУВАННЯ ПІДХОДІВ ЩОДО ТЕХНОЛОГІЇ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ ЗА ПОДАТКОМ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА

Податок на прибуток, як один із найбільш значущих платежів до бюджету, має якщо не визначальне, то, у разі, істотне значення задля забезпечення держави фінансовими ресурсами. Крім того, податок на прибуток використовується як інструмент регулювання та стимулювання ділової активності організацій. За допомогою різних умов оподаткування, таких, як величина доходу, що залишається у розпорядженні підприємства, політика амортизаційних відрахувань, система різних пільг та санкцій, держава може впливати на поведінку економічних суб’єктів та на розвиток економіки загалом. Саме тому оподаткуванню прибутку приділяється така серйозна увага при проведенні чергових податкових реформ.

Відповідно до Податкового кодексу України об’єктом оподаткування податком на прибуток є прибуток, який розраховується як різниця між доходом звітного періоду і вартістю реалізованих товарів (робіт, послуг) і сумою інших витрат. А базою оподаткування слугує грошове вираження об’єкту оподаткування (ст.135.1 Кодексу) [1].

Система оподаткування прибутку побудована загалом за єдиною схемою:

а) прибуток організацій оподатковується як центральним урядом, і місцевими органами влади;

b) об’єктом оподаткування виступає чистий прибуток, що залишається після вирахування з виручки всіх економічно обґрунтованих витрат, дозволених відрахувань та податкових пільг;

c) ставки податку, як правило, встановлюються пропорційно або мають незначну прогресію.

Податок на прибуток – один із найбільш складних і важливих податків підприємства. Формування податку на прибуток у бухгалтерському обліку регулюється в законодавстві України Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток» [2].

НП(С)БО 17 покликане зробити звітність більш прозорою та відобразити в ній таку інформацію:

– поточний податок;

– відмінності між бухгалтерським і податковим прибутком;

– причини їх виникнення та суми, здатні вплинути на величину податку в майбутньому (тимчасові різниці, відстрочені активи та зобов’язання).

Перевірка розрахунків за податками і зборами, серед яких одним із складних є алгоритм обчислення податку на прибуток організацій, повинна мати чітку послідовність та спиратися на законодавчі акти, щоб її результати задовольнили всіх зацікавлених користувачів податкової звітності.

Аудит є методом підтвердження правильності здійснюваних економічними суб’єктами операцій. У деяких випадках таке свідоцтво у вигляді позитивного аудиторського висновку дозволяє організаціям бути впевненими в обґрунтованості своїх розрахунків із державою щодо поточної діяльності.

Мета аудиту розрахунків з податку на прибуток організацій – підтвердити законність операцій, пов’язаних з отриманням доходів та здійсненням витрат, відповідно до чинного податкового законодавства та достовірність показників, відображених у регістрах бухгалтерського та податкового обліку, використаних під час заповнення податкових декларацій.

Джерелами інформації слугують первинні облікові документи, регістри бухгалтерського та податкового обліку, податкова декларація та розрахунки

авансових платежів з податку, платіжні доручення на сплату податкових зобов'язань, журнал-ордер та відомість за рахунком 641 «Розрахунки за податками», бухгалтерська звітність.

Отже, в даний час система оподаткування є важливим інструментом регулювання фінансових взаємовідносин. Вони забезпечують державу фінансовими ресурсами, необхідними для вирішення економічних і соціальних завдань. За характером, змістом і різноманітності виконуваних функцій, за своїми можливостями впливу на діяльність організацій, за ступенем впливу на хід і результати комерційної діяльності податок на прибуток є основним прямим податком. Вищевказане визначає актуальність цього дослідження, метою якого є розробка рекомендацій щодо вдосконалення оподаткування прибутку як інструменту державного фінансового регулювання в Україні.

Список бібліографічних посилань:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI URL: http://www.zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 02.11.2021).

2. Національне Положення (стандарт) Бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток», затв. Наказом Міністерства фінансів України N 353 від 28.12.2000 р., зареєстр. в Міністерстві юстиції України 20 січня 2001 р. за № 47/5238 із змінами, і доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13 (дата звернення: 02.11.2021).

3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV URL: http://www.zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 02.11.2021).

СЕКЦІЯ: Психологія

УДК 378

СЕМЕНОВ В'ячеслав Петрович,

аспірант

Український державний університет залізничного транспорту

м. Харків,Україна

ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ЗОРОВОГО СПРИЙНЯТТЯ СИГНАЛІВ ПРАЦІВНИКАМИ ЛОКОМОТИВНИХ БРИГАД

Питання впливу факторів на локомотивну бригаду, в тому числі небезпечних, залишається відкритим. Перечислимо основні з них: шум, вібрація, монотонність, магнітні поля, нерівномірна освітленість робочої зони. Тому, наприклад, під час слідування під зелений вогонь світлофора виникає монотонність в роботі локомотивної бригади, адже кольори мають свою довжину хвиль та на протязі тривалого часу викликають монотонність в роботі. Тому зміна сигналів, наприклад, на прохідному світлофорі із зеленого на жовтий вогонь зміниться на сприйняття хвиль іншої довжини, що в свою чергу, зніме монотонність та переключе увагу машиніста до дій зі зниження швидкості руху поїзда. По різним даним, від 60% до 70% інформації людина отримує за допомогою зору.

Через велику кількість етапів процесу зорового сприйняття його окремі характеристики розглядаються з точки зору різних наук- оптики [1], психології [2], фізіології, хімії. На кожному етапі сприйняття виникають спотворення, помилки, збої, але мозок [3] людини обробляє отриману інформацію та вносить необхідні корективи. Ці процеси носять несвідомий характер та реалізуються в багаторівневій автономній корекції спотворень. Так усуваються сферичні та хроматичні аберації, ефекти сліпої плями, проводиться кольорова корекція, формуються стереоскопічні зображення. В тих випадках, коли підсвідома обробка інформації недостатня, або збиткова, виникають оптичні ілюзії.

Також для вивчення та розвитку в перспективі високошвидкісного руху в Україні можна за основу брати результати досліджень вчених, роботи яких

успішно застосовуються в різних галузях господарства, особливо управління на залізничному транспорті.

Тому розглянемо таблицю зорового відчуття кольору в залежності від довжини хвиль.

Таблиця 1– Залежність зорового відчуття від довжини хвиль

Тип колбочок	Позначення	Довжина хвиль	Максимальний поріг чутливості
S	β	400-500 нм	420-440 нм
M	γ	450-630 нм	534-555 нм
L	ρ	500-700 нм	564-580 нм

Світло з різною довжиною хвиль по різному стимулює різні типи колбочок. Наприклад, жовто-зелений колір в рівній ступені стимулює колбочки L- та M- типів, але слабше стимулює колбочки S-типу. Червоне світло стимулює колбочки L- типу набагато сильніше, ніж колбочки M- типу, а S-типу не стимулює майже взагалі; зелено- голубий колір стимулює рецептори M- типу сильніше, ніж L- типу, а рецептори S- типу- ще набагато сильніше; світло з цією довжиною хвиль найбільш сильно стимулює також палички. Фіолетове світло стимулює майже виключно колбочки S- типу. Мізок приймає комбіновану інформацію від різних рецепторів, що забезпечує прийняття світла з різною довжиною хвиль.

Таким чином, вивчення питань дії світлових променів на органи зору людини ведеться поглиблено вченими на протязі тривалого часу, але залишаються відкритими через недостатність доказів в теорії та на практиці, що служить для подальшого більш глибокого вивчення в даному напрямку вченими різних країн та є перспективним для підготовки та під час роботи

локомотивних бригад високошвидкісного руху залізниць розвинених країн світу.

Список бібліографічних посилань:

1. Б. М. Яворский, А. А. Детлаф. Справочник по физике. М.: Наука, 1971. 940 с.

2. Годфруа Ж. Что такое психология. Les chemins de la psysiologie. В 2-х т. Москва: Мир, 2005.- 772 с.

3. Энциклопедический словар / под ред. И. Е. Андреевского, К. К. Арсеньева, Ф. Ф. Петрушевского; Изд. Ф. А. Брокгауз [Лейпциг], И. А. Ефрон [Санкт-Петербург]. СПб.: Семеновская Типо-Литография И. А. Ефрона, 1890–1907.

СЕКЦІЯ: Технічні та фізико-математичні науки

УДК 51-7

СКВОРЦОВА Олександра Олександрівна,

студентка 3 курсу

Відокремлений структурний підрозділ «Краматорський фаховий коледж промисловості, інформаційних технологій та бізнесу Донбаської державної машинобудівної академії»

м. Краматорськ, Україна

МУЗИЧНА ГРАМОТА В МАТЕМАТИЦІ

Всі ми можемо сміливо сказати, що математика – королева наук. Математика сьогодні дуже корисна. Багато вчених стверджують, що настає епоха математичних знань. Вона всюди. Ви коли-небудь думали, що математика також існує в музиці? Сьогодні ми не уявляємо життя без музики. У кожного свій музичний смак. І важко уявити, що спільного між математикою і музикою. Недарма їх називають сестрами. Зв’язок музики з математикою давно доведена. У цій статті ми розглянемо цей зв’язок більш детально.

На першому уроці співочої практики – так званому класі музичної грамоти – учні музичної школи одразу зіткнуться з математикою. У музиці все

треба враховувати. Так само, як і в математиці. 7 нот, 5 рядків нот, інтервал. Для письма ми використовуємо букви, цифри для цифр і музику для нот.

Під час запису мелодії звук має власну довжину (тривалість), тут порівнюється тривалість цілочисельної і цілочисельної тривалості, а також тривалість коротких нот, записаних з десятковими і змішаними числами. Пропоную розглянути нотну грамоту з п'єси Петра Ілліча Чайковського «Солодкі сни», яка грає на магнітофоні.

Можна сміливо сказати, що багато математиків присвячують свою роботу вивченню музики та її математичних законів. Це Г. Лейбніц, Х. Гольдбах, Р. Декарт, Л. Ейлер, Д. Бернуллі та інші математики.

Можна помітити, що перша робота Рене Декарта називається «Теорія музики», а одна з найкращих робіт Леонарда Ейлера – «Звуковий есе». Ця робота починається з такого тексту: «Моя кінцева мета в цій роботі полягає в тому, щоб я намагався представити музику як частину математики і показати все на правильній основі в упорядкованій формі, щоб звуки могли щасливо поєднуватися та змішуватися. Речі» [1, с. 3]. Можна уявити собі листування Лейбніца і Гольдбаха: вони писали, що музика – це прихована арифметична вправа для душі, яку неможливо злічити. Грамота та математика.

Давним-давно, у Стародавній Греції, люди вірили, що музика є частиною математики, а точніше, частиною теорії чисел. Першим це довів Піфагор. Математики намагаються використовувати прості числа, щоб висвітлити музику. Важко уявити, що це Піфагор. Зараз ми активно застосовуємо його теорему. Мало хто знає, але він – теоретик музики. В основному він займається працею пошуку гармонії.

І це сталося випадково. Піфагор проходив повз ковальську майстерню і почув, що удар молотка виробляє певний ритм. Після цього він почав експеримент. Спробуйте знайти зв'язок між висотою і числом. У своїх дослідженнях він використовував миску з водою та односторонню арфу. Дослідіть і розрахуйте залежність між рівнем води та довжиною хорди. Після цих досліджень Віг сказав, що половина довжини струни підвищила ноту на

октаву. Він також вивчав інтервал, намагаючись знайти співвідношення між усіма звуками

В основі музичної системи лежать два закони, названі на честь двох великих учених – Піфагора і архітектора.

Закон такий:

1. Два рядки визначають приголосні, якщо їх довжину назвати цілим числом, вони утворюють трикутник число 10 = 1 + 2 + 3 + 4, а саме 1:2, 2:3, 3:4. Крім того, чим менше число n у співвідношенні n: (n + 1) (n = 1,2,3), тим більш приголосний отриманий інтервал.

2. Частота коливань w струни обернено пропорційна її довжині l. w = a: l, де a – коефіцієнт, що характеризує фізичні характеристики рядка. Математична гармонія музичного мистецтва шокувала не тільки стародавніх мислителів. Багато великих людей наступних поколінь і сучасності звернули свою увагу на це і скористалися близькістю музики та математики.

Основою піфагорійської гами є інтервал-октава. Це приголосний звук, який повторює високий тон. Щоб встановити лад, піфагорійській школі необхідно розділити октаву на красиві частини.

Середнє арифметичне тонічного коливання (w1) і його октавного повторення (w2) допомагає знайти ідеальний п’ятий приголосний. Оскільки w2 = 2w1, w3 = (w1 + w2): 2 = 3w1: 2 або w3: w1 = 3: 2 [2, с. 10] (w3 — частота п’яти градусів).

Згідно з другим законом Піфагора, довжина акорду l3, що відповідає п’ятому ступені, буде середньою гармонічною довжиною тоніки l1 і акордом, що повторює l2 в октаві, оскільки:

$$l_2 = l_1 : 2, \text{ то } l_3 = 2\, l_1\, l_2 : (l_1 + l_2) = 2\, l_1\, l_1 : 2 : (l_1 + l_1 : 2) = l_1^2 : ((2\, l_1 + l_1) : 2) =$$

$$2\, l_1^2 : :3\, l_1 = 2\, l_1 : 3; \text{ або } l_3 : l_1 = 2 : 3.$$

Взявши основну хвилю w1 і середню гармонічну частоту октави w2, отримаємо [3, с.10]:

$$w4 = = 2w1w2: (w1 + w2) = 2w1$$

$$2w1: (w1 + 2w1) = 4w12: 3w1 = 4w1.$$

Це означає, що w4: w1 = 4: 3. В результаті ми знайшли ще одну досконалу кварту приголосних [3, с. 4].

Визначте, як пов'язані довжини рядків для знайдених частот (l4 і l1):

l4 = (l1 + l2): 2 = (l1 + l1: 2): 2 = (2 l1 + l1): 2: 2 = 3 l1: 4; l4: l1 = 3: 4.

Це означає, що довжини рядків l1, l2 і l4 пов'язані середнім арифметичним.

Отже ми можемо сказати, що математика та музика насправді сестри. І це вже давно було доведено дослідженнями та науковими роботами. Музико-математичні операції пов'язані зі змістом і психологією. Займаючись музикою, людина розвиває і тренує свої математичні здібності. В історії людства створено велику кількість музичних творів! Але всі вони лише чергування семи нот! Музика позитивно впливає на емоційний стан людини. Це дослідження доводить, що музика допомагає вивчати математику.

Список бібліографічних посилань:

1. Буреніна А. І. Музика і математика в розвагах з дітьми старшого дошкільного і молодшого шкільного віку. *Музична палітра*. 2003 №2. С. 3

2. Бітюцький І., Єршов А. П., Кудрявцев Л. Д., Оніщик А. Л., Юшкевич А. П. Математичний енциклопедичний словник. М.: Радянська енциклопедія. 1988. 847 с.

3. Варга Б., Дюмень Ю., Лопаріц Е. Мова, музика, математика. М.: Мир, 1993. 248 с.

СЕКЦІЯ: Педагогіка та освітні технології

УДК 37

СОЛОНИНКА Василина Анатоліївна,
студентка спеціальності 013 Початкова освіта
КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради
ТОЛОЧКО Роксолана Миколаївна,
викладач методики музичного виховання та фортепіано КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради
м. Луцьк, Україна

ВИКОРИСТАННЯ МУЗИЧНО-ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Уроки музичного мистецтва у початковій школі є одним з головних інструментів розвитку природних здібностей та навичок, духовних потреб, а також естетичних вподобань учнів. Якщо брати до уваги те, що гра є провідним мотивом майже усієї діяльності дітей у ранньому і молодшому шкільному віці, то вагому роль у процесі музичного виховання відіграють саме музично-дидактичні ігри як ефективний метод активізації розумових здібностей, розвитку логічного мислення, допитливості й кмітливості школярів [1].

У процесі навчально-музичних ігор молодші школярі виконують роль дорослих, засвоюють потрібні знання, набувають умінь і навичок. У грі вони краще пізнають один одного, вільніше почуваються, дорослішають. Якщо такі ігри на уроках музичного мистецтва проводити систематично, то це пожвавлює спілкування учнів і в позаурочний час: діти стають самостійнішими й незалежнішими, формують власну думку і вміння її доводити.

Дидактична гра як форма навчання на уроках музики в початковій школі складається з кількох елементів. Основний із них – дидактичний. Він точно окреслює мету використання гри – навчити дітей музиці. Наступний елемент – ігрове завдання, яке визначає дію учнів. Вона може бути націлена на реалізацію дидактичного елемента на основі набутих знань, їх отримання або закріплення у процесі гри.

Основне призначення музично-дидактичних ігор – розвиток у школярів музичних здібностей та навичок орієнтації в елементарній музичній грамоті. Так у результаті систематичного використання у навчально-виховному процесі музично-дидактичних ігор, різноманітних за завданням і змістом, у школярів формуються вміння слухати музику. Діти практикуються розрізняти висоту звуків, тембр і силу, тривалість звуків, розвивати ритмічний, тембровий і динамічний слух. Тому на уроках музики використовуються музично-дидактичні ігри для розвитку у дітей звуковисотного слуху, відчуття ритму, тембрового та динамічного слуху, співацького голосу, творчих здібностей, вивчення матеріалу в різних ігрових ситуаціях.

При цьому музично-дидактичні ігри мають бути простими, доступними та цікавими. Адже лише тоді вони стають своєрідним збудником бажання дітей співати, слухати музику і танцювати.

Зрозуміло, що музично-дидактичні ігри застосовуються не на кожному уроці. Вчитель музики, складаючи календарний план роботи, визначає, коли використовується та чи інша гра. Варто дотримуватись певної системності та послідовності щодо ускладнення ігор за дидактичними завданнями та змістом. Для проведення музично-дидактичної гри необхідно відвести до 10-15 хв. Найкращого результату можна досягнути за умови обов'язкової ретельної попередньої підготовки вчителя і учнів, під час якої діти ознайомлюються зі змістом гри, ігровим завданням, правилами гри, їх дією. Одночасно пригадують, повторюють, удосконалюють необхідні знання, правила, навички, виконують елементи гри. Така робота дає вчителю можливість визначити готовність школярів до проведення гри в повному її обсязі. Важливо не тільки продумати саму організацію проведення гри, а і враховувати вік дітей, їхній психологічний стан. На думку В.М. Верховинця, найкраща форма гри – це замкнене, чи розірване коло [2]. Щоб гра проходила весело і жваво, керівник мусить, по-перше, сам добре засвоїти гру, а по-друге, познайомитись з методикою і способом проведення гри, зуміти провести гру легко і як найдоступніше для учнів.

Також музично-дидактична гра повинна відповідати певним вимогам. У ній мають бути запропоновані вправи, що є корисними для розумового та музично-творчого становлення учнів. Перевагу слід надавати тим ігровим видам діяльності, які передбачають участь у них більшості дітей класу, швидку відповідь, зосередження довільної уваги [3]. Обов'язковою є наявність захоплюючого завдання від педагога, вирішення якого потребує певних креативно-інтелектуальних зусиль. Залежно від віку учнів, ступеню їх музичного розвитку, мети уроку, а також складності завдань, вони можуть бути розв'язані школярами самостійно, у групах або з допомогою вчителя.

Наприклад, на початковому етапі роботи для розвитку почуття ритму у дітей можна використати одну з найпростіших ігор – «Луна». Основне її завдання – точно відтворити запропоновані вчителем (потім дітьми) ритмічні блоки. Варто зауважити, що відповіді учнів повинні бути одночасними (за помахом руки вчителя). Хоча ця гра нескладна, але, готуючись до неї, працювати доцільно не з усім класом, а з окремими дітьми за рядами, партами. Заданий ритмічний малюнок поплескувати не лише долонями, а й у різних тембрах, різною силою звука (плескання, клацання, притупування обома або однією ногою тощо). При плесканні цілої фрази доцільно кожен такт відтворювати в різному тембрі або, домовившись з дітьми, сильні і слабі долі теж озвучувати різним тембральним забарвленням. Така робота тренує швидкість реакції, координує рухові функції тіла.

Для розвитку вокального слуху оптимальним варіантом буде використання гри «Вокальний телефон». Основне ігрове завдання – передача за показом учителя поспівок, фраз правильного вокального оформлення. Ігровий елемент приноситиме користь у тому разі, коли вчитель привчатиме співаків звертати увагу на красиве вокальне звучання при постійному аналізі співу товаришів, співаків-виконавців тощо. За такої методики діти стають більш активними, зібраними, у них зникає напруженість, сором'язливість під час індивідуального виконання. Переможцем стає той, хто справляється з завданням або весь час удосконалює виконавську майстерність.

Ще однією цікавою грою є гра «Назви композитора». Учням пропонуються 2-3 портрети композиторів, з творчістю яких вони ознайомлені. Завдання – назвати твори цих композиторів. Переможцем стає той, хто швидко і точно назве твори. Гра ускладнюється, коли необхідно з декількох творів, що прозвучали, знайти твір конкретного композитора, дати йому стислу характеристику.

Отже, використання педагогами музично-дидактичних ігор на уроках музичного мистецтва в початковій школі дозволяє поліпшити рівень знань школярів, формує у них інтерес до музичного мистецтва, розвиває творчі здібності. Ключовим мотивом таких музично-дидактичних ігор є розвиток музичного сприйняття та музичних здібностей учнів початкової школи. Ігрова дія допомогає учням у цікавій формі сприймати та аналізувати властивості музичного мистецтва.

Захопившись процесом, діти не усвідомлюють, що окрім гри, вони ще й здійснюють пряму навчальну діяльність, запам’ятовують нову інформацію з музичного мистецтва. Крім того, відбувається значний прогрес у формуванні творчих музичних здібностей, уваги та уяви, пам'яті й слуху, прагнення до знань. У процесі музично-дидактичної гри у школярів початкових класів продукується звичка концентрації уваги, пригадування та самостійної роботи.

Список бібліографічних посилань:

1. Барило С. Б. Музично-дидактичні ігри як засіб розвитку музичних здібностей молодших школярів. *Наукове Мислення.* 2021. URL: https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/40-desyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya (дата звернення: 20.12.2021).

2. Верховинець В.М. Теорія українського народного танцю. Київ: Музична Україна, 1990. 150 с.

3. Мазоха Д. С., Опанасенко Н. І. Педагогіка: Навч. посіб. К.: Центр навч. літ., 2005. 231 с.

4. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ : Освіта України, 2008. 274 с.

СЕКЦІЯ: Педагогіка та освітні технології

УДК 378.6

СУДОПЛАТОВ Максим Сергійович,

курсант навчальної групи ПД-131

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: БІЛАН Дмитро Андрійович,

Викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

м. Дніпро, Україна

РІВЕНЬ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СИСТЕМИ МВС

Рівень фізичної підготовленості сьогоднішніх курсантів є не достатнім для повноцінного виконання своїх службових обов'язків. Уроки фізкультури у школах зараз піддані численним правкам, завдяки яким багато вправ, нормативів вважаються небезпечними для здоров'я, тому отримуючи повну середню освіту та приходячи на навчання до закладів вищої освіти системи МВС, майбутні поліцейські не мають тої необхідної бази для того, щоб виконувати передбачені освітнім планом вправи та нормативи. До того ж, занадто високий рівень лояльності та піклування батьків до своїх дітей в плані фізичних навантажень дає про себе знати у моменти, коли навіть найменша проблема зі здоров'ям подається і самим курсантом як щось непереборне, таке, що дозволяє без уколів совісті навіть не спробувати зробити те, що роблять його(її) однолітки. Тому проблема рівня фізичної підготовленості курсантів на сьогодні є доволі актуальною і поширеною. Погоджується з цією думкою і викладач Білан Дмитро Андрійович: «Фізична підготовка за своєю суттю є одним з найважливіших факторів сучасного правоохоронця, а також необхідною умовою виховання особового складу у вищих навчальних закладах…»[1, с. 197].

До того ж, фізичні навантаження сприяють не тільки фізичному розвитку, але й формують психологічну стійкість до труднощів: долаючи незручності та

переступаючи через себе людина на підсвідомому рівні підвищує свою стресостійкість та больовий поріг, стає морально більш витривалою та сильною, що необхідно для продовження служби в органах поліції. Однією з функцій спеціальної фізичної підготовки, на думку Д. Білана є – формування професійно-важливих психічних якостей (психічної стійкості; концентрації та переключення уваги, швидкості оперативного мислення, точності імовірного прогнозування тощо) [1, с. 197].

Але, так як більшість курсантів приходять до закладів вищої освіти з низьким або взагалі недостатнім рівнем фізичної підготовки, то справу намагаються виправити саме заклади вищої освіти. Нинішні тенденції показують, що підлітків потрібно зацікавити у чому-небудь, щоб вони почали цим займатися. Тому заклади вищої освіти з особливими умовами навчання, які готують майбутніх правоохоронців, застосовують різноманітні методи викладання такої дисципліни, як спеціальна фізична підготовка, а також будь-якими методами намагаються підвищити мотивацію до занять курсантами [2, с. 97]. Досягається це різними шляхами та способами. Наприклад, проводять тренування з різних видів спорту, як в навчальний, так і в поза навчальний час. «Тренування у різних видах спорту та участь у спортивних змаганнях створюють необхідні умови для всебічного розвитку курсантів, підвищення моральної, психологічної та фізичної підготовленості, повного сприйняття навчального матеріалу, формування особистості майбутнього правоохоронця та сприяють повній реалізації здібностей та таланту» [2, с. 97].

Щодо того, чи всі здобувачі вищої освіти спроможні подужати те, що від них вимагає програма, то тут питання стоїть в індивідуальному підході до кожного з них: викладач чітко бачить, хто на що здатен, хто старається, а кому просто ліньки. «Одне і те саме навчальне питання може бути під силу для одного курсанта та нерозбірливим і неможливим для іншого, тому існує потреба у більш індивідуалізованих та спеціалізованих додаткових заняттях для підвищення рівня знань з дисципліни та покращення загальної фізичної підготовки курсантів» [2, с. 97] Тобто до кожного курсанта застосовуються ті

заходи, завдяки яким вони зможуть досягти певних висот у спорті. Навіть те, що хоч один з них переступив через себе та зміг виконати ту вправу, яка раніше йому не давалась – це велике досягнення, і перш за все, воно стало можливим завдяки правильному підходу.

Отже, зараз існує велика проблема з рівнем фізичної підготовленості дітей та підлітків, що в, свою чергу, прямо впливає на рівень фізичного розвитку і курсантів закладів освіти системи МВС. Школи та інші заклади середньої освіти не дають достатньої бази для того, щоб можна було б виконувати вимоги програми підготовки курсантів з СФП. Тому всіма методами викладачі у таких закладах сприяють подальшому розвитку тих якостей, які вже набуті у курсантів та виявляють і розвивають ті, які були не розкриті; заохочують і зацікавлюють для подальшого любительського та професійного спорту. Але, незважаючи на всі старання викладачів, сьогодні і досі існує проблема зацікавленості курсантів у своєму розвитку, у тому числі і фізичному. Тому це питання буде залишатись актуальним доти, доки кожен не зрозуміє про необхідність мати хоча б базові фізичні навички, для того, щоб у подальшому виконувати свої службові обов’язки.

Список бібліографічних посилань:

1. Дегтярьова М. Д. Вдосконалення фізичної підготовки слідчих. *З нагоди відзначення Дня науки-2021 в Україні. Розвиток науки і техніки: проблеми та перспективи* : збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Київ: ДНДІ МВС України, 2021. С. 197–198. URL: https://web.mvs.gov.ua/files/pdf/Zbirnyk_theses_2021_05_20.pdf#page=197 (дата звернення: 15.12.2021).

2. Білан. Д. А., Липка Я. В. Проблема щодо рівня фізичної підготовки курсантів НВЗ МВС України. *Збірник наукових праць ΛΌГOΣ*. 2020. С. 96–98. URL: https://msu.edu.ua/library/wp-content/uploads/2019/02/pryklady-oformlennja-bibliohrafichnoho-opysu-zhidno-dstu-8302.pdf (дата звернення: 20.12.2021).

СЕКЦІЯ: Психологія

УДК 159.923.2

ТОКАР Ксенія Сергіївна,
студентка V курсу
«Навчально-наукового інституту
міжнародних відносин та соціальних наук»
кафедри психології
Міжрегіональна Академія Управління персоналом
Науковий керівник: Павлюк Марія Михайлівна,
доктор психологічних наук, доцент кафедри психології
Міжрегіональна Академія Управління персоналом
м. Київ, Україна

ОСОБЛИВЛИВОСТІ ОБРАЗУ «Я» У ПІДЛІТКІВ

Сьогодні перед психологією постає низка питань, пов'язаних з вивченням особливостей розвитку особистості в сучасних умовах нестабільності. Швидка зміна структури суспільства, а також політичні та економічні зміни активізують інтерес психологів до проблеми особистості та змін в образі «Я». Особливо це стосується підліткового віку, оскільки саме даний віковий період виступає сензетивним для формування Я-образу. Зустріч вікової кризи та значних соціальних перетворень збільшує потребу підлітка в більш глибокому розумінні себе та саморозвитку. Особливості перебігу даних процесів є важливою умовою для його адаптації в нашому стрімко мінливому світі. Саме тому на даний момент часу проблема формування та розвитку образу «Я» в осіб підліткового віку займає важливе місце серед досліджень в сучасній науці.

Методологічною основою вивчення даної проблематики виступає те, що специфіка формування образу «Я» в підлітків значно пов'язана з особливостями соціально-педагогічних та культурних умов їх розвитку (О. Б. Ахмедов [1], С. В. Малишева [2], О. К. Ольхова [3], Е. Еріксон [4], Г. Салліван [5], К. Хорні [6], Х. Кохут [7]); Я-образ в осіб підліткового віку відноситься до процесів, що характеризують самопізнання особистості через призму її

ґендерних характеристик, особистісних якостей, здібностей, властивостей та минулого досвіду (Х. Маркус [8]); Образ «Я» є інтегративним утворенням, що включає когнітивний, афективний та поведінковий компоненти (О. Т. Соколова [9], Ф. Патакі [10]); невідповідність Я-образу та реального досвіду в осіб підліткового віку може спричинити психологічну дезадаптацію (К. Роджерс [11]).

Зважаючи на широкий попит вивчення даної проблематики, на сьогоднішній день залишається ряд відкритих питань щодо особливостей формування та розвитку образу «Я» в осіб підліткового віку, що обумовлює необхідність діагностики та вивчення особливостей даного феномену.

На даний момент існує значна кількість теоретичних підходів до трактування терміну Я-образу. На основі аналізу концепцій зарубіжних дослідників У. Джемса [12], Ч. Кулі [13], Х. Маркуса [8], а також вітчизняних науковців В. В. Століна [14] та О.Т. Соколової [9], ми прийшли до висновку, що образ «Я» виступає когнітивно-емоційно-поведінковим комплексом уявлення людини про себе, формується на основі самопізнання, минулого та реального досвіду, а також на основі впливу суспільного та культурного оточення.

Активне формування Я-образу починається в підлітковому віці, оскільки даний період є сензетивним для розвитку самопізнання та самосвідомості [4]. Впродовж підліткового віку образ «Я» є досить нестійким. На його розвиток та формування значно впливає ставлення підлітка до власних особистісних якостей, переваг та недоліків на основі порівняння рис власної особистості з якостями однолітків, на основі впливу ідеалів суспільства, ЗМІ, взаємин з батьками та вчителями [3]. Лише під кінець підліткового віку образ «Я» набуває стабільності, підлітки вже не так підпадаються під вплив зовнішнього оточення, а все більше спираються на власні погляди та цінності за ставленням до своєї особистості [4].

Через суперечливість сучасного соціального середовища, швидкі зміни суспільних ідеалів процеси формування образу «Я» в підлітків не завжди відбуваються успішно. За несприятливих обставин, наприклад, таких як

педагогічна занедбаність, нестабільність політичної та економічної ситуації в країні, суперечливість суспільних цінностей та ідеалів, в осіб підліткового віку може формуватися неадекватний образ «Я», що в подальшому може спричинити психологічну дезадаптацію підлітків [11]. На адекватність образу «Я» в першу чергу здійснюють вплив рівні самоповаги, самооцінки, рівень домагань та вольової саморегуляції, а також низький рівень внутрішньоособистісних конфліктів [2]. Іншими словами, більш добре розуміють свою особистість ті особи підліткового віку, що мають високі рівні самоповаги та самооцінки, високий рівень домагань та вольової саморегуляції, а також низький рівень внутрішньоособистісної конфліктності. Натомість менш добре розуміють власну особистість ті підлітки, які мають низькі рівні самоповаги та самооцінки, низький рівень домагань та вольової саморегуляції, а також високий рівень внутрішньоособистісної конфліктності. Тому вагому роль в даний час мають дослідження, спрямовані на вивчення умов та особливостей формування адекватного образу «Я» в осіб підліткового віку.

З метою визначення особливостей образу «Я» в підлітків нами були виокремлені компоненти прояву Я-образу в осіб підліткового віку: когнітивний (уявлення про власні фізичні характеристики, особистісні якості, комунікативні та інтелектуальні здібності, таланти, а також уявлення про своє положення в соціальному просторі), оцінний (особливості самоповаги, самооцінки та рівня домагань) та поведінковий (вольові можливості здійснювати контроль власної поведінки та досягати цілей).

Також ми виділили основні критерії прояву виокремлених нами компонентів образу «Я» в осіб підліткового віку: критерій аспектів Я-образу (уявлення підлітків про власну зовнішню привабливість, особистісні якості, інтелектуальні здібності, таланти, комунікативність та інші риси), критерій самооцінки (оцінення підлітками власних аспектів образу «Я»), критерій самоповаги (визначає те, наскільки підлітки поважають себе за наявними аспектами Я-образу), критерій рівня домагань (визначає складність цілей, які ставлять перед собою підлітки, виходячи із власних уявлень про особистісні

особливості), критерій рівня вольової саморегуляції (здатність підлітків керувати власною поведінкою та вчинками з метою досягнення поставлених цілей).

Відповідно до виділених компонентів образу «Я» та критеріїв їх прояву, нами було проведене емпіричне дослідження особливостей образу «Я» в підлітків, за результатами якого було виявлено, що більшість підлітків, в яких було зафіксовано занижену самооцінку, мають низькі рівні самоповаги, домагань та вольової саморегуляції, що засвідчує виявлення неадекватного образу «Я» в даних осіб підліткового віку. Майже всі підлітки, що мають адекватну самооцінку, також мають середній чи високий рівень самоповаги, помірний чи високий рівні домагань та середній рівень вольової саморегуляції, що засвідчує виявлення в них адекватного Я-образу. В більшості підлітків, в яких було виявлено нестійку самооцінку, спостерігається середній чи високий рівень самоповаги, помірний чи високий рівень домагань та середній рівень вольової саморегуляції, що констатує вияв в них адекватного образу «Я». В переважної кількості осіб підліткового віку, що мають завищену самооцінку, було виявлено дуже високий рівень самоповаги, високий рівень домагань та високий рівень вольової саморегуляції, що засвідчує вияв в них неадекватного Я-образу.

Таким чином, ми можемо зробити висновок про те, що особливості когнітивного, афективного та поведінкового компонентів прояву образу «Я» в осіб підліткового віку мають вплив на адекватність їх Я-образу, іншими словами, на цілісність уявлення підлітків про власну особистість. Тому перспективи подальших досліджень мають бути спрямованими на пошук соціально-психологічних та педагогічних методів і прийомів формування в осіб підліткового віку адекватного образу «Я», спираючись на особливості їх самооцінки, самоповаги, рівня домагань та вольової саморегуляції.

Список бібліографічних посилань:

1. Ахмедов А. Б. «Образ Я» для подростков, переживших военные действия. *Мир психологии.* 2009. № 4. С. 159–163.

2. Малышева С. В. «Образ Я» и представление о сверстнике у подростков, переживающих одиночество : дис. … канд. психол. наук : 19.00.07. Москва, 2003. 212 с.

3. Ольхова О. К. Воспитание эстетической культуры подростка в учреждении дополнительного образования детей : дис. … канд. педагог. наук : 13.00.01. Оренбург, 2010. 171 с.

4. Эриксон Э. Детство и общество. Москва : Прогресс, 1996. 344 с.

5. Салливан Г. С. Интерперсональная теория в психиатрии. СПб : Восточно-Европ. Ин-т Психоанализа, 1999. 347 с.

6. Хорни К. Наши внутренние конфликты: конструктивная теория невроза. Москва : Академический проект, 2008. 224 с.

7. Кохут Х. Анализ самости. Системный подход к лечению нарциссических нарушений личности. Москва : Когито-Центр, 2003. 368 с.

8. Маркус Г. Несовершенный человек. Случайность эволюции мозга и ее последствия. Москва : Альпина Паблишер, 2011. 255 с.

9. Соколова Е. Т. Нормальные трудности подросткового возраста. Учителям и родителям о психологии подростка. Москва, 1990. 215 с.

10. Патаки Ф. Некоторые проблемы отклоняющегося (девиантного) поведения. *Психологический журнал*. 1997. № 4. С. 92–102.

11. Rogers C., Dymond R. Psychotherapy and Personality Change: Coordinated Research Studies in the Client-Centered Approach. Chicago: University of Chicago Press, 1954. 473 p.

12. James W. Psychology: Briefer Course. N.Y. : H.Holt & Co, 1893. 322 p.

13. Cooley Ch. The two major works of Charles H. Cooley : Social organization; Human nature and the social order. Glencoe, Ill. : Free Press, 1956. 460 p.

14. Столин В. В. Самосознание личности. Москва : Издательство МГУ, 1983. 286 с.

СЕКЦІЯ: Юриспруденція

УДК 342.7

УЛЬЯНЧЕНКО Анастасія Юріївна,

Курсант ФПФППД(ПД-036)

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

м. Дніпро, Україна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Постановка проблеми. На сьогоднішній день питання забезпечення прав та свобод людини та громадянина є дуже популярним не лише в Україні, а і в майже всіх країнах Європейського союзу.

Стан дослідження. Дане питання розглядали велика кількість українських вчених, серед яких: В. Авер'янов В. Андрушко, О. Бандурка, В. Бесчастний, Ю. Битяк, І. Бородін, С. Благовісний, В. Букач,В. Вознюк, К. Волинка, І. Гамалій, Д. Гараджаєв, А. Головін, О. Горова, Т. Дашо,О. Домбровська, А. Комзюк, С. Ківалов, О. Негодченко, Н. Нижник, М. Панов, В. Тихий та інші.

Мета дослідження. Аналіз діяльності Національної поліції України в сфері забезпечення прав та свобод людини та громадянина, основні завдання та документи, що підтверджують їхню діяльність та проблеми з якими доводиться зустрічатися.

Держава та її закони є гарантом забезпечення прав та свобод людини та громадянина, а основним представником держави виступають органи внутрішніх справ.

Вони в силу своїх повноважень та на основі певних нормативно-правових актів виконують своє основне завдання, що основане на принципі гарантії безпеки особи від будь-яких посягань[3]. Такі повноваження закріплені в таких документах, як: Конституція України, що визначає права, свободи, обов'язки людини та громадянина, компетенцію та коло суб'єктів які уповноважені на їх захист, Законах України «Про ратифікацію конвенції про захист прав і

основних свобод людини» від 17.07.1997 р., «Про дотримання правоохоронними органами України конституційних гарантій та законності в забезпеченні прав і свобод людини» від 23.03.2000 р., Указі Президента України «Про заходи щодо дальшого зміцнення правопорядку, охорони прав і свобод громадян» від 18.02.2002 р. та низки інших нормативних актів[4].

Для Національної поліції України також існує Закон України «Про Національну поліцію», де в Другому розділі чітко визначені принципи їх діяльності. А саме в кожній із зазначених там статей прописано, що людина її права та свободи визначаються найвищими цінностями держави, вони не мають бути порушенні тим чи іншим способом. Також Закон говорить про те, що поліція повинна забезпечити їх дотримання та діяти відповідно до Конституції та інших Законів України, не лише не порушуючи прав та свобод, але і сприяти негайному припиненню будь-яких протиправних діянь, що їх стосуються.

Також в частині 5 статті 7 Закону України «Про Національну поліцію» сказано, що у діяльності поліції нема місця обмеженням чи позбавленню прав та свобод через вік, стать, расу чи інші критерії. Тобто, до поліцейського або до поліції може звернутися кожна людина, а відповідно до статті 12 цього ж Закону, звернення про допомогу може відбутися в будь-який час [2].

Основними завдання є:

– захист людини, її життя, здоров’я, прав, свобод та законних інтересів;

– створення умов щодо сприяння забезпечення прав і свобод кожним громадянином, відповідно до Конституції України;

– усунення причин і обставин, які загрожують процесу реалізації конституційних прав і свобод людини, обмежують можливості повного забезпечення вказаних прав або підривають існуючі гарантії здійснення прав в суспільстві;

– припинення протиправних діянь на стадії підготовки, замаху чи безпосередньо вчинення;

– притягнення винних до відповідальності згідно чинного законодавства;

– відшкодування матеріальних збитків та завданої моральної шкоди, реабілітації, реституції, компенсації тощо за рахунок держави чи фізичних осіб, за порушення прав та свобод;

– недопущення у своїй діяльності незаконних обмежень і порушень прав,свобод та законних інтересів громадян;

– забезпечення дотримання громадянами певних прав, свобод та законних інтересів інших [1].

Основними проблемами адміністративної діяльності органів внутрішніх справ щодо забезпечення прав та свобод людини є:

– реалізація прав і свобод людини в адміністративно-правових відносинах, коли сторонами процесу є громадяни та працівники органів внутрішніх справ;

– активізація ролі людини у відстоюванні своїх прав, свобод і законних інтересів;

– формування ефективної адміністративно-процесуальної бази взаємовідносин людини та посадової особи органу внутрішніх справ;

– створення максимально рівних умов для нейтралізації правопорушень та зловживань з боку представників влади;

– вдосконалення правозахисної практики в діяльності органів внутрішніх справ [5].

Висновки. Отже, Національна поліція здійснює всі можливі заходи щодо забезпечення прав та свобод людини та громадянина. Вони виконують свої завдання відповідно до певних Законів України та інших нормативно-правових актів України. Але на даний момент часу виникають проблеми з ефективністю, довірою людей та є певні прогалини. Тобто, діяльність поліції в сфері забезпечення прав та свобод потребує доопрацювання та деяких змін в нормативно-правовій базі.

Список бібліографічних посилань:

1. Забезпечення органами внутрішніх справ міжнародно-правових стандартів прав людини при охороні громадського порядку : у 2 ч. : Ч. 1. К. : НАВСУ, 2001. 460 с.

2. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-viii. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/580-19#Text (дата звернення: 01.12.2021).

3. Кулага Є. В. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини і громадянина в діяльності органів внутрішніх справ. *Підприємництво, господарство і право.* 2002. № 12. 92–95.

4. Тихий В., Панов М. Право людини на безпеку (конституційно-правові аспекти). Вісник Конституційного Суду України. 2000. № 6. С. 57–61.

5. Негодченко О. В. Забезпечення прав та свобод людини органами внутрішніх справ: організаційно-правові засади : автореф. дис. д. юрид. н. :12.00.07.: Харків, 2004. 21 с.

СЕКЦІЯ: Економіка та організація інноваційної діяльності

УДК 330

ФАСОЛЬКО Тетяна Миколаївна,
к.е.н., доцентка кафедри математики,
статистики та інформаційних технологій
СОРОХАН Катерина Андріївна,
слухачка магістратури
Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова
м. Хмельницький, Україна

ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ОСОБИСТОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

Сучасний темп життя кожної людини є надзвичайно насиченим та наповненим великою кількістю інформації, яку необхідно опрацювати, зрозуміти та ефективно використати у процесі своєї діяльності. Тому, актуальність проблеми ефективного використання робочого часу набуває все більшого значення у сучасних умовах. На сьогодні існує безліч можливостей для молоді, що прагне розвиватися та досягати вершин у кар’єрному рості. Дуже часто доводиться поєднувати декілька видів діяльності одночасно:

навчання з роботою, захопленнями, подорожами, та іншими обов'язками, що зрештою призводить до нестачі часу на дійсно важливі речі. Тому у таких випадках доцільно навчитися правильно використовувати час, адже якщо людина має забагато справ одночасно, то у неї через деякий час буде емоційне вигорання, неорганізований робочий день, постійна втома, нестача сну та відпочинку, що врешті-решт призведе до погіршення стану здоров'я та емоційної нестійкості навіть до дрібниць. На теперішній час питання тайм-менеджменту досліджують багато науковців, спікерів, дослідників, які пояснюють сутність тайм-менеджменту, та методи як його ефективно використовувати у рутинному житті.

Сутність тайм-менеджменту полягає у корисному використанні часу для якісного виконання роботи, або ж досягнення поставлених цілей за мінімальний проміжок часу.

О. Є. Буряченко та С. А. Яроміч під тайм-менеджментом пропонують розуміти управління собою за допомогою відповідних методик та механізмів керування часом. Та, в результаті аналізу себе виокремити фактори, що заважають або відволікають від поставленої мети, та визначити для себе який саме метод є ефективним та відповідає вашому типу занять, характеру та темпераменту [1, с. 46].

Т. В. Лазоренко, Ю. О. Дідченко, Є. Д. Михайлова під тайм-менеджментом розуміють методику, за допомогою якої можна досягти значних результатів у кар'єрі шляхом правильного градуювання поставлених завдань та розстановки пріоритетів щодо намічених справ [2, с. 632].

Аналізуючи підходи різних авторів щодо визначення тайм-менеджменту, ми дійшли висновку, що тайм-менеджмент – це сукупність ефективних важелів, методів та способів управління часом задля досягнення поставлених результатів за мінімальний проміжок часу.

Проте, тайм-менеджмент, це не лише правильний розподіл та планування робочого дня, а й керування чинниками, що на нього впливають. До прикладу це атмосфера у колективі, стосунки між колегами, організація свого робочу

столу, вміння знаходити час на відпочинок між горами роботи, яку потрібно терміново виконати та найголовніше це самоорганізація себе для швидкої та продуктивної роботи [3, с. 90].

Основними принципами ефективного використання часу є: встановлення цілей, ранжування завдань за рівнем їх важливості та терміновості; боротьба з «поглиначами часу»; самоконтроль за виконанням всіх завдань у чітко відведений термін.

На нашу думку сучасній молоді найважче боротися з «поглиначами часу», адже з одного боку з розвитком інформаційних технологій розширюється доступ до нової інформації, але з іншого боку не завжди інтернет-ресурси несуть корисну інформацію, а містять розважальний характер, що відволікає від важливої роботи. Особливу увагу почали приділяти «поглиначам часу» з початку карантинних умов та переходу на дистанційне навчання та роботу. Адже в таких умовах дуже важко себе самоорганізувати , змусити виконати ту чи іншу роботи, без постійного нагляду та контролю керівника, як це було раніше. Тобто важливо самому ставити завдання та виділяти на них необхідну кількість часу для ефективного та вчасно їх виконання. Відсутність самодисципліни призводить до того, що ви довго «розгойдуєтеся» перш ніж взятися за виконання поставленого завдання, шукаєте і знаходите привід, не починати щось нове, тому що на нього не вистачить часу, і при першій же нагоді відволікаєтеся від справи.

Центр громадського здоров’я МОЗ України провів дослідження впливу соціальних мереж на молодь. В результаті дослідження показали, що 18% підлітків та студентів регулярно нехтували іншими справами, через те що хотіли бути в соціальних мережах, ще 15 % погано себе почували якщо не переглядали соціальні мережі хоча би 1 раз на день. В період з понеділка по п’ятницю, 48,6 % студентів проводять у соціальних мережах до 3 годин на день, а 44,7 % студентів – 4 та більше годин. У вихідні дні 39 % респондентів користуються соціальними мережами до 3 годин включно та 54,9 % – від 4 годин та більше. Соціальні мережі на сьогоднішній відносять до одних з

найголовніших «поглиначів часу», що дезорганізовують людину та заважають виконувати дійсно важливі справи.

Отже, можна сформувати такі основні «поглиначі часу» сучасної молоді, що наведенні на рис.1. За діаграмою виділимо, найсуттєвіших « поглиначів часу» це соціальні мережі, пусті розмови по телефону та синдром відкладання справ на потім. Усі ці складові відволікають від виконання дійсно важливих справ, та не дають бажаного швидкого результату, що зрештою призводить до поганих показників та неефективного використання часу. Для цього існує і тайм-менеджмент, що пропонує для застосування.

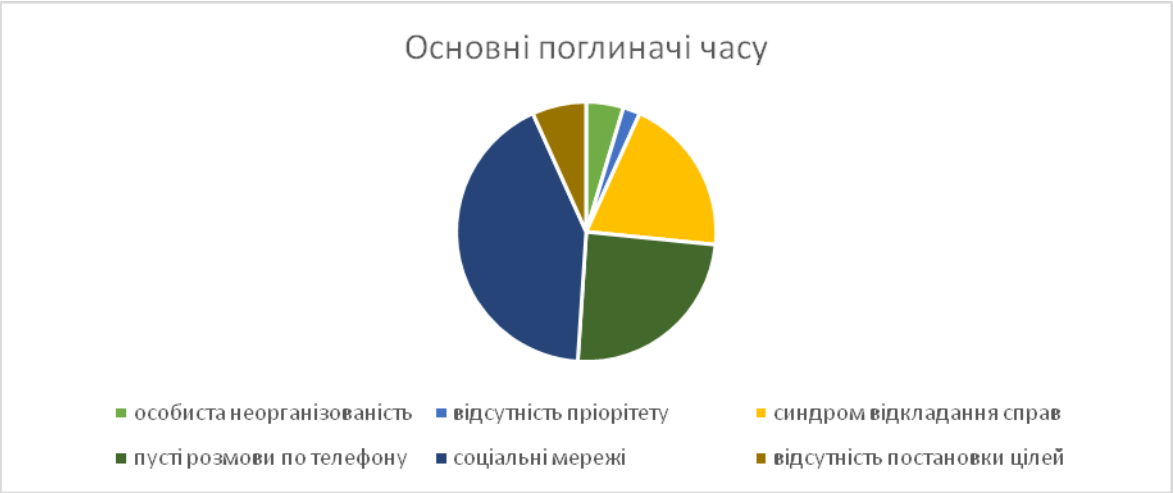

Рисунок 1 – Основні «поглиначі часу» сучасної особистості

Джерело: складено автором

Тому доцільно виділити такі рекомендації щодо управління часом:

1) плануйте кожний наступний день по годинах, і чітко дотримуйтесь цього плану, тоді не буде часу відволікатись на не важливі справи;

2) починати виконувати справи від складних до простих;

3) розбивати виконання завдань на певні блоки та ставити часові рамки виконання;

4) обмежити використання соціальних мереж з метою самодисципліни;

5) виокремити для себе термінові та важливі справи, на кожний день, та поступово виконувати їх;

6) говорити «Ні!», тим справам що є не у пріоритеті;

7) знайти для себе мотивацію для виконання завдань.

Ці та багато інших методів планування свого робочого часу згодом приведуть до більш ефективної та результативної роботи. Але слід пам'ятати що жодна методика тайм-менеджменту не буде діяти без само організованості та бажанні працювати на кращий результат.

Тайм-менеджмент вчить не розтягувати на тиждень роботу, на яку вистачить одного дня, але він ніколи не навчить вас робити за день тижневий обсяг роботи. Недотримання планів і невиконання поставленої мети призводить до постійної нестачі часу і негативного результату майбутніх дій. Але, будь-який поспіх неминуче призводить до помилок, до необдуманих вчинків і до неправильно прийнятих рішень.

Отже, основна мета тайм-менеджменту це правильна організація та управління своїм часом призначеним для роботи та дозвілля, що допомагає досягти глобальної мети та стати більш успішним у всіх напрямах діяльності, та з користю використовувати кожну хвилину свого життя, а не витрачати на не потрібні так звані «поглиначі часу» та в результаті не виконувати важливі та термінові завдання.

Список бібліографічних посилань:

1. Буряченко О. Є., Яроміч С. А. Часова організація діяльності державних службовців. *Приазовський економічний вісник : електронний науковий журнал.* 2018. Вип. 1 (06). С. 44–49. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/1_06_uk/10.pdf (дата звернення: 29.11.2021).

2. Лазоренко Т. В., Дідченко Ю. О., Михайлова Є. Д. Правила успішного використання тайм-менеджменту. *Молодий вчений*. 2017. № 1(41). С. 632–635.

3. Євтушенко Г. І. Аналіз стану управління робочим часом та шляхи підвищення ефективності застосування «Тайм-менеджменту» в організації. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України.* 2014. №1. С. 88–96.

СЕКЦІЯ: Юриспруденція

УДК 342.7

ФІЛІПОВИЧ Гліб Володимирович,

Студент юридичного факультету

Волинський національний університет

ім. Лесі Українки

ORCID: https://orcid.org/=0000-0001-8285-4103

м. Луцьк, Україна

ПРАВО ЛЮДИНИ НА ПАЛІАТИВНУ І ХОСПІСНУ ДОПОМОГУ

Важко заперечувати актуальність питання права людини на паліативну та хоспісну допомогу, адже сучасному суспільству постійно доводиться мати справу з пацієнтами, яким необхідна вищеназвана медична допомога. Поняття паліативного лікування тісно пов'язане з багатьма базовими цінностями, такими як гуманність, людська гідність, чи право на життя, які суспільство, безумовно, повинне ставити в абсолютний пріоритет. Підхід до паліативної медицини визначає основні тенденції трансформації системи охорони здоров'я, кінцевою метою якої є поставити пацієнта та його здоров'я в центр уваги.

Мета дослідження – висвітлити питання паліативної та хоспісної допомоги, коротко описати історичний розвиток паліативної медицини у світі та в Україні.

«Паліативна допомога – це комплекс заходів, який спрямований на поліпшення якості життя пацієнтів з діагнозом, що загрожує їхньому життю, шляхом запобігання і полегшення їхніх страждань». Вона також включає психосоціальні, юридичні і духовні аспекти, пов'язані з небезпечними для життя захворюваннями [1, 5.2].

Паліативна допомога має фундаментальне значення для здоров'я і людської гідності та є основним правом людини. Комітет ООН з економічних, соціальних і культурних прав стверджує, що «країни несуть зобов'язання поважати право на охорону здоров'я, зокрема, не відмовляючи або не обмежуючи рівний доступ усім особам... до профілактичних, лікувальних і

паліативних послуг у сфері охорони здоров’я». Спеціальний доповідач ООН з питань катувань, заявив, що він «вважає, що де-факто відмова в доступі до знеболюючих, якщо вона стає причиною сильного болю і страждань, є жорстоким, нелюдським або принижуючим гідність поводженням або покаранням [1, 5.2]. Саме тому я вважаю, що паліативна допомога є обов’язковою і невід’ємною частиною сучасної медицини.

Існує велика потреба в паліативній допомозі в усьому світі. З 58 млн. людей, які помирають щороку, щонайменше 60 % є невиліковно хворими і потребують паліативної допомоги. Паліативна допомога могла б поліпшити якість життя 80 % людям, які страждають на невиліковні хвороби, за умови зменшення болю і страждань в останні дні життя. На жаль для багатьох програми паліативної допомоги або недоступні, або недосяжні. Спеціальний доповідач ООН з питань охорони здоров’я відзначив, що «пацієнти страждають від важкого і помірного болю, там де паліативна допомога по суті відсутня, і вони воліли б померти, ніж продовжувати жити з сильними болями, які не підлягають лікуванню» [1, 5.4].

Сучасні медики та науковці поділяють паліативну допомогу на 3 основних види:

1. Первинна паліативна допомога – це паліативна допомога, яка надається паліативним хворим на первинному рівні надання медико-санітарної допомоги в амбулаторно-поліклінічних умовах або вдома лікарями загальної практики-сімейної медицини, дільничними лікарями та лікарями-спеціалістами поліклінік.

2. Загальна паліативна допомога – це паліативна допомога, яка надається паліативним хворим лікарями-спеціалістами відповідно до їхньої спеціалізації амбулаторно та у стаціонарних закладах охорони здоров'я другого і третього рівня.

3. Спеціалізована паліативна допомога – це комплексна мультидисциплінарна медико-соціальна та психологічна допомога, яка надається паліативним хворим у закладах охорони здоров’я особливого типу

«Хоспіс», у відділеннях та палатах паліативної допомоги стаціонарних лікувально-профілактичних закладів лікарями та молодшими медичними спеціалістами, які одержали спеціальну підготовку з надання паліативної та хоспісної допомоги, та вдома фахівцями спеціалізованих мультидисциплінарних мобільних бригад паліативної допомоги із залученням медичних психологів, соціальних працівників та інших фахівців, за потребою, а також волонтерів, найближчих родичів або опікунів хворого [2].

Зважаючи на вищевикладене та особливо беручи до уваги той факт, що певній категорії пацієнтів необхідна спеціалізована паліативна допомога у хоспісах, постає проблема фінансування таких закладів охорони здоров'я.

В Україні, хоча й заклад охорони здоров'я є неприбутковою організацією, надання пацієнтами благодійних внесків затруднене. Це проявляється, зокрема, у необхідності витрачання благодійних коштів не відповідно потреб, а відповідно до спеціальних суворих вимог, встановлених державою. При чому рахунки комунальних закладів – фактично не прозорі, тобто громадськість не може прослідкувати за змінами затвердженого бюджету, що також не сприяє підвищенню довіри до закладів охорони здоров'я.

Необхідно зазначити, що, на відміну від практики країн, наприклад, Європейського союзу, розподілення бюджету на охорону здоров'я і подальше фінансування закладів здійснюється не на конкурсних, ліберально ринкових умовах (соціальне замовлення), а на основі адміністративного перерозподілу.

Вищезгадані фактори свідчать про фактичну несамостійність закладів охорони здоров'я, а їх чітке місце саме у державній ієрархії закладів [3, 5].

Спираючись на зазначене у попередніх абзацах можна дійти до висновку, що питання розвитку паліативної медицини в Україні є актуальним та безумовно потребує привернення до нього уваги суспільства.

Розбираючи питання паліативної допомоги необхідно стисло описати основну історію розвитку її як розділу медицини.

Вперше термін «паліативна медицина» з'явився у світовій медицині лише у 80х роках XX століття.

У перекладі з латини слово «pallium» означає «покриття», «покрив». Тобто, мова йде про всебічну допомогу хворим, які страждають на прогресуючі захворювання на пізніх стадіях розвитку. Основне завдання паліативної допомоги: настільки можливо полегшити страждання пацієнтів, вирішити їх психологічні, соціальні і духовні проблеми.

Історія закладів паліативної допомоги та хоспісів дуже давня. «Хоспіс» у перекладі з англійської – будинок для мандрівників. Колись при монастирях будувалися такі будинки для хворих пілігримів, які подорожували до Святої землі.

Людство завжди так чи інакше піклувалося про вмираючих, нужденних, бідних. Кожне суспільство та релігія проявляли своє милосердя по-різному, але його суть незмінна: дати притулок, нагодувати, обігріти, заспокоїти, підтримати.

1967 році в передмісті Лондона в притулку Святого Христофора Сесілія Сандерс організувала перший хоспіс сучасного зразка [4].

Варто відокремити, що важливим кроком для правового розвитку паліативної допомоги й для усієї медицини в цілому, є «Лісабонська декларація стосовно прав пацієнта». Зокрема, в ній зазначено, що: в) Пацієнт має право погодитись чи відмовитись від лікування після отримання адекватної інформації; д) Пацієнт має право померти з гідністю [5].

У 1990 році ВВОЗ публікує доповідь експертів «Знеболення при раку і паліативний рух» – таким чином паліативна допомога як самостійний напрямок діяльності отримує офіційне міжнародне визнання. В багатьох країнах починають створюватися перші національні об’єднання і асоціації хоспісної та паліативної допомоги: NHPCO та IAHPC (обидві США), EAPC (Італія), Help The Hospises (Великобританія).

У 2002 році уже у восьми країнах розроблені та створені національні стандарти з надання хоспісної допомоги.

У 2003 році Комітет Міністрав Ради Європи розробив рекомендації державам-учасницям організації паліативної допомоги.

В Україні перші хоспіси – у Львові (головний лікар Євген Йосипович Москвяк), Івано-Франківську (головний лікар – Андріїшин Людмила-Оксана Іванівна), Коростені Житомирської області (головний лікар – Людмила Михайлівна Буслаєва) – було відкрито за сприяння міжнародних організацій.

Зараз в Україні є близько 20 хоспісів та центрів паліативної допомоги, що діють на різних засадах: державні, благочинні, комунальні [4].

Отже, слід відзначити, що паліативна та хоспісна допомога є важливим елементом сучасної медицини для тих, чиї хвороби є невиліковними. Незважаючи на те, що якісне паліативне лікування й потребує немалих фінансів та внесків в благодійність, воно повинно існувати й розвиватись, адже відмова від подібних медицинських заходів означала б в певній мірі знецінення людського життя, принципів гуманізму та приниження гідності невиліковно хворих.

Список бібліографічних посилань:

1. «Охорона здоров’я і права людини : ресурсний посібник. Розділ 5: Паліативна допомога і права людини» / за науковою редакцією І.Я. Сенюти (укр. версія). – 5-те вид., доп. – Львів : Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2015. – с. 989. URL: http://medicallaw.org.ua/fileadmin/user_upload/PDF/%D1%80%D0%B5%D1%81%D0%BE%D1%80%D1%81/%D0%A0%D0%B5%D1%81%D0%BE%D1%80%D1%81_%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D1%96%D0%BB_5.pdf (дата звернення: 03.12.2021).

2. Паліативна та хоспісна допомога. Державна установа «Центр громадського здоров’я Міністерства охорони здоров’я України: веб-сайт. URL: https://phc.org.ua/zakhvoryuvannya-ta-informaciya/vilsnid/likuvannya-ta-profilaktika/paliativna-ta-khospisna-dopomoga (дата звернення: 05.12.2021).

3. Асоціація поліативної та хоспісної допомоги. Соціальна політика щодо тяжкохворих (невиліковних). Матеріали ІІ-ї щорічної науково-практичної Конференції (Київ, 27 березня 2013 року). Київ, Університет «Україна». URL:

http://www.uisr.org.ua/img/upload/files/Mat-konf113.pdf (дата звернення: 06.12.2021).

4. Історія розвитку паліативного руху в Україні та світі. ГО «Українська ліга розвитку паліативної та хоспісної допомоги»: веб-сайт. URL: http://ligalife.com.ua/206/ (дата звернення: 05.12.2021).

5. Лісабонська декларація стосовно прав пацієнта. Офіційний веб-портал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/990_016#Text (дата звернення: 03.12.2021).

СЕКЦІЯ: Економіка та організація інноваційної діяльності

УДК 657

ХАНЕНКО Юлія Юріївна,

здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти,

спец. 071 «Облік і оподаткування»,

ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»,

Науковий керівник: к.е.н., Лежненко Л. І.,

доцент кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ МОДЕЛІ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ЇЇ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ухвалюючи рішення про початок своєї справи, кожен підприємець змушений обирати форму оподаткування діяльності бізнесу, що багато в чому впливає на розмір податків, які сплачуються до бюджету, а отже, і на економічне зростання. Основною причиною вибору тієї чи іншої форми оподаткування є фінансова вигода, а потім спрощений спосіб ведення обліку. Вибір системи оподаткування дозволяє визначити подальшу політику організації у всьому, починаючи від переліку необхідних документів та закінчуючи періодичністю подання звітів до податкової інспекції.

Як правило, вибір форми оподаткування є обов'язком підприємця, який при виборі повинен керуватися не тільки економічним розрахунком, а й видом

діяльності, що здійснюється, запланованою кількістю найманих працівників, а також рядом інших особливостей. В Україні наразі існує дві системи оподаткування:

– загальна система оподаткування;

– спрощена система оподаткування [1].

Пункт 291.5 Податкового кодексу України надає список всіх суб'єктів господарювання котрі не мають права вести свою діяльність на спрощеній системі оподаткування. Там же виділена суть самих обмежень, що не дозволяють працювати на спрощенці. До них належать: фізичні та юридичні особи, що не являються резидентами, суб'єкти, що на момент подання заяви до переходу на спрощену систему оподаткування мають податковий борг, фізичні особи, що не ведуть підприємницьку діяльність (адвокати, нотаріуси, арбітражні керуючі), фінансові установи (банки, брокери, страхові компанії, ломбарди, кредитні спілки, інвестиційні фонди тощо), реєстратори цінних паперів, фізичні або юридичні особи, обсяг доходу яких перевищує 5 000 000 (п'ять мільйонів) гривень [1].

Виходячи з вищенаведеної інформації, варто зробити висновок, що сенс у вивчені, прорахуванні максимальної вигоди та обґрунтуванні доцільності вибору однієї з систем оподаткування мають лише фізичні та юридичні особи, що не являються суб'єктами господарювання, які не мають права використовувати пільговий режим оподаткування та діяльність яких підходить під критерії можливості сплачувати меншу кількість податків.

Відповідно до українського законодавства без правильно поданої заяви автоматично присвоюється загальна система оподаткування, яка передбачає виплати найбільшого числа податків і ведення бухгалтерського обліку [2].

Кожна система має свої переваги та недоліки, які обов'язково варто враховувати при прийнятті рішення щодо вибору моделі оподаткування.

До основних плюсів ведення діяльності на загальній системі оподаткування можна віднести:

– якщо компанія отримує збиток, вона не сплачує податку на прибуток, і можливо цей збиток врахувати у майбутньому (зменшити суму податку суму збитку);

– немає обмежень щодо доходу, кількості працівників, майна та ін.

До мінусів застосування цієї системи відносять обов’язкове ведення повноцінного та трудомісткого бухгалтерського обліку та сплату великої кількості податків.

Так само і в спрощеній системі оподаткування можна виділити такі плюси як:

– проста система ведення бухгалтерського обліку;

– низькі податкові ставки;

– відсутність ПДВ (за винятком 3-ї групи);

– краще підходить для компаній, які мають мало витрат на бізнес (різні види робіт та послуг).

До недоліків цієї системи відносять:

– можливість виникнення податкових ризиків;

– обмеження дозволених видів діяльності та обсягу доходу;

– здійснення розрахунків – відповідно до п. 291.6 Податкового кодексу України платники єдиного податку 1 – 3 груп повинні здійснювати розрахунки за відвантажені товари (надані послуги) виключно в грошовій формі. Це, окрім чистого бартеру, накладає заборону на будь-якого роду взаємозаліки [1].

Деяким організаціям заборонено застосовувати спрощену систему оподаткування. Наприклад, коли їх діяльність пов'язана зі страхуванням, мікрофінансуванням або виробництвом підакцизних товарів. А другий – вартісні і кількісні показники організації [2].

Вибір системи оподаткування не має протистояти принципам побудови оподаткування, процедура сплати податку має бути зручною для платника, а не для держави, податки котрі сплачують різні по доходам платники застосовуються різні.

Отже, будь-якому підприємцю, менеджеру необхідно мати уявлення про податкову систему та податкове адміністрування, які формують правове поле

ведення ним бізнесу. Це дає можливість застосовувати легітимні інструменти оптимізації оподаткування з метою збільшення грошового потоку, а також дозволяє уникнути багатьох неприємностей для бізнесу та особисто для управлінця.

Вибір на початковій стадії розвитку бізнесу системи оподаткування зі зниженим рівнем навантаження (спрощена система оподаткування) дозволяє забезпечити генерування додаткових оборотних засобів для його подальшого розвитку.

Розробка та реалізація ефективної податкової політики бізнесу – один із важливих факторів успішності компанії будь-якого рівня.

Список бібліографічних посилань:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI URL: http://www.zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 02.11.2021).

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV URL: http://www.zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 15.11.2021).

СЕКЦІЯ: Історія та археологія

УДК 378

ХАРИЦЬКА Наталія Олександрівна,

викладач історії

Технічний фаховий коледж

Луцького національного технічного університету

м. Луцьк, Україна

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ – ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ, СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Вища освіта України має історію і традиції, що закладають фундаментальні основи її життєдіяльності та розвитку. Перші заклади вищої освіти з’явилися в Україні наприкінці XVI – на початку XVII ст.: Острозький греко-слов’яно-латинський колегіум (1576 р.), Києво-Могилянська академія

(1632 р.), Львівський університет (1661 р.) були серед значимих закладів вищої освіти Західної Європи того часу. Значна кількість закладів вищої освіти створена у XIX ст., серед яких – класичні університети (у Харкові, 1805 р., Києві, 1834 р., Одесі, 1865 р. та Чернівцях, 1875 р.) і професійні заклади вищої освіти (Ніжинський історичний та філологічний інститут, 1805 р., Глухівський учительський інститут, 1874 р., Харківський технологічний інститут, 1885 р., Київський політехнічний інститут, 1898 р. та ін.). У радянський період швидке зростання кількості закладів вищої освіти спостерігалося у період після Другої світової війни.

У цілому період 1960-1990 рр. поділяється на два етапи розвитку вищої освіти України. 1960-1969 рр. – період адміністративно-інтенсивного розвитку: чисельність студентів майже подвоїлася без суттєвого зростання кількості закладів вищої освіти, що виразилося в укрупненні існуючих закладів, які за студентським контингентом стали пересічно середніми (понад 5 тис.). У той же час кількість середніх спеціальних закладів зросла приблизно на 30 %. 1970-1990 рр. – період структурної стабілізації: кількість закладів вищої освіти збільшувалася поступово, зросла на 11 до 149 інституцій, при цьому середня величина закладу не змінилася. У цілому протягом 1960-1990 рр. вища освіта України не набула ознак масової, мала скоріше елітний характер. Лише п’ята-четверта частини випускників середньої школи продовжували навчання у вищих навчальних закладах. Структура мережі закладів вищої освіти була достатньо простою: функціонували класичні університети (10 до 1990 р.) та профільні інститути. У 1970-1990 рр. відбулося істотне вирівнювання регіонів за кількістю студентів вищої та учнів середньої спеціальної освіти, хоча регіональні відмінності залишилися значними. На один заклад вищої освіти увесь цей час припадало близько 350 тис. населення. Зростаюча криза другої половини 1980-х років актуалізувала необхідність системної реформи у вищій освіті України (у межах діючої на той час адміністративно-командної моделі управління). Проте ініційовані реформи не були завершені внаслідок

соціально-економічної та політичної кризи, яка привела до розпаду СРСР, зміни політичної і економічної систем.

Концепція, згідно з якою, одним із визначальних методів наукового дослідження є міждисциплінарний підхід до вчення, була сформована та втілена в життя ще в епоху просвітництва французькими вченими, проте і на сьогоднішній час доволі часто застосовується в сучасних умовах. Тому ця тема, безсумнівно, була і залишається вкрай актуальною для її аналізу.

Сферою переважного застосування такого підходу традиційно прийнято вважати, перш за все, гуманітарні науки (право, історія, філософія, література, тощо). Кожна галузь наукового дослідження та пізнання має свою специфіку та особливості застосування, включаючи певні негласні норми втілення такої концепції, наслідки їх недотримання, а також свою історію виникнення. При цьому підставами для здійснення ідеї міждисциплінарного підходу можуть бути універсальні чинники, до яких, зокрема можемо віднести:

– складність та неоднорідність суспільства та природи.

– нагальна необхідність у дослідженні відповідної проблематики, яку неможливо охопити в межах однієї наукової дисципліни.

– наявність суперечностей у зв’язку з виникненням ряду нових технологій.

При цьому в наукових колах та літературі (зокрема у роботі Філіпенко А. С.) поряд із міждисциплінарним підходом також стоять мультидисциплінарний та трансдисциплінарний. Особливість першого полягає у наявності спільної проблеми для двох дисциплін та відсутність безпосередньої інтеграції одна в одну, оскільки предмети розглядаються одночасно, проте не мають спільно визначеного осередку, при цьому не змінюючись та не набуваючи іншу форму. Головною ознакою трансдисциплінарного підходу є комплексність та єдність знань для дослідження проблематики відповідного обсягу. При цьому в межах такого синтезу відбувається перехід до певної нової матерії (започаткування нової наукової дисципліни, напрямку, ідеї, тощо).

Безпосереднім предметом нашого ж дослідження є саме міждисциплінарність. Його характерною особливістю є наявність спільної проблеми двох дисциплін, які безпосередньо інтегруються для можливості винесення комплексного загального висновку як відповідного результату будь-якого наукового дослідження. При цьому створення «нового» не відбувається, як у ситуації з трансдисциплінарним підходом. Результатом є лише набуття більш широкого значення та обсягу відповідного розуміння.

Складовою концепції міждисциплінарного наукового дослідження є, так зване «Міждисциплінарне запозичення». Історична наука не є виключенням для його застосування, оскільки також набула багато рис методів наукового дослідження з інших галузей та дисциплін. Такий комплексний підхід нині набув значного поширення через зміну соціального навантаження на першочергові функції та мету історії у вирішення нагальних проблем. Сучасні тенденції складаються таким чином, що виникає необхідність наукового прогнозування майбутнього, а, як відомо, для фіксування певної циклічності та багаторазового виникнення певних суспільних відносин необхідно мати відповідні знання з подій та явищ, що виникали в минулому. [2, с. 54]. Такі результати, безсумнівно, стануть корисними для виявлення відповідних тенденцій та їх прогнозування в усіх сферах суспільного життя. Іншим чинником, що обумовлює необхідність комплексного (міждисциплінарного) підходу для здійснення наукового дослідження саме в історичній науці є очевидна недосконалість та крайнє мала ефективність у використанні, так званих «чистих» історичних теорій та елементів цієї науки [3, с. 21].

Слід зауважити, що історія належить до категорії наук, що вивчають певне рутинне буття соціуму та людини як первинного елемента суспільства. Схожі методи дослідження повсякденності зустрічаються , зокрема, і в соціології, антропології, психології, тощо. Метою різних наукових дисциплін є аналіз та дослідження питання повсякдення зі свого боку. При цьому предмет дослідження має бути один (для застосування теорії міждисциплінарності). В цьому аспекті, важливими є умовиводи, які були сформульовані в межах

антропологічного дослідження відповідного питання. [1, с. 12]. Результати такого дослідження вкрай важливі для історичної науки, адже для якісного аналізу відповідної проблематики дуже важливо мати можливість «зануритися» в епоху, в межах якої відбувалися відповідні події. При цьому для ретроспективного погляду необхідно враховувати численну кількість факторів, що мали місце саме на той час та в тих умовах, тобто історику необхідно віднайти той стан світогляду, який був би тотожним або максимально наближеним до сприйняття людей тієї епохи, що є предметом дослідження.

Таким чином, історичний процес, що включає в себе й окремі історичні події, як і предмети дослідження інших наукових галузей можна розглядати як певну невпорядковану сукупність інформації, що випливає із взаємодії усіх гуманітарних (суспільних наук), це певна комунікація із галузевими знаннями психології, соціології, антропології, тощо. Така тенденція наразі є широкозастосованою в наукових колах та літературі, в тому числі, й в європейському просторі, де фахівці найбільш ефективно застосовують підхід міждисциплінарного дослідження як наукового методу. Тенденція визначена, основні елементи її застосування набувають з кожною науковою роботою більш зрозумілого характеру, а тому усі галузеві науки та наукові дисципліни виходять на новий рівень комплексного наукового дослідження.

Список бібліографічних посилань:

1. Винницький М. Михайло Винницький: Нова європейська аспірантура має стати двигуном покращення якості української вищої освіти : [бесіда з радником міністра МОН України Михайлом Винницьким / спілкувався Максим Короденко] // *Освіта України*. 2016. 25 лип. (№29). С. 10–11.

2. Вітренко Ю. М. Освіта як послуга: економічний аспект. *Педагогіка і психологія. Вісн. НАПН України.* 2015. № 4. С. 50–53.

3. Григорьєва І. Непродумані реформи – шлях до знищення освіти. *Голос України.* 2016. 19 трав. (№91). С. 5.

4. Гриневич Л. Вступна кампанія – 2016 : [бесіда з міністром освіти і науки України Л. Гриневич та директором Департаменту вищої освіти М-ва освіти і науки України О. Шаровим]. *Освіта України*. 2016. 11 лип. (№ 26/27). С. 4–5.

СЕКЦІЯ: Педагогіка та освітні технології

УДК 373.3

ХОМЮК Наталія Володимирівна,
викладач кафедри природничих наук
КЗВО «Луцький педагогічний коледж» ВОР
ТИШКО Микола Ярославович,
студент відділення початкової та дошкільної освіти
КЗВО «Луцький педагогічний коледж» ВОР
м. Луцьк, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Сьогодні в процесі розвитку суспільства надважливим завданням школи є виховання всебічно розвиненої особистості. Важлива складова цього завдання – досягнення високої якості знань і вмінь учнів, формування навичок самостійної праці, виховання творчої особистості. Роль початкової школи у виконанні цього завдання є вирішальною.

У молодших класах закладаються основи знань, умінь і практичних навичок, які необхідні для подальшого навчання, формуються моральні риси і якості, уміння дітей самостійно опановувати знання, пробуджується інтерес до навчання, творчих пошуків. У шкільному віці ефективним засобом навчання є гра. Завдяки їй розвиваються психологічний аспект дитини, закладається фундамент для навчання.

Актуальність даного дослідження зумовлена реформою Нової української школи (НУШ), де іграм в початкових класах приділена значна увага [6].

Метою даної роботи є обґрунтування значення використання ігрових

технологій в освітньому процесі початкової школи.

Гра розвиває комунікабельність, розкутість, психологічну стриманість. Гра, як один з основних виховних методів, має здатність організувати життя дітей, збагатити їх словниковий запас, наповнити змістом. Саме завдяки грі діти можуть проявити свою особистість та зацікавлення.

Використання ігрових методів навчання в початковій школі формує творчу індивідуальність. Гра є досить привабливою для молодших школярів. К. Ушинський писав, що завдання початкової школи – зробити серйозне заняття для дитини цікавим. Науковець наголошує на необхідності привити дитині любов до навчання. І гра тут один з найкращих методів.

Найбільш поширеною є класифікація ігор:

– *за місцем і умовами проведення*: рухливі, кімнатні, комп'ютерні;

– *за цілями проведення*: навчальні, тренінгові, розвиваючі, розважальні;

– *сюжетно-рольові ігри*: в основі цих ігор лежить якийсь сценарій, сюжет, згідно з яким розподіляються ролі між учасниками;

– *тематичні рольові ігри*: ігри, в яких сюжет розвивається самостійно, а задана лише тема гри;

– *рухові ігри*: спортивні, рухливі, моторні;

– *дидактичні ігри*: вправи дітей в пізнанні чого нового, розрізненні і визначенні форми, величини, кольору, простору, звуків.

Реалізація ігрових прийомів і ситуацій на уроках в початкових класах відбувається за такими основними напрямками:

– перед учнями ставиться дидактична мета у формі ігрового завдання;

– навчання тут підпорядковується грі;

– навчальний матеріал використовують як додатковий ігровий матеріал;

– обов'язковою передумовою якісного засвоєння освітніх матеріалів є те, що вводиться елемент змагання, що переводить отримання знань в гру;

– успішне виконання дидактичного завдання прямо пов'язане з ігровим результатом [5, с. 6-7].

Гру часто використовують як педагогічний прийом. Однак варто розуміти, що гра це лише засіб вирішення навчального завдання. Треба ретельно добирати ігри для школярів.

Ігри повинні відповідати таким психолого-педагогічним умовам:

– сприяти зміцненню колективу;

– мати пізнавальне значення;

– активізувати громадську позицію учнів;

– забезпечувати участь у грі більшості учнів;

– створювати умови для індивідуальної та групової творчості.

Гра є найбільш доступним для дітей видом діяльності, способом переробки здобутих з навколишнього світу вражень, знань, тому відіграє значну роль у психічному розвитку дитини.

Найефективніше використовувати гру під час повторення або задля засвоєння матеріалу. Варто розподіляти вміння дітей на різні групи.

Ігрові дії – засіб реалізації ігрового задуму і водночас здійснення поставленого педагогом завдання. Виконуючи із задоволенням ігрові дії і захоплюючись ними, діти легко засвоюють і закладений у грі навчальний зміст. Правила гри діти сприймають як умови, що підтримують ігровий задум; їх невиконання знищує гру, робить її нецікавою.

Підбиття підсумків гри проводиться відразу після її закінчення. Це може бути підрахунок балів, визначення команди-переможниці, нагородження дітей, які показали найкращі результати тощо. При цьому слід тактовно підтримати всіх учасників гри [2, с. 33-34].

Завдання вчителя прищепити інтерес до гри та спрямувати її у потрібному руслі, наблизити до мети навчання. Ігри важливо проводити систематично, щоб привчати дітей до такого виду діяльності. З часом варто створювати складніші та різноманітніші види ігор. Систематичне використання ігор підвищує ефективність навчання, розвиває в учнів нові навички та вміння, розширяє кругозір ти мислення.

Щоб ігрова діяльність була ефективною і давала необхідні результати варто дотримуватися таких вимог:

1. Учні повинні бути готові до гри.
2. Необхідно учням надати всі необхідні матеріали для гри.
3. Варто всі завдання гри розставляти чітко.
4. Якщо гра складна, треба проводити поетапно.
5. Якщо учні під-час гри розгубилися, треба їх спрямувати на правильне рішення.
6. В жодному разі не принижувати гідність ніякої дитини.
7. Учнів завжди потрібно розподіляти на рівні команди.
8. Гра повинна бути організаційною, мати певну ціль [5, с. 7].

В. О. Сухомлинський радив педагогам якомога більше використовувати казку в роботі з молодими школярами. Автор наголошував, що кожна дитина по-своєму талановита та має схильність до творчості. Але це бажання необхідно постійно стимулювати, знаходячи методи та прийоми [3, с. 12].

Гра в початковій школі є засобом пізнання навколишнього світу і себе в ньому, усвідомлення дітьми мети своєї діяльності, розвитку творчої уяви та здібностей. Більшість вчителів використовують гру як засіб педагогічної діяльності.

Отож, навчально-ігрова технологія розглядається нами як самостійна педагогічна цінність, що створює оптимальні умови для прояву знань, умінь, здібностей та інтересів всіх учнів з метою їх максимального розвитку. Крім цього, змінюючи конкретне змістове наповнення дидактичних ігор, вчителі можуть змінювати їх складність, задаючи тим самим зону найближчого розвитку для різних категорій учнів – з високим, середнім та низьким рівнем навченості.

Список бібліографічних посилань:

1. Бурнос В. В., Каплунова А. О. Ігрові методи навчання – передумова інтелектуального та творчого розвитку особистості школярів. *Науково-методичний журнал «Педагогічна майстерня».* 2015. №5 (53). С. 11−20.

2. Копачинська Т. Ігри з молодшими школярами : теорія й практика впровадження в освітньо-виховний процес. *Методичний порадник «Початкова освіта»*. 2018. Вип. 6. № 12 (828). С. 23−40.

3. Сухомлинський В. О. Інтерес до учіння – важливий стимул навчальної діяльності учнів. Вибрані твори : в 5 т. Т. 1. 2007. С.12−13.

4. Ушинський К. Д. Зб. творів у 6-ти том. К : Рад. школа, 1952. Т. 4. 235 с.

5. Шевельова В. В. Методика організації ігрової діяльності в початкових класах. *Науково-методичний журнал «Початкове навчання та виховання»*. 2016. № 4−5. (440−441). С. 6−9.

6. Нова українська школа. *Міністерство освіти і науки України*: веб-сайт. URL: https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola. (дата звернення: 26.12.2021).

СЕКЦІЯ: Економіка та організація інноваційної діяльності

УДК 330.82:336.7

ЦАРАН Олександр Сергійович,

студент

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

БИЧКОВА Наталія Володимирівна,

к. е. н., доцент,

доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

м. Одеса, Україна

APPLICATION OF BEHAVIORAL FINANCE IN THE BANKING SECTOR

Анотація. Тези присвячено міжнародному досвіду використання знань з поведінкових фінансів у діяльності банків. Було детально розглянуто бізнес модель Discovery Bank, а також те, як поведінкові упередження впливають на процес кредитування на прикладі банків західної Італії. Було виявлено, що такі якості людини, як вік, раса, і навіть гендер впливають на рішення по наданню

кредиту. Discovery Bank прагне змінити п’ять моделей фінансової поведінки: витрачати менше, ніж заробляти, регулярно відкладати, страхування на випадок несприятливих подій, стабільне погашення кредитів за свою власність і інвестиції в довгостроковій перспективі використовуючи свій мобільний додаток.

The study of banks' performance from the point of view of behavioral finance is quite popular among scientists, especially against the background of the global crisis during which several large banks went bankrupt. As discussed earlier at that time, both borrowers and lenders acted under the influence of several biases, such as irrational optimism, which did not allow lenders to assess the solvency of borrowers correctly and fairly, or excessive self-confidence of borrowers and confidence that the market will continue to grow indefinitely, as well as the herd instinct of all market participants.

After that, banks became interested in behavioral finance and economics to implement their theories and knowledge directly in their activities, from risk management to issuing special credit cards with special conditions and interest rates. An example of such a practical implementation of behavioral research is Discovery Bank.

Discovery Limited is a South African company listed on the Johannesburg Stock Exchange. This is an organization that uses behavioral knowledge to change the behavior of its customers to achieve the desired result. The bank has used behavioral economics to innovate in health insurance, and the Vitality Discovery model plays a key role in innovation. The model, which is the world's leading evidence-based behavioral change program, has succeeded in improving its customers ' decisions so that they live healthier and drive safer [1]. In March 2019, Discovery Limited officially launched a retail banking subsidiary called Discovery Bank. The bank is built on the behavioral model of vitality discovery to improve the financial condition of its customers by changing behavior. To this end, it combines behavioral economics and actuarial science.

Discovery Bank was launched in March 2019 along with its main financial product Vitality Money. Vitality Money is a behavioral change program that changes the financial behavior of its clients to improve their "financial health". Thus, Discovery Bank is a prime example of an organization that uses behavioral knowledge to develop financial products that change a person's financial behavior. It is for this reason that Discovery Bank is the first and only behavioral bank in the world. Excessive levels of consumer debt and a low propensity to save persist, even though the financial and social costs associated with this are increasing every day. Although more people are emerging from poverty every year, mass poverty is still a social problem for South Africa and other developing countries.

Discovery Bank aims to change five models of financial behavior: spend less than earn, regularly save, insurance in case of adverse events, stable repayment of loans for its property, and investment in the long term [1]. These behaviors were selected after analyzing very large amounts of customer data. This use of data science ensures that the bank focuses its efforts on specific behaviors that require changes to improve its financial condition. The approach taken by Discovery Bank to reduce the impact of behavioral biases on its clients ' personal finance decisions is to take into account financial behavior, rather than specific behavioral biases. According to the bank, many behavioral biases affect a person's financial behavior, and therefore, when successfully solving the problem of financial behavior, they override numerous behavioral biases by default.

However, Discovery Bank is specifically focused on self-control and cost reduction. For example, the Vitality Money program may have a monthly goal of 20 card swipes for a client. If the client uses savings to get swipes, then all previous swipes are reset to zero. This forces the client to spend more wisely at the end of the month, for fear of losing their money and not reaching the monthly goal.

Behavioral aspects also play a role in lending. Bank workers, first of all, pay attention to the appearance of a person, his age, even skin color [2]. Before checking a person's documents, they pass another check – the very first one, a check through the eyes of the employee and their biases. Gender-in the field of behavioral finance,

the topic of gender discrimination has always been the focus. Therefore, the possibility of discrimination against women in the provision of loans has been analyzed several times, both from a theoretical point of view and empirically. The researchers, analyzing differences in access to credit in a sample of more than five thousand firms in seventeen countries, found that by controlling sales growth and other financial information, access to credit is more difficult for firms owned by women than for firms owned by men in countries prone to a higher gender bias. Racial discrimination in the distribution of credit has been actively analyzed in recent years. It was found that there was a cognitive bias regarding ethnic differences when it came to the bank's employees ' assessment of their applicants. In addition, the level of education may affect how banks perceive the applicant. Generally speaking, banks believe that candidates with higher education are more creditworthy than less educated owners/managers, and this can reduce the likelihood of being rejected when applying for a loan.

Список бібліографічних посилань:

1. Hyland, Liam & Sebastian, Avani & Seetharam, Yudhvir. (2021). An application of behavioural finance in banking: The Discovery Bank case. *Journal of Economic and Financial Sciences*. 2021. 14 (1). https://doi.org/10.4102/jef.v14i1.602.

2. Eugenio D'Angelo, Mario Mustilli, Rossana Piccolo. Is the Lending Decision-Making Process Affected by Behavioral Biases? Evidence from Southern Italy. *Modern Economy*. 2018. Vol.9 No.1. P. 160-173.

СЕКЦІЯ: Література та мистецтво

УДК 821.111

ШВЕДОВА Тетяна Геннадіївна,

викладач англійської мови

Маріупольського електромеханічного фахового коледжу

м. Маріуполь, Україна

РОМАНИ-ПРИТЧІ ВІЛЬЯМА ГОЛДІНГА

У 1983 році Нобелівську премію з літератури було присуджено англійському письменнику Вільяму Ґолдінґу: «За романи, в яких звертається до сутності людської природи та проблеми зла, всі вони об'єднані ідеєю боротьби за виживання» ("For his novels, which with the perspicuity of realistic narrative art and the diversity and universality of myth, illuminate the human condition in the world of today").

Звичайний шкільний вчитель Вільям Ґолдінґ не зміг опублікувати свої перші чотири романи, а п’ятий – «Володар мух» *(Lord of Flies,1954)* – побачив світ лише після 20 категоричних відмов від різних видавництв, які характеризували роман як абсурдний і нецікавий. Дебютний твір Ґолдінґа критика сприйняла дуже стримано, але ж книга одразу стала бестселером. У списку *The Times "Best 60 Books of the Past 60 years"* «Володар мух» зайняв рядок кращого роману 1954 року і дуже скоро був включений до основних освітніх програм. «Володар мух» – антиутопія; це, мабуть, найжорстокіша розповідь про дітей. Автор показує деградацію групи підлітків із добропорядних сімей, які внаслідок авіакатастрофи потрапляють на безлюдний острів, дуже схожий на райський куточок. Безмежний океан, тропічні пальми, кришталеве джерело, таємнича печера – тут є все, крім дорослих. У маленькій громаді відразу визначаються два лідери, Ralf та Jack. Починається боротьба за владу, і надто скоро діти забувають не тільки про дружбу й порядність, а навіть про людську подобу. Виховані хлопці перетворюються на дикунів: вони вбивають товаришів, приносять людські жертви. Вільям Ґолдінґ зробив своїми героями дітей, тому що їхню жорстокість не можна виправдати гірким

життєвим досвідом – у них його майже немає. Таким чином письменник підкреслив, що лише воля людини стоїть між її цивілізованим виглядом та первісними інстинктами. Межа, яка відділяє людину від тварини, дуже тонка, і боятися треба не того звіра, що десь зовні, – набагато страшніший той звір, що живе всередині в кожного. Недивно, що авторська назва роману – «Незнайомці зсередини» (*Strangers from Within*). У перекладі з давньоєврейської *'Lord of flies'* означає Вельзевул, тобто Сатана. Ідея роману полягає в тому, що «так звана цивілізованість людини, є щось, у кращому випадку лише поверхове» (*James Stern, New York Times Book Review, 1955: "Lord of the Flies" is an allegory on human society today, the novel's primary implication being that what we have come to call civilization is at best no more than skin deep"*) [4], а всередині кожного живе Сатана. Автор створив притчу про вічну боротьбу Добра і Зла, Бога і диявола на незмінному полі їхньої битви – у душі людини.

Цікаво, що сам Ґолдінґ не вважав «Володара мух» своїм кращим романом та щиро не розумів, як так вийшло, що цей роман залишив в тіні набагато сильніші, на думку автора, твори. Отже звернемось до тих, які були написані протягом першого десятиріччя (1954 – 1964) літературної кар'єри Вільяма Ґолдінґа. Починаючи з «Володара мух», Ґолдінґа стали вважати виразником песимістичного погляду на людську природу; майстром, який аналізує безперервну боротьбу в людині цивілізованого «я» з його первісною природою.

Другий роман Ґолдінґу, «Нащадки» *(The Inheritors, 1955),* був його улюбленим та високо оцінювався літературною критикою. У центрі сюжету події, що відбуваються в житті пари неандертальців, які ведуть мирний, наївний і по-своєму людяний спосіб життя, але поява *homo sapiens* руйнує все. Носії вогню і більш досконалих знарядь виявляються також носіями антилюдського, дикого початку. Філософська концепція продовжує основні ідеї «Володара мух»: дослідження людської природи, де на першому плані виведено насильство і агресія проти собі подібних.

Наступний твір Ґолдінґу також пронизаний ідеєю боротьби за виживання, і в ньому автор продовжує дослідження темряви людської душі.

«Злодюжка Мартін» *(Pincher Martin, 1956)* – історія Крістофера Мартіна, лейтенанта торпедоносця, що зазнав катастрофи. Зібравшись з останніми силами, він пливе до берега і підіймається на скелю, щоб дати сигнал до порятунку. Мартін демонструє героїчну волю до життя, але це не реальне життя, а просто бачення у думках героя. У фіналі стає зрозумілим, що Мартін помер в перші секунди свого перебування в морі; подальші події розвивалися лише у його вмираючій свідомості. Спочатку автор змушує читача співчувати героїчним зусиллям Мартіна; потім він знайомить його з героєм ближче, і перше враження змінюється огидою: у Мартіна повний набір людських пороків. Все те зло, яке Мартін вчинив іншим людям повернулося до нього, але його душа настільки закосніла у злі, що навіть на межі небуття вона не здатна на каяття та просвітлення. У такій алегоричній формі автор виносить вирок XX століттю.

Роман «Вільне падіння» *(Free fall, 1959)* відрізняється від перших творів Ґолдінґу відсутністю будь-якої алегоричності. Головний герой – відомий художник Семюель Маунтджой (*Samuel Mountjoy*) – аналізує своє життя, щоб знайти у ньому сенс. Центральне місце в сюжеті займає спогад Маунтджоя про страшне випробування, перенесене у фашистському концтаборі, де, підданий витонченим психологічним тортурам, він усвідомлює, що здатний зрадити товаришів. У ході тривалого самоаналізу, перебираючи всі болючі епізоди минулого, Сем приходить до висновку, що фатальним для нього виявився той самий вечір після закінчення школи, коли він урочисто поклявся собі під зоряним небом принести будь-які жертви заради володіння тілом Беатріс Айфор. Сем спокусив і покинув Беатріс Айфор, ще коли був студентом. Лише через багато років герой розуміє, що його зрада стала причиною психічного захворювання Беатріс і усвідомлює свою провину. Готовність пожертвувати всім заради фізичної пристрасті і перетворила Семмі з вільної людини на раба і відправила у «вільне падіння» (*'free fall'*), яке продовжувалося потім все життя.

Роман «Шпиль» *(The Spire, 1964)* вважають кульмінацією творчості Вільяма Ґолдінґа. За сюжетом Джослін, настоятель собору, керує будівництвом

гігантського шпиля, всупереч порадам фахівців, які доводять, що основи фундаменту недостатні, щоб утримати на собі конструкцію. Але Джослін переконаний, що Бог вибрав його, щоб він спорудив шпиль і таким чином підняв місто, а городян його наблизив до неба. Маніакальна одержимість Джосліна своїм проектом заважає йому виконувати прямі обов'язки і навіть читати молитви. Роман завершується серією трагічних подій; церковна влада усуває його з посади, і він піддається хворобі, тоді як стає зрозуміло, що шпиль, їм недобудований, вже готовий впасти. Символічну сторона роману тлумачать по-різному: чого коштує краса людям? скільки горя та страждань закопано у фундаменті? чи вартий результат архітектурного генія сотень людських життів? Так чи ні – кожен робить свій висновок сам.

Ми бачимо, що загалом Ґолдінґ далекий від прогресистського оптимізму, коли людська природа якось змінюється з часом, стаючи гуманнішою, освіченою, цивілізованою. Але Ґолдінґ жив в епоху після світових воєн, коли оптимізм став здаватися чимось наївним: людина раптом показала, що наліт культурності та цивілізованості дуже тонкий і легко злітає, оголюючи непривабливі глибини. І вже до природи людської оптимізм точно не має жодного відношення – природа залишається такою самою, як і була тисячоліття до цього; в ній зберігається зло, і жодною освітою його не позбутися.

У своїй нобелівській промові Вільям Ґолдінґ заперечив, що він безнадійний песиміст [5]. А у нобелівській лекції він сказав: «... Нам потрібно більше людяності, більше турботи, більше любові. Є ті, хто очікує, що політична система дасть це; та інші, які очікують, що любов створить систему. Моя власна віра полягає в тому, що правда майбутнього лежить між ними...» (*William Golding's Nobel Lecture: "... We need more humanity, more care, more love. There are those who expect a political system to produce that; and others who expect the love to produce the system. My own faith is that the truth of the future lies between the two…"*) [6].

Майже сорок років минуло після присудження Вільяму Ґолдінґу Нобелівської премії з літератури «за романи, в яких звертається до сутності

людської природи та проблеми зла, всі вони об'єднані ідеєю боротьби за виживання». Чи змінилася людська природа? Чи вирішилися проблеми зла? Ні. Чи продовжують люди боротися за виживання? Так. Ми живемо в світі Вільяма Ґолдінґа, в тому світі, який був сучасний йому, а зараз сучасний нам. І так саме, як автор, ми впевнені, що ми – диво творіння *("We are a marvel of creation"*) [5] і так саме собі обіцяємо, що «Ми будемо поводитися по-людськи, хоча б трохи по-людськи, доки зґвалтування нашої планети не буде вважатися безглуздою дурістю, якою вона є». *("We shall behave humanly and a bit humanely, stumbling along, haphazardly generous and gallant, foolishly and meanly wise until the rape of our planet is seen to be the preposterous folly that it is")* [5].

Список бібліографічних посилань:

1. Зінде М.М. Творчість В. Голдінга : до проблеми філософсько-алегоричних романів. К. : Либідь, 2007. 472 с.

2. Минц Б.А. Проблема морального прогресса в философско-аллегорических романах Г. Уэльса и В. Голдинга. М.: Академия, 2006. 256 с.

3. Підлипська Л. І. Проблеми соціально-філософських романів в англійській літературі 50-60-х років : дис. канд. філол. Наук: 10.01.04. Львів, 2001. 190 с.

4. James Stern. English Schoolboys in the Jungle. URL: http://surl.li/axtyt (дата звернення: 20.12.2021).

5. Nobel Prize. William Golding Nobel Lecture. URL: http://surl.li/axtyx (дата звернення: 20.12.2021).

6. Nobel Prize. William Golding Banquet Speech. URL: http://surl.li/axuaa (дата звернення: 21.12.2021).

СЕКЦІЯ: Економіка та організація інноваційної діяльності

УДК 330.11:304.2(477)

ШИШКІНА Віра Ігорівна,

Студентка магістратури

Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова

м. Одеса, Україна

РІВЕНЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ, СОЦІАЛЬНОЇ ТА КОРПОРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В УКРАЇНСЬКИХ КОМПАНІЯХ

Екологічна, соціальна та управлінська відповідальність в Україні з кожним роком все більше розвивається та набуває поширення серед українських компаній різного типу власності та різних розмірів. Одним з ключових проривів у цій сфері стало заснування Центру «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності» у грудні 2010 року, який вже більше 10 років займається впровадженням корпоративної соціальної відповідальності та сталого розвитку для системних і якісних змін в Україні. Ця експертна організація просуває принципи сталого ведення бізнесу та соціальної відповідальності в Україні, об'єднуючи компанії, адвокатуючи розвиток КСВ на національному рівні, а також спільно з бізнесом і донорами впроваджуючи сталі КСВ-проекти задля системних змін в Україні [1].

Як зазначається у дослідженні 2020 року Центру «Розвиток КСВ» під назвою «Внесок українського бізнесу в реалізацію Україною вищеназваних Цілей сталого розвитку 2016-2020 р.р.» оцінку внеску бізнесу в досягнення Україною Цілей сталого розвитку ООН було проведено Центром «Розвиток КСВ» на основі аналізу кейсів компаній, які було подано компаніями в Україні протягом 2016–2019 років в рамках Конкурсу кейсів з корпоративної соціальної відповідальності. Всього було проаналізовано 97 звітів (57 Звітів з прогресу для Глобального договору ООН 28 компаній і 40 нефінансових звітів 21 компанії з числа 100 компаній рейтингу 200 найбільших компаній у 2015 році, складеного БізнесЦензор, та 100 найбільших платників податків в Україні у 2017–2019 рр. за даними Державної податкової служби). Як зазначається у Добровільному

національному огляді щодо Цілей сталого розвитку в Україні, за підсумком 2019 року Україна у цілому досягла прогресу за 15 з 17 Цілей. Якщо говорити за пріоритетність Цілей для українського бізнесу, то пріоритетними цілями стали Ціль 4 «Якісна освіта», Ціль 8 «Гідна праця та економічне зростання» та Ціль 3 «Міцне здоров'я і благополуччя». Найменше українські компанії в своїх звітах та кейсах згадували такі цілі, як: Ціль 2 «Подолання голоду, розвиток сільського господарства» та Ціль 14 «Збереження морських ресурсів» [2].

Попри те, що більшість українських компаній – 83 % (за результатами дослідження Центра «Розвиток КСВ» 2019 року «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності в Україні 2010-2018») – реалізують КСВ, все ж таки існує багато недоліків у системі впровадження. Головним недоліком є відсутність у половини українських компаній стратегії або політики КСВ, а бюджет на її виконання має взагалі лише четверта частина опитаних компаній. Щодо підготовки звітів з КСВ, їх готують лише 13 % компаній [3].

На даний момент найбільш дієвим та актуальним способом поширення ESG-практик в Україні є інкорпорація принципів ведення сталого бізнесу в українське законодавство. Найбільшим проривом у сфері КСВ в Україні стала схвалена Кабінетом Міністрів України 24 січня 2020 року Концепція реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року [4].

Крім формування або підвищення іміджу компанії до переваг оприлюднення ESG-звітів з можна віднести наступні позитивні наслідки: зростання або отримання нових конкурентних переваг перед компаніями галузі в межах держави або поза нею; покращення відносин зі стейкхолдерами, зокрема зміцнення відносин з акціонерами, партнерами, підвищення лояльності персоналу, підвищення довіри як з боку місцевих громад, громадських організацій, органів державної влади, так і з боку суспільства в цілому. Основним консолідованим наслідком буде створення сприятливого середовища для ведення бізнесу не тільки в межах України, а й для залучення іноземних

інвесторів, або виходу на іноземні ринки. А у довгостроковій перспективі – покращення фінансових показників ефективності діяльності.

Список бібліографічних посилань:

1. Офіційний сайт Центру «Розвиток КСВ»: веб-сайт. URL: https://csr-ukraine.org (дата звернення: 13.10.2021).

2. Центр «Розвиток КСВ» Внесок українського бізнесу в реалізацію Україною Цілей сталого розвитку 2016-2020 рр.: веб-сайт. URL: https://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2020/12/Vpliv-biznesu-na-CSR.pdf (дата звернення: 15.10.2021).

3. Зінченко А., Саприкіна М. Розвиток КСВ в Україні: 2010–2018. Київ: Юстон. 2019. 52 с.: веб-сайт. URL: http://csr-ua.info/csr-ukraine/wp-content/uploads/2018/10/CSR_2017_reserch-1.pdf (дата звернення: 15.10.2021)

4. Концепція реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року від 24 січня 2020 р. № 66-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/66-2020-р. (дата звернення: 17.10.2021).

СЕКЦІЯ: Юриспруденція

УДК 351.745.5

ЯЛАНСЬКА Яна Юріївна,

курсантка навчального взводу ПД-131

факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: Білан Дмитро Андрійович

викладач кафедри спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

м. Дніпро, Україна

ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СЛІДЧИХ

На даний момент фізичну підготовку курсантів вважають недостатньою, і навіть неважливою в деяких випадках і тому це є проблемою вдосконалення їх

підготовки. Основою будь-якої фізичної підготовки повинен бути правильно обраний напрям силової підготовки та пропорційний розподіл сил. Питання актуальне у наш час. Підвищений рівень криміналізації суспільства та рівень небезпеки правоохоронців є основною причиною необхідності вдосконалення фізичної підготовки курсантів.

Одним з головних факторів правоохоронця є фізична підготовка, в зв'язку вимогами від поліцейського бути на готові до різного рівня складності виконуваного завдання. Основні вимоги які стоять перед поліції це: без втрати працездатності вміння переносити фізичні навантаження. Таким чином ефективним виконанням своїх професійних обов'язків поліцейський повинен мати відповідні професійні якості а особливо належну фізичну підготовку.

Також слід зазначити що необхідність у підвищенні загальної, професійної а також фізичної підготовки було зазначено у Державній цільовій соціальній програмі розвитку культури і спорту на період до 2020 року. У цьому документі зазначили основні завдання та цілі. Це підтверджує актуальність питання.

У процесі проведення конкурсу фізичне виховання правоохоронних органів починається з відбору. Конкурс як один з етапів прийняття поліцейських на посади, передбачає проведення перевірки та рівня фізичної підготовки кандидатів. Тому можна зробити висновок: для того щоб стати у ряди поліцейських або слідчих потрібно мати відповідний рівень фізичної підготовки.

У багатьох на сьогодні зберігся стереотип щодо професії слідчого, а саме те що діяльність забезпечується лише розумовою активністю, робота є «сидячою» і таким чином фізична підготовка не є важливим фактором у цій спеціальності.

Ефективність фізичної підготовки характеризується такими факторами: тренування швидкості, координації рухів, спритності, витривалості та сили. Така підготовка потрібна не лише правоохоронним органам, але і суспільству також. Курсанти повинні мати декілька видів фізичної підготовки, а саме як

загальної, професійної так і спортивної, що має вплив на боєздатність складу. Виділили основні принципи підготовки: активність, свідомість, наочність, динамічність, систематичність. Також при підготовці треба пам'ятати про визначенні державою нормативи виконання фізичних вправ, способи самозахисту, боротьби та спеціальних прийомів.

Спеціальна фізична підготовка спрямована на формування:

– навичок, вмінь, знань для застосування фізичного впливу прийомів рукопашного бою та самозахисту у реальному часі оперативних дій;

– навичок для долання штучний і природніх перешкод, а також пересування в різних умовах оперативної діяльності;

– професійних важливих фізичних характеристик (силова та швидкісна витривалість, швидкість реагування. Спритність та інші) а також вдосконалення їх;

– психічних якостей, а саме: психічна стійкість, концентрація, переключення своєї уваги, швидкість оперативно мислити, точність прогнозування тощо;

– забезпечення працездатності та надійності організму, а саме досягти високого рівня функціонування органів та важливих систем у процесі службових дій, які отримують найбільше навантаження;

– підвищити рівень витривалості організму працівника до дій у несприятливих обставинах та часу (наприклад в умовах зміни оптимальної для організму температури, тривалого перебування у закритих приміщеннях, при нічній службі, при перебуванні у небезпечному середовищі, у том числі і серед порушників;

– професійні якості та риси характеру, перш за все – стійкість, сміливість, витривалість, рішучість, впевненість у силах та сильний дух.

Усі вище переліченні чинники є основними при вдосконаленні фізичної підготовки фахівців. І такі зрозумілі поняття як наприклад «сміливість», «рішучість» є дуже широкими для розуміння, тому що досягаються шляхом тривалої роботи над собою. Тому хочу сказати, що при вдосконаленні фізичної

підготовки важливим фактором є – психологічний. Слідчий повинен розуміти що така професія є досить відповідальною і складною, тому першим етапом підготовки буде саме – робота з своїм розумом.

Усім відому що слідчий занурюється у кримінальне середовище, яке в основному характеризується дефіцитом часу, складності прийняття рішень, вплив людського фактору, високий рівень відповідальності від якого залежить ефективність розслідування справ. І тут слід зазначити що саме вказує на необхідність фізичної підготовки і її вдосконалення. В першу чергу фізична підготовка слідчих повинна орієнтуватися на формування якісної морально-психічної готовності. І знову зазначу що слідчий повинен володіти високим рівнем психологічного, а отже і фізичного розвитку. Людина постійно перебуває у напруженому стані, у середовищі, котре вимагає рішучих, швидких і ефективних дій.

Список бібліографічних посилань:

1. Волкова Н. П. Професійно-прикладна фізична підготовка. Навчально-методичний посібник. П.Х.: Буклет, 1992. 22 с.

2. Селюков. В. С., Кушніренко Р. О., Константинов Д. В. Фізичне виховання як напрям підготовки поліцейських в Україні. Порівняльно-аналітичне право. № 4. 2018. С. 338–340.

3. Порядок проведення перевірки рівня фізичної підготовленості вступників. Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка: веб-сайт. URL: https://lduvs.edu.ua/fizychnoyi-vstup/ (дата звернення: 20.12.2021).

Наукове видання

НАУКОВІ ПІДСУМКИ РОКУ: ДОСЯГНЕННЯ, ПРОЕКТИ, ПЕРСПЕКТИВИ

VI Всеукраїнська мультидисциплінарна
науково-практична Інтернет-конференція
28 грудня 2021, Україна, Львів

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
Електронне видання

Головний редактор	Яніна Яроче́нко
Дизайн обкладинки	Олена Шкурат
Дизайн видання	Олена Шкурат

Наукові підсумки року: досягнення, проекти, перспективи. VI Всеукраїнська мультидисциплінарна науково-практична Інтернет-конференція, 28 грудня 2021, Україна, Львів : Збірник матеріалів — Київ : Яроче́нко Я. В., 2021. — 274 с. : рис. Електронне видання у PDF форматі.

webconference.org.ua

Видавець: ФО-П Яроче́нко Яніна Володимирівна
Україна, 04213, м. Київ, а/с 4. Тел. (093) 923-1410
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК 6692 від 21.03.2019
info@liegudzyk.com / Lie Gudzyk Studio® / www.liegudzyk.com